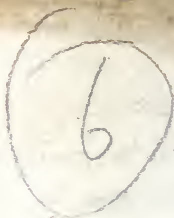
pl fmr... 389

Ex Libris
John Landwehr

PETRI BAARDT

Deugden-Spoor;

IN DE

On-Deughden

des Werelts aff-gebeeldt:

Op den Regel:

Wat Kennaer kan de Werelt niet,
Die door der Menschen Herten siet?

Octroy.

DE Staten van Frieslandt / hebben gheaccordeert / en ghe-octroyeert / accorderen en octroyeren by desen / Hans Willems Coopman, omme alleen in dese Provintie voor de tijt van acht aen malckanderen volghende Jaren te moghen drucken en vercoopen / seecker Boeck / ghemaeckt by D. Petro Baardt, intituleert Deugden-Spoor in de Ondeugden des Werelts aff-gebeelt. Verbiedende allen en een yeghelijck Inghesetenen deser Provintie / het voorschreven Boeck binnen de voorschreven tydt van acht Jaren / directelijck off indirectelijck / in't gheheel off ten deele / in't groot ofte in't cleyn in enigerley tale te doen nadrucken / vercoopen / en uyt-gheven / ofte elders nae-gedruckt in dese Provintie te brengen / vercoopen ofte uyt te geven / sonder consent van de voornoemde Hans Willems Coopman, by verbeurte van de selve nae-ghedruckte Exemplaren; ende daer-en-boven in de somma van vijff-en-twintich Golden Vriesche Rijders / soo menichmael als bevonden sal worden / desen contrarie ghedaen te zijn / soo wel by den Vercooper als by den Drucker te verbeuren. T' appliceren een derden-deel tot profijte van de Officier die de Calange doen sal / het tweede derden-deel tot profijt van de Armen / ende het resterende derden-deel tot profijt van de voorschreven Hans Willems Coopman. Ghegheven binnen Leeuwarden onder 't Zeghel der Staten van Frieslandt / mitsgaders paraphure en Secretaris handt / huyden den derden January. 1645.

A. ROORDA. *vidit.*

Ter Ordonnantie van wel-gemeldte Staten.

Dr. L. SCHELTINGA.

Voor-Reden.

IK wete, goet-gunstige ende Eersuchtige Leser, ende hebbe lange voor desen menichmael verstaen, dat het V. L. seer vreemt geven sal, hoe ick my ten tweedenmael verstoute, dese mijne Beuselen V in handen te geven: aengesien V niet minder als voren, heel vreemt voor ogen sal comen, d'onbehoorlijcke Tijtel des gantschen Wercks, ende noch vreemder den inhout der selver, dien ick mogelijck verbeterende, noch slimmer hebbe gemaeckt; ende diens volgens heel onbequaem omme van yemandt gelesen te werden. Hoewel nochtans (om de waerheyt uyt te beelden) alle dese ende meer andere saken, my van dit mijne voor-nemen hadden connen beletten, om V. E. Hoogh-achtbaerheydt, als met meerder ende wichtiger Saken besich zijnde: met dusdanige de op-getogene Hersenen te verwerren; so hebbe ick (niet te min, door weet ick wat eygen toe-vertrouwen) my selven van dit mijne voor-nemen niet connen aff-sonderen, ende V. E. voor d'andere male dit Mom-Aensicht, doch een wat schoonder als voren gepalleert, op

te draghen, niet alleen om dattet by velen, diverſche malen, naer mijn eerſte Editie, ſeer incorrectelijck, ſchobbig ende laſterlijck is nae-gebootſt ende uyt-gegeven; maer op hope ofter noch yemandt door dit ſelbige (nu van den Auctoor ſelver op der Beyrten manier een weynich af-geſchoont zijnde) als een extract van de ondeucht, mochte gebetert werden, en door het proncken vande ſnootſte Fielten, mochten gewennen geen Fielten meer te zijn. Ende indien, gelijck geſeydt, U. E. dit mijne Poppe-goedt wat Monſtreus en buyten fatſoen ſchijnt aen-geſtelt, die gelieve het ſelbige wel te behertigen, ende niet wacker ogen aen te ſien, ende daer uyt te ordelen, datmen doorgaens, een Fielt, een Fielt ſal noemen; ende geen Roet ofte Aloe voor Suycker ſal vercopen: want mijns beduunckens wert by duſdanige manier een ſake verhandelt, die wichtig, deſtigh ende ſeer noot-wendich is, by alle Staten van Menſchen, ſo van Eccleſiaſtijcke, Politijcke als Mechanijcke, over-wogen te werden: Aen-gheſien;

Het is voorwaer geen cleene ſaeck,
Een Fielt te kennen aen de ſpraeck.

Seker, een yeder neme dit ter herten, dat niet alleen der Fielten aert en in-gebooren weſen is, maer ingetogen Schelmeryen en ye-

ge-

gelijck te verbergen, sondert duysentmael op't aerdichste aen te strijcken, op te toyen ende bemasckeren; Oft schoon, gunstige Leser, dese mijne materie dubbeld onwaerdich is onder U. E. ogen te comen, so geven die gene, die voor my van dusdanige stoffe gheschreven hebben, volcomen prickel, daer in, naer mijn vermogen voort te varen; Heeft niet Erasmus Roterodamus, het grote Licht onses Nederlandts, in sijn Moriæ Encomio, ofte Loff der Sotticheyt, de gantsche Werelt haer feylen aengetoetst? Heeft niet de aerdige Schopperus in sijn Astutiâ Reynikes, ofte Reynken de Vos, der Princen hoven door-getast? Hebben niet Martialis, Horatius, Iuvenalis, Persius, en meer andere, berispende de ondeugden van haren Eeuwe, der Deugden Spiegelen yeghelijck voor oogen gestelt? Verwondert U. dan niet over dese mijne stoutigheyt, ende neemt aen met een billijck gemoet, en aff-gesuyvert oordeel, dit mijn sodanich schrijven, den fielten tot een Spot, den Vromen tot een Spoor van aen-gebooren Deucht. Gegeven binnen Leeuwarden, desen laesten Aprilis. 1643.

V. E. altoos goet-gunstige

PETRUS BAARDT, M. D.

AEN-SPRAKE

Tot den Leser.

Staet, soete Leser, staet wat stil,
En siet eens wat ick seggen wil.

DE Letters die ghy voor u siet/
Beduyden recht een Deugeniet,
DieSlim/nochEer/nochRecht/nochRe'e
Van Moeders Lichaem aff/ bescheen;
Ick weet wel/ dat ick niemandt kan
Ontvluchten; Heer/ noch Edelman.
En dat u Af-gonst/ en u Spijt,
My/ delft in't Legher van de Nijt;
Ick hoor u Tong/ ick sluyt mijn Oor/
En volg mijn eyghen Deugden-Spoor

Dus/ oft ghy schoon met vol ghewelt /
V Aff-gonst / en mijn Versen scheldt;
Belaeckt / beswalckt mijn Plompery /
Ick ken een Vroom so wel als wy /
Ick weet wel dat On-Dogenis,
In Schijn-Deugds eygen-Ogen is;
Wat meent ghy / oft dan Eer en Deught /
Hanght meer in Olden / als in Jeught?
Och neen! dat is so verr' van daer /
Als Kroeg / en Heer-Ooms hoog Altaer:
Off / meent ghy / dat ick / als een Guyt /
Een vroom Gemoede sou schelden uyt /
En geven op een groots Tonneel /
Een Prins / in ongheneught / sijn deel;
Siet daer mijn schrijvens niet voor aen /
Men sal by ander wegen gaen:
Noyt wast gewortelt in mijn Borst /
Dat ick den Hemel schelden dorst /
Daer Zetels in geweest te zijn /
Voor Fielten / Hoeren / off voor Wijn /
En dat ick soud een blanck Gemoet /
Aff-schilderen / met Peck off Roet /
Veel eerder / sal der Sterren gang /
Vertoeven / seven Nachten lang;

 En

En ghy / die op den Oever hout/
Die Deugt/noch Eer/noch Godt vertrout/
Siet toe / aen-dachtich Man / off Kindt/
Wat dat ghy in mijn Versen vindt /
Off meent ghy dat in't oude Kleet /
Geen Mensch wat Deugds te vinden weet;
Hier siet en Wolff / hier siet een Schaep/
Hier siet een Priester off een Paep /
Hier siet een Moeder en haer Kindt /
Wat dat men inde Werelt vindt ;
Niet daerom / dat ghy na / mijn re'en/
Haer trotse Treden nae soudt treen :
't Is daerom / soete Luy / geseyt /
Te wand'len / sonder onbescheydt :
Doch / isser yemandt onbeleeft /
Die hier wat op te segghen heeft /
Die doe gelijck veel ander doen /
En steeck sijn Ogen in de Schoen /
Mischien hy werdt wel vinden daer /
Dat mogelijck berisp'lijck waer :
Mis-gunstich Oog / en Mis-verstaen,
Siet een-mael watter is ghedaen :
Hier wert noch Knecht/noch Heer verschoont/
Maer yder met het sijn ghelooni :

Leght eens een Coning by een Boer /
Een dode Dochter by haer Moer /
En siet doch eens het onderschepdt /
Van Juffrou Bely en haer Meydt ;
Besiet eens off de Princen zijn /
Off Dienaers / beter by de Wijn ;
Beschout eens / Vrunden / deur en deur /
Wie achter woonen sal / off veur ?
Hier vindt ghy 't Leven van de geen
Die huychels - wijs de Kerck betre'en.
Hoe Doctor - Oom / en Advocaet /
Een slechten Boer te reden staet ;
Niet om sijn Dienst / niet om sijn Eer /
Maer om sijn Geldt / off om sijn Kleer /
Hoe monsieur Ioncker, Snijd - off - Brandt,
Een armen Duyvel helpt van kant :
Hoe Dat Me - Vrou, haer eygen Man /
Wel om een Lucchien helpen kan /
Aptekers - Potten / vol van Roest /
Off Honde - Keutels voor den Hoest :
Hoe dat Vom - Adel, met sijn Poock /
De Worsten suyvert van de Roock :
Hoe Spaenjaert / Turck / en Persiaen /
Voor Jordens Kling niet dursten staen ;

Hoe Monsieur Hoeren-Professoor/
Sijn Puysten creeg op Neus en Oor:
Hoe dat mijn Juffrou uyt de Kan/
Het trotse Troyen overwan/
Hoe dat haer Man/ hoe dat haer Meyd/
Geen Leugen/ noch geen Waerheyt seyd;
Wat Ponden datter zijn te swaer/
Als Juffrou aen den Untzer waer:
Wat Woeckenaer dat in de Banck/
Sijn Pandt beleent met stoff en stanck.

Doch Leser/ dit is niet gedaen/
Om sulcke wegen nae te gaen:
Indien u Goddelijcke Geest/
Voor Doot/ voor Hel/ en Duyvel vreest/
Schout (Waerde) schout/ wie dat ghy zijt/
Beschout dees Ondeught van ons tijt/
Die niet dan Deught in Ondeucht leert/
Tot selffs de Deught u heeft verheert.

Kent

Kent u Selven.

GHy, die des Werelts Pracht en Eer,
Alleenich soeckt tot u begeer;
Siet hoe de Bol, waer op ghy woont,
Sich meer ver-ergert, dan verschoont;
Bedenskt doch eens dat tijt op tijt,
Een stuckjen van u Leven slijt;
Siet waer toe ghy gheboren bent,
t' Begin des Levens is u Endt.
Wat meent ghy, dat de schrale Doot,
Meer spaert een Cleen, of meer een Groot?
Off meent ghy dat het jong-getal,
Haer Ouders over-leven sal?
Off waent ghy dat een rijcker Man
Niet voor een Lazer sterven can.
Off droom-dy dat geen Iuffrou gaet,
Daer somtijt wel een Vlas-meyd staet?
Al sweert ghy dat een kale Boer,
Gelijckt mijn Heer, en ken geen Hoer,
Nochtans heeft wel een Bedelaer,
Somwijl een Ioncker tot een Vaer,
Die eer-tijts om-ging met een Korff,
Die-eetijts ruydich was, en schorff,

En by de Buyrt een Dacchjen had,
En aet van aer-luy Tafels sad,
Speelt nu de Baes wel met sijn Poock,
En kijckt so bijster als een Spoock;
Dat menich eens gedencken kond,
't Gebeden Brockjen dat m' hem sond,
Hy setten al sijn Pronckery,
En Hovaert wel wat aen de zy:
„ *Onsterflijck is der Heeren Heer,*
„ *En buyten hem niet anders meer;*
„ *In hem is 't alder-grootste Goet,*
„ *Dat ghy op 't hoogst beminnen moet:*
Waerom gevalt u so de Pracht
Des Werelts? en des Werelts Macht?
Dat al u Hert, en wetens Pit,
Allenich doelen nae dit Wit?
Vliet doch, ey vliet, en achtet niet,
De Rijck-staff die de Werelt biet!
En denckt, de trotse Werelt beeft,
Voor hem, die staeg on-strafbaer leeft.
Voorwaer, voorwaer, daer coomt een Dag
Dies noyt een Werelts Mensche sagh,
Gewis, daer naeckt een ander Tijt,
Eer 't Iongste Kindt sijn Daghen slijt;

Dat Aerd en Hemel ſal vergaen,
Iae, niet ter Werelt connen ſtaen,
Wanneer, noch Turck, noch Mahomet,
Sal achter-halen ſijn Geſet,
Wanneer de Rÿck-Staffs, en't Geweldt,
Vermorſelt zÿn ter neer geveldt;
Wanneer der Fielten Trots, en Bral,
Verplet vertreden liggen ſal:
Wanneer der Anti-Chriſten Leer,
Sal zidd'ren voor der Heeren Heer,
Der alder-valſchſten Richter-Stoel,
Verſmelt in Plutons *glende Poel,*
De Schyn-Deucht, Woecker, en het geen,
Dat yder-man helpt op de Been,
Als t ſoete Coomt, *en t droevigh* Gaet,
Aen't Hemels Rondt geſchreven ſtaet,
Denckt dan eens, (wie ghy zijt geraeckt)
Hoe't in u Leven is gemaeckt!
Dat yemandt daer verſchoont ſal zÿn,
Coomt nu noch nimmer meer in myn:
Weeſt dan in't vroom Gemoedt geſtilt,
En leeft gelÿck ghy ſterven wilt.

DEUG-

DEUGDEN-SPOOR

Op den Regel,

Gbelooft een yeder in ſijn Konſt,
So heb-dy aller Baſen Gonſt.

Ee

Een yeder lees dit; en gedenck,
Wie dat ick onder allen krenck.

EEn Constenaer in 't gheen hy can,
(Al had hy schoon geen Cleren an)
Behoort met recht te zijn vertrout,
Want hy verdientet dubbel-vout.
Dat dit sijn grote Reden heeft,
Gelooff vry yeder een die leeft.
Geen Iorden, noch geen Boeren Knecht;
Maer d' Advocaten, gæn te Recht;
En, of een olde Klicker-Bil,
Een, Boer, de Mijg bekijcken wil,
Sal hierom dan *Hippocrates*,
Vergeten sijn ghewoone Les;
Wie oordeelt beter van de *S*ang,
Als die de Voys bracht aen de gang;
Iae 't alder-minste Nootje vals,
Breeckt t' enemael 't Accoord den hals;
Vertrout dan yeder in het sijn;
De Kelder-Meester, goede Wijn;
Een Kruydenier, sijn Peper-*S*ack;
De Camer-Maegden, 'tbest gerack;

Een Snijder-Baes, ſijn Ellen-ſtock;
Het alder-leckerſte, de Cock;
Den Hoeren-waert, het twee voor een;
Signoor Laet-Dunck, het trippen-treen,
Hoe wel het oock wel ander de'en.
Een Appel-Meyd, die weet, wanneer
De Pruymen gelden min off meer;
Een Vogelaer, die parſt ſijn Goet,
Gelijck een Boer ſijn Keſen doet;
En maeckt een Ganske van een Smient,
Gelijck den armen Iorden mient.
Een Vis-wijff, weet wanneer haer Banck,
Is bloedich; varſch, en ſonder ſtanck;
En ſmeert de Romp met Calve-Bloet,
Dat Sobes duyr betalen moet:
Doch, Sobes ſmæcktet even ſoet.
En, dat verrot *Bryonia*,
Den *Mechiock* coomt wonder nae;
Ia, dat al-eer, met goet Saffraen,
By deſe wortel toe-gedaen,
Het beſt *Rhabarber* is gemaeckt;
Is wel bewiſt, en alſo naeckt,
Als een Aptekers Ionge weet,
Wanner hy ſtoot, en ſtampt, en ſweet;
Dat

Dat alle de *Materias*,
Gedroocht, geſtampt van Ypocras,
Veel beter zijn dan Pijp-Caneel;
By Peper ſchortet al te veel:
En crijg-je Semels in u Broot,
Dat maeckt een kale Backer groot.
En crijg-je Scherp-Bier in u Ton,
Is off men 't Geldt in 't VVater von;
Men weet wel, dat het Loot, voor Tin,
De Kanne-gieters brengt gewin;
En 't Vercken van een Molenaer,
Werdt, ſonder koſten, vet en ſwaer;
Hoe menig ſtoffjen vliegt in t oog,
Van't Snijder-Volck, dat niet en doog;
En, die een Boer bedriege ſal,
Die neem by ſich een Boer, voor al,
Een grote Kann', en luttel Biers,
Dat leertm in't School van d'Herbergiers.
Dus weet, dat yeder een, gewis,
Een Boeffjen van ſijn Nering is.
En dat de meeſte VVerelt, mal,
En is, en eeuwich blijven ſal.

NOTÆ;

Seer wel heeft de Rechts-Geleerde Ulpianus geseyt / datmen een yeder in sijn Konst behoorde te gelooven / naedemael een yegelijck / van't gene hy gheleert heeft / en de Meester is / ten alder-bester can oordelen: eenen Stratonicus, als de Koning Ptolemæus met hem over't stuck van de Musijcke in reden viel/gaff voor antwoort: Heer Coning der Rijck-Staff is geen Cyter-Pen. Dese selvige Stratonicus, so een roestige Smid mede met hem over de Musijcke wilde discoureren / seyde: Weet ghy wel dat de Musijck geen Hamer-clang en is? Op de selvige manier antwoorden hy oock een Waremoes-wijff: Ick sie wel, Moeder, een yeder in sijn Konst; een Pastinakel is gheen Sweep-stock. Doch / om van de Pieltery te spreken / aengesien in dit gantsche Werck nergens anders aff gehandelt werdt / heeft de Olt-Vader Bernardus heel bundich geschreven: welckers Exempel u tot een voor-beeldt van velen / wesen ende dienen sal: segghende; der Menschen Beusheyt werdt ghevoert op een Carosse van vier Raderen, te weten: Wreedtheyt, Ongedult, Fortse, en Onbeschaemtheyt. Want, heel snel werdt dese Koets gedreven tot veelderhande Bloedt-stortingen, ende Moorderyen; welcke, noch door Onnoselheyt werdt belet, noch door Lijdtsaemheyt terug geholden, noch door Vrese werdt getoomt.

noch

noch door enige Schaemte in sijnen loop verhindert: sy werdt getrocken van twee seer vlugge Paerden, die tot alle verderff op't vaetdichst zijn bereydt: te weten, door Wereltlijcke Macht, en Hovaerdye van onse tijdt: beneffens dien, heeft yeder Paerdt een besondere Voer-man: als Vrese ende Afgunsticheyt: de Vrese drijft de Pracht, de Wan-gunst stiert de Macht. De Apotekers van onse tijdt/ seynden menichmael hare Leer-Jongeren aen de Zee-cant/ om tot haren dienste sekere Wortelen van een distelich Kruydeken/ Eryngium, in't Duyts Eyndeloose genaemt/ uyt te graven/ op hope datse aen't eynde van dese Wortel/ een Rosenobel/ ofte ander stuck Goudts sullen vinden/ die alsdan voor haren dienst ende vlijticheyt/ ten besten sal wesen: so mede heeft de Heere Christus/ naer sijn heylsame op-vaert ten Hemel/ affgheveerdicht veelderhande Discipulen/ ende andere Godt-zalige Mannen/ het Oncruyt uyt der Menschen verdorvene Herten te graven/ die welcke/ hoe seer sy in haren arbeydt sweten/ ende op't neerstichste al hare crachten bestedigen aen dese Wortel/ nimmer eynde connen vinden; Want/ so vast zijn de Ondeugden van dese onse Eeuwe in der Menschen Gemoederen gewortelt/ verstrengt ende bewertet/ datse onmogelijck zijn uyt te roepen; ja oft schoon (sy schande!) de Almogende Zalichmaker selve/ wederom op dese Werelt in den Vleesche verschene/ wie weet oftet niet slimmer ende erger soude toe-gaen/ als by den tijdt der on-Goddelijcke ende Ongeloovighe Heydenen; aengesien de Leerlingen in de Scholen

der Fielterpen / haer Onderrichters dickwils niet minder / maer meer-malen gelijck / ja gemeenlijcken Meester zijn: als tot haer voordeel nemende dit gemene Spreeck-woordt.

Het is voorwaer een wacker Quant,
Die 't Werck sijn Baes neemt uyt de handt.

Dese Geesten zijn / mijns beduncken / seer wel te ghelijcken / by der Serpenten Jonghen / ofte het Ghebroedtsel der Adderen: want / al zijnse schoon wat minder van grote / nochtans is de natuyre ende eygenschap van haer fenijn in cracht ende beus hept gelijck; Dit is mede wel waer / dat de Suygelingen der Wolven / niet ten Rooff ende Proye gaen; niet te min / vermakense haer op't hoogste met het toe-gesleppte Bloedt ende Brocken haerder Ouderen / welcke Gelijckenisse Chrisostomus mede gebruyckt over het 22. Capittel Matthei. Laërtius verhaelt in sijn 6. Boeck ende Bruson. in sijn 4. Boeck. Cap. 11. datter eenen Uyt-gesnedenen / ofte Eunuchus, van seer quaden geruchte / aen de poorte van sijn Huys hadde met vergulden letteren doen uyt houwen: Geen Beuswicht gae hier in; het welcke / so Diogenes las; wel, waer; (seyde hy;) mach dan de Meester in-gaen van desen Huyse? Als verstaende / datter doch geen slimmer Fielt den Dorpel van't Huys betreden konde / dan dese Meester selffs; Wat dunckt u doch / soude Diogenes segghen / indien hy by dese tijden leefde?

Eerste

Eerste Ver-eeringe

VAN D

Monster-Commissaris,

aen de Generaliteyt.

Aen-sprake des Schrijvers,

VAN DER

Fielten Monster-Roll';

Ney sijn om-staende Goodtje.

Dat Niemant voor mijn Stoel,
Verschijne met ghedachten,
Off andere ghevoel;
Dan sich te willen achten,
Voor uyt een lichte Stam,
Becleedt met weynich Eer,
Want, so het anders quam,
Waer buyten mijn begeer.

Monster - Commissaris.

SO ick den Hemel eerst besach,
En naulijcks aen de Borsten lach,

Doen

Doen werde niet, dan Fieltery
Ghesticht, in't innerste van my;
Doch, dat ghy 't weet, de schuldt hier aff
Mijn Peettjen aen haer Broeder gaff;
Mischien mijn Vader, by de Wijn,
Mocht halff en halff beschoncken zijn;
En so het dan ghemeenlijck gaet,
Maeckt met de Camer-Maegd een praet,
En wierden voort de Saken eens,
Dus heet ick Ioncker *Buyten-Beens*;
Mijn Moeder, d' Erelijckste Vrou;
Die men in Neer-landt vinden sou,
(Dus heeft mijn Peettje mijn berecht)
Die worden in haer Craem-bed slecht,
En sturff elendelijcken heen;
Daer ginck-men my te Min besteen;
Ick wies vast op, en wierde groot,
En somtijdt hier en daer genoot,
By Vollickjen vast mijn gelijck,
In Eer en Goeden even rijck;
Daer was de Teerling, en de Caert,
Veel meerder dan de Boecken waert,
Daer loerde-men vast op't Gebraet,
Dat liefst mijn Heer off Iuffer aet:

Men droncker van het Rijnsche Nat,
En even ront bleeff Ionckers Vat;
Men socht vast nae een Keuken-Meyd,
En Kelder-Knecht van goe bescheyd;
Al wast een Boutjen in Papier,
Een wracke Pot met VVijn off Bier;
Het smaeckten ons al effen soet,
Gelijck 't doch alle Fielten doet:
En vondtmen hier off daer, in 't gros,
Een Lepel, off een Beker los;
Niemandt gesien, niemandt gehoort,
Die raeckten onder 'tVoet-Volck voort;
En alst dan op den avondt ging,
Een Kussen, off een ander ding,
Dat was dan voor de Keucken-Tros;
En daer mee was 't Geselschap los.
Hoe menichmael heb ick mijn Peet,
Dat d' arme *Sloery* niet en weet,
Haer *Sondaegs* Buydel uyt-geluyst,
En ruygste Veeren aff-gepluyst!
Ick maeckt' een *Slentel* van't Cantoor,
En hing 't haer ymmer niet op 't Oor,
Een Pistolettjen drie off vier,
Dat schaden haer doch niet een sier;

In

In summa, goe gelegentheyt
Die maeckten my tot als bereydt:
Indien ick 't u verhaelden al,
Ick waer wel Dwaes, ja dubbel mal;
Men oordelt wel uyt dit begin,
VVat dat ick voor een Vogel bin.
En soo ick dan een Fielt een Guyt,
Ben in mijn Hart, ben in mijn Huyt,
En so ick het van Kindts been aff,
Een Deuge-niet te raden gaff;
VVie ken dan beter dese Maets,
Soo binnen Duyn, als buyten Gaets;
VVie kentse beter als ick doe?
Haer voeten passen in mijn Schoe.
Apelles is een wacker Gheest,
Een Maler nae de Cunst gheweest:
't Is niet met al, 't en set gheen merck,
Ick ben soo vaerdich in mijn VVerck;
VVanneer ick yemandts Oogen sie,
So weet ick hoe, en wat, en wie;
Ick ken de geen die niet en doog,
En oock een vroom Man aen sijn oog,
Ick ken de Vogels aen haer sang
Ick ken de Fielten aen haer gang,

Ick

Ick ken de Hoeren aen haer Tret,
Al gaens gelijck Sint Lijsebeth.
Geduldet dan, al waer't u leed.
Dat ick het Schrijver-ampt becleed.
Besiet, een Vers off thien hier voor,
Het Volckjen staen aen mijn Tresoor,
En hoe ick daer, op haer versoeck,
Haer trotse Namen stel te Boeck,
Den enen dus, en d' ander soo,
Gedorschen uyt gelijcke Stroo,
Een, die ten naesten voor my staet,
Is niet dan enckel Onverlaet,
Schijn-heylicheyt, Bedriegery,
Jae, 't vuylste van een vuyle Pry,
De Staet-sucht selfs, en ydel Eer,
Die nergens hanght dan in haer Cleer;
Hier vindy allerleye stoff,
Wat fijnder, en by tijden groff;
Een Lecke-baert, een Vege-pan,
Een Oogen-dienst voor alle Man;
Een, die niet open deuren steelt,
En noch sijn Dieveryen heelt;
Een, die by nacht, en die by daegh,
Is alle tijdt al even graegh;

Een, die veel liever by de Meydt,
Als by ſijn eyghen Ee-Gae leyt:
Een, die veel liever hoort de Trom,
Als Heer-Ooms alder-luydſt ghebrom:
Een, die wel, als het comt te pas,
De Kanne werpen can door't Glas:
Een, die het op een ſchroeven ſtelt,
Wanneer de Waert begeert ſijn Gelt:
Een, die om grote Maten loopt,
En by de kleyne weer vercoopt:
Dit acht hy noch met allen niet,
Ick meen, ſo ghy hem recht beſiet.
Hanght hy de Mantel om ſijn hals,
Hy is Menniſt, en Geus, en als;
Het is een Geeſt, die in de Mis,
De Meeſter van ſijn Biecht-Vaer is;
Het is een Geeſt, die in de Kerck
Van ſuchten maeckt alleen ſijn Werck;
Seer deftigh is hy by 't Altaer,
Want, Heer-Oom was ſijn Beſte-Vaer;
En waerom ſoud by anders zijn?
Sijn eygen Moeder was Bagijn:
Doch, wacht een weynich, want ſijn Vrou,
Die meend ick oock dat comen ſou;

Maer, Vollickjen! dat is een Flonck
Soo trots, ſoo deſtigh, en ſoo jonck
Dat al de treffelijckſte Lien,
Haer op de ſtraet genavent bien,
En ſlingeren den Hoet ter aerd,
En achtenſ' aller Eeren waerd;
Den eenen groet ter venſter uyt,
En datelijck wert hem beduyt,
Off met een lonck, of met een winck
Of met het draeyen van den Rinck,
Wanneer Monſieur is in de Raet,
Wanneer Monſieur ter Kercken gaet
Wanneer de Maegden gaen om Vis;
Wanneer de Knecht om Oly is;
Wanneer men, voor, een Etmael ſchelt,
En achter, 't Poortjen open ſtelt;
Hoe linderlijcker datſe treet,
Hoe meer ſy deſe voncken weet:
Ontmoet haer dan een ander Vrient,
Die voor ſijn buyck de Mis bedient,
(Godt weet dat ick, der Vromen Rot,
In geenderleye wijs beſpot;)
Sy neygt, en met een aerdicheyt,
Terſtont ſy haren Groet beleyt,

Heer Paſtor; dat de Heer u ſpaer;
En langh in ſijnen Dienſt bewaer!
Wat is de VVerelt over-dwaels
Wat is de VVerelt doch vol praels!
Och! wiſt ghy hoe mijn Herte bloet;
Wanneer ick elders weſen moet;
Hoe ſeer ick met aff-grijſen haet;
Des Werelts wulpſen Overdaet!
Wel, can men dus ten Hemel gaen?
Wat coſtet my vaeck menich Traen;
VVanneer, ick met bedroeven ſie;
Ons Suſters; en ick weet niet wie;
't Sal Volckjen in den Heere zijn;
Doch uyterlijck, en met den ſchijn,
Dit ſeggende, ſo perſt-ſe licht,
Een Traen of twee uyt haer Geſicht;
En laetſe langs de VVangen gaen;
En blijft als half betovert ſtaen.
Doch, ick, die 't Volckjen beter kan;
Ick ſie-ſe niet van buyten an;
Al heeft haer Rockje niet een Koord;
HaerCap, haerBef, nochCant, nochBoort,
Al zijn't geen Schoentjes pon-levijs,
Noch 't hayr, van Poer de Cijpers grijs;
En

En oft-me schoon de Tepels niet,
Door 't fijn-ghewrachte Lamffer siet;
En ofter, Roos, noch Amber-bal,
Noch Piramijden van Cristal;
En, oft geen Bagg', off Diamant,
Noch ander costele Pendant;
Langs d' aengename Kaken swiert,
En d' uyt-geschoten Loncken ciert;
Off Strickjes hangen van Faveur,
In 't midden van de Borssjes deur;
Nochtans, sy leeren van Natuyr,
Te kiesen 't aengenæm, voor suyr.
Dewijl ick dan ben, met gewelt,
Ja, tegens danck en sin, gestelt,
Dat ick, van Pinxter, tot den Oest,
Dit Schrijver-ampt bedienen moest,
Hoe besig, en met wat een vlijt,
Wil ick besteden mijnen tijt:
Hoe wel, het geeft my sulcken werck;
Niet een mael coom ick in de Kerck,
Nau een mael coom ick uyt mijn Huys;
Door dit gedrang, door dit gedruys,
't Zy avonts laet, of morgens vroech,
Ick moet gestadich aen de Ploech,
Ick

Ick heb de Maegd', ick heb de Knecht,
Op 't ſchellen wacker af-gerecht,
Want deſe twee zijn alle beyd',
Van dit Gevogelt oock geleyd:
En ſtaetter yemant voor de Poort,
Men hielp hem datelijcken voort.
't Is tijt dat ick mijn Monſter-Rol,
Die nu ten naeſten by is vol,
Eens wederom van nieus beſie,
Allenich om te weten, wie
De voorſte plaets, in waerdicheyt,
Behoort te werden toe-geleyt;
Want, dit geloop, en dit geraes,
Dat maeckte wel een Kloeckert Dwaes.

NOTÆ;

VOor deſen / plegen onſe Voor-Ouderen/ enige particuliere Natien / ofte in de ene ofte d' andere Fielterv / enige preeminentie ofte beſondere aerdichept ende Meeſterſchap toe te ſtaen; waer in ſy haer Naebuyren te boven gingen, de welcke haer daer over beſchamende / als overwonnen / niet voor den

dach en derſden comen; ſo ſeer Fieltig was d'eene/ ſo vroom was d'andere Natie: Dit ſelvige daer by niet beruſtende/ quam ſo verre/ dat in yeder Provincie/de particuliere Steden/ het in Fielterp tegens malkanderen aen-lagen: Over deſe ſake behoeven wy/by deſe onſe Eeuwe/niet te haperen/ aengheſien het Zaedt van dit voor-treffelijcke On-cruydt/ door de Windt gedreven/ ſijne wortelen ſoo diep in der Menſchen Herten heeft ge-anckert ende gegrondt-veſt/ dat men vaſt den Vromen (die ten tijden Loth weynich waren/ ende mogelijck nu veel minder zijn) uyt-geſondert/ om geen Fielten/ gansche Koninckrijcken/ Provincien/ Dorpen off Steden behoeft door te reyſen; want daer werdt by den Monſter-Commiſſaris/ der Fielten Aſſeſſor, verſtaen/ dat een yegelijck hedensdaegs/ al waer hy ſchoon Preſident van S. Angelo binnen Romen/ Lazaro de Tormes in Sevilia, ende het geen niet alles wil geſeght weſen/ den eenen hier/ den anderen daer/ de beſte Meeſter/ hoogſte Potentaet/ ſijn Diſch niet can ſtofferen ſonder deſen Ypocras, ſo datmen niet meer behoefr te ſeggen/ om enige Particulieren het ſwart allenich aen te wrijven/ met den ouden Griecksſchen Poeet (doen de Werelt wat vromer was aen ettelijcke oorden alſſe nu bevonden wert/ en mogelijck/ nae onſe tijdt wel blijven ſal/dewijle de roepende ſtemme der Dienaren Godts in de Woeſtijne/met Iohanne, Betert u, betert u, niet en vordert:) verhalende driederhande Natien/ die hem dochten wat uyt te munten boven andere:

Het

Het volck uyt *Lydiâ*, deug weynich, somen siet:
D' *Ægyptenaers* noch min; en *Caria* deug niet.

Nochtans indien men op dese plaetse onder ernstige saken wat mochte boerten/ ende enige jockery appliceren op 't vorige/ soude u connen vertellen/ hoe alleer hoge ende machtige Princen hebben onderschepdt gemaeckt/ tusschen Deughden/ ende Fielteryen van enige Natien: Het is gebeurt ten tijden van den Smalkaldischen/ ofte Protestanten oorlog/ tusschen den Keyser ende Rijcks-protesterende Vorsten/ datter een Soldaet/ een baldadige Onverlaet/ groot ende sterck van Lichame/ wreet van aengesichte/ in Wapenen ende moedige hand-dadicheyt/ allen anderen over-treffende/ gevangen wierdt: De Keyser Ferdinandus gehoort hebbende van desen valianten Crijgs-man/ (die rede om sijn Schellem-stucken ter doodt ver-oordelt/ was) laet desen Onverlaet voor hem brengen/ dien hy so menichmalen over sijn Groot-moedicheyt en trotse Daden hadde horen prijsen: ende hem gevraecht hebbende/ wat Landsman hy was? heeft ge-antwoordt/ dat hy een Hesse waer: dat is voor eerst een goet Fielten-teken/ seyde de Koninck. Wederom de Koning vragende/ waer hy was op-gevoedt? seyde/ in Westphalen: Noch coomtet over een/ seyde de Koning: eyndelijck/ so de Keyser Ferdinandus vraegde/ waer hy so lange sich onthouden hadde? heeft ge-antwoordt; in Bohemen: Wel/ seyde de Koning/ het coomt alles wel over een; want/ so wel dese/ daer ghy

geboren zijt / daer ghy bent op-gevoedt / ende daer ghy vorders hebt gewandelt / zijn de slimste Deuge-nieten / die opt de Son beschenen heeft. Maer hoort / Heer Koning / seyde de Soldaet / ick bekenne alles wat uwer Majesteyt geseght heeft / ende wete wel dattet dubbeld waer is: Doch / dit wil ick arme Elendiger / u Majesteyt geseght hebben / datter noch een Nation uyt V. E. Majesteyts Register is vergeten; welck so daer by was / souder aen den Tal niet manqueren. Het welck so den Koning heel begerig was om te weten / ende hem daer over verloff gaff / om sonder hinder te mogen vry uyt spreken / heeft ge-antwoort / dattet Spangjen was / gevende alsoo den Keyser ofte Roomsch-Koning Ferdinando, een heymelijcken Neep / dat hy een geboren Spaenjaert was / in welcken Koninckrijcke van sodanigen stoffe wel mede gevonden werdt / als desen Onverlaet was. Ferdinandus in 't plaetse van hem te laten doden (hoe-wel nu ter Galgen ver-oordeelt / prijsende sijn kloeck Verstandt / ende drijstige vrymoedicheyt / heeft hem van der doodt gheabsolveert: Vorders alles gecondoneert / ende geboden / niet alleen vry te laten gaen / maer met overhinderlijcken Passe ende Teer-geldt / wederom nae de sijne te vertrecken.

Nu wel an / het zy dan hoe het wil / ick sie wel dat sich huyden daegs (so menichmael te voren gesegt) der Fielterpen Wortel door de gantsche Werelt heeft in-gegriffet / datmen met reden mach gebruycken de woorden die den ouden Heyden-

ſchen

schen Comedi-schrijver Plautus, ons voor ogen stelde / daer hy seyt / in sijn Trinummo:

ICk ken het deftig Volck van ons gewenschte Tijden:
Die selver niet en deug, die mach geen Fielten lijden.
En wenscht hy sijns gelijck in alle Fieltery,
Een Fielt, een Deuge-niet, gelijck de Fielten zy.
Men werptet over-hoop, men mengtet door malkander,
Een Woeckenaer, een Dieff, een Iood, een Schoft, een ander,
't Is alles effen veel, men haeltet, uyt de Kerck.
Off uyt de Tollen been, en 't blyft een enich Werck.
Ia wel, gespleten Volck! men siet in dese dagen,
De Deugd in u, gelijck de Wijn in Teemsen dragen;
Dit ist, waer over ick my dagelijcx bemoey,
En, met een droeff gekerm, uyt u Gedachten roey.
Dat ghy u Handen houdt, en laet de Plunnen varen,
Die welcke ghy, met Eer, coont nimmermeer, bewaren;
En denct, het geen ick niet, off crijg, off crijgen kan,
Daer houd ick, met gedult, mijn treuwe Vingers van.

Twede Ver-Eeringe
AEN DE
Declesiastiquen.
Monsieur de Paep, Heer Domine.

Ey!

Ey! leeſt, en vveeſt doch goede moets,
Siet hier, 't begin is van vvat goets.

TEr rechter tijdt coomt daer een Man,
Die meent wel dat hem niemant kan;
Doch, ſo ick hem te recht be-oog,
My dunckt hy niet te veel en doog:
Treed aen, ick ſie wel wie ghy bent,
Een arge Strick, een lichte Vent,
Nu onlangs gecanoniſeert,
By 't Volckjen dat de Bijbel leert,
't Welck u, met grote Deftigheyt,
Het Paſtor-ampt heeft op-geleyt,
Dat gh' ymmer, nu, ſo wel becleet,
Als yemandt die daer niet af weet:
(Taſt ick u Feylen op het Seer,
Ick laet onſtrafbaer uwe Leer.)
Ey! blijft een weynich by my ſtaen,
En hoort my met gedult eens aen.
U Ampt, ſo ick my ſeggen liet,
Is, dat men u Godt-vreſend ſiet,

Altoos wat Heyligs in de mondt,
En Godes VVoordt in 's Herten grondt;
Den Slechten helpen uyt haer droom;
Den Vromen holden in den Toom;
En 't Schaepjen dat verloren was,
Te brengen op ſijn eygen Gras;
Daer voor te houden goede wacht,
Daer voor te bidden dach en nacht,
Dat Godt verleen u die genae,
Dat niemandt doch verloren gae,
En dat ghy met een cloeck Sermoon,
Eens Zondaers zondich Hert cont doo'n,
En op de rechte VVegen leyt,
De Ziel, die tot den Here ſchreyt:
En dempt alſo der Zonden vlam,
Die in een zondich Herte quam.
Maer, helaes! 't is ſo verr' van daer,
Dat, ſo men ſtaet aen ſijn Altaer,
(O Heer! ghy weet, ick ben die geen,
Die hier geen Vrome Dienaers meen.)
Men bulckt en roept, gelijck een Os,
Doch, ſonder ſlot, en al te los;
Hoe *Tiaerd-Ooms Ian*, en *Panteltje*,
Verdroncken Rock en Manteltje;

Off,

Off, van het eyſſelijck gewoel,
Van Broer Cornelis op ſijn Stoel;
Off, van de ſlach van Flaenderen;
Off, van Maeſtrichtſe Spaenderen;
Off, van de duyrte van het Hoy;
Off, van de Smienten in de Koy,
Off, hoe den ouden *Hillebrandt*,
Trock weder in ſijn eygen Landt,
En hoe hy daer ſijn enich Kindt,
Sijn eygen Soon, ter Heyden vindt;
Hoe *Floris*, en hoe *Blancheſleur*,
Gaen reyſen al de Landen deur;
Off elders wat, uyt *Amadis*,
Dat openbare Beuſel is;
Off, van een deftig Hane-kans,
Een Guychel-ſpel, een Ape-dans,
VVat ſchoonder VVorſten, en hoe ſoet,
Beſnotte Bely maken moet;
En waer men nae de middach ſal,
Gaen, om den ſinte-Pieters Bal;
En waer het beſte Kraem-Bier is;
En waer men deckt een Bruylofts-Dis.
Summarum, 't is een armer Heldt,
Die niet een uyr wat heen vertelt.

Doch, ſomtijts comt een ander Quant;
En reyckt de Sterren met ſijn handt;
Die 't hooft ſo vol diſpuyten heeft,
Dat Olde-klooſter daer van beeft,
Daer ſwetſ-me Protocollen heen,
En maeckt de VVerelt op de been;
En ſtelt het gantſche Landt in roer,
Men ſchelt ſijnVaer, mẽ vloeɑ ſijn Moer,
En maeckt malckaer, (Godt betert) toe,
Dat, wie het hoort, werdt mat en moe:
Ia, dat een Hondt, hoe graeg hy wou,
Geen Broodt van haer begeren ſou;
En oft-me dan een dach drie vier
't Hamborgers Vaſtel-avondts-Bier,
Met ſcheve Trijn, en grote Griet,
Eens wacker door den Gorgel giet,
En wentelt ſich eens in de Goot;
Een vrolijck Menſch blijft licht niet doot:
Dat moet dan voort, dat moetter deur,
Al ſoud-me ſmorgens, by de ſleur,
Half blindt, en half beſchoncken ſien,
Wat het Sermoon heeft te bedien.

Bedaert! en ſchaemt u, in u Graff,
En overweegt des Heren ſtraff;

Maeckt

Maeckt ghy des Heren wech bequaem?
En ſo ſijn Paden aengenaem?
Voorwaer dit is de rechte Baen,
Om van de Deugden aff te gaen;
Dewijl ghy dan, tot leedt en ſpijt
Van't ganſche Rot, de Vroomſte zijt,
Behoort u oock, by deſe Maets,
Met reden d' alder-voorſte plaets.
Adieu, HeerPaep; vaert wel, en gaet,
Met deſe Leſſen uwer ſtraet:
Daer ginder coomt een ander gaen,
Die moet ick oock te reden ſtaen:
En datelijck ſoo quam de Maegd,
Mijn Heer, daer werdt naer u gevraegt,
Daer ſtaet een Mens, hy can geen Duyts,
En prevelt nochtans over-luyts,
Dan, *Haſchas pihshon orodſijkt*,
Ick weet niet waer nae dattet lijckt;
Dan ſteeckt hy eens de vingers op;
Dan ſchudt hy wederom de Kop:
Ick ſach onlangs een Tovenaer,
Dit is ſijn Oom, off 't is ſijn Vaer;
Nu ſchijntet is hy weder ſtil,
En oft hy in't Regiſter wil:

Ey

Ey tekent hem wat haeſtig aen,
Ick ſie daer ander Volckjen ſtaen;
En, 'tzegen ons, voor ſulck een Mens,
VVat drommel heeft die Keerl een Pens!
Soo groot gelijck een Biſchops Os,
En 't ſchijnt nochtans een erge Vos;
Hy heeft een Trony van Credijt,
En al ſijn Baert dat is hy quijt;
VVel, ſie ick ſcheel? of ſie ick ſchuyn?
My dunckt hy heeft een kale Kruyn,
VVat deert hem? hy is wel ghecleet,
Dat hy ſijn Mutsjen 't huys vergeet:
Mijn Heer, ick heb wel eer gehoort,
Dat oock wel Vrou-luy deden 't woort;
Voorwaer, hy is beſchrimpt beſchrompt:
VVanneer hy in u Camer kompt,
Ey ſet hem nakent op ju ſtoel,
Ick hoor men wetet by 'tgevoel,
Mijn Heer, my dunckt, dat ick het ſwoer,
't Ghelijckt een olde Pekel-Hoer:
Doch 'tMeysjen was noch jonck en ſlecht,
En kond dit Volckjen niet te recht:
Dewijl ick dus aen 't ſchrijven ſat,
Soo quam uyt d' een en d' ander Stadt,
Te

Te Scheep, te Wagen, en te Voet,
Het Volck in ſulcken overvloet,
Soo dat ick nauwelijcks met vree,
Somwijlen eens mijn Maeltijdt dee:
Dan quammer een: by neen, by jae,
Mijn Heer, ſiet hoe precijs ick gae,
Dit eygen ſelfde cleyne Boeck,
Soud laden op mijn hals de vloeck,
Indien ick niet ter goeder trou,
Mijn Naem aen-ſchrijven laten wou;
Och! och! hoe verr' is doch van my,
Of Loghen, of Bedriegery:
Ick ben niet van des VVerelts Volck,
Mijn woorden hoeven genen Tolck,
Doch, ſeg ick jae, of ſeg ick neen,
Daer bliiff ick by, gelijck een *Steen.*
VVat deed' ick mijn Ziel al te cort,
Indien ick mijn beloften ſchort.
Een ander, in ſijn beſte Cleer,
Geſelſchapt met wat Volckjen meer,
Met Volckjen dien hy door den dach,
VVat goets te voor te ſeggen plach;
Een Volck, dat onder 't lange Cleet,
VVat ſeltſaems te verbergen weet;

EenVolc, ſeer vroom en cuyſch, op ſtrae
Godt weet hoe't in haer Kamer gae:
Een Volck, dat in der eeuwicheyt,
Genegen is tot nieuwicheyt;
Een Volckjen, dat, in ſlecht Habijt,
Van nederigen Hovaert ſplijt,
Van deſe had hy aen ſijn zy,
Een lang end' ongewone Ry,
Jae, wel tot vijfthien, ſeſthien toe,
Al wierd' ick mat, al wierd' ick moe
Ick moeſte niettemin mijn Pen,
Tot ſijnen dienſt ontledigen;
Dit was een Volckjen teer en vijs,
En ſochten my te maken wijs,
*S*y waren nimmermeer van ſin,
Haer naem te laten ſchrijven in,
Indien ick niet een ſuyver Blad',
Tot haer gepuyrde Namen had;
Dat aer, was Volckjen van de Kroeg
Daer Gees al-eer de Heuyck van droeg
Dat ander Volckjen, ſpeelde Baes,
Doen't met de Prins quam over Maes
't Was al 't onredelijcken ding,
Indien menſ' hier by ſtellen ging,
Dee

Deeſ' ſeyden, (doen ickſ' had bedient)
Het kan ju wel gaen, goede Vrient:
Terſtondt een ander binnen tradt,
Die 't vel nau om de Boncken ſat,
So lang en mager als een Schim,
En uyt ſijn Oog quam niet een glim;
En ſo ick met hem was bekent,
So dacht my waer ick ongewent,
Dees ongewone magerheydt,
En al te deftigen beleydt,
Dies ſchoot ick uyt, en ſeyd, hoe iſt?
'k Geloof niet ghy u jeugd verquiſt
In d' eenſaem Letter-vretery;
Dit tuych is klaer Melancholy,
Ey! laet dat varen, lieve man,
Off meent ghy dat men u niet kan?
Off ſchoon daer een wat henen ſeyt,
En ſware Gloſſen over-leyt.
Dat duyrt wel voor een uyr of twee,
En is wel ſtichtelijcken mee;
Doch, lieve Man, wat baet ju dit?
Wanneer ghy 's avonts weder ſit
En ſuypt, (gelijck wy laeſten de'en)
Tot aen den lichten Morgen heen;
Dan

Dan moet Taback en Brande-wijn,
Noch eyndelijck by 'tscheyden zijn;
Maer jemeny! wat soete praet
Had ick met dees mijn olde Maet?
Van Bouwen, Trijn, van lichte Neel
Van Foberts Grietje, schoon, maer scheel
Maer principael de Kuypery,
Verhaeld hy levendich aen my,
Jae, met so soeten aerdicheydt,
Soo trotsen Trony van bescheydt,
My docht de Man had met sijn hooft
Machiavel heel door-geslooft:
Wy weten, seyd hy, van de Raet,
En van ons Landen, al den Staet;
Wy weten wel, dat niemant sal,
Eens komen, sonder ons, te val;
Gelooft, mijn Vriendt, dat niemant rijst
Die ons geen Eer en Deucht bewijst;
Wat meent ghy, dat een Heer oft Prins
Genieten soud sijn Herten-wins?
VVie tegen ons believen doet,
Weet ick wat wedervaren moet:
Ons corte Lub, ons lange Baert,
Gedenckt, is meerder Eere waert;

Soo lang de Werelt heeft geſtaen,
Is 't meeſte werck door ons gedaen;
Neemt al de Pauſen op een rijg,
Dat ick van Prins en Coning ſwijg;
Neemt in de Werelt al 't gewelt,
Is 't niet by onſe wil her-ſtelt?
Al ons *S*ynoden, tot ſoo veel,
Behielden vaſt het hoogſte deel;
Heeft niet de *S*paenſche Geeſtlijckheyt
Gantſch Duytſchlandt in de Ban geleyt?
Sy ſtelden 't vaſt nae haren ſin,
En voerden nieuwe Wetten in:
Off ick oock een Tabackjen ſmoock,
En nu wat ſtinck, en nu wat roock,
Wat meent ghy doe ick buytens huys?
Daer houd ick my heel vijs en kuys;
Van een Mey ben ick niet ſoo jong,
Ick leg' een Nagel op mijn Tong;
Geen Menſch, hoe deftig dat hy ſiet,
En voeltet, noch hy ruycktet niet:
En off hy 't ſchoon al roock, of ſach,
Ick woud hy 't my te laſte lach,
Al leefd hy ewich in ſijn Schoen,
Ick ſoud het hem gedencken doen,

Al waer 't by my te wege quam,
Ick wed hy 't nimmermeer vernam:
Is wel een Schoute ſonder macht?
Die niet met luſt ſijn Boet verwacht?
Wy ſweeren, dat geen Zalicheyt,
Als onder onſen Bijbel leyt;
En ſo dan alle Menſchen graeg,
Sich wachten voor des Hemels plaeg,
Wat Menſche ſoud dan, ſoo ghy mient,
Met recht niet houden ons te Vrient,
Dewijl haer *S*taet, en oock haer Ziel,
Allenich hangt aen ons verniel;
Dus moet-men weſen op ſijn hoed,
Al doet-men 't Lichaem wat te goed;
Ons *S*uſsjes, praet-men, in de Kerck,
Van God, en Godes Heylich Werck;
En gaet-me tot haer in Viſijt,
Men eyndt met vryery ſijn tijt,
En brengt-ſe't dan in't openbaer,
Ons Suſsje liechtet alle gaer;
Doch, niettemin, daer is noch plaets;
Voor u, en oock voor ander Maets,
Dewijl ick het voor-ſeker weet;
Waer 't anders, Heer, het was my leet:
Nu

Nu ſal 't my wonder dencken, wie,
Van allen ick begeerig ſie,
Te trachten met een preuts gewoel,
Nae 't voor-ſit van de tweede Stoel?
Juſtinianus ſtelt ſijn doen,
In trotſicheyt ſo vry wat groen,
En meent dat Lijff en Ziele ſtaet,
Aent 'tgeen hy uyt ſijn *Corpus* praet;
Jae, ſweert, dat Welvaert, Gelt en Goet,
Uyt ſijnen *Baldo* comen moet:
Hipporates, met ſijn *Galeen*,
Die ſwetſen oock niet weynich heen,
En ſeggen, dat eens Conings Pis,
Geſonder als een Gau-Dieffs is,
Waerom? miſſchien het een Kantoor,
Slaet achter open, 't ander voor:
Doch, ſo my dunckt, ick mach de Leer,
Van Keyſer Karel ſoecken weer;
Dees ſtreeck de Vonnis over beyd,
En gaff ſeer aerdich dit beſcheyd:
Laet d' arme Dieff voor henen gaen,
Den Beudel volgt wel achter aen.

NOTÆ.

Waerachtich, het is soo, in dees' bedroefde
Tijden,
Al Dinck ver-ergert sich, en gaet te rug-
ge glijden.

DUs gaet het mede (Godt betert!) huydens daegs in de Werelt toe/ met een groot aen-tal eeniger Buyck-Dienaren/ wiens aff-grijselijcke Last / welcker so sware Bedieninge/ Ampt ende Officie / so on-uytsprekelijcke sorge / soberheyt ende achterdencken / niet alleene hier op der Aerden in't Acker-werck des Heeren / ver-eyschet ; sonder haer-luyden / ten Jongsten Dage / voor den Throon des Almogenden / sal werden aff-gevergt ; off men oock genoechsame voorsichticheyt / sorge / ende vlijt by daeg / by nacht / heeft aen-gewendt / te waken / voor de Cudde Christi! den Schaep-Stal des Heeren te vermeerderen! hoe menich Zielken daer gewonnen is! haer Leven! haer Wandel! haer deftige Voor-gang ter Deucht! haer Lere! haer Troost / ende haer Be-

Besoeckingen? het salder alles staen: Maer/ leyder Godt! hier werdt by sommigen weynich aen gedacht / principalijck by sodanige / die meer het Aerdtsche / haer eygen Vleysch / haer Wellust / ende Begeerten / haer Ampt-en Ere-sucht/ haer trotsen Hovaert / haer gierigen Affgunst/ haer lopen / en draven; ja eyndelijck / (sy schande!) haer swelgen / brassen / ende meer andere dusdanige doodtlijcke gruwelen / behartigen/ als den bloedigen arbeydt / die in des Heren Wijn-Berg van haer werdt gevordert.

Andere van dese Natie / die wat vromer sullen zijn / ofte schijnen te wesen / die stichten niet dan twist/ ende onnutte reden-caveling onder het Gemene / so wel onwetene / als aff-gerichte Volck; becommeren haer veel meer met Mugge-siften / danse haer ontsien / Kameelen door te slucken; ja/ de Kercken / Raedt-huysen / Scholen ende Republijcken / 't moet alles in roer; men maeckt niet alleen de Gemente oproerich / de Princen in colere / maer den Oorlog op de been; de Kercken van malkaer / niet / als Dienaers van Godes H. Woordt/maer / als Schenders sijnder Tempelen; niet als medogende Menschen / maer als grijpende Wolven / die het een wellust ende vermaeck is/ de Schaepkens haer bevolen / niet alleen te stropen / sonder (samptelijcken met haer in't ewige verderff te voeren: ende dit en behoeft niemandt by dese onse tijden wonder te dencken / aengesien den Olt-Vader Bernardus, voor lange Jaren/ als sich beclagende over de beusheyt ende moetwil

eniger Priesteren/ op dusdanige wijse genoodt-drongen werdt uyt te roepen.

Och! Och! seyt hy/ mijn Heer! mijn Godt! want ghy uwe straffen ende Plagen eerst begint aen te vangen, aen die gene, die daer schijnen de principale Hoofden uwer Gemeente te zijn, ende nochtans hebben den Borgt Sions ingenomen, hare Vasticheden overweldicht; ende daer nae, dijn gantsch Ierusalem, sonder enigen tegenstandt, tot Vyer en Sweert, in brandt en blaeck gestelt: So kan men dan niet seggen; *So het Volck, so haer Besorger*; want niet de Besorger, is gelijck sijn Gemeente.

Maer hoort eens/ waer desen Heyligen Man/ noch by ander wegen/ sich grotelijcks over verwondert; te weten/ in't derde Boeck van sijn Vertroostinge tot Eugenium.

Ick verwondere my, seyt hy/ in wat Register, in welcker Oorde ick dese Preke-Broers van onse tijden stellen sal: want, onder het Gemene Volck zijn't Leken; onder den Adel zijn't Soldaten; by den Kercken Ontfang, zijn't Papen; maer sy schromen den Arbeydt die de Leken doen; sy laten de Soldaten het vechten bevolen: sy preken, maer sy stichten niet, als getrouwe Predigers doen; ende aldus, bekledende beyde dese *Ordines*, verlatense die selvige beyd', en werpense over hoop.

En-

Ende wyders op een ander plaets: (*sed vereor, ne inundet me Theologastriculorum spuma*) het zijn Dienaers van Christo, ende Slaven van den Anti-Christ. Godes Eerwaerdige, dien se selfs geen Eer bewijsen. Hier uyt ontstaet het gene men dagelijcks siet, haer, Hoeren-smuck, haer Pronckery, haer leckere Disch, ende overdwaelsche Deftitcheyt; hier van comen de Ringen, de Baggen, de Leersen, de Sporen, die dickwils meer blincken in de Son, als binnens huys haer Boecken, en in't Sermoon haer Gaven doen: hier affciert men de Tafelen met Venaysoen en Leckerny; met Credentsen, met alderhande Glasen en Bokalen; dus zijn haer Huysen vol brassery en dronckenschap; Wat doch soude anders oorsaeck zijn van al haer Vreugden, en Cymbal-geschal? van Kelderen so vol Wjns, en andere Proviande? dat men't van den enen in den anderen, overdaets halven, moet versleypen.

Dus verre dan Bernardus. Alle welcke woorden/ so wy op dese onse tijdt ende bedorvene Euwe appliceerden/ wien doch soude het wonder geven/ sose met eeniger Ecclesiastiquen ongeregelt Leven ende Wandel/ een soete Harmonye/ ofte over-eenstemminge maeckten? Ende ofmen schoon achterwegen liet/ eniger wulpsicheyt ende overdaet/ pluym-strijckerye/ Lichtvaerdicheyt/ dronckenschap ende Vrouwen-lust/ etc. Wie doch soude

so verstockt van Herten connen wesen/ die niet en souden bewegen/haer onderlinge Twist en Haet/ de losse woorden-strijdt / 't gedurig achter-clap'/ en vileynyen sonder eynd'/die de sommige in't heymelijck stichten/ ende andere / tot groot schandael ende ergernisse der onschuldige Toe-hoorderen/ in't openbaer uyt-bulderen: Waer uyt/ noch eenige nut / noch enige op-bouwinge van Godes Kercke / dan alleen / alleen / een ydel Roem / een schijn van Eer / met d' in-beeldinge van eenige soete Eygen-Wijsheyt / voor dat mael can ontstaen.

Hoedanich dan het Ampt eens waren Zielen-Sorgers is / leert ons seer wel de H. Out-Vader Ambrosius in syn 26. Brieff / daer hy schrijft:

Het Priester-Ampt, (dien swaren Last) vereyscht, beneffens een streng Leven, een gerust Gemoedt; vermengt met sobere deftigheyt.

Wederom seyt den H. Olt-Vader Chrysostomus, over de woorden Matthæi 23. so het Schipken aen den Oever den Predick-Stoel Christi was:

Siet wel voor u, hoe ghy den Heyligen Stoel becleedt; want, den Stoel en maeckt geen Priester; maer de Priester heylicht den Stoel; de plaetse verheerlijckt den Mensche niet; maer de Mensche verheerlijckt de plaetse: die wel ende wettelijck op den Stoel sit, salder Ere ende Glim van ontfangen; daer en tegen, diese met on-eren becleedt, salder ongeneucht en schande van over-comen; want, ghy sit ter Oordeel; indien

dien ghy een vroom ende Godtzalich Leven leydet, beneffens dien een' gesonde Lere voert, so suldy over een yeder u Vonnis connen spreecken: maer, so ghy, ter contrarie, een gesonde Lere voert, ende een beus ende ergerlijck Leven leydt, so ver-oordeelt ghy u selven: Want, met een Godtzalich Leven, ende een gesonde Lere, onderricht ghy het Volck, te weten u Even-naesten, hoe sy behoren te leven, ende te wandelen; maer voerende een gesonde Lere, ende een schandelijck Leven, onderricht ghy uwen Godt, op wat wijse hy u ver-oordelen sal.

Vele Menschen zijn sodanich van wesen/ datse heel prodigael ende al te overvloedich in woorden zijn/ doch het gene dat sy leren/ selfs heel langsaem ende soberlijck achtervolgen; dusdanige veel werdender onder sommige Leraers gevonden/ den welcken ick in haer Herte wil geven te bedencken/ het gene Nazianzenus wel seyt:

Niet die gene schijnt my wijs te zijn, wiens Wijsheydt allene in wel-sprekende reden bestaet; noch oock die gene, die alleen een vloeyende Tonge heeft, ende daer by een Romp die ijdel is, ende ledich van Wetenschap; gelijckerwijs der Princen ende Coningen Tumben, die van buyten heel cierlijck zijn toe-gepronckt, ende van binnen niet bevaten dan een aff-geziel-

den Romp, vol ſtanck en Wormen: Maer, wel deſe, die wel ſober van de Deugde ſpreeckt, ende nochtans voldadich is in Godtzalige Wercken; beveſtigende de waerheyt ſijnder Deugden, met een oprechten Wandel, ende Vromicheyt ſijnes Levens; want, ick achte die Schoonheydt veel meerder, die my levendich voor ogen werdt geſtelt; als het gene my allenich by een ſoet Diſcours werdt aff-gebeeldt: Veel beter zijn de *Ryckdommen* die ons ter handen zijn geſtelt, als die gene, waer aff wy in den ſlaep heel ſmaeckelijck dromen: alſoo is oock deſe Wijſheyt veel ſchoonder, die beneffens de Wercken blinkt, als deſe, die alleen een ſoet-vloeyendeTonge ons te voren ſpelt; want alſo ſeyt de H. Schriftuyre, de Deucht en Wetenſchap zijn prijſelijck, in die gene, dieſe in der daet verrichten, maer niet alſo in deſe, die-ſe allenich in de Mondt, maer niet in't Herte voeren.

De Heydenſche Poëet Ovidius in't derthiende Boeck van ſijn Transformatie, wiſte wel te ſeggen; Wat legdy hier en ſwetſt; laet ſien wie dat ghy bent.

De Derde Ver-Eeringe;

AEN DE

E. Heren Iuriſten, Procureurs, en Heb-Rechten, &c.

Waneer

Rechts-Geleerde.

Wanneer ick 't Corpus *vlijtigh lees,*
So draey ick het als vvarme Kees.

MIts coomter datelijcken een,
Dat, aen ſijn Ring, een Do-
ctor ſcheen,
Sijn Mantel hing hem op de
Schoen,
Daer toe was ſeven Ell' van doen;
Sijn Baert was grijs, en wonder lang,
Beneffens dien, ſo ſtaetſchen gang,
Gelijckerwijs ons Dames deen,
Wanneerſe naer de Miſſe treen;
En wijders volgden hem van veer,
Wel vijfthien Boeren, en noch meer;
Ick riep de Knecht van ſtonden aen,
En liet hem in geen Regen ſtaen;
En ſeyd', weet, dat een Rechtſ-geleerd
Ghedient, gheviert wert, en ge-eerd;
Een Man, die Vranckrijck, Engellant,
En al de Scholen zijn bekant:

Want

Want als hy open doet ſijn Mondt,
Soo ſtaet een Boer en gaept terſtondt,
Niet anders, of den heyl ghen Geeſt,
Van Kints-been in hem had geweeſt;
Niet anders, of mijn Heer Doctoor,
Bracht al de Patriarchen voor;
Niet anders, of ſijn Herſen waer,
Der Wetten eyghen Leſſenaer,
Jae ofter in ſijn Bragem ſtond,
Wat *Bartolus* en *Baldus* kond,
Oft yeder Haerke van ſijn Baerd,
Elck met een *Leges* was beſwaerd,
En oft aen ſijn gheleerde Tong,
Alleen des Wereldts Wijsheyt hong,
Het derde woordt dat is Latijn,
Françoys, of Griecx, of alſoo fijn,
Waer van een yeder weecht ſoo veel,
Als *Coridon* in ſijn geheel,
Hoor Boer, verſtaet mijn *verba* wel,
Sunt Leges, wat ick ſegge ſel,
U Buer-mans Kalf liep inde Weyt,
So *Lex*., *ſi quadrupes*, dan ſeyt,
Cum Gloſſis magni Bartoli,
Mijn lieve Kaerl, ſo richt-men dy;

Maer

Maer, want voor mijn versmitste Breyn,
Geen ding, soo groot, of oock soo kleyn,
Verholen is, of blijven can,
Soo geeft my maer dijn Saken an;
Ist recht, soo veel te beter ist;
Soo niet, soo kan ick, door mijn list,
Hoe crom het is, noch maken goet,
Als ghy de Buydel open doet;
Siet daer mijn stomme Meesters staen,
Daer can ick met te rade gaen;
Dat groote, dat is *Bartolus*;
Dat, *Baldus*; dat, *Cujacius*;
Dat *Jason*; 't ander, is *Durant*;
En dat verguld, dat is een Quant,
Die eens 't geheel *Lovanium*,
Met sijn *Dispuyten* maeckte stom;
En dat, is onse *Wiglius*,
Wiens Letters ick met reden kus:
Siet, hier is *Natta*; daer is *Geyl*;
En dat *Connanus*; neen, ick feyl,
Voorwaer, het is *Menochius*;
En 't volgend is *Rostochius*.
Het Volckjen dat daer boven staet,
Die weten oock geen weynich raet;

En dese, lees'ick alle daegh,
En 'snachts altijdt al effen graeg:
En waerlijck, dat een Huysman wist,
Wat Boecken in dees' grote Kist,
Wat Schat daer in begraven zy,
Hy quam al brandende tot my,
Hier in zijn *Decretalia*,
Digesta, *Matricalia*,
Noch twee *Glossata Corpora*,
Eheu! quam chara pignora!
Osascus en *Gomezius*,
Capicius, *Calcaneus*,
Zuccardus, en *Giphanius*,
Donellus ende *Busius*,
Pagninus, ende *Clusius*,
Cepolla, *Farinacius*,
Corrasius, *Costalius*,
Barasculus, *Eulalius*,
Met *Fabri* Disputatien,
En oock sijn Annotatien,
Wat dunckt u Boer, hoe soud een Mensch,
Niet weten al sijns herten wensch;
Die onder sijn geleerden Hoet,
Soo veel Auctoren dragen moet?

En

En dit is 'noch het thiende-deel
Niet eens, van't geen ick mede ſpeel:
Of meent ghy dat men ſoo ſijn tijt,
Gelijck een ander Weet-niet ſlijt?
Hola! de Tabbaert, noch de Ring,
Noch golden Klau, noch ſulck een ding,
Die maken de Doctoren niet,
Hoe-wel men-ſe met hopen ſiet,
En, ofte-me daer als langs de ſtraet,
Met fijn-gewrachte Lubben gaet,
Met Hande-ſchoentjes *Parfumé*,
Off, met *Mouſtaches relevé*,
Off, met een Baerdeken, ſo ſpits
Gelijck de Pijlen van een Flits,
Met Zijden Kouſsjes om de Been,
Met vijftich Veters op de ſcheen,
Met grote Roſen op de Schoen,
Och neen! 'tis daer niet mee te doen;
Ick liep ſoo langh mijn Meeſters nae,
Tot *Leyden*, en tot *Padua*,
Tot *Heydel-Bergh*, en *Loven* oock:
Men wert geen Doctors van de roock.
Wat heb ick al geleden, Heer!
Eer ick vercreeg mijn Doctors Eer.

Hoe

Hoe dickwils heb ick in der nacht,
Met groot verlang den dach ghewacht,
Ick meende menichmael, mijn Hooft,
Wierd op-gesneden, en geclooft;
Wanneer ick, gantsche nachten door,
In studijs mijn tijdt verloor;
En waerlijck, die een recht *Libel*,
Secundum Leges, stellen sel,
Dat regent ons niet in de Muts,
Gelijck een hopen jonge Duts,
Daer brengter een een vuyl *Replijck*,
En, 't selve stoff is ons *Duplijck*.
Hier waer het alles op de loop,
Indien ons enich ding ontsloop,
Hier moetet alles op de been,
Hier haelt-men't alles al by een,
Daer krijcht-me dan een *Autor* off,
Die siet een vinger dick van stoff,
En sal-men hem te recht verstaen,
So moetter *Calepinus* aen,
En als-men al de *Leges* siet,
So raeckt-men noch te rechte niet;
't Glossatum Corpus moet dan op,
Daer sit mijn lieve Kermis-Pop,

En vult met Letters ſijn Papier,
Terwijl de Boer hem vult met Bier;
En wat noch meer dan wonder is,
Dat's oftet van de Donder is,
Want, 't geen hem hier *Maranta* raedt,
Seyt daer *Maranta* weer, is quaedt;
Sint Felten ſpeelter ſeker mee,
Al zijnder maer *Iuriſten* twee,
So iſſer een een Leugenaer;
En niettemijn ſijn woordt is waer.
Ick kan 't niet laten, dat ick eens,
U mede-deel wat ongemeens,
En, 't geen ick u vertel, ick meen,
Is oock niet al te lang geleen;
Een rijcker Boer die deed ſijn Soon,
Ter Scholen gaen, en gaff goet Loon,
Dit Knechtjen dede grote vlijt,
En leerde wel in korter tijt:
Deeſ quam alſo, met aller Eer,
Der beyder Rechten Doctor weer:
En ſo-men den gehelen dach,
In ledicheyt niet corten mach,
(Miſſchien off hy een dach off thien.
Sijn Vrienden komen was beſien,)
Die

Die hadde ſijn *Digeſta* mee,
En lach ſijn *Corpus* oock geree,
En dachte ſo met neerſticheyt.
Sijn tijdt te hebben aen-geleyt,
De Vader, als hy elders ſach,
Dat daer ſo groten Bijbel lach,
Verſchrickte van dit grote Boeck,
En neemtet tot hem uyt de hoeck,
En vraegt ſijn Soon, en vraegt ſijn Vrou,
Wat ſulck een Boeck beduyden ſou?
Een Boeck ſo groot, mijn lieve Vent,
Dat leeſ-je nimmermeer ten end;
Waer op dat wederom de Soon,
Gelijckerwijs hy was gewoon,
Eerbiedich tot ſijn Vader ſeyd,
Deeſ' Boecken, Vader, alle beyd,
Zijn 't gene dat ick heb geleert,
En waer door ick nu werd ge-eert,
Uyt dat Boeck, met die grove Prent,
Zijn al de Rechten my bekent;
En 't ander, dat daer by u lecht,
Zijn Gloſſen over 't ganſche Recht:
Hier uyt ſo maeckt het ſtomſte Geldt,
Het kromſte Recht van al de Weldt;

Hier uyt ſo leren wy het Volck,
De Bedel-Tale, ſonder Tolck;
En oft ſchoon yemant waerheyt ſprack,
So is dit Boeck ons Logen-ſack:
De Vader ſtack deeſ' woorden op,
Tot midden in ſijn olde Krop:
En ſo ſijn Soon des avondts laet,
Gaen wandelen was achter ſtraet,
De Vader ſtelt hem oock te gang,
En neemt een heete vuyle Tang,
En refuteert op ſijne tael,
Deeſ' lieve Gloſſen altemael,
En ſcheurde ſo, van blat tot blat,
Al watter inde Gloſſen ſat,
En werpt van achteren tot veur,
De ſtucken al de Kamer deur,
So haeſt mijn lieve Doctor ſach;
't Geſcheurde *Corpus* datter lach,
So haeſt hy by ſijn Gloſſen quam,
En ſo te-reten die vernam,
En vant de ſtuckjes langs de Deel,
So ſpeettet hem meer dan te veel;
En riep, wel! wat is hier gebeurt?
So koſtelijcken Boeck geſcheurt?

Wel

Wel, Vader, zijdy dul, off mal?
Wel wat off dese doorheyt sal?
Waer op de Vader, halff gestoort,
In kortheyt weder, met een woort,
Hoort Sone, laet u snuyven staen,
Dees' Guytery staet my niet aen,
En, hebdy anders niet geleert,
So waerdy beter by mijn Heert.
Ick heb dees' Glossen so geproeft,
Dat ghy de Glossen niet behoeft.
Een heeft my laesten so geglost,
Dat my een gantsche Sate kost;
Voorwaer, ick ben dit Glossen sat,
En schuwer om de gantsche *Stat*;
Men noodt malkander daer te gast,
Op Glossen, dattet niet en past;
En daerom scheurd ick al den bras,
Wat in u Boeck te vinden was;
Dus brengdy my meer Glossen, Kindt,
Ick jager u met in de Windt;
Mijn schone Saet, mijn Huys, mijn Hoff,
Dat namen my de Glossen off;
U Glossen souden 't selve doen,
Ick hield in't eynde niet een Hoen,

Ghy alle, dan, wie dat ghy zijt,
Schuwt dese Ravens eens met vlijt;
Al zijnse oudt, al zijnse jong,
Sy breken Zegels met haer Tong:
En, so ick eens gelesen heb,
Haer Wetten zijn alst Spinne-web,
Waer in een Mug gevangen blijft,
Waer door men licht een Osse drijft,
Vertrout niet licht, een jonger Hoer,
Off Advocaet, u Buydel-Snoer,
Geen Valcken-oog siet halff so nau,
Geen Vos was ymmermeer so gau;
Noch *Briareus*, dien groten Dieff,
Had ander luyden Geldt so lieff,
Geen Iood is hier op halff so wis,
Als dit door-naeyde Volckjen is;
Geen stinckend', dood, en snode Pry,
Zijn ymmer so veel Ravens by,
Als by een halff gesouten Boer,
Al socht hy 't leven van sijn Moer,
En so de Boer maer *Rebus* heeft,
Ghy siet dat Hel en Hemel beeft;
Men leydt den Rechter 't Kerck-Hoff om,
En maeckt hem wijs, dat Recht is Krom,

Men

Men draeyt de Wetten nae ſijn Sin,
Ia, ſtelt wel nieuwe Wetten in:
Men roept, men raeſt, men tiert, en krijt,
Dat ſchier van bulken 't RaetHuys ſplijt;
En die dan vaerdigſt liegen kan,
En die dan beſt bedriegen kan,
(Al looch hy deuren uyt de haeck,)
Verdedicht beſt Partyen Saeck;
Waer raed-je dat ick deſe ſtel?
Ten minſten op het tweede Vel,
Want niemandt heeftet bet verdient,
Dat ick haer heb, en houd te Vriendt.

NOTÆ;

DE Wetten, ſo Cicero getuyght/ zijn als een vaſte Bandt van een Republijck, ofte wel-beſtelde Stadt; des Vrydoms Fundament, ende rechte Pedeſtal; een ſpringende Fonteyne; een Hert, een Ziel, een Raedt, een Regel, ende Leyd-teugel tot alle billijckheydt; ende gelijckerwijs onſe Lichamen niet ſonder redenen, ſoo mede, kan een wel-geſtelde Burgery niet ſonder Wetten beſtiert werden: ja/ wat meer is: hy ſeyt in ſijn Oratie dien hy

voor Aulo Cæcinnâ dede: Alle die gene die het Burgerlijcke Recht veracht, breeckt niet alleen de banden der Rechtveerdicheyt; maer, wat meer is, hy te-rijt de Zelen van't Gemene-Best, ende van een heusch ende deugdich Leven.

Aristoteles de Philosooph / schrijvende van de Republijcque in sijn 5. Boeck / in't 9. cap. verstaet / dat sodanige Menschen / die de Wetten versmaden / de gantsche Republijcque vernielen / ende in't 1. Boeck / in't 4. cap. sijnder Reden-const / sept aldus: de wel-vaert van een wel-bestelde Stadt bestaet allenich in de Wetten.

Dit is mede het gene Heraclitus plach te seggen: dat de gantsche Burgery met ymmer soo groten ijver behoorden te vechten voor hare Wetten, als voor hare Wallen; want een Stadt in geender manieren sonder Wetten conde bestaen, maer noch eniger maten sonder Wallen, *Laërt lib. 9. cap. 1.* Door de Wetten, sept Cicero, zijnder straffen geleyt op de Ondeugden, ende Beloningen voor Deugden in-gestelt; Want

So niet een strafbaer Daet, met Straffe wert beloont,
Waer toe het droeff geclach?
Als niet der Wetten Eer, met Deugde wert gecroont,
Siet wat de Wet vermach?
Durst yemandt by de Son om sijnder hette comen,
Sy roofden hem sijn vyer;
En moest-me niet de kil van't Noorder Axe schromen,
Men bracht de Sterren hier.

Eeni-

Enige zijnder nochtans / die mede/ niet sonder reden / sommiger Wetten gelecken hebben by de Webben ende het Geweefssel der Spinnen / in de welcke / soo enich licht ofte onmachtich Creatuyr gheraeckt te vallen / verstrickt; doch / indien daer yet wat groots aen geraeckt / breeckter seer lichtelijck door.

Laërt. lib. 1. cap. 3. Doch dit zijn sodanige, de welcke so ghy-se te wercke stelt, u Sake verachteren; gaet ghy-se voor-by, sy beletten u; vermaent ghy haer, sy achtent niet; worden-se rijck, sy vergeten u; Dit zijn Vogels, die de Actien copen, ende d'Accoorden vercopen; de Soens-luy van kant stuyren, haer eygen Baer maken, en selfs de Richters zijn; heden contraheren, morgen haer contracten breken: het welcke haer Cassiodorus toe-schiet/ over dese woorden van den 73. Psalm: Heere, de Twisters tergen dijnen Heyligen Naem; Ende wederom aldaer: Dit zijn Geesten, die de Landen Vrede weygeren; de Coop-luy haren Handel, gewichte ende Mate: de Dienaren Godes, haer Eere; den Adel, haer Aff-comst; de voor-sit een yegelijck; sy schamen haer Rechtveerdicheydt: ja, sy zijn sodanich, dat-se noch Godt, noch Menschen, noch Tijdt, noch Gelegentheydt aen en sien. Ende andermael op de selvige Plaetse: Het zijn Fielen op eerlijcke Gastmalen; Ravens in't executeren; Beesten in't 't samen-spreecken; Houten

Heyligen in haer queſtien; ſtenen Beelden in't verſtaen; Blocken in't oordeel; Luypaerts in vriendtſchap; Beyren in Bœrticheydt; Voſſen in't bedroch; Stieren in Hovaert; Wolven in de Schotel; eyndelijck, ſoo in't minſte de lucht van een roeſtighe Buydel haer in de neuſe coomt; in een omme-ſien hebbenſe *Argi* oogen, ende den Dieffſchen *Briareus* handen; Clem-vogels klauwen; *Laômedons* meynedicheydt, *Ulyſſes* loosheyt, *Sinons* bedroch, *Polymneſtors* trou, ende der Leuwen Godtzalicheydt.

Alanus, mede in ſijn Natuyr-werbinge, beſchrijvende het geſteernte der Advocaten, heeft op haer geboorten-dach deſe treffelijcke Eeren-tijtels aen-geſlagen.

Iſſer yemandt, met Geldt, off met een Harnaſch geſtijſt van Goudt, deſe ſal licht connen ſteuyten den op-loop van *Tullianus*, de Blixem des Toorns van *Hector*, de cracht van *Hercules*, ende alle de loſe practiquen van *Ulyſſes*; want, met ſodanigen brandt is ontſteken de honger van dusdanige Heb-Geeſten, dat alle de Rhetoricijns met hare wel-ſprekenheyt, de Sophiſten, met hare ſubtijle Argumenten, zijn ſtaff ende ſtom geworden; wanneer de Trommel van Rijckſ-daelders, Piſtoletten, en Ducatons in een Boeren-Beurs begint aen boort te gaen. Ende noch mael aldaer: Wanneer de Penning-Fleuyt voor't

voor't Oor der Advocaten speelt, *Mercurius* Pijp, en *Orpheus* Lier, *Amphions* gequeel, 't is alles stom, de Snaren zijn slap; men hoortse niet, als 't Geldeken maer clinckt: jae, wat meer is, rinckelt de Beurs, wech *Cicero* met u gladde Tong: vechten de Ducatons, wech *Hector* met uBlixem dan; wanneer-men by dit Volck Rosenobels in slach-oorde stelden, geen *Hercules*, oft hy schoon de Sone was van den groten *Iupiter*, soude hier tegens hem in gevaer derven stellen: Summa, 't Geldt verwint, het Geldt regeert, het Geldt bedwingt haer altemael: soo coomtet dat Ovidius in sijn Const der Minne Lib. 1. Eleg. 10. aldus sijn Scholieren onderzicht.

Met een gecochte Tong, voor Weduwen en Wesen,
Te spreken, is geen Eer: oock is beneffens desen;
'tGerichte weynich waert, daer meer het stomme Gelt,
En Ryckdom werdt gesocht, als Wetten aen-gestelt.

Wie meer van dusdanighe Straeten / ende Clem-vogels begeert te weten / die lese een seker Boeckskien genaemt Thomas Garzonius, eertijts in Italiaens / nu in't Neder-duyts wel te becomen. Doch ick en ken niet nae-laten u mede te deelen het oordeel van Cornelius Agrippa / over dusdanige Ravens gestreken / in een Boeckskien by hem in Latijn beschreven / van de Verkeertheyt der Geleerdtheydt, daer hy aldus seyt.

Der

Der Advocaten, Procureurs ende Notarisen bedriechlijcke Wetenschap, is een gestrickte ende sorgelijcke Const, op-gepronckt met een schone zijden Logen-Dwael, ende gehult: een aen-gestreken ende onbekent Bedroch; dat is om den Rechter met een cierlijcke Reden de Oren te smeren, ende metter tijdt naer sijn goed duncken te buygen: nieu-gevondene Wetten uyt vercierde Glossen, ende andere verdichtselen, naer haer eygen sin, te maken ende te breken; ofte haer by alderhande ongehoorde middelen, daer uyt, sose verlegen ende gevangen zijn, te ontstricken, ofte ten minsten, het gantsche Geding, in der eeuwicheyt te verlengen; alsoo de *Leges* van hare Rechten aen te wijsen, dat daer door de Iustitie werdt de handt gesloten; der Glossen gesach sodanich in te brengen, dat men de Wetten met voeten treedt, ende der gener goede meninge verduystert, die selfs de Rechten hebben in-gestelt; in deser Menschen Const ende Wetenschap, besit de hoogste plaets het meeste bulderen, ende dat men sich in de Gedingen in-stelt, als aen de Visch-merckt de gemene Appel-Wijven, ende andere baldadige Schuyte-boeven doen; diens volgens moet dit de beste Advocaet zijn, die de meeste Boeren tot twisten vordert, ende de selvige tot hope van haer aen-geverde Proces aen-locken ken; ja,

met

et Godtloose Raedt, tot een goedt succes ken
n-hitsen: Hier, schijnt wel, speelt de Tong den
es, wanneer-men twist verwecken ken, die
n een Kat, somen seyt, in't garen ken wer-
n, die het Mondt-stuck wacker roeren ken,
e den Duyvel tot Pastoor ken in-voeren, van
om recht maken, van twijffel ende verwer-
ngen On-recht, de Iustitie met woorden de
eure sluyten, ende wijders een Poppe-Craem
n hare Wetenschap maken, zijn de slecht-
e nergens nae. doch,

en Richter, die het Recht, met Deugd en Eer becleet,
t nimmer in de Stoel, als met gesonde Weet.

Iae, indien men noch konde swijgen, gedwon-
en door de Penning-nood, het geen de Con-
ientie, (soder eenige ware) wel verholen be-
eerde; want, gelijckerwijs geen van haer allen
nder Loon, off Giften, spreeckt; en swijcht hy
ock niet sonder Ver-eringe. Laet u dit een Exem-
el zijn: dat *Demostenes* eens vraegde aen den Co-
nediant *Aristodemus*, hoe veel hy creeg, om ye-
ant een spijtige Mondt te geven? gaff voor ant-
voort: een Bras-Penning. Maer ick, seyde *Dio-
nes*, heb een Stoter gecregen dat ick stil-sweeg:
Vant, so glad ende fenijnig is der Advocaten
ong; dat, indien ghy se niet en snoert met Giften,
aven, Wijn, en Bier, so swijgt se nimmermeer.

De

De Vierde Ver-Eeringe;

AEN DE

Staet-makende vergeter van haer eygen STAET.

Staet - Makery.

En ghy, die Staet van Staten maeckt;
Weet datter niemant vverdt geraeckt.

NU Volckjen; ghy, die alle daeg,
Gaet los en ledich by de Waeg,
En clap-cloot daer wat heen en weer,
Van Ionckers Knecht, en Iuffrous Heer;
Waer dat sijn Landen zijn verpandt,
En waer hy voor-maels was belandt;
Wat Maegden dat een Borger heeft;
En wat hy aen sijn Boden geeft:
Hoe dat aen yemandts schrale Dis,
Wat leckers op-gedragen is:
Ghy, die soo wonder bent besorght,
Waer Heer-Ooms Meyd haer Koussen borght;
Wie Vader was van *Tuccæ* Kindt,
En hoes het in de Luyren windt;
Oft u daer aen gelegen was:
Waer, op de Velden, wies het Gras,

Wat

Wat yemandt op Intressen nam,
En daer met door de Winter quam:
Wat Summen zijn geregistreert,
Voor't borgen van een rijcke Weert:
 Een Musicant, een Violist,
Die van Musijck noch Noten wist,
Siet naer een goet Collegie uyt,
En treckt sijn Snaren op de Luyt;
So mede doet ghy Broeders oock,
Doch in de Kamers sonder roock,
Men bakert sich wat in de Son,
Off in de Regen by de Ton;
Daer rekent Bely geen Gelach,
Al duyrden't schier een gantschen dach
Men holdt een praetjen van de Buyrt
Hoe Iorden noch sijn doen bestuyrt,
Waer van hy soo is op-getoyt,
Want hy is mager, en beroyt:
Nu laest-mael (seyd' de schrale *Nijdt*,
Waer aff ghy rechte Dienaers zijt,
Nu laest-mael quam een seker Man,
By mijn, om duysent Rijders, an,
Op thien ten hondert, 't was niet veel,
En oock so kreeg ick vast mijn Deel

En

En ſtond de Man vaſt in ſijn Schoen,
Ick woudet hem van avondt doen:
Maer doen-mael heeft my *Sonder-baerdt*,
Wel heel aff-grijſelijck bewaert,
Dien ſeyden: Broeder, weet ghy niet
Wat datter onlangs is geſchiet?
Hy is by volle ſtem van't Hoff,
Voor *Prodigus* geleſen off:
Maer, hoor eens, riep een ander Knecht,
(Die ſomwijl met de Trappen vecht,
En 't ſchijnt wat ſonders aen ſijn Ring,
Off aen't vergulden Vingerling;)
Waer plender crijgt de Man het Goet,
Die ſo veel Weerden borgen moet?
Hy gaet ſo wonder, en ſo breet,
Dat ick-er heel geen ſtaet aff weet;
Sijn Huys is wacker geſtoffeert,
Hy rijdt te Wagen en te Peert;
Wel! hoe iſt moog'lijck? hoe kan't zijn?
Off 't Haerlems Water wordt daer Wijn?
Wat u belangt, ghy bent een Man,
Die wel ſijn Renten leven kan,
En, ſo ick u te rechte ken,
So weet ghy oock wie dat ick ben:

Wat dunckt u van dien ander Stanck,
Die ruym soo deftigh is als lanck?
Sijn Leven heeft hy al verpant,
En oock sijn halve Ziel bykant;
Noch pronckt hy als een Bastelier,
Is dach op dach by Wijn en Bier,
En nimmer is den Excuteur,
Off uyt sijn Huys, off van sijn Deur;
't Is Caffa, Pluys, off anders wat,
Al 't geen de Fielt draegt om sijn Gat;
Nu laesten worde my geseyt,
Hoe dat sijn alder-grootste Meyt,
Quam met een Vryer langs de straet,
(Gelijck 't met jonge Vrysters gaet,)
En, so se quamen aen de Waeg,
Soo neygde 't Meysjen vry wat laeg,
Met een ontvalt haer, onder 't Cleet,
Een stuck van 't geen men Hembden heet,
Dat sagh-er uyt, ick weet niet hoe,
Gelijck de Vaet-doeck van mijn Schoe:
Een Iongen, roept, (die 't effen siet,)
Hou! Meyd, vergeet ju Neus-Doeck niet:
Het Boeffjen neemt den vuylen Sack,
Die vol met losse knopen stack;

Hy meent hy heeft een groote Buyt,
En haelter niet dan Vuylnis uyt:
Wel, dunckt u dat ſo wonder vreemt?
(Sey Goſen,) dat ghy hier van teemt?
Wy ſtaen hier nu; de praet is ſoet,
Hoort wat ick u vertellen moet:
Maer docht-je wel dat *Ian de Buys*,
Sou kaler weſen als een Luys?
Dat Huyſ-geſin kan niet een Iaer,
De Plunnen houden by malckaer.
Nu laeſten, ſo ſijn Echte-Vrou,
Wat Geldt op Intres hebben ſou,
Men doet beleefdelijck verſoeck,
Te ſien het Regiſtracy-Boeck,
Hier ſtonder duyſent, daer noch drie;
En op een ander Poſt noch twie:
Men reyſt te Land-waert, om te ſien,
Daer ſtonder ſulcke noch wel thien;
Nochtans, 't Geluck dat alles ſiet,
Hielp deſe luyden uyt 't verdriet,
Daer ſterft een ouden Tote bel,
Dit hielp den ſoberen Geſel;
Dus kan't verkeren, Lieve Kindt!
Gelijck men vaeck geſchreven vint,

Jae, wilt ghy daer Exempels van,
Riep weer een heel geleerder Man:
Tot Romen, ſo ick was Student,
Heb ick een armen Helt gekent,
Die Packjens op ſijn Eſel droegh,
En hadde, nae ſijn Sin, ghenoegh,
Ey! hoort eens, wat den Hemel doet,
By deſen armen ſlechten Bloet,
Sijn Over-Vaders Beſte-Vaer,
Die hadde noch een olde Snaer;
En al 't Geſlacht was aff-gegaen,
Alleen tot deſen lompen Haen;
En ſo hem dit, door ſijnen Vrient,
Met vreugde werden aen-gedient,
Hy werpt de Zelen van ſijn Hals,
Verlaet ſijn vuyl-gewin, en als: (coopt,
Men ruylt, men tuyſt, men plengt, en
Tot dattet al ten achter loopt:
Daer cruypt den armen olden Sot
Al weder in ſijn Verckens kot:
Doch; twaleff heeft de klock, by naeſt,
Ick denck ick my ter maeltijdt haeſt,
En ghy, mijn Vrienden alteſaem,
U Maeg is moog'lijck oock bequaem;
Noch-

Nochtans, wat Staet ick raem, off gis,
Hier in, ick, alle reyſen mis,
Ian Gat gaet alle daeg te Wijn,
En wil de grootſte Meeſter zijn;
Hy ſpeelt met klinck, en oock geree,
By Edel, en On-edel mee,
't Is altoos bruyntjes, net, en fraey,
En 't clapt, gelijck een Papegaey;
Sijn Kinders, aerdichjes, en ſchoon,
Die comen cierelijck ten toon;
Hy heeft noch Schulden hier off daer,
En geen Regiſters van gevaer;
Ick ken niet weten hoe die Man,
Aen ſulcken Staet geraken kan.
Maer, Broeder, wacht tot morgen vroegh,
Sey ſpitſe *Schimp-Oom*, en hy loegh,
Hoe-wel ick niet te wel en weet,
Van deſe man het recht ſecreet,
Ick meen, de Klock op morgen tien,
Sal ick 't u al te wel bedien;
Mijn tanden jeucken nae 't Ombijt,
Adieu, tot op een ander tijt:

NOTÆ.

HEt woordeken Æmulatio, onder de Latijnsche Auctoren / ten quaetsten genomen zijnde / mach by ons met reden Jalousy / ofte War-gunst / wegen sijn eyghen Naesten wel-varen / Haet / Affgunst / Nijdicheyt / en Achter-clap / ghenoemt werden; ende placht aldus beschreven te wesen:

Dat het is; Een besmettelijcke Sieckte des Gemoedts, waer over yemandt sich vergrimt, over de Eere ende Goederen die sijn Even-Naesten van Godt ende de Fortuyne toe-gesonden zijn; dat hy niet die selvige, ja oock geen groter, mach besitten.

Doorwaer / een schandelijcke / en in der ewicheyt ongeneselijcke Peste / strijdende wel directelijck jegens de Wet der Liefden / ende onderlinge verdraegsaemheyt; nopens den genen / die men op't hooghste behoorde te beminnen; Welcke dodelijcke Zonde / soo seer grouwelijck is strijdende jegens de Heylige Schriftuyre / niet op een / maer op ontallijcke Passagien; Seyt niet selffs de Here Christus tot den Aff-gonstigen Pharisæen, Matth. cap. 22. vers. 37. &c. so-se hem / ondersoeckende / vraeghden / welcke de grootste Wet was / waer door se souden zalich werden! (Luystert toe ghy hedendaeghsche hypocritische Pharisæen!)

Ghy sult lieff hebben den Here uwen Godt, uyt ganscher Herten, uyt ganscher Zielen, ende

uyt

uyt ganſcher Ghedachten; dat is het eerſte ende grootſte Ghebodt, ende het twede; deſen ghelijck, is; Ghy ſult lieff hebben uwen Naeſten, ghelijck u ſelven: Aen deſe twee Geboden hangt de ganſche Wet ende de Propheten.

Wijders/ de Heylige Euangeliſt Iohannes, in ſijn eerſte algemene Send-Brieff cap. 2. 3. 4. door-gaens de Kinderen Godts tot onderlinge Liefde vermanende/vaert aldus uyt/ op den nijdigen Aff-gonſt/ ende Laſter onder de Broederen:

Het is een Logenaer, die daer ſeyt: Ick hebbe Godt lieff, ende haet ſijnen Broeder; want, die ſijnen Broeder, dien hy ſiet, niet bemint; hoe ſoude hy den Here connen beminnen, dien hy noyt gheſien en heeft?

Item Rom. 12. Laet ons malckanderen lieff hebben, ghelijck Chriſtus ons lieff ghehadt heeft, met eenvuldiger Herten.

Wederom Iacobi 4. Wie ſijnen Broeder achterclapt, ende ver-oordeelt, die achterclapt de Wet.

Deuteronom 22. Men ſal niet van ſijnen Naeſten ont-trecken.

Syrach 17. Een yeghelijck ſal den laſt ſijns Naeſten helpen dragen.

Syrach 25. De Liefde des Naeſten, is Godt aenghenaem ende den Menſchen.

Aen alle deſe Paſſagien/ uyt Godes Heyligh Woordt/ ende die-der noch ontallijcke zijn/ ſal niemandt connen beſchreven vinden/ datmen ſijn aen-ghesworen Vriendt/ ſijn ghetrouwen Naeſten/ ſijn Chriſtelijcken Broeder/ ſal/ ſomen ſeyt/ met loden Schoenen achter-halen/ ſijn Feyl-

len door de gantsche Stadt mis-gunstich aff-trompetten / de Leggers en Cantoyren / nopens syne conditien / door secrete Spyons / laten visiteren / daer uyt copien nemen ; de selvige op Merckten / Straten / en wandel-plaetsen / aen Jan alle-man / off in openbare Herbergen / en Taveernen / den Onwetenden / door den enen Buydel-luyser / ofte een anderen Geldt-suchtigen Hoeren-weerdt / enen blindt-sienden Cornuto, tot schoffieringe ende schande / half-stamelende laten pronuncieren / als offet openbare ende van den Hove Sententien waren geweest ; (Dî boni, quanta petulantia !) daer siet-men dan / al conde-men door een besmeerde Bril niet sien / al conde-men Trommel noch Trompet / Canon off groff Gheschut / op hondert mijlen hooren / wat yeder in sijn Keucken heeft ; hoe veel de Slachter heeft geborgt / wat bord de Brouwerij uyt-steeckt / wat cent per cento, Rent op Rent / can alle daeg ten achter gaen: ja / wat meer is ; men kander door een grote Bril sonder Glasen / comen te lesen / hoe dat sijn eygen Bestevaer / uyt arme ende behoeftige Wees-Kinderen op-geslockte Penningen / hem selven in fluwelen Clompen / sijn Wijff in't Samaer / sijn Kinders aen't Altaer / sijn Ziele door den Duyvel / hielp : Wat dunckt u nu van dat Register / die so aerdich / uyt Menschen met een redelijcke Ziele begaeft / werden in Helsche Furien getransformeert ? dit Geslachte heeft ons den Sulmonischen Her-schepper seer nettekes aff-gebeeldt / in sijn Transformatie ; daer hy / schrijvende over dit Gesindeke / aldus gesprooken heeft.

De bleycke Gesenheyt is in haer mondt geseten,
Haer Lichaem, als een Rang, door hongerige Beten;
't Gesicht verliest sijn Pit; haer Tanden sien als Roest;
De Borst is ydel Gall; 't Fenijn haer Tong verwoest;
Noyt sachmen, tot een Lach, dit nydich Volck genegen,
Ten waer een ander Mensch in Armoed lach verlegen;
Geen machtelose Rust, geen Slaep beclemt haer Hert,
Dewyl het staeg en staeg in sorgens Yver smert;
Sy sien wan gunstich aen, sy sien, doch sonder reden,
Al die der Aerden Bal door 's Hemels gonst betreden;
En niet te min, den Bloedt vergrimt sich, en verteert,
Als Voorspoet, Gonst en Eer, een deftig Mensch vereert:
Hy lacht en smaeltse nae, doch, nietemin, sijn smalen,
Coomt op sijn eygen Kop in't laeste neder-dalen.

Dewijle dit dan woorden van een Heydenschen Dichter zijn gesprocken / tot leringe van On-Christene Menschen / tot welckers tijden al mede dese Peste de Werelt beseten hadde; want / wanneer is doch dese Staet-suchtige haet-makerye uyt de Werelt geweest? de Duyvel mis-gunde de Engelen, den Hemel; onsen Vader Adam, het Paradijs; Loth, sijn ruysheyt; Iob, sijn Voor-spoet; den Heere Christo, met alle sijn Apostelen ende Euangelisten, der Heydenen Bekeringe: Niettemin / hy was een Duyvel / ende sal in der eeuwicheyt in de Schole van Aff-guuft / Haet ende Nijdt / wel Rector Magnificus blijven: doch den Mantuaenschen Ossen-weyder / die wennich voor Christi Geboorte een Italiaenschen Bouwdent was / werpt hem duysdanigen Argument / op sijn Boers / te voren.

De Nijdt, het ſtinckende Fenijn,
Wil in der Menſchen Herten zijn,
En in't Gebeente woonen;
Hy knaeght haer Vleeſch, hy ſuygt haer Bloet,
Miſ-gunt ſijn Even-naeſten 't Goet,
En wil geen Goet belonen;
Hy dut, hy ſuft, en truyrt altijdt,
Tot dat hy ſelff in Wan-hoop ſplijt,
In't knerſſen van ſijn Tanden;
Hy vrieſt van Aff-gunſt, en hy ſweet,
Wanneer hy yemandts Voor-ſpoet weet,
Hy lacht in hare Schanden:
Des Hemels Licht, de ſoete Spijs;
Van ſijn Gebuyren, maeckt hem grijs,
En hy beſtaet te beven;
Al woud hem ſchoon, ja ſelffs Iupijn,
Den Nectar *en der Goden Wijn,*
Tot dees beloning geven:
So lecker is der Naeſten Haet,
Soo ſuyckerig is Aer-mans Staet,
Waer datſe zijn te vinden:
Och! dat doch yeder een de Vloer,
Van Vader en van Beſte-Moer,
Beſtoofd' met eygen Winden!

Door-

Voorwaer / de tijdt sou my outbreken / het Herte besterven / het Gemoet tot eenige deugende Saken onbequaem werden / indien men de duysenste Passagie / soo uyt Schriftuyre / Olt-Vaderen / Philosophen / Poëten / ende meer andere Deugden-Spiegels / soude verhalen: alleen sal u dit / over dese pestilentiale Toortse / ende besmettelijcke Sieckte / tot een generale Lesse ende Vermaninge dienen; niet alleen / vermits ghy Hyppocritische Menschen / (so men u niet de Naem van Menschen ver-eren mach) niet connende schuwen / nochtans leert achter-laten / ende dat van langer handt / gelijckerwijs gemeenlijck swaere Cranckheden / door langsaemheydt des Tydts vergaen / genomen uyt den H. Outvader Cypriano, *Serm de livore.*

De Nijdicheyt is een wortel van alle quaet, een Fonteyne van de Moordery, een Schole van Zonden, een stoffe aller Misdaden, &c. Alle de Beusheden hebben enen sekeren loop, maer de Aff-gunstigheyt, allesints vast staende, blijft ende vol-hert in een geduyrige Zonde. Ende hoe meer den genen die benijdt werdt, in sijne Saken vordert, hoe meer der Aff-gonstigen Hert in brandt en blaeck versmelt; hier door komtet, datmen over straten draeght een wreedt Gesicht, een door-geverfden Trony, een bevende Kin, een spitsen Mondt, die niet dan schelt en vloeckt over sijn Even-Naesten; een Handt, hoe-wel tot alle wraeck-genegen, nochtans is sonder Swaert; doch, een Gemoet, met Feusheyt, Haet, en VVan-gonst, steedts ontsteken.

Nu geeff ick u / waerde Lesers / te bedencken / hoe het hedensdaegs / so hier so daer / in dese ondeugende Werelt / by or deugende Menschen toegaet ; wat Jalousy / wat Aff-gunst / tusschen Vader en kindt / Suster ende Broeder / voorders andere Bloedt-Verwanten / omme gaet ; wie sal doch yemandt vertrouwen / al waer 't schoon dat hy in Moeders Armen sliep / nae de woorden van den voortreffelijcken Philosooph Seneca: *Libro naturalium quæstion.*

VVat sal my connen verpletten, als den Hemel viel ? waer sal ick connen blijven, als sich de Aerde scheurt ?

Menende also / dat hy nergens vry was: so zijn wy mede / van Achter-clap / Haet / Nijdt / ende Leugens / nergens vry / al waer men by sijn eygen Broeder ; daerom behertigt dit.

Doet wel, en weest te vreen,
G'looft Vromen; anders geen.

Geen eerlijck Mensch maeckt aer-mans Staet,
Die selfs sijn Staten achter laet.

De

De Vijfste Ver-Eeringe;

Aen de Medicijns;

MET SAMPT

Monsieur Ioncker Doctor KOE-BEEST, ende alle sijne Complicen.

Medicus.

Medicus.

Vergeet my niet ; ick ben die geen,
Die doode Luy help op de been.

EN ſiet, daer ginder comt van veer;
Noch een , dat is ſoo goeden
Heer,
Voorwaer ick deed hem veel te
cort,
Indien ick hem hier buyten ſchort;
Hy ken Latijn, en Griecx, en Wals,
François, en Duyts, en alles als;
Dees bint geen Procureur ſijn *S*choe,
Of geeft hem in het minſte toe,
Als d' Advocaet van *Gloſſen* preeckt,
Hy van ſijn Medecijnen ſpreeckt;
Wie ſal van haer de voorſte zijn?
Dat Oordeel ſtrijckt-men by de Wijn:
Is *Bartolus* een groot Iuriſt,
Wie ſeyt *Galenus* minder wiſt?
Maeckt *Baldus* 't alder-cromſte recht:
Hippocrates was oock niet ſlecht;

Roep

Roept *Iason* van ſijn *Decretael*,
Sy ſwetſen uyt haer *Vrinael*,
En weten dickwils niet een Fijg,
Oft 't Boeren is, of Mere-Mijg:
  Baſta! mijn Pen! loopt niet te hoog,
Signoor Doctoor heeft ſchalcker oog;
Gheen *Medicus* is half ſoo ſlecht,
Ja, geen Lant-vaerder heeft een Knecht,
Al ſach hy ſcheuyn, al was hy ſcheel,
Of hier toe weet hy al te veel;
Wat ſoud dan ſoo een kloeck *Monſieur*?
Dees ſiet de Menſchen deur en deur,
Hy ſiet, al vraecht hy niet een mijt,
Wat uyr dat ghy gheboren zijt;
Hy ſiet de Boeren uyt de Pis,
Hoe ver, de *Rijp* van *Troyen* is;
En waer-je woont, en wat-je deert,
En waer-je ſlaept, en wat-je geert,
Jae wel; ick ſegh-je dat hy weet,
Op ander-halve Luys-duym-breet,
Hoe groot ju Milt, hoe groot ju Maegh,
Hoe groot ju Long, hoe groot ju Craeg,
Hoe groot ju Hart, hoe groot ju Blaes,
Hoe groot ju Breyn, al waer-je Dwaes;

Wanneer

Wanneer-je quaemt aen't ongeval,
Hoe langh ju Sieckte duyren ſal,
En oft-je ſwaer met Kinde gaet,
En oft-je niet veel winden laet;
En of't een Soon of Dochter is,
En oft ju Man te *Slochter* is,
Of elders by den *Indiaen*,
Dat kan hy uyt u Pis verſtaen;
Dit alles weet hy ſoo perfeckt,
Als die een hant-vol Vloyen deckt;
En treckt hy dan ſijn Mantel aen,
Om by ſijn Krancken om te gaen,
Ten eerſten, (iſt een groot Cadet?)
Hem werdt een ſachte Stoel geſet,
De Knecht die loopt om Alſen-Wijn,
Daer moet doch een Geſontheyt zijn;
De Maegd, die brengt een arm-vol Holt,
Want, 'sWinters iſt gemeenlijck colt;
't Is oftet wonder veel beſchiet,
Heer Doctor, brand ju Leerſen niet,
Dan iſt, Monſieur, hoe gaettet u?
En iſſet oock wat beter nu?
My dunckt u Puls is ordinaet;
Neen, neen, 'tis nerghens nae ſoo quaet,
Gelijck

Ghelijck 't wel gister avondt was;
Dienaer; waer is het Water-glas?
Langt hier een weynich en Choffoor,
En warmt d' Urijne door en door;
Laet sien of dees' *Febriliteyt*,
Sich noch niet van de *Iecur* scheyt:
Mijn Heer, 't gelijckt aen u *Urijn*,
Dat u niet wel en voecht de Wijn,
Ten waer daer eenich *Syncope*,
Oft *Ectasis* u schade dee;
En want ick hier voor heb gevreest,
Ben ick aen d' *Officijn* geweest,
Daer heb ick u, tot u gerijff,
Gépræscribeert een *Lenitijff*,
Alleen uyt louter *Cassiâ*,
En *acuierdet* wat daer nae,
Met weynich *Diagridio*,
Bequaem tot uwen *Stomacho*,
Ten eynd' de *Bilieuse* vocht,
En *Phlegma* van u scheyden mocht;
U *Vires*, Heer, die wijsen aen,
Dat ick niet *electijf* can gaen,
Want uyt een swaer *Purgation*,
Hypercatharsis volghen con;

De Weerdt in't Wijn-Vat, had onlancks
Oock in-genomen weynich Drancks,
Maer, hoort eens, hoe het hem bequam,
So hy't des morgens vroeg in-nam,
So vielt hem, omtrent ſeven uyr,
Al vry een weynichjen te ſuyr,
En had al twee-en-dertich mael,
Geſeten op ſijn Kamer-Bael;
Nu weet-je wel wat dat beduyt,
De Ziel die wouder enckels uyt;
Nochtans, ick bracht ſo veel te weeg,
Dat ick het weer te rechte creeg;
Ick ſchickte my aen *d'Officijn*,
En eyſcht' ſijn Ordinanci ijn,
Daer was omtrent de helft te veel,
D'Ap'teker viel de laſt te deel;
Wat my aen-gaet, ick ben geen Man,
Die't ſo beſcheylijck miſſen kan,
Te meer, *Galenus* ons beval,
Dat men modeſtè drijven ſal;
Doch, Heer, ſoo haeſt u *S*ieckte daelt,
Of 't punt van *Declinati* haelt,
Soo ſal ick doen al mijn devoyr,
En al den onheyl comen voor,

En

En reynighen u *Viscera*,
Op datmen steeds methodisch gae:
Nu dan, mijn Heer, ick segh *Bon-jour*,
Ick weet men wacht my *à la Cour*,
Vn Gentil-homm', *vn Comte grand*,
Creeg gister een sneed in sijn hand,
En, soo mijn Heer wel selver weet,
Dit Volckjen houdt doch geen Diæt,
Hier waer ick dan oock gaern eens by,
Op dat hy d' heete Wijnen my',
Want lichtelijck een Coortsken rijst,
Indien men haer niet onderwijst:
Oock noch een Juffrous Camenier,
Een seer jong Schaep, een nobel Dier,
Hier buyten, vast een uyrken gaen,
Is met de Scheur-buyck seer belaen;
Een Plaegh, ons Landen heel gemeen,
Jae, naulijck onder twintich een,
Sy hebben hier een treckjen van,
t' Zy Kindt, of Maegd, of Vrou, of Man;
En hier in ben ick soo expert,
Dat ick al ons Doctoren tert;
Dees' Beesten sien (ick werd soo beus)
Niet verder dan haer eyghen Neus;

Ons olde Leeraers meenden meest,
Daer is noyt eenigh Sieckt gheweest,
Die, sonder Coorts, den Mensche trof
Daer stae ick by, ghelijck een Mof,
Dees' woonden aen de Grieckfche kant
Wy in dit koude Noordtsche Lant,
Was haer de Coorts *familiaer*,
Wy hangen vande Scheur-buyck gaer,
Mijn Heer hoort wel, dat *Argument*,
Comt uyt geen slechte Boere-Vent:
 Nu dan, ick weet mijn *Ægri* zijn,
Voorseker in geen cleyne pijn,
En dencken, dat ick haer Verdriet,
Of heel versuym, of achte niet;
Vaert wel, mijn Heer, tot avont toe,
En weest doch weynich op u hoe,
(Van't Leven hebdy doch geen noot;)
Dat sich de Sieckte niet vergroot,
Of door een quaet *Government*,
Of door wat aers, my onbekent:
 Och! die maer daer de duym op had,
Dan ging Heer Doctor Koe-Beest glad
Geen vierndel-jaertje waer soo goet
Mijn lieve Krancke leggen moet,

De

De Meester wurgde van geen dorst,
De Vijsel clonck wel dat hy borst,
De Knecht die liep wel dat hy scheet,
Eer hy de Drancken creeg gereet,
Der Krancken Beurs, al wast een Tas,
Soo vol als *Fortunati* was,
Ick wed, hy ymmer in een Jaer,
Wel vry wat veel gemindert waer:
Hola! mijn Pen! ghy praet wat heen,
't Is *Monsieur* Koe-Beest niet alleen,
Maer die van *Caan* in *Galilée*;
Als *Pilgrum* brenght sijn Bulle mee,
Die op het Weef-Tou cloeck studeert,
En by de Spoel werdt uyt-geleert,
Die door de Preeck-stoel henen glijt,
En 't Capsken op Staketten smijt;
Die van een Cloppjen maeckt een Wijff,
Al was haer Va'er van beusheyt stijff,
Die als een vuylen *Apostaet*,
Sijn Schaep-Stal en sijn Kud' verlaet,
Dat zijnse die met Winst en Vlijt,
En Schrobbery verdoen haer tijt,
Dat zijnse, dien der Armen Bloet,
Vaeck Landeryen bouwen moet,

En uyt der Wesen naer Gespin,
Verbeyden 't Goddeloos Gewin,
Dat zijn *Doctoren* uyt een Sack,
Die vol *Doctoors Recepten* stack;
Wil 't eene niet, het ander moet,
*S*y zijn doch altesamen goet;
Steeckt yemant dan de Voeten uyt,
Hy is begraven, eer beluyt:
En hier voor waerschout hy sijn Mae
Die over yemandt anders gaet;
En seyt, hola! daer leyter een,
Dees' *Medicijn* was niet ghemeen;
Jae, Godt vergeeftet my oock wel,
Ghelijck een ander goet Ghesel.
De Aerd' bedeck-se menichfout,
Die nimmermeer de Son beschout;
Dit is haer enichste Beclach,
En 't helpt so 'veel, alst helpen mach

N. C

NOTÆ;

Hoe vooztreffelijcken Gave / de Lofflijcke Conste der Medicijnen / is alletoos gehouden geweest; van wien / ende waer toe de selvige van 's Werelts begin is in-gestelt / by wat personen bedient ende gehant-havet / soude voorwaer mijn sobere Pen veel te swack ende te crachteloos zijn te verhalen / aen-gesien ick / in het bewercken van desen / qualijck begin / ick swijge het eynde / soude connen vinden; dewijle haer oorspronck soo onbegrijpelijck / by yeder een / voor desen is ge-acht / datmen-se met reden / den Almogenden Godt / den Schepper al-ler dingen / heeft toe-ge-eygent / als met sijn onbegrijpelijcke Scheppinge sijnen aenvanck ne-mende; want / te gelijck met de Werelt / zijn me-de de bloeysame Cruyderen gemaeckt / (ghelijck Moyses Gen. 1. getuygt /) so tot Voedtsel der Menschen / als om hare cranckheden daer mede te genesen. Schrijft niet daer over de wijse He-breer / Iesus Syrach, met door-dringende woor-den / dat men den Medicum eeren sal met behoor-lijcke Eere: dat hem de Here geschapen heeft: dat hy van den Alder-hoogsten coomt / die den Gever is alles Goedts: dat hy den Medicum groot maeckt by den Coningen: dat hy de Medi-cijnen uyt der Aerden laet wassen: dat een vernuf-

tig Mensche die selvige niet verachten sal; want hy daer door heylet de smerten / ende daer over ge-eert wil zijn? heeft niet de Coning Salomon, de alder-wijste onder der Menschen Kinderen / genoechsaem onderwesen in't 3. Boeck der Coningen, cap. 4. vers. 33. van de Bomen / Wortelen / Cruyderen ende andere Gewassen? beginnende van den hogen ende treffelijcken Ceder-Boom / op den Bergh Libano, tot de alderminste Cruydekens toe / die uyt de Stenen spruyten? heeft hy niet ghesproocken van alder-hande Gedierten ende Vee? van de Vogelen des Lochts? van de cruypende Dieren der Aerden? ende de Visschen des Meyrs? Roept niet den machtigen David seer danckbaer aen sijn Godt / Psalm 23. Heere! ghy salft mijn Hooft met rieckend' Oly? ende wederom in sijn 51. Psalm. Heere! wascht my met Ysope / dan sal ick reyn zijn? Heeft niet d' Almogende Godt / door sijn heyligen Engel / den jonghen Tobias een Medicijne geleert / om door de roock van de Lever eenes Visschets / den bosen Geest Asmodi te verdrijven; ende met Galle de schellen van de Oogen sijnes Vaders te doen aff-vallen? heeft niet selver die lieve Sone Godes / onser aller Zalichmaker / sich tot een Medicum ghemaeckt / so hy de Melaetschen suyverde? den Creupelen deed wandelen? der Blinden ogen / met Speecksel bestrijckende / het Licht verleende? was niet de Heylige Euangelist Lucas een Medicus? gelijckerwijs mede de Apostel Paulus, ende meer andere Godtzalige Mannen? Ende wien doch isset niet genoechsaem bekent /

so

so wy tot de Menschen comen/ uyt de Geschriften der blinde Heydenen / hoe sy de vindinge der Medicijnen haren principalen Aff-godt Apollo hebben toe-gheschreven / den welcken den Poëet Ovidius prijsende naer zijnder wetenschap/dit Loff-Gedicht ter eeren heeft gesongen.

By my, alleen by my, is d'Heel-Const eerst
gevonden,
De Werelt acht my groot, en ick genees de
Wonden;
De Cruyden altemael, die in de Werelt zijn,
Ick kense door en door, want het zijn all'
de mijn.

Dit Voor-beeldt / achtervolgende de Godekens der Aerden / de principaelste Coningen / so van Illyrien / Thracien / Persen / en Meden: Dionysius, by de Siculen; Constantinus, Keyser van Constantinopolen; Hadrianus, binnen Romen; Mithridates, Koninck in Ponto; Lysimachus, Coninck van Macedonien; Iuba, Coninck der Moren; Hippocrates, by den Coning Artaxerxem; Galenus, by die van Pergamo; alle zijn't voortreffelijcke Medecijns ghweest. Ende hoewel dese onse so gezegende Euwe / mede niet van hare lichten versteken is / waer in so treffelijcke Medicijns noch daghelijcx in verscheydene plaetsen gevonden werden / als oyt den Aerdt-bodem gedragen heeft / wiens hooch loff-bare Namen / ende Daden / ter eeuwiger Memorie / een Goddelijcke Penne verdient hadden / werden wy /

nochtans / leyder Godt! genoodt-drongen / over de mis-bruycken / in so Goddelijcken Conste dagelijcks gepleeght / met den Poëet / met innerlijck ge-karm / wel droevig uyt te roepen.

Dat Leken, Cruyce-Broers, en't schuym van
olde Wyven,
Haer Neering op het hoogst met Medicijnen dry-
ven;
Geen Preke-Broer, geen Paep, geen Schoester,
geen Schavuyt,
Geen Hange-bast so snood, hy reyckt sijn Dranc-
ken uyt.

Want / liever doch! wat cander meer buyten reden / ofte geseght ofte bedacht werden! dan dat enige rakelose / ende onbedachte Lant-lopers / ongeleerde Monicken ende Papen / olde superstitieuse Drou-luy / Schoe-pluggers / Lap-Schroors / Ketel-boeters / Deken-Kramers / Rotte-vangers / Seugh-en-Paerde-Lubbers / Privaet-schoonders / jae Honde-Slagers / ende Duyvelnis-voerders / soodanige Goddelijcke Wetenschappen / (die de Goden selfs / als tot een mirakel / by de Menschen hebben gebruyckt / ende haer naest de Zalicheyt mede-gedeelt) met onreyne handen sullen besoetelen / ende gelijckerwijs een Scherp-richter / het bloedt-stortende Swaerdt / (als ware het haer mede van Godt op-geleydt /) in hare clauwen voeren: dickwils eenich medelijden hebbende / om een rasende Hondt / te door-
schie-

schieten: daerse niet en schromen/ so menich onnosel Bloedt/ ende haer eygen Even-naesten/ uyt louter Buydel-schrobbery/ willens en wetens om den Hals te brengen; voor-wendende/ in haer uyt-gestroyde Leugen-Brieven/ alle de Sieckten des Menschelijcken Lichaems te connen genesen/ ende in der waerheydt alle de Gebreckelijcke te connen helpen/ (ick gelove jae/ van't Leven ter Doot:) voorwaer/ seer aerdige Constenaers! om een halff-gesouten Boer/ sijn Geboort-leden/ met een gloeyend Korck-mes/ door de Seep gestreken/ te benemen/ ende de Wonde met een Peck-draet ofte Kabel-garen wederom toe te binden/ ende vorders met weynich Populeum, ende Wijn met Suycker/ te genesen/ (dit is ymmer wercks genoech voor tachtentich Daelders) ofte andersints/ met haren Mercurius-vitæ, tot het ewige Leven aff te veerdigen; wijders/ om een rijcken Blinde-man (want aen den armen eenige mededogentheyt te betonen/ sullense haer wel weten te wachten/ ten ware het bedongene Loon/ met Schotels gaer-gebeden/haer ter handen wiert gestelt) die van pas/ sonder Leydt-sman/ de straten ken vinden/ sijn ogen met een silveren Gatpriem uyt te booren/ dat hy daer nae de Somersche hel-schijnende Middach-Son/ van een doncker nare Winter-nacht/ niet te onderscheyden weet; Ofte elders een bevruchte Kamer-Meyd het levende Water aff te drijven/ ende wederom op haer vrye voeten te stellen/ende als Ziele-moorders/ haer eygen so dier-gecochte Ziel/ met voorbedachten raedt/ hier noch op der aerden swevende/

de; ende in haer bruſheyt vol-herdende / den Duy-vel / als eygen / over-leveren / allenich om haer bedongen vuyl gewins wille / waer voor men al-letoos de helfte meer op de handt ſal nemen / als de gantſche Cure / indienſe / (dat vaſt nimmer-meer gebeurt) tot goeden eynde gebracht zijnde / ſoude vereyſchen.: Doch ofter by geval / ofte door toe-doen van de behulpelijcke Natuyr / enich Mee-ſter-ſtuck / (ſo ſy het noemen) werdt uyt-gericht: O du goede Godt! wat iſſer dan geſnor! wat iſſer dan geblaes! het Orgel in den Bos / de Klocken in den Ceulſchen Dom / de Stucken voor Maeſtricht / de Donder in de Locht / clinckt ner-gen nae ſoo wijdt / alſt eyſſelijck gebrom van deſe Gaeu-Dieffs langs de ſtraten doet; flucks gaet-men aen de Magiſtraet ter plaetſe / men beleydt een groot hoop Brande-wijns Getuygen / men vordert Atteſtatien / Zegels / en Pitzieren / Bul-len en Brieven / ſo groot als Kraecke-Mars-zeyls / met golden Leters / en bloedige Linten / (Lijff-reyen van haer Conſt /) men huyrt een gepaſſemen-teert Cleedt / men bedelt een Keten van Meſken / verguldt / dat elders een pockige Buydel-Snijder heeft aff-geleydt / men leent een Paert / en ſtaet aen 't Merckt / daer de meeſte Boeren zijn / men toont ſijn Bullen en Vanen / vercopende onder-des / met Uylen-ſpiegel / Hayr-Wijgen aen de Jo-den / voor Propheten-Beſien; daer het veel noo-diger waer / den onbeſnoeyden Kekel / den lang-verdorven Fielt / voor 't Princen-Hoff / met alle der Magiſtraten Sententien / voor deſen over hem / nopens ſijn begangene Fielteryen / geſtre-

ken /

ken / aen de Borst gepleckt / op een Holten Paert / wel geketent / met vijftich pondt gewichts aen yeder Been / voor alle de Werelt ten toon te stellen. Doch / achter wegen latende alle dese Godloosheden / behooren wy ons ten hoogsten te bedroeven over dusdanige Menschen / ende haren so rakelosen omme-ganck ; waer aff enige / uyt het bloedige sweet harer Olderen / so verre gecomen zijn / datse van pas connende lesen ende schrijven / haer / ofte hier tot School-Dienaeren / ofte daer op een Oorlog-Schip / onder het rouwe Boots-volck / tot Voor-Leseren laten gebruycken / ende elders van een smerigen Lap-doos leren / wat Euphorbium, ofte Precipitaet is / om die gene aen de Dans te helpen / die van S. Jobs trappen gevallen zijn: daer nae / wederom te Huys comende / zijnse veel geleerder / ende weten meer raedts / als Hippocrates ofte Galenus opt gevonden hadden ; andere leren op't Werff-Tou heel Paracelsum van buyten / dese connen uyt een Vlas-Meyds Hekel / soo veel Quint-essentien ende Magisterien trecken / alsser Tanden in staen / allenich met het Menstruum uyt Hennip-stoppel gedistilleert : andere Vogels / die voor desen wat synder waren gheweest / ende wel eer Godts Heylige Woordt / (sy schande !) van den Predick-Stoel leerden / schendende den Tempel Godes / ende sijn Heylige Gemeente / beswangerden haer eygen Dienst-boden / ofte schaeckten de Olders hare Dochteren / verlieten hare Cudde / ende wierden / van Apostelen, Apostaten ; dese / alsoo de Magistraten der Steden / ende andere getrouwe

Ma-

Arbeyders in den Wijn-Berg des Heeren / haer om dusdanige schelm-stucken / met de Tollenaers ende Voor-copers uyt den Tempel dreven / begosten / van honger ende wan-heb / pijn in de Buyck te crijgen / ende sose geleert hadden / al-eerse noch op de hoge Schoole quamen / fames, cujus partis lagen 't datelijck aen 't medicineren / Butter belesen / Coortsf-aff-schrijver / Molcken-toveren / ende meer andere dusdanige aerdicheden / ter tijdt toe men so veel by malckanderen schraepte / om in 't credijt van een Apoteker te geraken: hier werdt Heer Domine een groot Doctoor / met S. Lucas Bonnet / en Judas Onder-Broeck / men acht sijn Wetenschap hoog / men houdt sijn Medicijnen costel en dier; Stortinge / Slaep-sucht / het swart en gele Water / Kaserp / Bruyn / Tering / Herteclop / Lever en Milt-sucht / Mage-wee / Rood-en-Geel-en-Witte-Loop / Colicomuas / Lenden-wee / Nier-en Blasen-steen / Melancoly / Swaermoedicheyt / Scheurbuyck / enckele / dubbele / dwarse / gestrickte / genaerde / geveterde Coortsen / en duysenderhande soorten / van Siecken meer / men weeter raedt en bact en hulpe toe / men schept uyt enen Pot ontallijcke Remedien / en zegentse eyndelijck met dese Benedictie; Wils Godt nicht helffen, so helffe sunst der Teuffel, gelijck wel-eer Paracelsus plach te seggen; dit dan op d' ene off d' andere plaetse so lange geduyrende / tot dat het arme onwetene Volck / een wijl-tijdts by de Neuse om 't Hoy geleydt / haerder Bedrogh / Fielteryen en Buydel-melcken verdriet; verschickt-men al de Plunnen heymelijck /

ende reyst by nachte deur / bevelende de Waerdt syn Luysen / d'Apoteker syn Rekening / de bedroefde krancken syn Consten / by sack-vollen suchten / sieckten / ende wan-hoop.

Aldus / geleerst en gespoort / te Carre / te Voet / raecktmen / onder nacht / onder dach / op een ander onbekende Plaets / daer vint-men dan een Hoer off haer Dochter / die mede op't selfde werck is aff-gericht / door desen laet men met aerdicheyt onder-vragen / nae der Vrouwen heymelijcke Gebreken / (wederom een nieuwe Vondt) naer Kinder-siecke Cleuters / die / heden den Wijngaert snoeyende / wel wensten datse morgen Vruchten droech; naer Jonfferen-tuych / off andere Kamer-Katten / die met den enen voet in de Groep gelegen hebben ; hier heeft der Heren Doctor anders niet gedaen / anders van kindts-been op niet geleert / als te handelen van Vrouwen-saken / het welcke / soo hy om der eerbaerheyts wille niet en derff by openbare recommandatie te kennen geven / laet door syn deugdelijcke Vrou / (gevet Godt) dese sake ruchtbaer maken / huysierende door de gantsche Stadt / met een toe-gevouden ende gepitziert Cedulken / daer in op volgende wijse te lesen staet / wat Constenaer haer eerlijcke Heer ende Man, Heer Doctor Banqueroza, naest lange Jaren geweest is.

Der

Der Heer DOCTOR

QUACK-SALVER,

Dr·Ierolymo Banqueroza,

di Cale-Borzia, &c.

So-

Soli Deo Gloria.

ennelijck zy een yegelijck, hooch ende lage-standes vrouwens-beeldt, hoe alhier, tot uwen secreten dienste, ge-arriveert is, den Hooch-geleerden, Wel-wijsen, veel-versochten ende lang nae-getrachten Heere, Heer Doctor Ierolimo Banqueroza di Cale-borzia, opperste Mediciens ende secreten Raedt van onsen alder-genadichsten Vorstinne, Ma-Dona Poco-Denira, Serenissima Dona di Kako-genia, hebbende uyt last ende singuliere mededogen van hare Hoocheyt, (wegens het swack ende verslagene gemoedt aller Vrouw-Persoonen) voor sich genomen den gantschen Christ-bewoonden Aerdt-Cloot, sijne wel-gonstige Vrouwen hulp, door seer treffelijcke, lang-versochte, ende by menich duysenden goet-bevondene Medicijnen, genadelijck, ende mildadich mede te deelen; ende aengesien hy, door-reysende vast alle de Coninckrijcken ende Provincien deser Werelt; als daer zijn het machtich China, Ægypten, Turckyen, Persen, Meden, Arabien, de gantsche kust van den rooden Zee, Jerusalem, Famagusta,

Corsica, Sardinia, Italien, Spaenjen, Franckrijck, Engelandt, Duytslandt, ende meer ontallijcke dusdanige Plaetsen, (ymmer hadde den Vlegel noyt vreemde Kraey ghesien) heeft hy, aempts ende Eers halven, sijner genadigen Vorstinnen, niet wederom derwen ten voorschijn comen, door ende al eer hy volcomelijck, sijner Conscientie vol-daen hebbende, alles hadde verricht, wes hem, bevolen, ende vertrout ware; begeert derhalven (vermits sijn vertoeven hier te Lande niet langer sal wesen) allen ende een yegelijck Vrouwens-Beeldt, sal gelieven haer, ofte condicht te maken, door dese sijnen Huys-vrou, ofte selver in Persoon, hem in der nacht secretelijck comen besoecken, ten eynde V. E. uyt louter gratie ende medoogen, van alle Vrouwelijcke Gebreken, so inwendich als uyt-wendich, hoedanich die oock mogen zijn, hoe langer sy mogen geduyrt hebben, als in een omme-sien mocht geholpen werden. Want alle de Wercken, die hy seer constelijck, so voor Vroet-Wijff, als andersints, op dese sijne Reyse aen ontallijcke Vrouw-Personen bewesen heeft, zijn on uyt-sprekelijck, ende op geen weynich Papiers te verhalen; Dit segge dan den eenen den anderen voort, op dat doch niemandt, desen, so van den Almachtigen gesondenne, gelegentheyt versuyme, ende nae mijn

vertreck, met bitteren tranen ende groot herten-leedt, beweent; ja selver met de Doodt noch eyndelijck bekopen.

So is dan desen seer vermaerden ende wijt-beroemden Heer Doctor gelogeert binnen de vermaerde Hof-ende-Coop-Stadt GINDEREN, in het Konst-rijck Eylandt Utopia, midden op't grote merckt, daer geen Huysen staen.

Gelijckerwijs dan gemeenlijc/ het op-gepronckt bedroch in der Menschen ogen cierlijck schijnt / ende der Vrouwen slibberich gemoet/ altoos meer ende meer tot nieuwe vreemdicheyt genegen is/ so onderstaet mede desen vreemden Hane-Feer / op een vreemde plaetse / wederom door sijn nieuwe / ongewone / doch seer waerachtige Titulen/ een nieuwe ende vreemde prachtijcke / soeckende in de Broosheydt der Vrouwen / het gene hy in de wrede ende harde Mans-personen niet heeft connen vinden/ becoomt so metter tijdt een groten toe-loop / uyt alle kanten / ter tijdt toe / men elders een aerdich Basinneken / wat over halver dracht gaende/ Lijff ende Ziel aff-drijft/ ende weder op de Been helpt / ofte elders een eerbare Dame, so van het op-stijgen der Lijff-Moeder/ weet te genesen / datse daer mede ten ewigen dage niet gequelt en werde: ymmer men maeckt de waen-geloovige Menschen wijs / datter Maen-Kinderen/ Suygelingen /Speen-Verckens / ende meer andere diergelijcke monstreuse Gewassen /

in hare Lichamen vergaderen / waer over eyndelijck een grote summe Gelts / door al te warachtige Logens / by een gesleppt hebbende / kiesmen het Hase-padt / niet achterlatende dan alleen bedroch ende Elende voor d' Arme Krancken; hier scheydt dan Heer Doctor Banqueroza van sijn wel-beminde Juffrou Lichtenia, met belofte malckanderen te sullen spreken / by beter gelegentheydt / welcke Damoiselle dan voor een wijl-tijt van haer eerlijcken Heere verlaten / met haer Brabantschen Hoyck ende Lincker-Mandeken / by de straten gaet huseren / ende mede / door toe-doeninge van den Eerbaren Magistraet / publijckelijck op de Merckten / tot schande van alle de Medicijns / on-eere van een wel-gestelde Republijck / Moorderye der Crancken / uyt-puttinge van de middelen der Armen / slamppamp-gelden van de Chirurgijns / ende eyndelijcken tot moet-willige Verderbelingen van eygen Zielen-Zalicheyt / met verbloemde cieraet ende schijn van Neringe / werden gedoogt; Ymmer / so seer heeft het Bedroch ende schijn van Wetenschap / der nieusgierigher Menschen Herten verblindt / dat sich langer eenige groten van't Landt niet en ontsien in hare Cabinetten / tot enige diensten in te laten / in plaetse van een fidel ende wel-eervaren Medicus, onthbdige Maen-suchtige halff-verzotte Bordeel-brocken / het schuym van Pad-moes in den Haeg / van Leeuward by de Waeg / off elders van de groene Wech; ô recht bedorven tijdt / waer in / uyt enckel wan-gelooff / en al te licht vertrouwen / heymelijcke Doodt-slagen / in-getogen Kinder-

moordt /

moordt / ende meer andere dusdanige grouwelen / niet alleen gedoogt ; maer / onwetende / gevoedt werden / ende somwijlen meer behertigt / dan getrouwe diensten / ende met sweet / costen / ende arbeydt vercregene Wetenschappen / der gener / die van kints been aff / al haren tijt hebben met moeyten aen-geleydt / om het ware Merg / en rechte fundament der consten / gelijckerwijs met voedsel harer Lichamen / in te drincken: Doch / mijns beduunckens / is dese mis-slach nergens uyt ontstaen / dan alleen uyt Jalousye / Pracht / ende waen van Wetenschap sodaniger Medicijns / die alletoos menen / 't gene door haer-lieden niet werdt verricht / is heel qualijcken gedaen ; dusdanigh coomtet by / dat men dickwijls de Gesontheydt soeckt / in de Potten daer de Doot-pillen leggen / dat men de Mage voor de Milte meestert ; dat men de Meere-Mijg voor Jufferen-pis besiet ; dat men een seere Knie / voor een ongesonde Long aen-siet: Item / uyt een vercolde Lever can weten / hoe de Puls gaet ; summa / so lange de Werelt staet / sal dese Procathedria, so onder de Medicijns / als onder de Noster Magisters, geen eynde nemen ; & hinc illæ Lacrimæ. Vaert wel dan en blijft gesont / so ben-je den Dans ontsprongen.

De Seste Ver-Eeringe;

AEN DEN

Heren Apothekarius, ofte Monsieur Puyste-vuyr.

Apothecarius.

Jck tap oock somtijts Rotte-kruyt,
Driakel, en Ros-solis uyt.

MAer hoor eens, eer de Schrijver sliep,
Hoe dat der Heer Aphzecher riep:
Hola! Monsieur, en slaept doch niet;
Voorwaer 't was jammer en verdriet,
Dat ick, die alle dagen koock,
En voor een Doctor roock en smoock,
En puyst en blaes schier, dat ick stick,
Mijn Hooft by naest een Room-pot dick,
Dat ick hier soud' vergeten zijn;
Hout daer, mijn Heer, een Ancker Wijn,
Ey schrijft my doch hier achter aen,
Want ick moet by Doctoren staen,
Ons *Chirurgijn* die heeft geen haest,
Hy volcht my noch wel op het laest,

Off ſchoon een Doctor voor my gaet,
Dat doet ſijn Ring, dat doet ſijn Staet,
Wy zijn die geen, aen wiens Verſtangt,
Der Menſchen Lijff en Leven hangt;
Wy zijn't alleen, in wiens gewelt,
U Doot en Leven is geſtelt:
Al ſchrijft een Doctor van u Stee,
Van *Recipe*, van *Recipe*,
Dat geeter niet, dat heeft geen klem,
In't mijne ſurpaſſeer ick hem,
Al ſchreeff hy duyſent Drogen heen,
Van duyſent ken hy naulijcks een;
Wat weten ſy van *Galiga*?
Van *Calmus*? en van *Datyra*?
Van't *Lignum*? en van *Saſſafras*?
Wat *Cortices*?, wat *Salſa* was?
Off wat het *Lignum Colubrin*,
Uyt *Malabar* gebracht, mach zijn?
Wat 's *Unicornu*, *Bezoër*,
Gevonden, en gevoert ſo verr'?
Wy moeten weten wat het is,
En ſlaen in deſe keur niet mis.
Met duyſent ſulcke dingen meer,
Te lang om horen voor mijn Heer:
Doch

Doch, om te weten hoe ick eerst;
Tot sulcke Saken my beneerst;
Naer dat hier, in mijn Vaderlandt,
De ruwe Const my was bekant,
Vervoegd' ick mijn naer Amsterdam,
(My dacht ick uyt de Werelt quam,)
Voorwaer, een Werelt van een Stadt,
Och! die daer eens te Nering sat!
Hier quam ick in een Officijn,
Men tapter Eeck noch Brandewijn,
Men vonder, voor, noch in de Ganck,
Noch droncken Slant-Vat aende Banck,
Men woegger eens, noch ander-werff,
NochZeep, nochAsch,nochCousse-verff,
Corinthen, Vijgen, Slangen-Smout,
Dat wasser niet te koop om Gout,
En Grietje Slicks, off Maertje Soet,
Die quamder nimmermeer om goet.
Waeromme doch? ten wasser niet,
Gelijckmen't hier te Lande siet:
Dat daer een Apothekers Vrou,
Off Brandewijn uyt tappen sou,
Ros-Solis, off wat *Bolle-Schijt*,
Off *Pallas-Traen*, off, *Flayme-slijt*,

Mijn Heer! ſo nieu ſoud' dat haer doen.
Als offmen kackten in haer Schoen.
Deeſ' Grepen heb ick oock geleert:
Soud ick, gelijck een Hoere-Weert,
Van 'smorgens vroech, tot 'savonts laet,
De Boeren roepen van de Straet,
En maken van mijn Huys een Kroeg?
Voorwaer dat was niet Eer genoeg;
Soud ick van mijn geleert Studoor,
Off elders waer, van mijn Kantoor,
Gaen maken tot de Vryery,
Off ander wulpſe Leffely,
Gaen maken Winckels tot de Min?
Och neen, dat heb ick niet in't Sin.
Tot onſen't, moetmen deur en deur,
Den gantſchen dach, van achter, veur;
Mijn Vrou, mijn Maegden en mijn Knechs,
Die lopen ſlincks, die lopen rechts,
Nau weet den enen, voor den aer,
Waer datmen't eerſt ſal nemen waer;
Wanneer-der ſomwijl effen cloeck,
Drie vier Doctoren ſtaen aen 't Boeck,
Dan iſſet, Barber, loop, je Teeff:
Gaet haelt de Kroes die gifter bleeff,
Ick

Ick denck ſijn Excellency, nam
De Medicijn al doe-ſe quam;
Dan iſſet, wel! Ian Pauw, wat droes?
Was Duyvel koock-je, Warre-moes?
Is noch de Clijſteer niet gereet?
Ick meend' dat Ioncker lang al ſcheet.
Dan, Gooſſen, wel, dien Ypocras.
Die meend' ick dat al henen was;
Ghy Fielten, doet geen ding te deeg,
En ſtaet malckander in de weeg.
En daer heeft niemant op gepaſt,
Dat ick u giſter had belaſt.
(Ia wel, mijn Heer, mijn waerde Vrient,
Hoe meer Gevolg, hoe min gedient:)
De *Scinci*, en de *Viperæ*,
Die zijn oock ymmer niet geree;
Ghy weet wel mijn *Theriacis*,
Ten naeſten by geſleten is;
Wat ſal ick dan? wat *Mithridaets*
Mach ick gaen nemen in de plaets:
Want, ſo veel heb ick noch geleert,
Alſt my aen't een off 't aer manqueert,
Ick ſoeck *de ſuccedanea*,
Die *Cordus* heeft gelaten nae.

Voorwaer, dan is een grote gunst,
Van d' Opper al, Apteker-kunst;
Als ick aen't garbelleren coom,
Dan schey ick Karne-melck van Room;
Dan weet ick dat *Bryonia*,
Den *Mechokan* coomt wonder nae;
En koocktmen het by wat *Saffraen*,
't Ken voor *Rhabarber* beyd bestaen;
En soo dan ons *Doctoren* zijn,
Off by de Most, off by de Wijn.
Is d' op-gedroogde *Paeuwen-stront*,
Voor *Valle-Sieckten* heel gesont:
Dan weet ick voor de Koortsen raet,
Op staende voet, op versche daet;
Ick lap de Boeren by de Stadt,
Wat *Antimony* in haer gat,
Dit is wel 't best; tot mijn gerijff,
Daer ick de Koortsen mee verdrijff;
Off meent ghy datmen een Doctoor,
Sijn Wetenschap haugt op het oor?
Voorwaer dat was een slechten Bloet,
Die 'tgeen hy weet niet selver doet,
Waerom soud ick mijn huys en Vrou,
Niet allenthalven zijn getrou?

Haer

Haer *Recipen* doch altemael,
Die hangen binnen in mijn Zael,
Wat Sieckte, ſoud' dan, off Natuyr,
Niet luyſteren nae mijn beſtuyr?
Voorwaer ick was wel onbedocht.
Indien ick oock niet lijden mocht,
Het Smeer, waer van een Doctor leeft,
Dat my dat aen de Ribben cleeft,
Dit leerd ick van mijn Beſte-moer,
Daer al het gantſche Landt by ſwoer,
Haer over-olde Petens Vaer,
Die was Apteker menich Iaer,
En liet haer, tot een Teſtament,
Een Doctor-Boeck, doch niet geprent,
Maer dat hy met ſijn eygen handt,
Geſchreven had by goedt verſtandt,
Gefolyt en geregiſtreert;
t Was, haer wel duyſent Daelder weert:
Recepten waren't deur en deur,
En hier van had-ſe volle keur,
Maer, jemeny! wat was dat Wijff,
Van Konſten als een Deur ſo ſtijff,
De gantſche Werelt liep haer aen,
Sy koſte nau te kacken gaen,

Off

Of 't Voor-huys, en haer ſtrate, ſtond
Van Krancken en van Siecken rond,
Den enen was vol ongemack,
Vol Water, als een Regen-Back;
Een ander was aen't Flerecijn,
En huylden als een Hondt, van pijn
Een ander reedder aen de Koorts,
En branden als een glende Toorts,
Een ander, uyt een quade Kraem,
Had accidenten, ſonder naem;
Een ander waſſer aen de Geel;
Met Scheurbuyck quamer wonder veel
Gants Key-lant, quamper met de Key
Geladen, als een Swanen Ey;
De Denen quamen aen-getorſt,
En ſwoegden aen haer volle Borſt;
De Schwaben, hielpſe van de Krop;
De Franſchen, van haer dulle Kop;
De Meyſſies van een dicke Schoot:
Summarum, ſy was wonder groot,
Mijn Heer de Prins, die creeg een reys
Een Tering by geſonde Vleys,
Wat raed hy dee, 't en holper niet,
Tot dat hy haer ontbieden liet.

E

En 't ſchijnt den Hemel gaf geluck,
Sy hielp hem met een enich ſtuck.
Sijn Ee-Gemael, noch jong bejaert,
Was oock eens op de Kinder-vaert,
Dit jonge Schaep creeg in de windt,
En langde vaſt nae't lieve Kindt,
Daer waſſet al, te Speer te Kloet,
Gelijck-men op die reyſen doet;
Ja wel, wat haddet te bedien,
Verlegen waren al de Lien;
Hoort wat mijn Beſte-moeder dee';
Sy maeckt, een Poeyerken geree,
Op't ſeggen van haer Camenier,
En geeft het in, met Wijn of Bier,
En daetlijck in een uyr of wat,
So gingen al de ſaken glat;
Ja, dat ick't all verhalen ſou,
Van deeſ' geſwind' en cloecke Vrou',
Ick had van hier tot Rommelſ-Kerck,
De gantſche tijdt verhalens werck;
Geen Krancken ymmer, ja niet een,
Sy hielp het alles op de been,
Haer Kinderkens in alles al,
Die waren vierthien in getal;

Die

Die maecktse al te samen groot,
En liet een yeder, nae haer doot,
Noch viertich duysent Guldens naer,
Wat dunckt u? wijst my sulck een aer:
Soud ick dan, die de selve bin,
Niet letten oock op mijn gewin?
Och neen: 't sal nae de Doot de mijn,
Oock geen verdroogde Peper zijn;
Dus wierd' d' Apteker sijn versoeck,
Getekent in't Register-Boeck.

NOTÆ.

De Negotianten / die gemeenlijck op de Ape-vangst reysen / hebben menichmael / so hier / so daer / verhael gedaē / hoe dit gerade Creatuyr door sijn grote weet-gierichheyt ende Nae-bootserye van veelderhande aerdicheden / sich selven in perijckel des levens / in veelderleye gevaer en mis-gevallen brengt / allenich om het cortse-wyl ende vermaeck / die het aerdich Beestjen schept in't nae-spelen der Menschen Comedien; so mede gaet het onser vele Doctor-Apen / d' Apotekers hier te Lande; de welcke spelende den Rock der Medicijns / hare Bottel-ryen

rpen / ofte Pot-Winckels op-proncken / met alderhande Grieckſche ende Arabiſche Titulen / ende weet ick wat vreſelijcke ende gruſame namen van Medicijnen / die ondertuſſchen niet dan Neſten zijn van Ratten en Muyſen / venijnige Spinnen / Crobben / Want-Luyſen / Meulen-ſtoff en Vliegen ; ja weet ick wat menigerley verzotte / vermuſde / en ſes-mael over en weer verhandelde buyten-landtſche Drogen ; de welcke / hoe-wel ſy menen in't minſte niet connen ſchaden / d'arme Patienten nochtans menichmael met den laetſten armoed / voor Nagelen tot haer Doot-kiſte moeten betalen ; copende alſoo / met haer Wijff en Kinderen hongerigen Hals / haer eygen Doot / in plaetſe van Geſontheydt ; Dus verre heeft de Gierichheyt der Duyvelen / het Goddelijck der Menſchen betovert / dat men ſich / in ſpijt en ſpot van Godes machtich Oog / niets en ſchaemt noch ontſiet / ſonder ordre en kennis van wettige en wetigen Medicijns. Der Princen Bloedt / der Weſen Hert / der Weduwen Bleys / en d'affgebeden Aelmoeſſen / hangt aen een olt Doctoors Recept / ende wegenſ op de Schael / der gener / die meer haer tijdt verſlijten / in't vercopen van Rijs / en Eeck / en Brande-Wijn / dan-ſe haer Verſtandt / en Wetenſchap aen-leggen / tot haer bevolene Studia ; Der gener / die nauwlijcks / ſoo men ſeyt / de Bete van Buyſſe-Kool en kennen: Fy / ſchande ! wat werdter langer in de Officijnen overhoop gehaelt ? 't is effen veel; men neemt al wat men crijgen kan ; 't is effen Smeer off Wagen-Teer / Mat-ſchudding / Mul / off ander

 Ruych-

ruychte / men stoot: men stampt / men kniest / en knoept / en smeltet in malckanderen / 't Emplastrum is heel goet / 't is versche Winckel-Salf: dit niet alleen; wat zijnder al Confectien, Opiaten, Pulveres en Specien, Conserven, Troscifcen, alderhande Pillen, Lochen, en Syropen, die al by Noachs tijden van een Geldt-siecken Garbellier te samen geveegt / by Christi tijden gemaeckt / van daer off mede ghepronckt / ende huydensdaegs eersten / den Een-voudigen / voor d' alderversche Medicamenten wieder comen / vercocht / ende in de handt gestopt werden. Hier op moet sich den armen Medicus, den goeden Bloet vertrouwen: Op desen haer Balans / vertrout een Koning sijnen Kroon; een Prince / sijn Gebiedt; een Edelman / een Boer / kan / soo het haer believt / haer handen niet ontcomen: Eyndelijck onder alle Staten van Menschen / is het niemandt vepliger yemandt te vermoorden / als een halff-gesouten Doctor-Aep; 't excuys is by der handt; Siet / daer is mijn Recept, al eer van een goet Doctoor ge-ordineert / voor soodanigen Siechte; wat valter op te seggen! Interim, mijn lieve Boer is doot: De hooge Justitie van onse soo wel bestelde Nederlandtsche Provincien / getrocken over 't formulier van 't loffbaer Italien / met rijpe deliberatie / op alle mis-handelingen haerder Ingeseten lettende / behoorde met meerder ernst ende sorgvuldichheydt dese Sake / in 't stuck der Medicijnen / te behertigen; principalijcken / by het baldadich ende uyt-gelaten Volck / die men Apothekers noemt; die / onder 't prætext

tert van haer Waren te vercopen / weet ick wat ongeregelder ende Godtloser maniere van Medicineren / in't werck weten te stellen; bedriegen door haer onverstant / en on-ge-oorloofde Geldt-sucht / d'Onnosele; putten uyt / onder't decksel van geen Doctoor te behoeven / der Behoeftigen Voed-Penningen; brengen in gevaer den flau-hertigen; ende eyndelijck; om den onverdult wat te vercorten / helpen vlytich ten Grave die al waggelende op de cant staet: Besichticht eens haer gestoten Peper-Muskaet-en-Gember-Dosen / haer Caneel-en-Spijs-Cruydts-bussen / lang voor desen hebben alle dese Specerijen in een Jonkers Ypocras-sack gelegen; ofte mijn Heer den Apoteker heefter al ten minsten twee-mael den Ros-Solis aff-getrocken; Ick spreke van besichtigen; recht coomt my in de sin / de Jaerlijcksche Ordinantie van veelderhande Coninckrijcken ende meer andere mindere Provincien / die uyt het Corpus van hare Parlementen ende Magistraet s-bestellingen / enige daer toe gequalificeerde Personen / ten overstane van't Collegio Medico, ordineren ende belasten / wel ordentlijck / alle d'Apoteken door te gaen / wel scherpelijck te besichtigen / wel verstandelijck te examineren / alle de Simplicia, Composita, Pulveres, &c. daer van / by gesonden over-leg / te oordelen / welcke van dien bequaem / welcke onnut / tot der Menschen Gesontheyt / mogen wesen; wech te werpen het gene vuyl / vunsch / ende verlegen is; te bevelen / hare Potten en Dosen / niet alleen met gulden Letteren / ende aff-grijselijcke ti-

tulen / maer met goede / versche ende bequame Medicamenten / te versorgen; maer liever! segt my doch / wie van allen sal onse Puys de Bell' aen binden? 't is meer dan al te veel / dat een goede Stadt / in goede Ruste zy: mijnent halven / ick hebber niet by gezaept / gedencker oock niet by te reysen; 't sal my voortaen effen veel zijn / ofter in den Apoteeck / Sout off Zeep / off Saegmeel / off Cousse-Verff / off Ratte-Cruydt / off ander Tuyg / te koopen is; een yeder kan doch sijn believen doen / ende volgen synen Neus / so loopt hy niemandt achter. Doch / dit wil ick op het laetste / nochtans / tot profijt van den eerlijcken Apotheeck / den reysenden Man / ende voorts andere Lieff-hebberen / gebeden hebben / indien der geen Wijn-Huysen / geen Bry-Camers geen Supp-Winckels / geen Ros-Solis-Bancken, geen Droncke-Slette-Schuylingen (gelijck wy / hier te Lande / daer aff niet wel versien zijn) by avondt / off morgen / off Sondaechs onder de Predicatie / te becomen en waren / die mach vrypelijck aen-treden den eersten Apotheeck / den besten; vindy dan lege Potten off Dosen / ghy fulter Logijs / Wijn / Pruymen / en Vijgen / Suycker en Banquet / ende somwijl oock etc. noch wel meer vinden; het welcke voorwaer / voor yeder een geen cleen gerijff geeft; daer-en-boven / hebben dese onse Mostaerd-Apotekers hier te lande / een seer groote Prærogative, ofte voor-bate / van den Hemel becomen / (want dese Wetenschap en is niet van der Aerden) sy zijn doorgaens van den Almogenden gezegent / met de

clorck-

cloeckste / versmetste / ende geleerdtste Vrou-luy ofte Wyven / die ter Wereldt mogen comen. Daniel Heinsius, den Borst-weer der Poëten/ die noyt genoech-gelesen en gepresen Cats, de Ridder Rodenburch, de wackere Colster, den diepsinnigen Vondelen, den cloeck en cluchtigen Bredero, en weet ick / wie noch meer Cieraden van ons Euw' / over-leggende in haer Gedichten / der Vrouwen cloeck Verstant / der Vrouwen destichept/ hebben wel/ den enen dit/ den anderen dat/ gedroomt; hoe-se binnen Wijn-Bergen/ daer alle hare Mans hadden /van't Vyandtlijcke Sweert/ moeten om-gebracht werden / door hare Vrouwen van den Doot verlost wierden ; hoe een gevangene Moeder / ter Doot verwesen zijnde / in den Kercker van honger hadde moeten sterven / ten ware sy/ van haer Dochters Borsten lange tijdt gespijst zijnde/ het Leven hadde behouden hoe ; de Coninginne Hester alle der Joden leven bergde / ende meer andere dusdanige Exempelen ; maer / wat cloecke Pen sal oyt yemandt voor oogen connen stellen / de cloecke destichept onser Apothekarinnen ! dese connen / by absentie / by Sieckte / by den Tummel van haer Man/ der wackerste Doctoren Recepten, so wel van achter/ als van voren/ lesen/ den geleerden Vijsel-stock by der handt grijpen/ ende stoten het quid pro quo, met sodanigen aerdichept / in malckanderen ; dat sy daer groot proffijt / ende den Patient / daer geen weynich schade van heeft : Coomt Jorden uyt het Landt met sijn benaude borst ; coomt Lijse met het Tande-wee / ofte met een ses-off-seven maen-

 dich

dich Water ghieladen; coomt Jurrjen met de Coorts/ off met een fere Pijp; A yt met wat pijn omtrent haer rechter dick van't Been; eer sou een Keerter haer geclap/ een Nachtegael haer sang begeven; voor dat den lossen Boer/ van sijne Vederen hier niet gelaten heeft: En ist niet so/ mijn lieve Kindt? meent ghy dat ons niet soude bekent zijn u Gebreck? souden wy niet weten wat u schort? ick mach duysent Doctoors Recepten op mijn Winckel hebben/ tot sodanige quellinge/ick saeg't aen u gedaente wel/eer gyeenmael aen den Toon-Banck quaemt: ey toeft een weynich/ tot dat ick dese Vrou wat Zeep en Asch gewegen heb: wondt ghy daerom naer een Doctoor toe-gaen/ drie stuyvers geven voor de Pisses voor d' Ordinantie/ ende noch veertien van de Consultatie? ick sal u dat wel beter claren/ midde-wijlen drinckt de Boer/ een Schaeltje Spaensche Wijn/ ende ondertusschen maeckt de Meydt wat Kikes Kakes toe/ en druckt hem so wat voor een Kroon in de handt/ dat hem also wel becomen sal/als off-se hem wat gedreten had; ist dan geen ongeluck/ mijn Heeren Poëten, ende Historiciens, dat ghy dusdanige hoog-begaefde Vrouwen/ niet mede en telt/ onder 't Register der gener/ wiens treffelijcke Daden naem-condich/ ewigen Roem/ gedachtenis en Loff verdienden? sy weten Slanghen en Serpenten/ Padden en Scorpioenen/ ja d' alder-fenijnigste Gedierten; ende als ofter geen andere Remedien en waren/ oock selfs der Menschen Smeer/ onder hare Salven/ en Struyckaden/ te vermengen: ja/ wat

nach

noch meer is / der Menschen Vlees / met eenige Specerijen onder Peck en Teer gemenght / croppense / niet sonder alte groote bloedt-schande / hier in erger zijnde als Turcken en Heydenen / in den levendigen Balg ; noemende het selfde noch Mumie ; als ofter wat besonders ware / daer het midde-wijl wel een Arm ofte Been van een verzotten ofte gehangene Lazarus, ofte een anderen pockigen Voordeel-Brock magh wesen.

De sevende Ver-Eeringe.

AEN DER

E. Heeren Lap-Doos.

Mijn Heer Chirurgus.

Chirurgus.

Off snijd off brandt, , Off helpt aen kant.

OCh neen, dit Spreeck-woort is niet waer,
Jae, ymmer, 't soo ver van daer,
Dat dese Man geluckich is,
Die, met sijn on-bekeken Pis,
Die, met een half-verrotten Scheen,
Loopt nae een goe *Chirurgus* heen,
Flucx moetter Vaders Plaester op,
En Af-Vaers Bry moet by de kop;
Wil't dan niet gaen, mijn Vriendt, dit moet
Het *Morbum* zijn; siet wat ghy doet:
Ick weet een goe gelegentheyt,
Hier achter, by ons oude Meyt,
Die is nu kortelijck ghetrout,
My dunckt wel datse Slapers hout,
Vergeet u hier een Weeck of meer,
Soo crijgdy u Gesontheyt weer;

Voorwaer, gy zijt een jonger Heldt,
My deert dat ghy dus zijt gestelt,
Jae wel, gy bent een rijcker Man,
Hoe Pestilency quaem-jer an?
'k Gaff liever noch een Blanckje meer,
En hielde vaerdich mijn geweer:
Wel, segt eens, zydy des gesint?
Soo wil ick sien men yemandt vint,
Die u een Kamer maeckt geree,
En u een goed gerack aen dee:
Wat my aengaet, ick, om mijn Kunst,
Heb door het gantsche Lant de Gunst,
Het comt my op geen Boer of thien,
Daer hoeft ghy niet naer om te sien,
Doch, wat gheseyt werdt, segh ick al,
Mijn goede Vriendt, u te geval,
Want u, sonder *Decoctien*,
Te helpen, ick geen Menschen ken;
Houdt my maer van d' Aptheker vry,
De rest, siet daer, die schenck ick dy:
Mijn Wijf een Schapen-Kees of vier,
Op datmen't dies te eer bestier;
En oft u Volckjen vraghen quam,
Soo dunckt my ben-je 'tAmsterdam,
En

En houd-je nae de Cnyr wat bleecks,
Soo ſeght, ja wel, ick ben wat queecks,
Miſſchen of my d' Hollantſche Traen,
Niet al te wel wil hangen aen.
En raeckt mijn Oom-Kool dan in't Bed,
Sint-Felten eens, mijn Boer, ick wed,
Du raeckſter met geen praten af,
Men ſoeckt dijn Koren, niet dijn Kaf;
Drinck dan, en ſweet ſo lange-je moocht,
En ſlijpt, en quijlt, ſo lang-je droocht;
Jae, ymmer, ſoo lang dat u huyt,
Soo naukens om Boncken ſluyt,
Ghelijck de vellen van een Ael,
Ghetrocken om een houten Pael.
Wech, Meeſter Leenaert, Meeſter Geert,
Wech, Kamper-Beudel, met u Sweert,
Die 't Volckjen eerſt de Leden reckt,
En alles uyt malckander treckt,
Die raebraeckt, brandt, die ſnijt, en vilt,
Die kopt, en geeſſelt, ſoo ghy wilt,
En dan den armen Gaeu-Dief weer,
Steeckt, ſicx en vaerdich, in ſijn Kleer,
En jaegt hem ſtracx ter Poorten uyt,
En meent dat dit wat groots beduyt,

Jae,

Jae, dat u hier om al de Lien,
Behooren vriendtschap aen te bien?
Hierom soudt ghy *Schirurgen* zijn,
Dat comt oock nimmermeer in mijn;
Hier buyten was nu laest een Weert,
Die had sijn Schouder *Disloceert*,
En oock *gefractureert* sijn Been,
Dat 't *Ossis* stack door 't *Cutis* heen,
Daer waren twee *Schirurgen* by,
Met elck een Doctor aen haer zy,
Wat holpet doch, al eer ick quam,
Men hulp, noch baet, noch niet vernam,
Eer ick noch had *gerestauriert*,
En de *Solusi visitiert*,
So sond ick desen *Resipe*,
Aen Lof-Pots Winckel in de Stee.
't Was *Recipe Farijn Fabaar*,
Arristolosy, *Backalaar*,
Bolis Armenis, *an een Ongs*,
Wat Akis Griek, *off Hongde-Strongs*,
Croe Martis, *Terrum Sigillaet*,
Sic parum: of, so ghy 't verstaet,
Misce: *sec. art. & coq. in Oll*,
Dum manent tribus partes vol,

Post

Post, adde Oleor Myrtin,
Rosarum, & wat Eeck van Wijn;
Fac nunc in Olla, die wat past,
Et ligas cum een Blaeſke vaſt;
Met dit mijn, deftig *Defenſijf,*
Befloeg ick 't Been, een ſpaecktet ſtijff,
En quamer met tot goede Cuyr.
Het beterde van uyr tot uyr,
Alleenich blijft ſijn arm wat ſlap,
Dats niet met al, dat help ick knap;
En 't Been dat ſtaet een weynich ſcheef,
Wat ſchaet dat, oftet oock ſoo bleef?
Ick woud ick eens een Heucker von,
Die my dit werckjen nae doen con;
Ons Konſt is van een ander aert,
En oock veel meerder eere waerdt,
Hippocrates is ſelfs geweeſt,
Een *Surgjus*, ſo men by hem leeſt;
Galenus, *Celſus*, en veel aer,
Doen't *olim* in die tijden waer,
Oft ſchoon haer Benen zijn in't Graf,
Nochtans zijn wyder Spruyten af;
En oft het *Gangreneuſe* Quaet,
ens Eyemant Neus en Oor af-aet,

En

En oft het vlieghend' *Aquila*,
Eens ruckte ſchielijck yemandt nae;
En oft het *Turbith minerael*,
Een Zondaer bracht in't Hemels Zael,
En oftmen eens een Latingh dee,
Die onder't werck nam yemandt mee;
Wat eerlijck Menſche van Verſtandt,
Woont hier, oft in een ander Landt;
Wie vond doch ſoo gheleerden Man,
Die alle Sieckt gheneſen kan?
Men weet wel, die een harden Oeſt,
Met ſtompe Beytels kerven moeſt;
Ghy riept, voorwaer de Man is door,
Soo yemant u dit lach te voor;
Een ſware Sieckte ſcheydt oock niet,
Voor dat men ſtercke Cruyden biet.

NOTÆ.

Yndelijck / zijn de Chirurgijns de laetste / doch voorwaer der minste soorte niet / der gener die haer de Medicijnen aen-metigen ; treckende haren aff-comste van den Egyptischen Æsculapius, de welcke / een Hoer-Kindt zijnde / van Apollo ende Triccâ, voor een Vondeling in de Woestijne wierde wech gelegt / ende aldaer van een Bockinne ofte Geyte gesoocht zijnde / wierde tot een goeden eynde van een groten Boeren Hondt bewaert / op-gebracht / ende aff-gericht / ende dat alles / door toe-doen ende bestier van sijnen Vader Apollo, de welcke in de Scheppinge de Werelt de Medicijnen principalijcken bevolen waren ; Ende is dit de glorieuse Genealogie / ofte fondamentele Stam-Pijlaer geweest / nae het schrijven van Clemens Alexandrinus, van de vindinge ende onderwindinge der Chirurgyen ; Plinius seyt / dat binnen Romen alder-eerst enen Archagatus sich heeft onderwonden het werck der Chirurgie by der handt te nemen / ende dat de selvige / om sijne wreetheydts wille / van snijden en branden / den Kerff-Meester wierde genoemt / ende dat eyndtlijck / de medogentheyt der natuyren ontset zijnde / over de wedom ende het kermen haerder Even-Naesten / desen naem van Kerff-

Kerff-Meesster, veranderde in Knaken-houwer/ Pynich-meester / Beudel / etc. so dat eyndelijck desen Archagatus wederom ter Stadt uyt gejaecht wierde / naer sijn Vaderlandt Peloponesus, van waer hy gecomen was: ende de gehele Konst so verre veracht / datter alle de Romeynen de walge van stack: Ende waerlijcken / dit moet/ ofte door onverstandt / ofte door onmatige Hovaerdye gecomen zijn: Want/ voorwaer de Chirurgie/ naer het schrijven van Aristoteles, niet anders zijnde dan een Mechanijck Handt-werck / waer van se oock haer name voert/ betast / bevoelt/ besiet/ alle d' uyterlijcke Gebreken / die het Menschelijcke Lichaem onderworpen is / sy appliceren / nemen wech / en brengen aen / 'tgene haer het Oge / de Experientie / en vorders / eygen Hersenen geven/ in bedencken / enich proffijt te sullen comen wercken; achtervolgende haer vorige Werck - Basen Podalyrius ende Machaon, die welcke beyde / als Chirurgijns / ende Velt - Oversten / met Agamemnon, uyt het Eylandt Creta, voor Troyen trocken; om dat/ als cloecke Cavalliers/ te helpen bevechten; haer daer dies tijdts seer Manuelijck hebbende gequeten/ so in den Oorloge als inde Chirurgie/ dese waren eygentlijck in wreethent de minste nergen nae/ om Ermen / en Benen aff te hacken / Ogen uyt te boren / Neus en Oren aff te snijden / ende so voors; oock weder datelijck nieuwe Neus en Oren aen te maken / maer over ick corrtelijck desen volgenden Brieff heb gelesen / geschreven aen enen Orpiaen, die de Nense in Italien was aff-gehouwen; ende luydt aldus.

Wae-

Waerachtich, Orpiaen, hier geschieden alle dagen wonderlijcke dingen: eenen Branca Siciliaensche Landt-Vaerder, (so het schijnt), van goede wetenschap ende experientie, wijst hier onse Chirurgijns, hoe-se de luyden af-gehouwen Neusen, en Oren, wederom op nieuws sulcken aen-setten, die van so goet fatsoen zijn, als die gene, diese te voren verloren hadden; dese laten sy snijden, uyt de vleeschachtige partyen der Armen ofte Benen van een gecochte Slave; ofte anders, sy snijden een eygen Slave de gesonde Neuse gantz aff, ende settense yemandt, in een omme-sien tijdts, in der afgehouwene plaetse wederom aen: Vergalben, so, ghy my coomt besoecken, condy met een wackere grote ende wel gestoffeerde Neuse wederom naer huys trecken. Ioh. Iessenius in institut. Chirurg.

Fy fy! Barbarische wreetheydt / ende Turcksche tyranny! eerst tegens 't Gebodt des Almogenden Godts / onchristelijck / en jegens Menschelijcke reden / sijn Even-naesten Vleesch en Bloedt / naer het exempel van den moordadigen Verrader Iudas, met Penningen te copen / daer naer / willens en wetens / het Even-beeldt Godts te schenden; haer wel-gemaeckte Leden af te cappen; om daer mede / den enen Bordeel-Brock / ofte een ander Moordenaer / die / weet ick / door wat Schellem-stuck / sijn Gesondtheyt verrake-

looft heeft / wederom op te pronçken / ende tot geen ander eynde te cieren / als om de voor-begangene zonden ende baldadige moetwille / op nieus te her-vatten / ende also een spoor te geven tot willig verderff / ende d' euwige verdoemenis; doch / waer toe sal ick / stil-swijgende voor by gaen haer Godtlosen handel / die dagelijcx in't ordineren van d' Ordinantien aen d' Apoteeck-Winckelen werden gepleeght / tot verderff der elendiger Patienten; tot spot ende schande der Conste van de Medicijnen; dese rechte Pypers-Fluyten (waer uyt so ghy de tonge neemt / is de rest onbequaem) singen niet anders / en swetsen niet anders / dan / Recipe dit / en Recipe dat; waer van-se effen soo veel verstandts hebben / als een Koe van Salaet-bereyden; gave Godt / dat se haer eygen Recipen, een quartier uyr nae datse ge-ordineert aen d' Officijn hadden gelegen / halff te degen conden lesen / dat doch geen Christen Mensch / geen Jeudschen Rabbi, geen Arabischen Tolck / nochte Turckschen Bassa, mogelijck is om doen / ten ware een olt ervaren Wijff / die anderhalff duysent Jaer in de Winckel hadde gestaen; ofte en ander vuyle Schommel-Meyd / die vijftich Jaer d' Apoteckers Goten ende Privaten gereynicht heeft / haer-lieden te hulpe quam. Eyndelijck / haer bedroch en aen-geven / haer snuyven / en anderhalff Ellens woorden / waer mede sy den Duyvel uyt der Hellen / ende Proserpina uyt sijn ermen souden connen verlossen / zijn ten laetsten hier toe gecomen / dat-se hare Schat-Kisten / en Gild-Treforen / hare by-een-comsten en

Bank-

Bancquetten / Slempen en Vergaderingen / niet uyt Eer-eringen van eerlijcke Luyden/ niet uyt redelijcke Gild-conquesten genieten; maer uyt de aff-parssingen van de arme ende sobere Proevelingen; die dickwils / eer half den Proef is aen-gestelt / meer aen den Disch van dese Bels-Priesteren hebben op-gedragen/als niet alleen sy selfs/ jae meer als Vader en Moeder / Suster en Broeder / met alle de Vrienden / connen uyt-reycken; seggende met de Rechts-Geleerde; Wy vragen niet, waer aff? maer, Vriendt! het moetter zijn. Mede werden tot desen Offer-kisten gevordert / ende moeten haer Tribuyt betalen alle Landtvaerders, hoe rottig sy oock mochten wesen/ Slange-Smolten, Ian Pottagien, Oly uyt den Hekel-Berg, Golden-Waters, Exter-ogen, Podagra-vers, Tanden-uyt, Lincker-mangtjes, Doos-omdraegsters, Huys-besoecksters, Moeder-stilsters, met alle d' olde Hoeren/ die de Pocken en Lemten/ Clap-oren en Sand-ballen / op't Pad-moes in den Haeg, off elders in een Bordeel/ hebben/ off selffs gehadt / off aen een ander Bordeel-Brock leren mesteren; Willen-se maer aen't Merckt haer Saken favorabel voor-stellen / 'twerdt haer van den Eerbaren Gilde niet geweygert / mits offerende 'tgene den Hogen-Priester goet bevinden sal; banquetterende also/ gelijckmen seyt / den Plat-Luys doet / op sijn begraesde Weyde.

De Achtste Ver-Eeringe.

AEN

Monſieur Ioncker KRYGS-MAN.

Krijgs

Crijghs - Man.

Wy Wenschen u de vree,
Want, Crijgh is On-heyl mee.

EY! Narren-Schifter, sit wat stil,
En hoort eens wat ick seggen wil,
Wat wasser eerst? het Hoen, off Ey?
Oft in een om-sien alle bey?
Wie van dees' twee sach eerst het Velt?
Hans Schut-tand, den Manhaften Helt?
Oft Monsieur Joncker Saggel-Broeck?
Bericht my des, ick acht u cloeck;
Was *Caïn* niet een Crijgs-man groot,
Doen hy sijn Broeder bracht ter doot?
Was *Caïn* niet een Edelman,
Doen hy, met 'tSweert, sijn Vryheyt wan?
En soo 't van eenen Mensch geschach,
Geschieden't oock op eenen dach;
Op eenen dach, een oogenblijck,
Soo wies haer Eer dan te gelijck,

En ſoo ick my hier in verſprack,
Ick ſoeck van beyd een ander Tack,
Doen *Ianus*, d' oude grijſe Godt,
Noch op der Aerden hield ſijn Slot,
Doen hoeden hier *Saturnus* 't Vee,
Beyd Goden, Crijghſluy, Boeren mee;
Dit, meen ick, ſal wat beter ſtaen,
Als ſoo ver uyt den haeck te gaen;
Hola! wel hoe? verſpreeck ick mijn?
Jae ſeecker, dit moet logen zijn,
Poëten fabuleren wat,
En menen 'tis een groote Schat,
Want, eer ick dat geloven wou,
Dat Wolven, Schapen zijn getrou;
En die my van den Havick ſeyt,
Dat die van Duyven is gheleyt;
En off my wie te vooren praet,
Dat Romen in Ooſt-Indien ſtaet;
En oft my daer een ander ſwoer,
Dat oock een Crijgſ-man, en een Boer,
Den een in Stadt, en d'aer op't Lant,
Van een Geboomte zijn geplant,
Geloof ick ymmer ſoo gewis,
Als dat in Zee geen Water is.

Maer

Maer, dat een Crijgſman is een *S*pruyt
Van d' Adel, loof ick op end' uyt,
Een Crijgſman grijnſt gelijck een Beer,
Soo haeſt hy ſiet een naeckt Gewcer,
(Maer dat ick ſeyd een naeckte Meyd,
Dat was te groten onbeſcheyd;)
En treedt hem yemandt op de Toon,
Soo vloeckt hy ſtracx by al de Goon;
Dan iſt, Pots Marter, Felten, Blet,
Pots Elementen, en noch bet,
Hy vloeckt by 't lijden van dien Godt,
Die nimmer met ſijn vloecken ſpot,
By Godes Throon, jae by den Hel,
By *Lucifer*, en ſijn Geſel,
By Blixem, Donder, by de Straf,
Die Godt met recht een Vloecker gaf;
Jae, by thien Ton-vol Duyvelen,
En 'tgeen men nau beſchrijven ken.
Dit is een teecken van een Heldt,
Die, nae ſijn Kop, het Oorlog ſtelt;
Jae, deſe Man, die kan alleen,
De Vyandt jagen op de been,
Allenich kan hy met een woort,
Een Leger houden uyt de Poort;

Daer hoeft oock niemant anders by,
Daer hoeft geen volckjen aen sijn zy,
En alsmen 't Oorlog volgen moet,
Is't dese Snorckers effen goet,
Oft hy de Goden dient om Soldt,
Oft hy den Duyvel trout om Goldt;
Hier staet hy by, ghelijck een staeck,
En dit is alle sijn vermaeck:
Doch maeckt hy somwil oock sijn werck,
Te roven 't Altaer van de Kerck,
't Zy Crucifix, of Kelck, of Beeldt,
Of Cap, Casuffel, wat haer scheelt;
Geen plaetse can soo heylich zijn,
Dees Snorker seyt, sy is voor mijn,
Een Borger moet ten Huysen uyt,
Men maeckt sijn Gelt en goet tot Buyt,
Men schendt sijn Dochter, en sijn Vrou,
Men brant, men blaeckt, al wat men wou;
Men doet aen Vee en Haef geweldt;
Men ruckt de Vruchten van het Veldt;
Men steelt de Kussens van het Kindt;
En schudt de Pluymen in de windt.
Men neemt een uyt-gestroopte Non,
En steeckts' in een geteerde Ton;

Men

Men jaecht-ſe dan, ſoo ſwert van Teer,
Door't midden van een Bed-vol Veer,
Dan comt het arm onnoſel Wicht,
Gelijck de Duyvel weer voor't licht,
Dan heeft Monſieur hem wel geweert,
Een on-geklede Non verheert,
Miſſchien ſo weet den Hange-baſt,
Dat aen het Peck blijft alles vaſt,
Al veegdy-ſe ſchoon met een Lerp,
Iae, noch ſoo wacker, en ſoo ſcherp,
Al joegdy wat ghy jagen mocht,
Daer vliecht wat met haer in de locht;
Al gloeyd u Silver als een vyer,
En 't Goudt als glende Colen ſchier,
Al ſtond u Huyſ-raedt in de brandt,
Haer blijft wat hangen aen de handt;
Ontmoet haer yemandt aen een oort,
Al ſpreeckt hy niet een enckel woort,
Al waer't de Grootſte van de Stadt,
Hy moet haer ruymen t' gantſche Padt,
Al ſeyt hy ſchoon g'en-avont Broer,
't Is Hontſ-vot, bruy dijn eygen Moer;
Dit zijn ons treftige Soldaets,
Dit zijn ons ſoo Man-hafte Maets,

Dit zijnſe, die, gelijck de Peſt,
Den arbeydt haten al haer beſt,
Iae, knoopte men haer aen de Galg,
Sy roerden naeu haer luyen Balg;
Sy dienen wel een Prins, een Heer,
Niet om ſijn Landt te crijgen weer;
Maer, om in alle Rovery,
Haer onder dienſt te houden vry,
Vermidts haer leden aen de Ploeg,
Zijn meer dan al te luy genoech.
Doch, als Monſieur in't Garniſoen
Heeft met een ſwaren dronck te doen,
Of als hy aen't Verkeer-Bert ſit,
En brengt ſijn Rot-Geſel in't wit;
Of met Labeeſten, ſijnen tijdt,
Of met een Gelders Troefjen ſlijt;
Of als hy een Paſ-dijſsjen hout,
En 't Wijf het laetſte Gelt af-tout;
(Paſ-dijſen is doch 't eerſte werck,
Aen't Outer van Sint Meertens Kerck;
Paſ-dijſen is haer ſoeticheyt,
Off op de Trom, off op de Meyt,
Paſ-dijſen is haer aen-ge-erft,
Oft ſchoon de Vrou van honger ſterft;
Men

Men moet doch aen't paſ-dijſen ſtaen,
Al ſoud ſijn Soontje nakent gaen;
Paſ-dijſen ſteelt ſo menich Kleet,
So menich hongerigen Beet;
Paſ-dijſen heeft ſo menich Peert,
Veel bet als Hans Picqueur beheert;
Paſ-dijſen deed een ſchone Vrou,
Wel doen het geen-ſe noyt en wou:)
Of als hy elders in een Baen,
Doſijnen Bals weet wech te ſlaen;
Noch *Hectors* noch *Uliſſis* faem,
Kan overtreffen ſijnen naem;
Dat *Alexander* met ſijn Heyr,
Verſchrickten Hemel, Aerd, en Meyr;
Was niet dan enckel Kinder-ſpel,
Deeſ' Pronckert weettet al te wel;
De Golden Koorden op ſijn Kleer,
De glants van ſijn vergult Geweer;
Een Bed-vol Veders op ſijn Hoet,
De gulden Sporen aen ſijn Voet,
Sijn ſpits en ſpijtich Knevel-Baert,
Het gantſche Leger maeckt vervaert;
Men pocht aen't Voor-Hout, in den Haeg,
Men ſnorckt tot Leuwaerd by de Waeg;
Men

Men roept tot Uytrecht aen het Merck;
Men blaest tot Groeningen soo sterck;
Men schreeuwt tot Aernhem an de Poort;
Soo stijf, dat Spangjen 't macklijck hoort;
Dan trilt Madrijl, en Bruyssel beeft,
Gelijck een Molen-Steen die leeft;
En wie soud niet ontsetten hem,
Voor so een grootsche *Cæsars* stem?
Wiens Cling is tot de Cruys beroeft,
Van't Bloedt dat hy vergieten moest;
Iae naulijcks zijn de Wonden sacht,
Verovert in de Troysche Wacht;
Hy heeft alleen door sijn geweldt,
Maestricht in Princen handt gestelt;
Daer schoot hy op een Hinder-tocht,
Een gansche Vleugel in de locht;
En hadde dees' manhafte Geest,
Doen mede voor Ruer-mond geweest;
Ons CASIMYR die had' voorwaer,
Niet eens gecomen in't gevaer;
Soo d' Heren-Staten Stevens-Weert,
Hem hadden tot een Rooff vereert;
Dat Rotte-Nest, had nu al lang,
Al mee gaen peuren op de gang.

En

En ſekerlijck, hem ſpijt geen meer,
Als dat hy niet ſijn tegen-weer
Aen 't Huys te Gennep heeft gedaen,
't Soud hem niet hebben uyt-geſtaen.
Doch, bidt, en ſlaet ſijn handen 't ſaem,
En roept aen Godes hoogſte Naem;
Dat hy de Zielen van de geen,
Hy laeſt-mael heeft vernielt alleen,
(Doen-m' aen *Sint Ian ten Stene* ſloech,
En menich Heldt gins henen droech;)
Hem nimmermeer doch toe en telt,
't Was ymmer ſijn Vyandt in 't Veldt.
O Nar! ô Logenaer! ô Droch!
Swijgh, blode Loer, dat bid ick noch;
Hier legt ghy Snorckaert in't gemack,
En vult met logens onſen Sack,
Hier zijn geen Cogels, geen Canon,
Gelijck-men voor ſijn Vyandt von.
Wanneer deeſ' bloden Onverlaet,
Met vrome Kaerls te Velde gaet;
Wanneer 't gebrieſch van Paerd en Trom,
Maeckt al het Leger doof en ſtom;
Dan loert mijn Oom-Kool achter 't Riet,
Dat Vriendt noch Vyant beyd hem ſiet;

En

En verft sijnHembd, en verft sijn Broeck,
Met dun en gele Panne-Koeck,
Dan daelt hem al dat groote Hart,
Van uyt sijn Borst, tot aen de start:
Daer soeckt den armen Broeder veeg,
't Ontsluypen een of ander Weeg;
Die dan sach hoe Monsieurke stond,
En beefden als een Kamer-Hond!
Men werpt de Wapens in de Sloot,
En is van vrese stijf en doot;
Men laet sijn Mackers tot een pandt,
En wert een Dief van't Vaderlandt;
Men loopt als Schellems in de vlucht,
En maeckt van Moort en Brant gerucht,
Daer staet mijn lieve Snorcker-Hans,
Die seven Ermen van twee Mans,
Die selfs de Droes de Hersen kloofd,
Gelijck hy voor-maels had geloofd.
Jae, waer het in het Veldt te doen,
Met gulden Sporen aen de Schoen,
Met Pencxtenake-Broeckjes aen,
Of met de Ratel-Wacht te slaen,
Of by een Romer Wijn, of Bier,
Te snorcken dat men barste schier,
Met

Met wel-geſpeckte Venayſoen,
Of met een Boutje van een Hoen,
Waer aen Monſieur ſijn vingers brandt,
Dan ſach ick onſen Staet gemant;
*S*oo lang de Boer van Rijckſen heeft,
En vlijtich Piſtoletten geeft,
*S*al alle deſe ſnorckery,
Ons Lamme-Ganſen blijven by;
Doch, wat hy roept, en wat hy raeſt,
En hoe hy pocht, en hoe hy blaeſt,
Het beſte dat hy dan bedrijft,
Is, datter niemandt doot af blijft.
Maer, ofter yemandt gaf de Geeſt,
Beluydt hem met een grote Veeſt.

NOTÆ.

SOo de Koning Philippus ſich bereyde om de Griecken Slach te leveren / is de Philoſooph Diogenes in ſijn Leger gecomen: deſe by den Koning Philippum gebracht zijnde/werde gevraegt / oft hy oock een Spyon ofte Verſpieder was? Diogenes antwoorde/lae Heer Koninck, ick ben gecomen, ſo ick de

de waerheyt mach seggen, om te verspieden u ijdele ende sotte lichtvaerdicheyt; dewijle ghy, (daer u niemant toe en dringt,) u eygen Leven, en u gantsche Rijck, als op de worp van een Dobbel-steen, ofte Teerling, in perijckel en gevaer gaet stellen. Gave Godt / dat hedensdaegs de Princen der Aerden / Diogenem op dusdanige maniere mede eens hoorden spreecken / wanneer se menichmael / van gene noodt geperst/doch meer gedreven uyt eygen affecten en begeerlijckheden / verscheydene bloedige Oorlogen / so Burgerlijcke als uyt-landische / tot verderff ende ruyne van haer arme Onderdanen / pogen in te voeren. 't Is reden dat-men met den Heydenschen Horatio uyt-roepe:

Waer loopt ghy, dulle Mensch, en wapent
u met Swaerden?
Ist niet ter Zee genoech, en Bloedt gestort
op Aerden?
't Is Leeu noch Wolffs natuyr, 'ten zy in
sulck Gediert,
Dat niet van eender Aert, langs d' open
Acker swiert.
Ist blinde Raserny? met fury aen-gedreven?
Ist onderlinge schuldt? wie sal my antwoordt
geven?
Men swijgt! en bleycke Schaemt betreckt
het Aengesicht,

En 't

En 't Hert, met laffe kil beclemt, geeft geen bericht.

Erasmus in't vierde Boeck van sijn Christelijcke Spreucken in de eerste Centur. schrijft aldus: Wy oorlogen geduyrich in dese Werelt, het ene Volck jegens het andere; Rijck jegens Rijck; Coning jegens Coning; Steden jegens Steden; Prince jegens Princen; Gemeente jegens Gemeente; ende het gene oock de Heydenen selffs ongoddelijck hebben geacht, de ene Bloedt-verwant jegens den anderen; Nichten en Neven; Broeder en Suster; Vader en Soon, ende (het gene ick noch het alder-wreedtste achte te wesen) den enen Christ-Gelovigen Mensch jegens den anderen. En helaes! ô verblinde Mensch! niemandt verwondert sich deses; niemandt verfoeyt dese Boosheden; jae, daer werdender gevonden, die sich hier over kittelen, die het prijswaerdich achten, ende so een Duyvelsche sake, noch Heylich ende Goddelijck derven noemen, haer woedende Princen, ende Oversten, daer toe aen-porren, ende, so men seyt, van selfs den Oly-Pot aen de vyer-stede leggen.

Ende wederom ter selver plaetse; Ten tijden van Oorloge, werden, voor boertery, lust, ende vermaeck gerekent; Huys-brekery, Altaer, en Kercke-roven, Vrouwen schenden, Steden en Vlecken in Kool en Assche leggen; is dit niet een grote Sotticheyt, te bederven het gene men niet behouden en kan? Doch, so het schijnt, sullen dit de aengename Vruchten des Oorlogs wesen; nie-

maudt goet te doen: de meestendeel te bederven sonder aensien, ende achterdencken aen den Almoghenden Godt, wiens herschenden Rijck-staff nochtans, over den gantschen Werelt gebiet.

Doch/ om alles met dzie woorden/ soomen segt/ uyt te beeldn.

IN'T OORLOG STEECKT GEEN HEYL.

Ymmer/ op dat ick u den walgelijcken brock des Oorlogs wat dieper in den hals steke/ so kuyssert eens nae het oordel van Cornelius Agrippa, schrijvende aldus/ in sijn Berispingen over de onsekere ijdelheydt der Menschelijcker Wetenschappen: Dit is de hooste last, ende swaersten arbeydt, der gener, die den Oorlog volgen: Steden, Fortressen, Schanssen, ende Wallen te beleggen; werpen met Stenen, met Slingers, Pijlen, Canon, Musquetten, Petarden, Mortiers, ende andere dusdanige Instrumenten; tot nae-deel haerder Even-Naesten, te gebruycken; Muyren en Wallen 't onder-mijnen, Torens, en andere Gebouwen om veer te werpen, brandt en blaeck te stichten, Kercken en Godes-Huysen te vernieten, Steden en Landen uyt te plunderen; het onderste boven te keren, Wetten ende Statuyten onder voet te treden, Vrouwen schofferen, Dochteren schaken, en van haer Eer aff-setten, de Gemeente verwonden, vangen, spannen, binden, in-trecken, &c. andere van hare Diensten beroven, hare eerlijck-geconquesteerde Goederen confisqueren, tot Buyt ende Rooff geven: ende eyndelijck, den genen, die noch weyr noch tegen-standt bieden kan, off koppen, off hangen, off, soo't haer eygen wil gevalt,

daer

daer mede te leven. Dus komtet by, dattet Oorlog hedensdaegs gevoert, niet anders en is, dan een geduyrige Moordt, ende al-gemene Bloedt-badt; eenige der Soldaten, een hoop vege, luye, lamme Gansen, gewapende Streupets van't Gemene Beste, Dieven, Boere-dwangs, Kercken-schenders, Sweerd-danssers, Hoer-voogden, Overspeelders, Ieucht-verleyders, Hoender-vreters, Schape-Dieven, Vole-drijvers, Teerling-brocken, Godslasteraers, Brandt-Sichters, Vaer-en-Moeder-Moorders, Landt-en-Zee-Berovers, Tyrannen, ende meer andere dusdanige, so mense Menschen noemen mach; die welcke, so het schijnt, allenthalven niet anders en soecken, nochte vorderen, dan datse mogen schadigen, hatende geduyrich d'Onnoselheyt, als oftet ware een schadu ende voor-beeldt vande Doodt selve:

Nochtans mach een yegelijck dit wel in achte nemen / dat deser misbruycken wegen / niet alle den Oorlog / nochte Crygs-attentaten / werden voor onrecht en Goddeloos gescholden / als oft desen gantschen Handel soude moeten veracht / ende by den Menschen verdacht wesen. Want / so seyt de Heylige *Augustinus*: Oorloge te voeren, en is geen Misdaet voor Godt, maer, allenich om den Roeff te oorlogen, is grote Zonde.

Cicero, sprekende voor sijn *Muræna*, getuyght aldus: veel meerder Eere brengt den Crijs-handel, als is de Roem die de wetenschap der Rechten geeft; Ghy waeckt by Nacht, op dat ghy coont antwoort geven, den genen u die raedt vragen, Maer hy, op dat hy in tijt sijn Heyr-Leger ter be-

ſtemder plaetſen voere. Ghy wordt van der Hanen-geſchrey, ende hy, door't ſteken van de Trompetten op-geweckt. Ghy ſtelt u actie aen, ende hy ſtelt ſijn Geleden. Ghy verhoedt dat niet u Meeſters; ende hy, dat niet ſijn Steden, te cort geſchiet: Hy wacht hem voor ſijn Vyandt, ghy hoedt u Dammen voor ander-mans Water. Hy weet uyt te breyden ſijne Grenſen; ende ghy dè uwe te regeren.

Vergetius in ſijn 7. Boeck vanden Crijchſhandel/ betreckt aldus in't corte de eygenſchap van een vroom Soldaet/ ſeggende: De Ieucht diemen den Oorlog ende behoudenis der Grenſen bevelen ſal, behoort, ſoder enige menichte zy, in voortreffelijcke Aff-comſte, en goede manieren, uyt te munten boven andere; want, d' Eere, geeft een bequaem Soldaet; ende de Schaemte, dewijl-ſe de vlucht belet, een Overwinner.

Alleenich werden die affgrijſelijcke Snorckers/ ende wijt-borſtige windt-gevers/ onbequaem geacht/ die in de Mondt en dreygementen ſes duyſent met een Sneed ter neder ſouden hacken/ en alſmen aen den Dans/ en aen de Wapen coomt/ dan iſſer niemandt 't Huys.

En 't ſeven-dubbeld Hert dat ſinct hem in ſijn Hielen.

Eraſmus gelijckt deſe Op-ſnijders by de clene Viſchjes/ diemen Sweert-Mannekes noemt/ gelijckende wel van buyten een Sweerdt/ maer van binnen werdter geen Hert in gevonden: doch Lipſius in ſijn Politica, aen't 5. boeck. cap. 7, 8. en 9. ſalder u de reſte van weten te ſeggen.

De

De Negende Ver-Eringe;
AEN DE
Pluym-strijckers, ende Lasteraers.

Pluym-Strijckers,

ENDE

LASTERAERS.

Als u een Flicke-Floyer prijst,
Denckt dat hy u den Guych aen-wvijst.

DIE Honich dragen in den Mondt,
En louter Gal in 'sHertsen gront,
Dit Volckjen vindy, straet op straet,
Off waer-je keert, off waer-je gaet.
Geen Ambacht heeft so vasten stoel,
Als Gilde-broers van dit gewoel;
Dit Vollickjen woont in de Kerck;
Van't Raedt-Huys makens' oock haer werck;
Haer meeste Roem, haer meeste Loff,
Hangt stedich aen der Princen Hoff,
Mijn Heer is wijs, al waer hy Sot,
En niet dan enckel Fielte-spot;

Mijn

Mijn Vrou is ſchoon, mijn Vrou is Eel,
Al was *S*affraen niet halff ſo geel;
Mijn Camenier paſſeert te veer,
De Clooſter Iufferen, in Eer,
O Jae, ſy is ſo reynen Maecht,
Als Iordens Koe, die jongen draecht;
*S*umma, waer ick my wenden ſal,
Zijn Flicke-floyers over al;
Och! ſo maer yemandt *Rebus* heeft,
Js d' alder-wijſte die-der leeft,
't Zy Burger, Boer, off Edelman,
Jae, Prins off Graeff, hy crijchter van.
Indien het u niet en verveelt,
*S*iet deſe Guyts eens aff-gebeelt;
Niet dan van Water roeptmen ſchier,
En 't Hert is vol met gloeyich vyer,
En dit begeert-men met de Mondt,
Doch anders meent-men dit terſtondt,
Van al de ſnoodtheyt weet ick geen,
Nu in de Werelt ſoo gemeen,
Men trooſt de luyden met het Oog,
Daer 't Hert met allen niet en doog;
Men ſeyt, Godt geeff u goeden Dach!
Dat Godt u voordeel ſpoeden mach!

En niettemin, ſo denckt-men weer:
De Duyvel vaer in u gebeer.
Men moet malckander aen het Merck,
Van buygen maeckt-men ſtaeg ſijn werck,
Men treedt niet wel drie treden weegs,
Men ſcheldt, en laſtert even ſteegs.
Dus, om van Elcks te zijn bemint,
Men hangt de Mantel nae de Wint.
Men werdt door haer Medogentheyt,
Recht op ſijn Crocodijls beſchreyt;
Staet dees Neuſ-wijſe Fieltery
Der Fielten Fielt dan deftig by,
Dan iſt een Man ſeer politijck,
In Deucht en in Beleeftheyt rijck;
Hy weet te ſwijgen, daer't betaemt,
Hy laet ſijn Naeſten ongeblaemt,
Al waer't by Godt, en ſijn Altaer,
Al waer't ſchoon leugen, noch iſt waer:
Dat Peck en Sneeu is effen wit,
Al ſtaet hy daer: Jae dat hy ſit.
Sal yemandt Loon nae Werck ontfaen,
Voorſeker ſuldy niet ontgaen.
Veranderlijcke Wiſpeltuyrs,
Noch koldt noch warm, by u Gebuyrs,

Wiens

Wiens Tong; gefpleten, en gefcheurt,
Twe-mondich, niet dan valfcheyt fpeurt;
Ick wenfch, dat u twe-woorde Mondt,
Was uyt-geloutert met een Stront.
Och! dat ick eens, gelijck een Menfch,
Mocht hebben mijn begeert en wenfch,
Jae, mocht ick eens van 's Herten grondt,
Vercrijgen dat te wenfchen ftont!
Hoort eens wat dat ick wenfchen wou,
Het waer dan Man, het waer dan Vrou,
Wat fchadet, warenft alle beyd,
Die Lafter hoord, off Lafter feyd,
Jck wenfchte dat haer beyder Kop,
Hing in een ftercke Henpen-ftrop;
Ter Werelt, kan, nae 't Oordeel mijn,
Niet vuyler dan een Lafter zijn.
Nochtans, ter Werelt iffer niet,
Dat yemandt ongelaftert fiet,
Doet langfaem alles, doettet haeft,
De Lafter volcht u in het laeft.
Gedenckt den Armen fo ghy moocht,
De Lafter heeftet noyt gedoocht:
Weeft nederich fo veel ghy koont,
De Lafter heeft u noyt verfchoont:

Jae, dient den Heere ſo ghy wilt,
Noch is de Laſter niet geſtilt.
Geen *Predicant*, geen *Medicijn*,
Geen *Rechts-Geleerd*, geen *Chirurgijn*,
De Laſter ſpuwt haer in de Schoen,
Al ſal't haer eygen Macker doen;
't Zy Keyſer, Prins, off Edelman,
't Zy Rijck, off Arm, hy moetter an,
't Zy Burger, Boer, off Man, off Wijff,
De Laſter hangt haer op het lijff;
Jae ſelffs de Deucht, en Godes Woort,
Wert van de Laſter wel geſtoort:
Al hadt ghy Coninckclijcke Eer,
Al kreecht ghy *Sampſons* krachten weer,
Of *Socrates* ſijn Wijsheyt heel,
Al viel u *Cicero* ten deel,
Met alle ſijn Wel-ſprekentheydt,
Of *Plato*, met ſijn groot beleydt,
De Laſter ſoude, niet te min,
Met u gaen drijven ſijn gewin,
Het was voor lange Iaren dus,
Homerum laſterd *Zoylus*,
Timocrates, *Simonidem*,
En *Pindarus*, *Ampſimenem*.

Waer

Waer toe of ick nae Griecken loop,
En hael de Griecken over-hoop?
Ick weet wel dat *Demosthenes*,
Sijn Ionckers gaf een brave Les;
Isocrates was Mans genoech,
Plutarchus waeckte morgens vroech,
Wat batet haer? wat hielpet noch?
De Laster volgt haer ymmer doch
Ia, dat ons lieve Nederlandt,
Ontslagen was van dese Brandt!
Ick moet niet seggen van *Calvijn*,
Van *Beza*, *Luther*, of *Armijn*,
Van *Uytenbogaerd*, of *Gomaer*,
Bedienaers van des Heeren Schaer;
Van *Bogerman*, of ander meer,
Of yemandt die is by den Heer,
Ick raeck noch Hof, noch Staten aen,
Maer laet haer al in vreden gaen;
Doch niettemin, de Laster, wil,
Onmogelijck, niet sitten stil:
Al zijn't maer Logens en Fenijn,
Die midden in de Laster zijn,
Waer over een gerust Gemoet,
In't minste geen bedencken doet;

Het Spreeck-woort is nochtans ſeer out,
Dat ſtaeg de Laſter by hem hout:
Al ſijn mijn Logens geen Verraet,
Miſſchien doen enige noch quaet.

NOTÆ.

Eneca de Philoſophus, in een ſekeren Brieff geſchreven aen Lucilium, ſeyt aldus; Het is ſchandelijck, anders te ſpreken, anders te dencken. ende de Poëet Homerus, ſtrijckt deſe Twe-ſpaltige Fielten in't 9. boeck ſijnder Dwalingen van Ulyſses noch heftiger uyt / ſeggende: Ick ben niet ſoo bevreeſt voor de Poorten van de Hel, ja voor de Duyvel ſelver, als voor ſodanigeMenſchen, die anders dencken in't Hert, en anders ſpreken met de Mondt:

Ende/ voorwaer/ by deſe onſe Tijdt is dit Cancker-achtich Fenijn / ſo verre in-gecropen / dat meeſt de gantſche Werelt / met deſe Cranckheyt / als met een Peſtilentiale Coortſe / beſeten is; ſo ſeer ſchijnt nu alle Trou / Liefd' / en Open-Hertichheyt ter Werelt uyt-gebannen te zijn: Onder duyſent woorden nauwlijcks een oprecht. Alles verciert / geveynſt / vermomt / onder 't deckſel van de Trou en goede Genegentheyt; recht Dulce Amâr, off Bitter-Zoet, in erelijck gebeer wel ſoet en aengenaem; maer/ſoment recht door-taſt;

van binnen niet dan Gal / en dodelijck Fenijn.

Dan gelijcken zijnder mede veel Menschen / die den Achterclap ende Laster op't hooghste beschuldigen / ende grouwelijck aff-malen / ende nochtans / in der daet / niet en haten. Siet hier eens een off twee.

Cleanthes, al hoe wel dit schadelijck Fenijn mede onderworpen zijnde; schrijfter aldus aff. Daer is, mijns bedunckens, geen dinck so vuyl als Laster ende Achterclap: want, dese, wanneerse yemant, in't heymelijck wat wijs-makende, bedrogen hebben, verweckense Haet ende Vyandtschap over den genen, die onschuldich is.

Euripides in sijn *Alexandra*, De Laster is een heftige Beusheyt onder de Menschen:

Ende Menander; Ter Werelt en is niet beuser als de Laster, want de faute die een ander begaen heeft, moet hy aen-nemen voor sijn eygen; ende wat meer is, de suspitien over yemandt, zijn meerder Laster onderworpen, als dickwils de Daet selve.

Athanasius in sijn Apologie / seyt op dese manier; Die met een steen-worp gequetst werdt, soeckt een Geneesmeester; maer de Slinger van een Lasterigen Mondt, werpt veel dieper Wonden als een Steen: Want, de Laster is een Knodse, een Sweert, een ongeneselijcke Pijl; Doch de Waerheyt is over dese wonden, de beste Doctoresse; de welcke, so ghyse te halen versuymt; vervuylde wonden maeckt, en werden ongeneselijck.

Mijns beduunckens / isser tegens den schadelijcken Laster tweder-hande Remedie: het ene / dat-

datmense stil-swijgende voor by laet slencken / en niet en achtet ; het andere / datmense op de Necke trede/ende/ met geen geweld vervolgende/ wrake.

De eerste Remedie geeft de voor-gemeldte Menander te kennen / daer hy schrijft : Daer is geen soeter / noch geen aerdiger Druck / dan dat men enen Laster waer dulden kan ; want / so u yemandt heeft gelastert / dat laet stil-swijgende voor by passeren / als dan sal selfs de gene / die u gelastert heeft / gevoelen in sijn eygen Bosem / dat selffs sijn eygen Laster hem gelastert heeft.

Van het tweede spreeckt den Olt-Vader Basilius, in sijn 65. Brieff. Soo yemandt gelastert werdt, dat behoort hy niet te swijgen, op dat den Logen geen lossen Toom gegeven werde, om ongebonden voort te gaen ; ofte die door den Logen verleydt zijn, in haer quade Meninge laten steken.

Wat dunckt u nu van beyden best geraden ? mijns beduncken is : het laetste soud ick / volgende den raedt van den essen- e den voor-verhaelden Menander, seggende: Veracht doch niet den alderminsten Achterclap, want daer vele gevonden werden, die de konst hebben, het selvige te vergrooten; Soo wie dan, om deser Menschen wille, den laster tegen-staet, doet seer wel. Alhoe-wel daer menige sullen gevonden werden, die uyt andere reden wel recht contrarie sullen gaen, ende alles, so men seyt, voor soet op-nemen, wat haer sal mogen werden aen-gedaen : Verwachtende den tijdt ; ende naerder Gheleghentheyt : door wrake haer aen-ghedane Leedt in't heymelijck te vervolgen.

De

De Thiende, Ver-Eringe
AEN DE
Hoofsche Roemers, en Groot-Sprekers.

Hooffche Roemers, en Groot-Sprekers.

Wacht u voor hem, die los en ftout,
U veel belooft, maer liever hout.

BEroemde Snorckers, met verlof,
Ick keer my oock eens tot het Hof,
Het Hof dat *Saïs* heeft beplant,
Met fchone *Tulpen* vol-verftant,
Met *Angielieren*, vol van roock,
En ftinckend overdwaelfche *Loock*,
Hier fult-gh' in d' een of d' ander hoeck,
Miffchien noch vinden wat ick foeck;
Daer foeck ick, hoe-men veel belooft,
En met een praetjen 't Volck verdooft,
Wie ftaet doch minder by fijn woort,
Als 't Volckjen dat hier aen behoort?
Gehele Bergen fijn van Gout,
Ia waffen Bomen, hooch en ftout;
Die deelt-me daer, by woorden om,
Niemandt is in Beloften ftom;

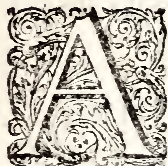
Maer als het op een geven gaet:
Dan Ioncker by ſijn woorden ſtaet,
Gelijckerwijs een olde Haes,
Vergeet ſich by des Troms geraes.
Dan zijn de golden Bergen, *S*ant;
Gelegen gins in Moren-Landt:
Dan zijn die Waſſen Bomen; Smeer;
Dan is haer Muſcus niet dan Teer;
Een ander looft u op't geringſt,
By Laerſen, *S*poren, oock een Hingſt,
Wanneer ghy maer wat vljtich dient:
Maer, liever doch! wat iſt mijn Vrient?
Voor deeſ' getrouwe Dienſten dijn,
Kan't efter noch geen Eſel zijn,
So gantſchlijck is de Werelt doof,
Van Trou, van Vroomheyt en Geloof,
De Waerheydt, Reden, en Beſcheyt,
Zijn heel vermoort, en neer-geleydt;
Siet, hoe de Gaſt ſijn Waerdt bedriegt,
En duyſent leugens voor hem liegt,
Een Coopman is naeu half ſo ſwaer,
Als al de Leugens op ſijn Waer;
De Knecht bedriecht ſijn eygen Heer,
Sijn Meyſter doet van't ſelfde weer.

Iae, siet met *Argus* ogen toe,
En maeckt u mat, en maeckt u moe,
So sal u de Schijn-Vroomste noch,
Bewentelen in sijn Bedroch,
Dit is des Werelts omme-gang,
Niet heden, maer, al over lang,
Noch *Indien* noch *Africa*,
Noch *Spangjen*, noch *America*,
Noch *Griecken*, noch ons *Nederlandt*,
Zijn dese streken onbekant.
De langste Mantels, met haer Bont,
En twee-paer Tongen in haer Mondt,
My dunckt, zijn oock de beste niet,
Gelijck-men alle dagen siet;
Dit Vollickjen maeckt, nae u wiens,
By morgen-avondt wel een Prins,
En eer-je coomt ter halver tijdt,
So ben-je vaeck ju Prinsdom quijt.
Dan ist, dat had ick noyt gedacht,
Voorwaer, nu isset uyt mijn macht,
Doch, hebt een weynichjen gedult,
Op dat men u de Schae vervult,
Daer sit-je dan, en looftet niet,
Dat 't Logens zijn, voor dat-je 't siet,

Doch

Doch liecht maer, Iooſt, en liecht dan; Karſt,
Liecht, Fielten, liecht, ſo lang-je barſt;
Ick weet wel, datter Trou noch Eer,
Doch Waerheyt is, ter Werelt, meer,
Of dat, te minſt, u Fieltery,
Bedeckt is met Bedriegery.
Daerom, ſo raed ick, u, en my,
Indien wy elders willen by,
Steeckt vry een Kerf-ſtock in u Sack,
Want daer op ſprekenſ' met gemack,
Die, in der daet, Bedriegers zijn,
En heylich leven, in den ſchijn,
Die lecker, ruym, en welich ſit,
Haer ſpreeck-woort is, gemeenlijck, dit:
Beloven, is der Eed'len Gonſt,
Woordt-houden is der Boeren Konſt.

NOTÆ.

ALs Leosthenes, de Stadt van Athenen, (die nu op grote hope stonde / om een vrye Republijck ende Prinsdom te vercrijgen/)met veel verscheydene redenen tot den Oorlog hadde aen-geraden: antwoorde Phocion, den Philosooph: dat sijne woorden waren de Cypres-Bomen gelijck, dewelcke, al-hoe-wel-se schoon ende hooch verheven stonden, nochtans geen Vruchten droegen; Ende voorwaer / daer conde niet beter ende bequamer/ ten propooste gebracht werden op sodanige reden; die / aen-siende / wel veel beloofde / maer / in der daet / soude vruchteloos zijn / gelijckerwijs oock den Cypres-Boom sich met een heerlijcken Croon / ende op-gecierde Cop / vertoont / daer doch / in der daet / geen vruchteloser Boom ter Werelt gevonden werdt. Hier uyt is mede het gemene spreeck-woordt gecomen/ Charetis Beloften, van die gene / die met Chares, den Atheniensser, lichtvaerdich veel beloofden / naer het schrijven van den Poeet Ovidius, in sijn Minne-Konst:

Belooft ruym-dadich heen, wat kan beloven schaden;
Een yeder, door Beloft, is rijck, en onbeladen.

Daer

Daer werden sodanige Menschen gevonden / seyt Terentius, die haer schamen / wanneerse yemandt enige versoeck sullen weygeren; nochtans / wanneer de tijdt gekomen is / om haer Beloften te vol-voeren / dan werden-se door dese gedrongen haer meninge te openbaren; ende nochtans perst haer de noodt / dat-se / niet haer Beloften / moeten versaken; daer comen dan haer lichte en onbeschaemde Reden voor den dach / in dusdanige voegen: wat ben-je voor een Man? wat leydt my doch aen u? sal ick u het mijne doen? hoort / mijne Vriendt: Ick ben my selver naest / lievet doch! waer blijft de vorige Trou.

Daer Schaemte wel behoeft, daer is noch
Schaemt noch Eer,
End' daer-se niet behoeft, daer huyst-se
by mijn Heer.

Dusdanige Menschen behoorden te bedencken / de spreuckе van *Pythagoras:* Verricht wat heerlijck is, ende swijcht middewijl van grote Beloften.

Stobæus spreeckt aldus / in sijne Sermonen: Achtervolcht het exempel van den Moerbesien-Boom, die men gemeenlijck seyt de wijste te wesen onder alle de Bomen; Want, gemeenelijck bloeyt-se laest, ende draecht wel d'eerste Vrucht; Soo mede behoren wy niet, lange te voren, met onse Wille ende Vermogen te proncken, maer veel eerder achterlijck te wesen in onse Beloften, ende

de vaerdich in Saken, ons aen-gaende, te verichten, Noch isser een seer aerdige spreucke by den selve *Stobæus* in syn Boeck dat hy vande Zeden geschreven heeft: Beraedt u wel, eer ghy yets belooft, ende dan vol-voert haestich u Beloften; ende so ghy voor eerst een Sake hebt aff-geslagen, die ghy daer nae verricht, dat smaeckt nae Bedroch. Derhalven siet u voor, dat niemandt u hate, door u eygen verdiensten: Eyndelyck / sullen / wy hier noch by voegen dese Veersken / geschreven van de Beloften Godts / ende des Werelts; luydende so volcht:

Gelijck de Werelt is, so is oock haer beloven,
De Werelt is maer Windt, met all' de Konings Hoven:
So haer Beloften oock; maer, 't geen den Heer toe-secht,
Gelijck hy goedich is, gaen sijn Beloften recht,
Wat zijn wy al verkeert, die op het wanckel bouwen,
En so een goedich God, niet by sijn Woordt vertrouwen.

De

De Elfde Ver-Ering;

AEN DE

Ogen-dienaers, Oor-lepels, Tonge-schrabbers, &c.

Ogen-Dienaers, Oor-lepels Tonge-Schrabbers, &c.

Ey! vvacht u doch, voor dese Man,
Die al de Werelt dienen kan.

EN ghy, die al u Zeylen hangt,
Waer heen ſich Windt en Weer-
haen langt;
Die, in een om-ſien, uyt u Mont,
Beyd koud en hette blaſen kondt;
Ick meen, indien ick niet en ſpot;
Behoort ghy ſeker by dit Rot.
So haeſt als dan een Eerlijck Man,
Roept een van dees Geſellen an,
'tZy op de Straet, off in de Kroeg,
Ghy hebt voor al aen een genoeg;
Hy weet ſijn Tong, hy weet ſijn Tael,
Hy weet ſijn Geſten altemael,
Hy weet, op't ſpoedichſt, ſijn gebeer,
Te voegen juſt naer u begeer,

En

En nochtans, onder dese Kap,
Schuylt niet dan Spijt, en achter-clap,
Hy denckt u in een Romer Wijn,
Niet dan een dodelijck Fenijn;
Wie lacht, hy schatert; so ghy schreyt,
Sijn ogen tranen, alle beyd.
En, so u 't weet uyt-drijft van Hitt',
Hy smelt schier, dat hy by u sit;
En, segdy, 't Hert vriest in mijn Lijff,
Mijn Leden, seyt hy, zijn al stijff.
Bevangt de Sluymer u, hy droomt,
En snorckt, al eer ghy half weeg coomt,
Ia, ben-je rasend', mal, of dol,
Hy raes-kalt al de straten vol;
En, ben-je beus, of ben-je quaet,
Sijn toren heeft geen eynd of maet;
En, hebj' een reys wat deftigs voor,
Dan roept hy, Volckjen geeft gehoor;
En bent ghy elders in verheucht,
Hy singt, hy springt, hy danst van vreugt;
Hangt ergens aen u Cleren yet,
Een enich hayrken, dat hy siet,
Hy neygt sijn hooft, en neemtet af,
Als oftet u groot on-eer gaf:

Summa Summarum, al sijn werck,
Dat voecht hy naer u Ogemerck;
Wanneer hy licht, sijn verwe bleeckt,
En als hy weer de waerheyt spreeckt,
Dan werdt hy root, en bont en vael,
Gelijck de Gau-dieffs altemael.
Heeft yemandt van sijn Cameraets,
Begangen 't alderminste quaets,
't Is wonder, met wat defticheyt,
Hy 't selvig, aen sijn Meester seyt;
En hoe hy 't op te proncken weet,
En by additie over-meet,
Daer hy misschien, geen uyr gele'en,
Veel schellemhafter heeft gedeen,
Ja, moog'lijck 'tgeen men achten sou,
Wel waerd te zijn een Dieve-tou,
Derhalven, doet hy wonder quaet,
Die hem sijn Oren smeren laet,
En die hem wisschen laet sijn Neus,
Van dese Fielten erg en beus.
Voorwaer, sy zijn wel dubbeld sot,
Die sich dus geven tot een spot,
En dese Schrapers van de Tong,
Al schijnens oldt, al zijnse jong,

't Zijn Schellems, eer-ſe zijn geſpeent,
En Dieven onder de Gemeent.
Wie ſoud' de ſchae, wie ſou 't gevaer,
Verhalen connen allegaer,
Dat vele Menſchen over-coomt,
Van deſe Fielten ongetoomt?
Doch, 't ſchijnt het is nu de manier,
Dat waerheydt ſtinckt, tot walgen ſchier,
Schijn-heylicheyt, Bedriegery,
Die ſitten aen den Opper-zy;
En dit is nu de beſte Man,
Die ſachtſt de Pluymen ſtrijcken kan;
En weet ghy waer nu breedt en lang,
Deeſ' Fielteryen gaen in ſwang?
Vervoecht u een-mael, ſo ghy coont,
Aen 't Hoff, daer Prins of Coning woont,
Ghy vindter Sael, noch hoeck, noch hol,
Of 't is van deſe Honden vol;
't Fenijn gemengt, met Honich-raet,
Dat van haer dieffche Lippen gaet,
Bewaſemt alles watter is,
Ja ſelfs de Schotels op den Dis,
Sy draeyen, als het teere Was,
Haer Lippen, ſo het comt te pas.

Ter

Ter tijt toe dat de waerheydt moet
Verhuysen, waer-se noch so goet;
En 't is geen wonder, so men recht,
Met Sin de saken over-lecht,
't Hof is een Cabinet, waer in,
Een yeder leeft sijn eygen Sin;
Ghy vindter van een seker stof,
Genegen tot haer eygen lof,
Dien staeg 'tgehoor te vlote leyt,
Op 't geen een Ogen-dienaer seyt,
Wanneer een Ooren-blaser relt,
Wat goets men doch van hem vertelt;
Al waren't Logens door en door,
Hy geeft-se niettemin gehoor:
Dan sweertmen Deuren uyt de haeck,
Al liecht hy by de Galg en Kaeck,
De Waerheyt moet ten Tempel uyt,
De Logen werdter in-geluyt.
Bleef daer noch dese Pest alleen,
Maer seker, sy werdt te gemeen,
't Gemene Volckjen, langs de straet,
Die menen dattet cierlijck staet,
Heeft yemandt just een Duyt te veel,
Die 'teffens niet kan door de Keel,

Een Huysken, of een Honde-Pol,
(Een Varcken ſchete 't ſeffens vol,)
Daer waſt de Moed, daer ſwelt de Krop,
Men gaet gelijck een Kermiſ-Pop,
Men ſmijt de Tepels in de Locht,
Al had-me 't Roomſche Rijck vercocht;
Spreeckt yemant, van haer Boden, dan,
Yets, dat niet door den Beugel kan,
't Is datelijck, ju Meer, ju Guyt,
Daer is ju Geldt, en bruytter uyt.
Weet ghy niet, onbeſuyſde Leeck!
Wiens Brood ick eet, wiens Woord ick ſpreeck.
Men haelter flucx een ander in,
Een Ogen-dienaer nae ſijn Sin,
En deſe coomt niet uyt de Kerck,
Of van de Straet, of van de Merck,
Ick meen-ſe vijftich Tongen heeft,
Daer yeder een wat nieus van geeft,
Hoe dat den een is bancqueroet,
En d' ander het verlopen moet;
Hoe dat een Iuffrou, aen haer Knecht,
Begangen heeft een ſchandich Echt;
Wat dat men al te ſeggen weet;
Hoe Iuffrou d' Arme Menſchen cleet,
Dat

Dat niemandt voor haer Venster staet,
Die sonder Aelmoes weder gaet,
Dees' Oogen-diensters, in't gemeen,
Dees' Flicke-floysters, groot en cleen,
Bewonen met haer selfs profijt,
Der groten Huysen lange tijt.

Doch, dat ick haer eens raden mocht,
En yeder een sijn voordeel socht,
Dees' Ogen-dienaers altemael,
Ick bond-se liever aen een Pael,
En streeck-se wel te degen scherp,
Of met een Rotting, of een Lerp,
Al kreten s', en al schreeuden s' schoon,
Ick meen dit was haer rechte loon.

NOTÆ.

Us placht het/ gemeenlijck/ met de Oor-lepels/ Tonge-schrabbers/ ende Oogen-Dienaers te gaen/ gelijck den cluchtigen Poëet ons te kennen geeft/ seggende; Lacht ghy, sy lacchen mee; ende so ghy schreyt, sy zijn bedroeft, doch hebben genen Rou: en ben-je kout, men brengt u voort een Stooff;

Stooff; ende so-je claecht over de hette der Sonnen, sy veynsen haer tot water te willen sweten; *Iuvenalis* in sijn Schimp-Gedichten / spreeckt van dese Roem-potten / in volgende maniere: Wat mach doch een Eerlijck Mensche dencken, wanneer hy hoort dat een aff-gerichten Ogen-Dienaer, prijswaerdich aen-neemt, de sobere ende ongefundeerde redenen, van enen ongeleerden Buffel? ende een leelijcken Apen-trony, u, voor wat schoons, soeckt voor te dragen? wanneer hy de lamme ledematen van een mancken creupelen Bedelaer, u voor de machtige spieren van den onwinnelijcken Hercules sochte aen te prijsen; Ende wederom *Martialis* in't 12. boeck van sijn Gedichten:

Liecht vry, Pontiliaen; *ick sal't voor u bewijsen,*
Schrijft alles wat ghy wilt, ick sal't ten Hemel prijsen;
En drinckj, ick suyp eens me; doch vijstje, ick ruyck het niet;
En so-je met my troeft, ghy wintet eer-je 't siet.

Terentius in sijnen Uyt-gesuyerde / voert den Ogen-Dienaer *Gnatho*, sich selven prijsende / alsus op't Schou-Toneel:

Ick heb, al wat ick heb, nochtans en heb ick niet;

En,

En, oft ick niet en hebb', ick hebbe geen verdriet;
Daer is een ſeker Volck, die graeg de meeſte waren,
Doch zijn't niet in der daet; met deſe wil ick paren;
En volgen hare Les; doch niet; om datſe mijn,
Off Meeſter, of ick haer Spot-vogel, ſouden zijn:
Ick lach vaſt in mijn Vuyſt, ick prijs haer hoge Reden;
Haer Herſen, dunckt my, groot, en Hooſſch zijn al haer Zeden;
Ick voer ten Hemel op, al 't geen-ſe prijſen doen;
Verachtens't wederom, ick tredet in mijn Schoen.
Ontkent mijn Meeſter yets, ick ſegg' het is gelogen;
En, neemt hy 't weder aen, dit mach ick oock gedogen:
Dus heb ick my geheel den Oogen-dienſt gewent,

Deeſ

Dees' woecker, so my dunckt, geeft Rente boven Rente.

Hoort eyndelijck noch een kluchtjen / van den geleerden *Ioachimus Camerarius*, dienstich tot dese Materie: Een seker Krancke gevraecht zijnde van sijn Medicus, hoe het hem verleden nacht al gegaen hadde? antwoorde daer op: hy hadde dapper gesweet, dat is goet, seyde den Doctor: des anderen daegs wederom comende, vraegde van gelijcken sijnen Krancke: die hem voor antwoordt gaff, dat hy vast de gantsche Nacht van Coude gesiddert ende gebeeft hadde; en dat is seker goet, seyde de Medicus. Ten derden male gevraecht zijnde, hoe het al met hem was? wierdt bevonden dat hy swaerlijck met de Water-sucht beladen waer; het welcke de Medicus mede oordeelde, voor extra-ordinaris goet te zijn. Eyndlijck, sijn Medicus vertreckende, coomt hem een van sijn goede Vrienden besoecken, die hem vraegde, hoe het nu al met hem stonde? waer op dese elendige Crancke antwoorde, nu alles wel te zijn: want, seyde hy: door al te veel voordeels ben ick ten naesten om't leven gecomen, uyt den Out-vader *Hieryon*. mach men dit voorsz fabeltjen / op volgender maniere uyt-seggen / daer hy / in een van sijne Brieven / geschreven aen een sekeren Landtman / aldus spreeckt. Gelooft niet die gene, die u flatteren; Ia, neycht u Oore niet lichtelijck tot den Spotteren; de welcke, so haest sy u gecoestert hebben met schone woorden, ende u, als buyten-sinnich gemaeckt, so denckt eens om, ende siet te rugge;

 dan

dan suldy bevinden, datse, u beschimpende, het hooft in der Necken werpen; met vingeren naewijsen; ende, met uyt-gereyckten Tonge, den Guych, so men seyt, aen-steken. So kan/ derhalven/ een yegelijck Mensche/ uyt dese ende meer andere dusdanige waerschouwingen/ by sich selven overleggen/ hoe seer een Eerlijck Man verdoolt is/ die sijn Ogen en Gehoor den Spotteren ende Pluym-strijckers te blote leyt; want/ in der daet en zijn't geen Menschen waerdich genoemt/ maer veel meer den Apen gelijck/ die nergens in/ dan in strelen ende prijsen/ haer geneuchte scheppen. Den groten Alexander, in een seker Belegeringe des Stadts Vesten visiterende/ worde met een Pijl gequetst/ ende (hoe-wel/ het Bloedt gestempt zijnde) gevoelde nochtans grote pijne aen de Wonde/ so dat sijn Been/ waer in de Wonde was/ als dooff ende sonder gevoel bleeff; waer over hy/ sich neder-settende/ rusten moeste; seggende: Alle Menschen hebben my by hogen Ede gesworen, dat ick een Sone was van den groten Godt Iupiter; maer dese wonde geeft my te kennen, dat ick een Menschen Kindt ben. Laet ons dan hedensdaegs mede seggen met Alexandro, yegens dese Ogen-dienaers. Ghy-luyden segt, dat ick wijs en verstandich ben; maer ick bevinde nochtans by my selven, wat al onnutte ende schadelijcke saken ick in dit Leven soeck, en voor my selfs begeer. *Æneas Sylvius* vertelt van den Keyser Sigismundo: hoe seer hy met een onsterffelijcksten haet was in-genomen/ yegens dese Hoofsche Ogen-Dienaers. Derhalven/ so het eens gebeur-

beurden; dat hem in sijn eygen presentie enen dusdanigen Flicke-flover boven maten verheffende / prees ende flatteerde; seggende / hem de Goden / maer geen Menschen gelijck te wesen; de Keyser dit horende; geeft hem een wackeren klinck / twee drie / onder sijn Ooren; den Huychelaer / al kermende / vraegde: waeromme / heer Keyser! waeromme doch / slaet ghy mijn alsoo? waer op de Keyser: Waerom, broodt-droncken Stanck, ghy valschen Ogen-dienst, waerom bijt ghy my soo? *Cassiodorus*, spreeckende van dit Vley-Ghespens / spreeckt aldus. Een bitter-soete Tong, koestert alle Man; sy groet een yeder; sy noemt een Slampamper, een Door-slach, Liberael; een Vrecken Gierigaert, een sober en verstandich Man; ende die Broodt-droncken dartel zijn, dien noemt men Hoofsch, aerdich en beleeft; een lossen Kakelaer, welsprekend en bereed: Een obstinate Kop, stantvastich in bedrijff. Een luyen Sloffaert, wordt een graviteyts en Ernstich Man genoemt. Dees' Schichten vliegen snel, en hechten in der ijl. Doch *Theophrastus*, (wie hier aff meer begeert) sal u stoffs genoech beschicken / om u Geest wat te vermaken / daer hy schrijft van de ken-tekenen van dusdanige Tonge-Wisschers / Oor-Lepels / en Ogen-Dienaers / etc.

De Twaelfde Ver-Eering;

AEN DE

Giet-leugens, Rugge-ſprekers, &c.

Giet-

Giet-leugens, Rugge-sprekers, &c.

Bevvaert u goede Naem, en Eer;
Die, eens gerooft, coomt nimmer vveer.

WIe schade lijt, in Gelt of Vee,
Dat doet hem in sijn Herte wee.
En wie sijn leven laten moet,
En dat bezegelen met Bloedt:
Denckt wel een yeder in sijn Hert,
Is noch veel ongewoner smert;
Maer, so een onbesmette Naem,
Bevrijt van alle roest en blaem,
By 'tvorige gestelt ten toon,
Uyt-muntet, boven allen schoon:
Ghy siet, hy 't alles overstrijckt;
En datter niet by d' Eer gelijckt;
Ja, selfs de Wetten, achten d' Eer,
De Deucht, en goede Naem veel meer,

Als 't Leven, dat met ons vergaet,
En nae de Doot bedolven ſtaet.
En, off ſchoon dit, by yeder een,
Is wel bekent, en heel gemeen,
De Fieltery van onſe tijt,
Streckt niettemin, ſo breedt en wijdt,
En d'ongebonde Leugen-Clap,
Vult allenthalven haren Kap,
En ſchudtſe langs de ſtraten uyt,
Op yeder een ſijn bloten huyt,
Soo eerlijck, vroom, off onbeſpraeckt,
Heeft genich Menſch ſijn Huys gemaeckt,
So vroom van leven is geen Man,
Een Fielt hem achter-liegen kan.
Haer Fielten Tong, en haer beleydt,
Heeft noyt van Goeden goet geſeyt.
't Gevogelte van haer geveert,
Allenich door haer werdt ge-eert:
Dit Volckjen, of 't ſchoon niet en doog,
Verheftmen tot den Hemel hoog:
O Tijdt! ô Goddeloſe Tijdt!
O Tijdt! die te bewenen zijt!
O Tijden! die men dach op dach,
Gedenckens waerdt aen-ſchrijven mach!

Waer

Waer in men, om een Haver-ſtroo,
Off om de ſchadu van een Vloo,
Een Eerlijck Man, een vromer Heer,
De Leugenen werpt in de Kleer;
Jae, die wel dickwils aen u Dis,
U alderſchoonſt voor ogen is,
So haeſt hy uyt u Kamer gaet,
So houdt hy in geen Leugen maet,
Dan iſt te mager, dan te vet;
Dan cander niemandt van te bet;
Dan iſt te vuyl, dan iſt te ſchoon,
Dan crijgt de Maegd te weynich loon.
O! vuyl, en al te vuyl Gedrocht,
Van Tygers Moeders op-gebrocht,
Die waerdich zijt, om aen de Kaeck,
Tot u verdienſt, en ons vermaeck,
Een uyr off twee te pronck te ſtaen,
En werden met een Lerp geſlaen,
En op dat yeder weten mocht,
Wie dat men daer teproncken brocht,
So diend-men op u voor-hooft wel,
Te ſchroeyen vry wat diep u Vel,
Op datmen't voor een Iaer off thien,
Mocht ymmer wat beſcheyd'lijck ſien.

Ghy dan, die voor u ruchtbaer Eer,
Strijdt allenthalven effen ſeer,
Houdt d' Eer, en houdt u goede Naem,
Doch onbeſmet, en ſonder blaem,
Oft ſchoon ghy alles al verloort,
Of Gelt, en Huys, en Landt moeſt voort,
Bedaert doch; goede Vriendt, bedaert,
En ſiet dat ghy u Eer bewaert:
Hier let doch op, met alle vlijt,
Want, werdt ghy deſen een-mael quijt,
Al zijn u Goeden noch ſo groot,
In corten tijden zijt ghy bloot;
En niemandt, die ter Werelt leeft,
Sal comen die 's u weder geeft:
Dies dachte my dees fijne Man,
Die moeſter oock noch onder an.

NOTÆ.

Elijckerwijs een Fielt / een Deuge-niet / soeckt alletoos den Vromen te becladden ; ende door logenen / Rug-spraeck / ende Achterclap / hem in aensien ende achtinge gelijck te maken ; Ende / van gelijcken / so het geen Ere mach verstrecken / ten ware men van een vroom ende Eerbaer Mensche ge-eert ende gepresen werde ; so is het mede geen schande dat men van een Fielt off Vagabund gelaeckt werdt. *Seneca* van de remedie jegens de quade Fortuyne, schrijft heel aerdich / aldus : Daer zijn Menschen, die een quaet gevoelen van u hebben, doch sy en deugen selver niet. Ick soude my ontsetten, indien *Marius*, off *Cato*, ofte de verstandige *Lælius*, ofte even-verre de twede *Cato*, ofte beyde de *Scipiones*, sodanige dingen van my spraken, waerlijck ick soude my ontstellen, indiense by goeden oordeel also deden, gelijckse yegenwoordich met passie doen : Dus seyt een seker Griecks Poëet : Spitse, vuyle woorden raken een Vroom Man aen sijn Kleren niet. En / lieber doch! wat soudt ghy seggen : soder yemandt argueren wilde / dat de Sonne oorsaeck was van de donckerheydt des Nachts ? wien doch soude dese Man ongelijck doen ? off hem selver / off de Sonne ? Ick soude menen / dat hy hem selver te

cort dede; vermits hy scheen te volgen / de meyninge / off van een rasend / off van een dul Persoon: Van gelijcken / die een beus Mensch / een Deuge-niet / voor een goet eerlijck Man aensiet; off / ter contrarie / die schendt en lastert hem selfs. *Seneca* wederom / in sijn remedie yegens de Fortuyne, vermaent de Menschen / datse / voor alle dingen / haer sullen voegen om een goede Naem ende Loff te vercrijgen: Want / seyt hy / Een goet vertrouwen van een Mensch, is beter als Gout; De Deucht wordt wel somwijlen onder d' assche bedompelt, nochtans nimmermeer heel uyt-gebluft: een eerlijcke Naem, houdt in de Duysternisse sijn eygen glants en claricheyt. Mede seyt hy / in sijn By-spreuchen: Een goet Gerucht, is effen goet als Erffdeel. De Koninck *Salomon*, de wijste die onder de Sonne geleeft heeft / seyt in sijn Spreucken aen't 22, Een goede Naem, is beter als vele Rijckdommen: want het is een grote Zegen, boven, Silver ende Goudt. *Isidorus* in't 2 Boeck. cap. 27. van sijn Eensaemheyt / Leert, dat ghy brandt in goede Roem en Loff. Ende *Plautus* in sijn *Most.* Indien ick my maer een goede Naem behoude, so ben ick rijck genoech; ende *Ovidius* in't 3. Boeck *de Ponto*, in de 2. *Eleg.*

Het dode Liff behoort in d' onder-aerdtsche Cuylen,
Doch, kan een goede Naem *in geen begraving schuylen,*
Orestes *licht in rust, en* Theseus *lange doot,*
Nochtans haer Naem *een Eer, was naer versterven groot.*

De Derthiende Ver-Eeringe;

AEN DE

Tong-Slijpers, en Tij-tel-Kramers. &c.

Tong-

Tong-Slijpers en Tijtel-Kramers. &c.

Geen Tijtel, noch geen grote Naem,
Maer selfs de Deugde, maeckt bequaem.

VRundt, *Starter*, die so lange tijt
Verhuyst, maer niet vergeten zijt;
Hier coomt my weder in de Sin
U Kuypery, met haer gewin,
U kuypery moest ymmer plaets,
Oock vinden by be Kittel-maets,
Waer in, ja, Boer, en Edelman,
Aen't Tijtel-boeck geraken kan;
Waer in, een Graver in de Sloot,
Wert met sijn Ioncker effen groot;
Waer in, een Rekel aen de Ploeg,
Op Ionckers Dobb' een Tijtel droeg;
Waer in, een Pelsser werdt een Heer,
Niet om sijn Eer, maer om sijn Smeer;

Waer

Waer in een *S*troppen-draeyer vaert,
Ter plaetſe daermen Staet bewaert;
Waer in een Wever op ſijn Tou,
Wel elleff oogen werpen ſou:
En lijmen aen ſijn *Spoel*, een *MA*;
So volgder ſtracx een Tijtel nae:
Woont yemandt in een bonte Koe,
*S*ijn eygen naem die werdt hy moe:
Al was ſijn Vader ſelffs de Deucht,
Hy kieſt een *Van*, tot ſijn geneucht.
Geen Viſch-Meyd, noch geen Appel-
Teeff,
Hoe ſcheel, hoe ſcheuyn, hoe brijck, hoe
ſcheeff,
Een Tijtel moetter achter aen,
Al waſt van Lijntjes Koorde-baen,
Summarum, draeg-je maer een Kleet,
Dat off Fluweel, off Caffa, heet,
Off draeg-je maer en Ring, off yet,
Off anders, dat niet veel beſchiet;
Flucx comter een geſlepen Tong,
Een Tijtel-Kramer, oldt of jong,
Monſieur! ghy bent mijn goede Vrient,
Ey! laet u doch eens zijn gedient;

Iu ſchort, ju ſchort, ick weet niet wat
Wel, heb-je noyt een *Van* gehadt?
Ju Vaer placht wel een Lijn te ſlaen
En achterwaerts te rug te gaen,
Daer by ſo queeld hy wel een Liedt,
Wat dunckt u; dat-je *Tou-mans* hiet?
De goede *S*ul, de trotſe Bloet,
Neemt ſtracx deeſ' Tijtel an voor goet:
En ſiet, hy waer een Juffers Kindt,
Wiens Moer de koſt met Saly wint:
Beſtricktſe met Corael haer Hals,
Haer Borſt, haer Arm, met Amber-bals:
Sy was dan ymmer wie-ſe was,
Haer Tijtel is van *Saly-cas*:
En coomter waer een Warmoeſ-Wijff
Wiens handen ſtaen van Ringen ſtijff,
Verkeertſe maer by deſe Knaeps:
*S*y heet Madamoiſelle *Raeps*.
En ſpreeckter yemandt, Luycks off Wals
En loopt met Ketels op den Hals,
Off met *S*ervet off Ammelaeck,
Met Dekens, of met ſulck gemaeck,
Met Pen, en Inckt, of Rotte-Cruyt
Daer volcht terſtondt een Tijtel uyt:
Mae

Maer, Deucht en Eer, werdt in de Ban
Gehol den, by een yeder Man,
,, Verciert u Cabinet en Sael,
,, Met d' Af-comst-beelden altemael,
,, Recht Adel-Eeren-Tijtels zijn,
,, De Deucht en Eer, gelooftet mijn!
Ick weet wel, dat hy is gehaet,
Die nu ter tijdt, by waerheyt staet,
Maer, die uyt een gesmeerde Scherf,
Gepronckte woorden geven derf,
Al waren't Pijlen vol Fenijn;
Al souden't scherpe Schichten zijn;
Die Man, dien Linckert, is bemint;
En aller-weeg hy Herberg vindt,
Want, dit is dalder-beste Kunst,
En, al de Werelt door, gewunst,
Sijn Tong te draeyen nae begeer,
Van dese tot een ander Heer.
Sijn Tong te slijpen op een Rad,
So effentjes, so net, so glad,
Daer werdt niet een on-effen woord,
Iae, niet een tijtelje gehoord,
De woorden zijn so Suycker-soet,
Dat alle-man se prijsen moet;

Maer

Maer wacht; daer huyst een Schalckjen in
En achter aen licht haer gewin;
Fenijn dat ons in ſluymer maeckt,
En als met Toveryen raeckt:
Hier herbergt d'aldergrooſte Eer,
De Joncker-Tijtels, en veel meer,
Waer mede men de grootſte Man,
Van't gantſche Landt betov'ren kan,
En drijven haer den Kap ſo vol,
Dat ſy van Hovaerdt ſchijnen dol:
Den enen, moet Doorluchtich zijn,
Al heeft hy aen hem, glants noch ſchijn
Een ander, Hooch-geboren heet,
(Ick denck wel om 't fluwelen Cleet;
Al waer miſſchien, hy, ſo-men ſeyt,
Omtrent een Miſ-hoop aen-geleyt:
Dit is voorwaer een kloecker Man,
Die naulijcks dertich tellen kan:
Een ander, mildt, en ſeer beleeft,
Die ſelfs *Neronis* wreedtheyt heeft:
Een ander, is voorſichtich heel,
Al ſiet hy, als een Mol, ſo veel:
Een ander, iſſer wijdt beroemt,
Of ymmer, werdt hy ſoo genoemt,
En

En, naulijcks weet men in ſijn Stadt,
Wat Eer off Roem hy oyt beſat,
Dan, dat hy voor een Gierigaert,
Door al de Buyren is vermaert.
Maer, die ſo lang eens leven mocht,
Tot dat men ſach, waer dit Gedrocht,
Noch eyndelijck vervaren ſal,
Met haer geveynſde Logens al!

NOTÆ.

A*Lanus*, in ſijn Boeck dat hy geſchreven heeft over de Elendicheyt der Natuyre/ noemt dusdanige Tonge-ſlijpers ende Tijtel-Kramers, Honden van der Heren Hoven te zijn; Werck-baſen van de Pleyery/ op-pronckers van gemaeckte Loff; Pot-Ovens van de Leugen-tael. Dit zijnſe, ſeyt hy; die, met grote recommandatien, met ſingen en Loff-tuytinge; der Princen Ooren betoveren; die niet dan Honich-ſoet gevley, uyt haren Mondt aſemen; die met den wel-rieckenden Oly van Pluym-ſtrijckeryen, het hooft des Rijckelingen ſalven; die de ſachre Kuſſenen, op-geſtopt met loff-vederen, onder d'Oren der Groten weten

te leggen; die 'tgemaeckte Stoff, en Pluymen, van hareCledereren rapen; ofte, gelijck in plaetse van een Pluym, de Nop daer aff crabben; waer om het, eyndelijck, haer doch te doen sal wesen. Een ander / gelijckt-se by de Schilders / Plaet-snijders / Beeldt-houwers / ende andere dierge lijcke Conterfepters en Uyle-malers: de welcke / hoe-se constiger ende aerdiger in haer Wirck zijn / hoe grooter ende meerder Leugenaers sy bevonden worden; want / ter Werelt en wert geen so leelijcken Apen-Back-huys / so scheeff gefatsoneerden Cronp/ so rottigen leliјcken Pock-mock/ opt gevonden/ als Belp Rosenobels geeft / haer constige Leugen-stift/en Bley-Pinceel/salder een aerdich Vrouwen-beeldt / een Leff en lijvich wesen aff weten te boetseren / ende d'aff-geconterfeyten Dwelm / sal menen / 't is al wel / en nae de Konst gedaen: jae / met recht ist nae de Konst gedaen / en nae de Konst gelogen. Wel te rechte seyt *Horatius* in syn Konst van Poësie.

Een Schilder en Poëet,
Zijn beyd van eene stoff, gaen beyd al effen breet,
Om, naer de wille-keur, en eygen sin, te malen,
Al wat haer wel gevalt, en wie cons' achterhalen?
Dit is my wel bekent; en ick, dat ick mee,
(Gelijck men haer vergunt) drijff op gelijcke Ree,
Maer niet, dat over hoop al wreede sin gaen paren,
Met soete Minlicheyt: Off Slangen sich vergaren,
Met Vogels in de Locht: off datm' een Tyger laet,
Gaen weyden, daer een Lam in rust en vrede staet.

In

Fy dan! baldadige Onverlaets / Bedriegers van u selffs / en van u Even-Naesten! die / om een brockjen Broodts; die / om een schamel Cleedt / u eygen Broeder selffs / ja / wat meerder is / u eygen Vader / wel / ten vollen toon soudet stellen / den Kap aen-steken / so men seyt / en eyndelijck wijs-maecken: den armen Bedelaer dat was een Princen Soon. Ick hebbe gesien (dat wel by dese stoffe te passe coomt) een coperen Penninck / waer op aen d' ene sijde stonde geboorseert en aff gegoten / het beeldt van den Paus / met een drie-dubbelden Croon op sijn hooft; dat selvige omme-kerende / tot dat het spitse van den Croon beneden / ende den ha s van 't Beeldt om hoog stonde / geleket d'aff-grijselijckste Duyvel van der Hellen / diemen soude connen schilderen: Aen d' ander sijde van desen koperen Penning / stondt gegoten het Beeldt van een Cardinael / hebbende sijn gewoonlijcke Bonnet op het hooft / het welcke / so-men omme-draeyde / het onderste boven / geleket wel van pas een openbare Nar / met Kap en Bellen / nae de konst gemaeckt; wat doen doch anders oock dese Godtlose Tonge-slijpers, en Tijtel-Kramers; dan datse / recht verkeert / van Duyvels Menschen / ende broodt-dronckene Sotten / (tot haer profijt alleen) soecken wijse Luyden te maken / waer uyt sy doch / eyndelijck / in haer eygen meninge ende flatteryen / bedrogen werden.

De Vierthiende Ver-Eringe

Aen den twe-ſpaltigen:

Den Ampt-man die mild-dadich vvas.
Den Coop-man d'onverſadich vvas.

Den

Van den Amptman heel mildadich:
En den Coopman on-verſadich.

Maer, hier comt noch een ander Soort,
Dat tot het Leugen-Roth behoort.

DIt is een Geeſt, al is hy jong,
Die heeft een op-geſpouden tong,
Liet ick dit Volckje van't Toneel,
Miſ-deed ick dan niet al te veel?
Daerom iſt nodich dat ick woel,
En ſoeck voor haer een ſachte Stoel,
En ſet-ſe by de Rechters neer,
Die 't Recht, gelijck als Was en Teer,
Verdraeyen naer haer eygen ſin,
En doender haer gelieven in.
Off by de Coopluy loos en vals,
Wiens hert is vol bedrochs en Gals,
Doch, by den *Amptman* dient hy beſt:
Daer woonden een in ons Geweſt,
Off by Delff-Zijl, off by den Dam,
Die alle weeck te Rechte quam,

Dees' nam een Wagen op de hant,
Van een heel slechte Boere-Quant,
Dat hy doch in de Boer sijn Pleyt,
Soud doen bequame neersticheyt,
Op dat hy triumpheren mocht;
Dat hy met dese Wagen socht.
Den Ampt-man had wat anders voor,
Hy had een ander Luys in't Oor;
Hy roept des Boers Party voor hem,
En seyt, u pleyten heeft geen clem,
Ten zy ghy een Ver-ering doet,
Treckt eens te Buydel met de Voet.
Heer Ampt-man, seyd de Boer, ick weet,
U Wagen was geern op de gleet,
Siet daer, ick heb twe Cleppers staen,
Neemt die tot een Ver-ering aen;
Den Ampt-man was terstondt geree,
En streeck Sententie oock daer mee:
De Wagen-man die haddet slecht;
De Hengste-man behield het Recht;
Den armen Jorden, d'arme Boer,
Die slecchjes van sijn Wagen voer,
Ontmoet den Ampt-man op het Lant,
En sey: mijn Heer is wel bekant,
Wanneer

Wanneer ick hem de Wagen bracht,
Mijn Heer heeft aen mijn Saeck gedacht:
Wel, Boer! wel Rekel! ſeyd mijn Heer;
Spreeckt ghy nu van de Wagen weer?
Die vloog met Paerden en met al,
Voor negen Duyvels uyt mijn Stal;
Ick weet niet waer de Wagen is,
En al u Saken gaen oock mis:
Dees' Ampt-mans wonen niet alleen,
Off by den Dam, off elders heen,
Men geeſt ſe hier een ander naem,
En zijn tot alle dingh bequaem:
In't midden van haer Breyn-cop, ſtaet,
Recht op en dael, een ſtalen Plaet,
Aen't een Oor wetens' nimmer yet,
Wat aen het ander is geſchiet;
Partyen zijn aen yeder Oort,
Gecondemneert, ontheft, en voort
Seer wel onthaelt; en menen dan,
Haer Saeck niet beter werden kan.
En, middewijl, ſo leyt de Boer,
Met al ſijn pleyten langs de Vloer;
Sijn Keeskes, ſijn Kapoentjes vet,
En al wat hy had by geſet;

Den Ampt-man fleeptet in fijn Pens,
En leefter op, nae fijne wens.
De Heuckers, en de Koop-luy, zijn,
Vaft allegaer in eene fchijn,
Y-get! hoe fteltmen't op de loop,
Om grote Maet, om goede koop;
Wanneer een Koopman, hier off daer,
Sal kopen enich Graen, off Waer,
Ghy weet wel: (dit is 't ouwe Liedt)
De Waren zijn, gelijck ghy fiet,
Verpetert en verlegen, Vrient!
't Is Goedtjen dat my weynich dient;
Doch, doe-jet mijn voor defe Prijs,
Die ick ju bied, fo ben-je wijs;
Voorwaer, men iffer voor befchroomt,
Wanneerm' aen fulcke Waren coomt;
Nu hebj' een Gragaert, 'tis u tijt;
Maeckt u't vermufte Goedtjen quijt:
Dit liegt hy alles, tot hy fwijgt,
En weet dat hy met voordacht liegt,
Tot dat hy heeft fijn Kopenfchap,
En vult den anderen fijn Kap:
Van ftonden aen haelt hy fijn Goet,
Waer meed' hy voorts fijn winning doet,
En

En prentet listich aen de Man,
*S*o dier hy ymmer mach, off kan;
Al wint hy op de Penning vier,
Noch, acht hy, isset niet te dier;
Want nu 't sijn eygen Waren zijn,
Treckt hy terstondt een ander Lijn:
Het geen te voor was muff en out,
Is helder, claer, en blenckt als Gout;
En dat te voren niet en docht,
Is nu uyt duysent stucx gesocht:
*S*iet daer, mijn Vriendt, (is dan 'tverhael)
Bekijcktet door en door te mael,
Al liep ick Leuward op en neer,
*S*ulcks vond ick niet, naer mijn begeer,
En voor de prijs daer ick't u laet,
Ghy 't seker nergens halen gaet:
Daer staet den Beuswicht, liegt en foeyt,
Dat hem sijn Hert en Hersen gloeyt.
Die so een dubbel Tong besit,
Heeft waerlijck wel een Duyvels Lidt:
Ick wenschte datmens aen de Kaeck,
Off elders geesseld' aen een *S*taeck,
Beyd Am-mans, Rechters, Coopluy mee,
Die sulcke valsche Dingen dee:

Doch, ſo de gantſche Werelt gaet
Beſwangert met dit vuyle Quaet;
Soo moeſt-me, dunckt my, met deBrant,
Dit Ontuych helpen van een kant,
Maer 's Conings Tabbert, weet-je wel,
Is aen-gedaen met Voſſen-Vel:
Dus, wil-je comen tot u wenſch,
Ghy moet half Duyvel zijn, half Menſch,
Stelt vry al u Bedriegery,
U Liſticheyt, u Lagen by;
Off anders loop-je, tot u leedt,
Gelijck een Luys op't terig Cleedt,
Maer, koondy 't Volckjen, tot geval,
Den Honich mengen onder Gal,
De Peper onder Muyſe-Dreck,
Dan ſtaeje niet gelijck een Geck:
Pronckt vry u Goetjen ſoo 't behoort;
Dan gaen u Saken dapper voort:
Een Kremer is doch niet en beet,
Die deſe Fieltery niet weet;
De ſchoonſte Waren boven aen;
Dat doet u Goet coop-ſienich ſtaen,
'tGeen ſchaeloos is; off weynich doog,
Stelt dat de Luy wat uyt het Oog,
Roert

Roert dat wat onder in de grondt,
Al dochtet niet een Varcken-ſtrondt,
Al iſt niet waert, al iſt een Leur,
Het gaet al met de beſte deur;
Jſt wat beroeſt, iſt wat beſmod,
Al ſchijntet maer een oude Vod,
Men ſchoontet op, men maecktet klaer,
En voechtet by de beſte Waer;
Men maecktet met een cleurken aff,
Dat gene Menſch daer acht op gaff:
Dees' Fielten weten altoos raedt,
En maecken't aff met ſoete praet,
Met woorden van een dobbel *Sin*,
Een *Sl*echtaert die vertijſter in,
Al haddens' Heller, Munt, noch Kruys,
Sy bouwen, jaer op jaer, een Huys.
Hoe veel off wel dit ruyg Geteelt
Van openbare Dieven ſcheelt?
Die met de Zoo' te Wage waer,
Ick meen ſy woegen effen ſwaer:
Dus, Ampt-man, lieve Kermiſ-Pop,
Ey! ſchrandert u een weynich op,
Miſſchien oft u Fluwelen Pack,
Was ſwaerder als des Koopmans *Sack*.

NOTÆ.

VAn den Twe-spaltigen Tong/ ende dubbeld-sinnige Menschen / is in de negende ende thiende Veeringe genoechsaem geschreven / vermits die beyde vast even-sinnich met dese yegenwoordige schijnen te wesen ; derhalven versenden wy den Leser / om tijdt te sparen / daer henen ;

Wijders / belangende den Rechteren / ende Rechts-geleerden / met haren wel aff-gerichten Ampt man / die met hun allen wacker ende manhafrich / tot noch toe / onder der Fielten Bende gedient hebben : van desen is gesproken in de derde Vereringe ; alwaer mijn Heer den Schout / met alle dusdanige Grijp-Vogelen / Ampt-luy ende Heb-rechten ; een yegelijck genoechsaem hare portie werdt toe-gedeelt. Doch / aen-gaende de onrechtvaerdige Coopluy / Kramers ende Heuckers / met haer Gesindeken / daer over hadden die van Theben een Wet gestelt : dat niemandt / die binnen thien Jaren herwaerts / sich met enige Coopmanschappen had bemoept / in de Regieringe mochte sitten : Verstonden mede / datse / dies aengaende / niet Een / maer verscheyden Oorsaken hadden ; Voor eerst, zijnse / sa door gewoonte / als aengeborene genegent-

heyt /

hept / van natuyren gierich; derhalven voegense vast / alles wat gemeen is / tot haer eygen selffs profijt ende voordeel / makende also haer alleen te nutte watse konnen ende mogen.

Ten tweeden: So ist gemeenlijck een slecht Volck / niet van hogen aff-comste; niet al te seer hoog-dragende ofte genereus; sal ick de woorden Aristotelis gebruycken: so is dese manier van Leven niet seer aensienlijck / ende pegens de Deucht ende heuschen Omme-ganck strijdende.

Ten derden: zijnse Erg-listig ende bedrieghlijck / door de banck.

Eyndelijck / ende Ten Vierden: so vermindert d'onwaerdigie geringheyt d'authoriteyt ende het aensien van een Persoon.

Livius verclaert / dat by sijnen tijdt / alle den Handel / Coopmanschap ende gewin by de Vaderen van Romen verhaet was / ende een Eerlijck Man ontcierden. Ende so wy in der daet der Cooplupden aerdt ende wesen / manieren ende omme-gang ten rechten door-gronden / sal men bevinden / dat doorgaens haer luyden / niet alleen gemeen / maer in-geboren schijnt te wesen: liegen / sweren / en bedriegen; geen middel van gewin is by haer verhaet / off kan te Godtloos wesen; soo seer is al haer Leven / haer Pogen / haer Gewoel / tot Schrapery / tot Winst / tot Woecker en Profijt / als in een ewigen Poel / geclupstert ende geboeyt / datse Dach en Nacht niet anders in't werck stellen; hoe ende op wat manieren men den on-goddelijck

gewonnen

gewonnen Penninck by een sal rapen / vermeerderen / op de kant stapelen / ende eyndelijck / sijn vrecken Jupgeling sal erven; ende alsoo de Schatten der Helen / maken tot Spin-stoelen der Duyvelen: Want / so wy den Out-vader *Augustino* sullen geloven: Werdter niemandt rijck, sonder bedroch: 't Is onmogelijck datter yemandt grote Schatten kan vergaderen, ten ware hy yemandt bedrogen hadde.

Een Koopman lochent Godt, en prijst sijn eygen Waren.
Ja, soude wel daerom in d' aff-grondt willen varen.

Wie isser doch ter Werelt so geleert / die de Logens ende 't bedroch / huyden-daegs onder onse Koopluyden gebruyckelijck / soude konnen op-tellen / dieder werden begaen in verscheydene Handelingen van Wol / van Laken van Vlas / van Linnen en Garen / van Zijden en Sammet / Oly en Wijn / van Rozen en Tarwe / van Paerden en Vee / ende weet ick / wat duysenderhande Waren meer / onder dese Woeckenaers gebruyckelijck / om verhandelen. Jae / denckt eens over / de Monopolien / het voor-en-op-copen / waer door-se niet alleen enige particuliere Steden ende Landtschappen / doch meermalen gantsche Coninck-rijcken / bederven / uytputten ende te gronde toe vernielen. Wie doch salder genoech connen aff-malen / haer Dieffsche Bancquerroeten / die ymmer so gemeen / somtijdts eerlijcker werden gehouden / als den Coophandel selver. Dese Geesten / wanneer-se door Valschept / Leugens en Bedriegerye / schoon

door

voor-doen/ proncKery / ende meer andere dusdanige schelm-stucken / ontallijcke duysenden van ander Menschen Penningen/ hebben by malckanderen gestolen / comende in een tijdt lang niet te voorschijn / veranderen hare Woninge / versteecken haer Persoon; Summarum / mijn Heer is gefailgieert; sijn Cas die was ten achter / een ander maeckt ende slupt sijn rekening; de saeck werdt by-geleydt / veraccordeert / en eyndtlijck aff-gemaeckt; mijn Heer coomt weer ter Handt/ is binnen Jaer en Dach veel deftiger als te voren: ende waerom soud hy niet? sijne Crediteuren waren machtich genoech/ hem alles quyt te doen; wat schaedt haer dan drie-vierde-part? Dit zijn se / die d'arme Gemeente / Burgery / ende andere Ingesetene: so verstricken / verbinden/ ende benadelen in hare Handt-schriften ende Obligatien/ datse niet alleen in der Ewicheyt geen middel en sien / om haer daer uyt te ontwinden/ maer hoe langs hoe meer sich selven so vaste daer in bewentelen / dat eyndelijck den eenen schuldt spruytende uyt den anderen / sy gelijck Schapen tot een Rooff werden van dusdanige Bloedtsuppende Tygers ende Wolven: ende eyndelijck / aldus doende / de arme Gemeente van middelen ontbloot ende uyt-gelopen / de Magistraten ende Op-sichteren / bloot ende beroyt/ in de armen vallen; waer door menichmael geen weynich onheyl / moeyte ende beroerte in een wel-gestelde Republijcke ontstaet: doch / om kort te maecken alle haren aen-leg / is in der daet anders niet / dan Logens / off woorden van Schim/
Be-

Bedroch en Argelist / Dievery / Robery / Strickken / Lagen / openbare Schelmery. Hier door isset eertijdts by gecomen / dat de Republijcken in Griecken-landt geen Cooplupden in hare Steden wilden gedogen; maer / op dat hare Ingesetene / van suspitie ende perijckel vry souden wesen / hebbense hare Jaer-merckten / ende andere Coopmanschappen / buyten de Poorten / niet verre van hare Stadts-Muyren gehouden. Andere Natien wilden heel geen Cooplupden ofte Kremers gedulden; uyt oorsake / datse verd ryers waren van goede Zeden ende Manieren.

Den Out-vader *Augustinus* vermaent de Cooplup aldus: De Duyvel heeft de Woecker om 't Gewin gemaeckt, ende heeftse geleent tot bedroch: Ghy cont geen proffijt doen, so ghy niemandt bedriecht: Want de winning is het Aes; de Val-strick ist Bedroch: daeromme let sodanich op het Aes, dat ghy oock den Val-strick siet; want, so geseyt is; profijt en kander niemandt doen, indien hy geen bedroch en doet; en doet ghy dan bedroch, ghy sult gevangen werden.

De Vijfthiende Ver-Eeringe;

AEN DE

Geel-ſuchtige Borgeren van Ierusalem.

Geel-ſuchtige Borgeren
van Ieruſalem.

Een die voor Geldt en Gaven lieght,
En ſo voorts, alle Man bedrieght.

HIer heb ick noch al een in't Snoer,
Voorwaer, dat is geen ſlechten, Boer,
En, ſo ghy vraeght, hoe noemt men hem?
Een Burger van Ieruſalem:
Dit Heerſchip heeft de Geele-ſucht,
Daerom ben ick met hem beducht,
En 't witte Water in ſijn Maeg,
Dat ſtaet hem boven aen ſijn Craeg:
Beneffens deſen, heeft hy meer,
So groten Hongeren begeer,
Al vult hy uyr op uyr ſijn Buyck,
Sijn Pens hangt nochtans effen ſluyck;
De Koſt, daer hy meeſt nae verlangt,
En daer hy alder-graegſt nae janckt,

Zijn

Zijn rode Vossies, die men ſackt,
En in der Munten Oven backt,
Off Spaenſe Matten, vry wat groot,
Die ſmaecken oock, in tijdt van noot:
De Vossies, ſeyt hy, die men braet,
Zijn voor de gele-Sieckt niet quaet,
En 't Pulver vande Matten, doet
Voor 't witte Water vry wat goet,
Om nu aen deſe Medicijn
Te raken, ſonder moeyt off pijn:
Daer toe moet een verſmitſten Cop,
Een huychel-Hoed, een need'rich Krop:
Hier moetmen liegen onbeſchroomt,
Dat Iood en Chriſten 't ſamen coom t:
Hier heeft de Fielt te koop om Geldt,
Al wat de Werelt u beſtelt,
't Zy Deucht, off Eer, off Roem, off Loff,
Om Geldt iſt veyl aen Asklons Hoff,
Zijn 't Ampten, hooch off laeg van ſtaet,
Wanneer het op een kuypen gaet!
Steeckt deſe Fielt wat Vossies toe,
Van voor, van achter, dus, off hoe,
Off druckt hem elders aen een kant,
Een Sackjen Rijders in ſijn handt,

Ghy weet niet wat ſo vromen Man,
U in u Saecken helpen kan;
Alſt hem belieft, off als hy wil,
So ſtaet ju Pleyt ten Hove ſtil,
Want, daer is Volck, dat Geldt begeert,
Al zijnſe vry wat wijs geleert,
Al hangt haer Mantel op de ſchoen,
't Is oock al mee om Geldt te doen;
Alſthem belieft, ju Procureur,
Ju Requeſtant, ju Lap, ju Leur,
Elck loopt met Sackjes op de zy,
En daer zijn al ju Stucken by,
Alſt hem belieft hy gaet ſijn gang,
En maecktet u noch al te bang,
Hy ſteelt u Geldt, en guycht u aen,
En laet u ſoo bedrogen ſtaen;
Ghy ſiet ſijn Fielteryen wel,
En blijft nochtans een vroom Geſel,
't Geen niemandt in het gantſche Lant,
Off durff beſtaen, off is bekant,
Al waſt ſijn Vader te verraen,
Sal deſe Fielt om Geldt beſtaen.
Jae, wilt ghy ſtichten Brandt, of Moort,
Om Geldt ſal hy u helpen voort;

En

En wilt ghy dat de ſchrale Nijt,
Of Laſter, yemandt ſchendt of bijt,
Niemandt ſo vaerdich, of ſo gaeu,
Verricht de ſaeck als dees' Rabbaeu,
En doenſe wat, dat Menſchen ſien,
*S*y buygen't Hooft, en beyd haer Knien,
*S*oo't maer tot yemandts voordeel is,
Voorwaer dat is wat groots gewis,
Al eyſcht de ſaeck dan dubbel Loon,
Men acht dees' arbeydt niet een Boon.
Quanſuys, die Man en ben ick niet,
Die, off op Geldt, off Gaven ſiet;
Mijn eygen doen, mijn eygen ſaeck,
Verſuym ick menichmael, en vaeck,
Naer *S*tekel-penning, of nae Gelt,
Heb ick my nimmermeer geſtelt,
Maer, als ick yemandt helpen ken,
Dan toon ick eerſt, wat Man ick ben:
Dat waer wel onbeleeft gedaen,
Voor yemandt te geval te gaen,
Een ſtrate weegs drie vier ter zy,
Of daetlijck moeſte't Loon daer by?
So vaerdich is haer Fielte-Conſt,
Sy ſtelen tGeldt en dat met gonſt,

Men siet haer hooft in fronsen staen,
Men sietter niet en glimpjen aen,
't Is, op en op, met desticheyt,
En met een heusch gelaet beleyt,
Maer langer niet dees Heusheyt duert,
Tot dat ghy uwen Buydel snuert,
Tot dat ghy dese Ravens schort,
En haer de gulden Aes vercort:
Dan is haer Laster thien-mael meer,
Als al haer Desticheyt wel eer,
Haer Tong, haer Bitsheyt, is dan schier,
Gelijck de klaeuwen van een Gier.
Men seyt wel, dat voor onse tijdt,
Dees' plaeg bekent was breet en wijdt,
Dan datse somwijl haren ganck,
Wel voeghden in den Richter-banck:
En met der Advocaten Tong,
Somwijl een valschen *B Mi* song:
Sy lasen op het Over-leer,
De Wetten juyst nae haer begeer,
Soud daer uyt dan een Richter vroet.
Gaen oordelen het quaet voor goet?
En roepen valsche Vonnis aff,
En brengen so sijn Ziel in't Graff?

't I

'tIs ſo het wil, off ſo het ſtaet,
Men ſiet wel watter omme-gaet,
Geldt is de Leus, aen alle kant,
Die't niet en heeft is heel ontmant,
Geen Slot off geen Kaſteel ſo vaſt,
Het lijdt van Geldt ſijn overlaſt.
De Crijgſman met ſijn golden Pieck,
Die maeckte 't Volck van binnen ſieck,
De Borgery van *Aſcalon*,
Is ſtercker als de grootſte Don,
Sy dragen Sleutels van de Poort,
Die geen Petarden open-boort,
Dan iſ-men alder-meeſt in noodt,
Men geeftet op, wat voor de Doodt:
Soo blijft een yeder in ſijn Eer,
Soo valter geen bedencknes meer.

NOTÆ.

Aerachtich ist / en lange tijdt voor desen wel gesept: het Geldt, het Geldt, heeft alles in geweldt. *Horatius*, die noch een Heydensch Poeet was / heeft dit al by sijn tijden gemerckt; daer hy schrijft:

Wat soeckt ghy naer een Vrou, nae Vrienden, Bruydt-schat, Eer?
Des Werelts Coningin, (het GELDT*,) geeft u begeer.*

Hier op connen oock seer aerdich gepast werden de woorden van *Euripides*, in sijn *Bellerophon.* Laet my de snootste zijn vernoemt, als ick maer rijck mach heten; men vraeght niet hedendaechs, off yemandt vroom; maer, off hy rijck is, vragen alle de Menschen; Niet, waerom? off waer van daen? maer, wat? en hoe veel ghy besit? werdt alleen gevraegt. Doch, wilt ghy weten watter Werelt de meeste schande is, dat yemandt mach besitten? Niet; Off yemandt rijck is, vraecht-men alderweeg; maer nergens oft hy vroom is: Dus wilde ick wel dat ick altoos in weelde mochte leven, ofte arm zijnde, datelijck sterven: Die man sterft

seer

ſeer geluckich, die daer ſterft wanneer hy rijck en machtich is: Want het Geldt blijft by de Naecomelingen in grote achtinge, ende ſy varender wel aff.

Virgilius in't 3. Boeck Ænæid.

Vermaledijde Sucht, en Honger tot het Gout,
Dat ghy ſo vaſt geboeyt der Menſchen Herten hout?

Horatius in ſijn Schimp-Verſſen:

Want all'der Menſchen Saken,
De Deucht, Cieraet, en Eer, jae die den Hemel raken,
Verbinden ſich alleen aen Rijckdom, Geldt en Goet,
Wie hier aff Meeſter is, die voert een ruym Gemoet;
Dat's een manhaftich Heldt, Doorluchtich, wijs in reden,
Al volchtet ſijn begeert; hy grijpt met volle ſchreden
Den Rijck-ſtaff in ſijn Handt:

PROPERTIUS.

Nu Godeſ-dienſt en Eer, gekluyſtert en gebonden,
Vermorſelt, licht ter neer, in d'onder-aertſche gronden.
Nu ſpeelt de Rijckdom Baes, de Menſchen dienen 't Gout,
Waer door Gelooff en Trou. als 't eenemael vercout.
De Richt-ſtoel is te koop, de Wetten ſtaen en beven,
Voor't ongebonden Gout; en 't Schaem-Root is verdreven.

Een ſekeren Poëet Iacobus Philomuſus;

Vermaledijde Goudt, Beſtormer van ons dagen,
Beusheden Opper-Heer, wat brengdy ſware plagen!
Och! waerdy nimmermeer geſchapen off gemaeckt,
V bitter-ſoete Schicht had menich niet geraeckt!

Ghy bracht den Oorlog voort; gy stiert der Menschen handen,
Tot doot-slach, moort, en roof, tot schenden, kerven, branden,
Ghy port een eygen Soon tot Vaderlijcken haet,
Ghy drijft den enen Vriendt, hy yegens d'ander gaet,
Ghy trotst der Princen macht: de Coningen der Aerden
Betovert gh' in een Droom, en voorts in duysent Swaerden;
Ghy keert de Werelt om, en 't laegste werdt verhoocht,
Geen Mensche kan bestaen, waer op ghy wat vermoocht.

Hoe wel / ja drie-mael-geluckich is dien Heyligen ende wijsen Coning Salamon geweest: daer hy / verachtende de Schatten deser Werelt / sijn Herte tot den Here sijnen Schepper keert/ hem biddende alleen om matige nootdruftichept; uyt vrese / dat hy sijnen Godt / door al te grote Weelde mochte vergeten; ende wederom/ door al te groten Armoede/ mochte versaken. Wie doch werdter nu ter Werelt gevonden / die / achtervolgende 't exempel van desen Godtvruchtigen Coninck / aldus sal spreecken / Proverb.

Overvloedige Rijckdom noch Armoede groot,
En wilt my, Heer! op deser Aerden niet geven, &c.

De

De Sesthiende Ver-Eeringe;

AEN

Monsieur Pantje-vet, met al sijn Tafel-Vrienden.

Monſieur Pantje-vet, met al ſijn Tafel-Vrienden.

't Is uyt een ander-man ſijn Leer,
Goet Riemen ſnijden, nae begeer.

SIet daer! daer comt ſo vromen Man,
Die ſlickt ſo graeg een vette Pan,
En gorgelt joucke-Bier en Wijn,
Daer, weet hy, kan geen ſchae by zijn.
Al zijnſe broedts, al zijnſe Sot,
Het zijn Propheten by de Pot;
Sy onderkennen Vleeſch voor Viſch,
En weten watter gaet te Diſch,
Men proeft eens hier, men ſlickt eens daer,
Tot dat-me't efter werdt gewaer,
't Gerammel van een los Teljoor,
Dat clinckt haer als Muſijck in't Oor,
En 't Hande-water, eer-men eet,
Dat dunckt haer is een ſchoon ſecreet,
Dan wetens' datmen voort den Tijt,
Met eten aen den Tafel ſlijt;

De

De Lucht van haer versmitste Neus,
Is so subtijl, so ergh, so leus,
Sy ruycken elleff mijlen weeg
Een stuck van een gebraden *S*eeg;
Ha Weerdt! u Keucken ruyckt so fris.
Wanneer of 't twalef uyren is?
Wat Fielt, wat Koster hebdy hier,
Of is Jan *S*lemp al weer te Bier?
Wel, gaet de Son hier al te recht?
Flucx Iongen, schijt mijn eens een Knecht,
En dient den lompen Koster aen,
Sijn Wijser moet gerader gaen,
't Geselschap is al by malckaer,
De Kost is oock al lange gaer,
Wat Droes! ick heb de gantsche Nacht,
Gevast, en nae de Kost gewacht,
En nu men 't Hacchje voor hem siet,
Nu coomt-me noch aen Tafel niet,
Quartier, in Godts-naem, roept de Meyt,
Mijn Heer, de Tafel is bereydt,
*S*o haest is Monsieur *Pantje-vet*,
Niet boven off beneen geset,
Men vreet alleen voor drie vier Man,
*S*o veel de Pens-sack lijden can;

Wanneer

Wanneer-men dan, gelijck een Beest,
Sijn In-geweydt ruckt op een Leest,
Wanneer men sit, en spuygt van Wijn;
Gelijck een vol gesopen Swijn,
Dan coomt de Weerdt om sijn Gelach,
Die geern de Rekening besach;
Niemant weet minder dan van Gelt,
Als *Lecke-pan* die vromen Heldt;
Men sit, gelijck als oftmen droomt,
Als oftmen uyt Turckyen coomt;
Off siet, men slaept so dapper diep,
Dat niemandt u te waken riep;
Men ronckt de gantsche Kamer vol;
En tiert sich vast, al waer-men dol,
Ghy creegt-se niet uyt dese vaeck,
Noch met een stock, noch met een staeck,
Maer, spreeckt de Waerdt een woordt drie vier,
Wat schaedt een Vane Wijn off Bier?
Loopt, droncke Swijn, loopt, droncken Vat,
Gaet slapen met ju droncken Gat:
Y get! hoe zijn de Schoen gesmeert,
Geen Heller isser voor de Weerdt:
Men

Men loopt gelijck een jonger Haes,
Wie is dan *Lecke-pan* sijn Baes?
Waerom soud ick dit Volckje dan,
Niet mede brenghen aen de Man?

NOTÆ.

DE Griecken hebben al eer de-se Menschen de bequaemste Naem toe-ge-eygent / haer noemende dat is op onse Tael ten naesten by Keucken-lopers geseyt / ofte anders / by gelijckenisse: Tafel-vrienden, Schuym-Spanen, doop-Soppen, Botter-Muysen, Lecke-Pans, Bodem-Boven, en so voort: die / gelijckerwijs de Muysen / gaende van d'ene Schapraeye tot den ander / niets / niet / onbesnoept off onbesnoept en laten; want / aldus spreeckt enen sekeren Panneke-vet, by *Plautum* in sijn *Captivis*: Altoos, gelijck de Muysen doen, eten wy ander-luyden Kost. Ende / om datse / gelijckerwijs der Muysen schadelijcke Bende / niet ongespoliecert / ofte onvercoft en laten / werdense mede met een cierlijcke naem der Muysen-Rot genaemt: gelecken zijnse by het schadelijck gespuys van Rottten / Kevers ende Sprinck-hanen / waer mede den Godtlosen *Pharao* by sijnen tijdt gestraft wierde / om sijner hartneckicheyt wille. Ende /

ghe

gelijckerwijs een Raven ofte Gier / die dagen te vooren een dooden Aes ken ruycken /eer't gestorven is; so mede connen dese Raven schnabels / van seven mijlen-weegs ruyckende / waer enich Bruyloft / Bancquet / off ander Gast-mael sal wesen / sich in der ijl op enen Crop vergaderen. *Henricus Cornelius Agrippa*, Ridder ende Raedt van sijne Keyserlijcke Majesteyt Carel de vijfde, schrijft: Datter uyt he: Hoff van sijne Coninckjijcke Majesteyt, meer tot Lijff-Trawanten, Tafel - Dienaers, Schommel-Kocken, Pagien en Leckeyen, voort van Hoeren en Iongers, wierde verdelght, als in de Cabinets van selffs sijn Majesteyt en Raedts - gesinde. Want, (seyt hy) so seer was dese al-verslindende Pestilentie ten Hove in - gecropen, dat-men sich niet geschaemt heeft des Conings Bottelryen wech te dragen, de opgeschotelde Kost heymelijck in de Klederen te versteken, de Soppen eude andere natte Spijse, niet in Lederen Sacken, maer in Dosen ofre Bussen van Latoen gemaeckt, wech te sleypen, den Hoeren ende deBordeel-brocken,in openbareBancquetten, eyndelijck,met de Coninckljjcke Maeltijden te vereeren. Konnen dusdanige Ravens / selffs onder de vleugelen van den Adelaer dusdanige Batementen spelen? wat souder in een Princen Huys / ick swijge van eenEdel-Man/ een Borger/off een Boer / hier te Lande niet connen geschieden / daer die gene / die den op-sicht hebben / niet beter als de Dienaers selver zijn? van de welcke *Iuvenalis*, *Sat. 6.* sept:

Een

Een schone Vrou is loos ;
Want, die haer Hoff bewaert, die guntse d' eerste Roos.

Doch / soo men de waerheyt seggen mach ; en zijn-se in geender wijse te beschuldigen ; en isset niet een grote Konstenaer / die / sonder arbeydt / sonder kosten / sonder moeyte / altoos even vredich / door de Werelt coomt ? my dunckt voorwaer dit een geluckigen Discipel te wesen / die altoos sijnen Leer-meester by hem heeft. De Poeët *Persius*, in sijn Voor-reden / spreeckt van dese Geesten / op volgender maniere :

Wie leerd' den Papegay , *sijn* Chaire Cæsar , *seggen?*
Wie quam der Menschen Tong eerst in den Aecxter *leggen?*
De Buyck, de Buyck alleen, Leer-meester van haer beyd',
Deed' dat den Papegay *en* d' Aecxter Chaire *seyd'.*

Ende / gemeenlijck verkoecht sich by dese weelde-lust / en Keucken-vriendtschap / een snode Gesellinne / de Wan-heb genaemt / Meesterse van een geneuchelijck vergaren / en droevich scheyden ; het welcke een snoden Lant-loper onlangs aerdich wiste aff te beelden : met een aff-gerichten Beer ; dien hy verscheydene Consten hadde geleert ; onder allen was den Beer gewoon / op een Schabelleken aen een Tafel te sitten / daer werden hem op-gedist naer behooren ; Dit aldus een tijdt lanck geduyrt hebbende / speelde sijn Meester de Waerdt / eyschten hem het Gelach ende verteringe ; de Beer stekende 't hooft onder de Tafel / geveynsde sich in eenen diepen slaep te zijn /

waer uyt hy met roepen / met rasen / met stoten noch met slagen / conde af-gewecki werden; Eyndelijck / den Hospes mommelt den Beer al sachtjes in't oor / dat hy hem het Gelach quijt soude schelden: datelijck den Beer ontwakende / schudde sijn hooft / en bedanckte wel heusselijck op sijn manier / den Huys-Waerdt / voor d' aen-gedane Vriendtschap. Dusdanige mis-slagen weten de Guychelaers / Lant-lopers en Coorde-Dansfers door onmenschelijcke ende monstrense Beesten te bestraffen / wat soude niet de reden selffs / by een redelijck Mensche te wege brengen?

De

De Seventhiende Ver-Eeringe;

AEN DE

Losse Weyffelaers.

Losse Weyffelaers

Hier leyt mijn Ioncker, wel van pas,
Met beyd' sijn Stoelen in de As.

DIe Somers met twee Mantels gaet.
En twee, gelijck, ten dienste staet;
En die twe Hasen met een Hondt
Wil vangen, beyde 'tener stondt,
En die sijn Heer ter Ogen dient,
En niet uyt rechter Herten mient,
Die valt gemeenlijck als een Geck,
By beyd sijn Stoelen in den Dreck:
Men seyt gemeenlijck, dat een Man,
Die thienderleye Handt-werck kan,
Wel darthien Ongelucken heeft,
En geensins noch in voorspoedt leeft:
Want, off, de last valt hem te swaer,
Van dees' besognjes alle gaer,
Off, gaettet weynich nae sijn sin,
So is oock sober sijn gewin.

Soo dat hy in een Iaer off acht:
Hem ſelven vindt in over-macht:
En oft hy noch, ſchoon veel te ſwack,
Vol-voeren cond dit ongemack,
Sal ſulcken arbeydt ongewoon,
Nochtans hem geven weynich Loon;
Sy lijcken vaſt *Æſopus* Hondt,
Die op een ſmalle Vonder ſtondt;
En had een Been, een vleeſchich Been;
Waer van de Schaeu in't water ſcheen,
Hier, dacht hy, zijn der Beenen twee,
Dus hapt hy toe, nae't ander mee,
Daer ſach mijn Hondt, mijn liever Hondt,
Dat hy hem ſtracx bedrogen vondt.
Hy miſt de ſchadu al te vroeg,
En oock het Beentjen dat hy droeg:
Daerom bedenckt u, wie ghy zijt,
En paſt wat beter op u Tijt;
„ Wert u een Setel toe-geſet,
„ Bequaem, gemacklijck, fraey, en net,
„ Soeckt nae geen ander, eer ghy ſiet,
„ Dat u daer meerder Eer geſchiet.

NOTÆ.

DEn in-houdt van desen boven-geschreven Rijm / sullen wy bevestighen / met het exempel van onsen Zalichmaker Christo Jesu / seggende Math. 4. Niemandt kan twee Heren te gelijck dienen; ofte, hy sal den enen moeten haten, ende den anderen lieff hebben; ofte, hy sal den enen moeten verheffen, ende den anderen verdrucken. In dese meninge is oock geweest Alexander de grote; Als Darius de Koning van Persen / hem / by openbare besendinge / de helfte van sijn Coninckrijck presenteerden over te dragen / sloech hy het aff / seggende met een groots Gemoet: de Werelt en wil geen twee Sonnen lijden. Derhalven / schijnen-se wel qualijck beraden te zijn / die sich / raeckeloos / in veelderhande saken seffens stelten / ende haer daer mede bemoeyen / daerse naeulijcr bequaem genoech zijn / om een te rechte uyt te voeren. Indien ghy dan voorsichtich wilt geholden werden / so hoort *Phocilidem*; Schickt u nae de gelegentheyt, ende en wilt niet tegen de Winden blasen. Ofte *Catonem*, in sijn *Spreucken in't 2. Boeck*.

Een Handel, u bequaem, wacht dat hy u ontschiet;
Voor is *Gelegentheyt* gehayrt, en achter niet,

De

De Achthiende Ver-Eeringe;

Aen de Reppe-quaets, en Dreck-Sifters.

Reppe-quaets, en Dreck-Sifters.

Wie oud' en lang-verlegen Dreck,
Wil ſiften, is voorvvaer vvel Geck.

'T Getal der Fielten wordt niet vol;
Wanneer ick hem vergeten wol:
Die ginder uyt een oude gront,
Vergadert een verdorde Stront,
En die dan op een Seve ſet,
En ſift en buylt hem wel een bet,
En rolt en knoeſt hem heen en weer,
Tot dat hy ſtinckt ſes mijlen veer,
Dat niemandt van den gantſchen Dach,
Daer by zijn, off geduyren mach.
Al wat den ſchralen Ouderdom,
Naeſt lange Iaren dooff en ſtom,
Al wat de goor'ge vraetſe tijdt,
Door trage langſaemheyt verſlijt,
Iſt maer wat quaets, hy relter af,
En haeltet elders uyt een graf.

Van Olde-Vaders Vaders lent,
Zijn al de Daden hem bekent,
Hy weet al watter is geschiet,
Als oft hy 't voor sijn ogen siet,
Hy droocht, hy roert, hy sift dit quaet,
Tot dattet op een stincken gaet,
Dan blaest hy voort het stof daer van,
Tot in de keel van yeder-man:
Wanneer hy dan met groot geweldt,
De stanck gedreven heeft door't veldt,
Dan treckt hy, als een Loser Guyt,
Hem selver aerdichjes daer uyt,
Als oft hy niemandt had gehoort,
Die hier van wist het minste woordt,
Hy heeft het water noyt geraeckt,
Veel minder had hy 't vuyl gemaeckt,
Hy brengt niet anders voor den dach,
Als 't geen dat hem ontschulden mach;
En niettemin so vond-jer geen,
So vol van Fielteryen een,
Al stackmen seven Toortsen aen,
En liettet op een soecken gaen,
Door twintich Rijcken op en neer,
Door al de Werelt heen en weer.

Maer ſegt eens, door-genaeyde Fielt!
Wiens hert vol Fielteryen krielt,
Waer toe den olden Dreck geroert?
En door de Landen om-gevoert?
Fy! old' en lepe Hoeren-Soon,
Is u dan anders niet gewoon,
Dan 'talder-vuylſte dat ghy weet,
Verhalen, tot u Naeſten leet?
Laet ruſten, wat dat ruſten mach,
Daer coomt ſo veel nieus voor den dach,
Verhaelt u eygen Fieltery,
Die, meen ick, hoord'-er ymmer by;
Ghy doolt, ſo ghy het rechte ſtof,
Gaet halen uyt der Doden Hof.
Denckt niet, dat deſe Werelt ſal
Gaen richten ons Miſdaden al;
Neen, neen, daer is een ander Stoel,
Daer ſal men ſchiften ons gewoel,
Daer ſal wat anders zijn te doen,
Als in u dagelijcks Sermoen,
Daer ſal u dieffſche Galgery,
U eyndelijck noch wonen by;
Geen Fielteryen zijn ſoo groot,
Daer ſtaen-ſe naeckt, daer zijnſe bloot,

Daer suldy sien hoe veel 't beduyt,
Off vroom te wesen; off een Guyt.

NOTÆ.

DUsdanige Secreten ende Uuyl-nis-vaten / roeren die gene / die alles / wat door des Tijdts lang-duyrige vergetelheyt onder d' aerde bedolven heeft gelegen / ende buyten Menschen memorie plach te zijn / weder uyt den Grave halende / te voorschijn brengen; allenich uyt geen anderen oorsaeck / als om nieuwe Tragædien ende versche Beroerten aen te stichten. Siense by avontuer enige gewesene Vyanden / die wederom met malckanderen versoent zijn / sy en lichten niet versche Solpher-priemen / nieuwe spaenderen / ende ander voedtsel aen de halff-gedempte kolen te brengen / soeckende alsoo / by alle wegen / door de Blaes-balcken van Leugenen / gemengt met Achter-clap / wederom een heftiger vyer / onder de sorgelose versoeninge te doen branden / om welcke aenge-stekene Vlammen weder te lesschen / eyndelijck geen water is te becomen.

Van dusdanige Geesten spreeckt *Plautus in* sijnen *Sticho*:

Soo deftig zijnse nu: die selver niet en deugen,
Doen ander Mensche-doen, ja, boven haer vermoegen.

Bestellen

Bestellen vroech en laet; en weet ghy wel waer deur?
Want al haer eygen doent beschiet niet enen Leur.

Terentius in sijn Heautont. sich verwonderende over dese verdorventheyt / roept met luyder stemmen uyt.

Hemelsche Goden! helpt; maer, zynder sulcke Menschen?
Die so verdorven zijn? dats' anders niet en wenschen
Als ander-luy bestel, en die aen ander lien,
De Feylen: aen haer selffs geen mis-gevallen sien?

HORATIUS in sijn Sermonen:

Wel, ick vergeef't my selffs, seyt Mævius, *dien Fielt:*
't Is dull' en Guyte Lief d', die't eygen Hert vernielt;
't Is Drifte, daer men op met aendacht hoort te letten;
Ghy wilt u Sijp-oogh niet op d' eygen Fauten setten,
En op u Vriendts gebreck werpt ghy een Arents Oog;
Hoe gaet dat in sijn werck; want Mæuwes *niet en doog.*

Maer/het olde Spreeckwoort van *Valerius Maximus*;

mus, is waerdich om gedacht te werden: Gedenckt het quade niet,

Over het gene men al eer niet langer gedencken en wilde / gebruyckten en dese woorden *Homeri*, WerptHemel! door de wint al 't geen der is bedreven.

Want / welcke uyt-sinnige dullicheyt soude dit wesen: alle de vuylicheden / die nu lange in rust ende Vergetelheyt hadden geweest / die selve wederom voor den dach te brengen? lieber doch! wat nut soude het geven? so yemandt de oude vuylicheden in een stinckend Privaet begraven / sochte met een Schuppe / oft ander Instrument / omme te roeren? ende het onderste boven te keeren? dan alleene een aff-grijselijcken ende onverdraegelijcken stanck / voor het om-staende volck te verwecken. Wech dan ! met dusdanige Dreck-Fielten / die hier in haer vermaeck scheppen / datse andere Menschen Fauten ende Mis-slagen / die lange vergeten ende vergheven zijn / uyt het affgrondt van der Hellen / wederom op-scheuren / ende aen 't Licht brengen! by mijnder trouwen / waerdich / datse levendich in dusdanige Dreck-Privaten begraven mogen werden / ende aldaer / in den stanck ende behaechelijcken Dreck versmorende / haer Leven eyndigen.

De

De Negenthiende Ver-Eeringe;

AEN MIN HEER

Al-beschick; en-'tsijne-niet

Al-beſchick, en-'tſijne-niet.

Als ghy u eygen Hofken hoet,
So denckt vry dat ghy dan voldoet.

DIe ſich in vele Saken mengt,
En meerder Laſten op hem brengt,
Als ſijne Macht uyt-voeren kan;
Die onnut arbeydt vangen an;
Die ſich in aer-luy Saken ſteeckt,
Dien, dunckt my, dat verſtandt gebreeckt,
En dat hy ſich, voor morgen vroeg,
By 't vorige geſelſchap voeg,
Haer is gelegen aen de Schat,
Die tot *Venêdjen* in de Stadt,
Uyt verre Landen is gebracht;
Haer is gelegen aen de Vracht:
Sy weten wat ons Heyl'ge Vaer,
Te *Romen* doet het gantſche Iaer,
Wat Aff-laet-Brieven, en hoe veel,
t Gemeene Volckjen valt te deel;

Wat

Wat Volck men by de Keyser werft,
En waer sijn Crijgs-volck henen swerft:
Hoe menich *Turcken* dat hy laest,
Versloeg, verjoeg, en maeckt verbaest;
Hoe dattet mette *Sweed* al gaet,
Hoe dattet met de *Frans-man* staet:
Wat *Spangjen*, *Polen*, wat de *Deen*,
Ja, ginder in der *Moskouw* heen;
Wat tot *Constantinopelen*,
Den *Turckschen Raedt* besluyten ken,
Wat saeck op't hoogst nu in den Raedt
Der Princen te bedencken staet;
Hoe veel ons Landen zijn beswaert,
Waer toe men Clooster-Saten spaert:
Waer toe men op Financy leeft,
Daer men wel ander Middel heeft;
En waer de Gelden zijn gegaen,
Die 't Landtschap te betalen staen;
Sy weten't, off sy soecken't soo,
Gelijck een Luys in't Bedde-stroo:
Dees Al-beschicks waer't ruym so nut,
Te cruypen in haer eygen Hut,
En sien, of daer oock nodich was
Haer Kinder, Broot; haer Vrou-luy Vlas.

N O-

NOTÆ.

Hoe-wel de Lasteringe/ Rug-spraeck/ leugen ende Nijt-gunst by dese onse verdorvene Tyden in gene limiten/ofte binnen enige Landt-Palen kan besloten werden/ so willen wy nochtans/ voor dit mael/ een eynde maken van dit Gesindeke/ met dusdanige Menschen; die/ staet makende over Hemel en Aerde/ jae alles wat ter Werelt opt geschapen is/ off verhandelt werdt/ nochtans haer eygen Staet vergeten/ met den armen Hovenier/ wiens Moes-Hoff altoos vol Distelen en Doornen wies: terwijl hy besich was/ sijn Buyrmans Acker aff te schoonen; noemende dusdanighe πολυπράγμονας ende op onse Nederduytsche spraecke met een gelapt woordeken Al-beschick-en-'tsijne-niet. Als konnende daer geen bequamer woordt toe vinden; dewijle het in sich begrijpt den gantschen Treyn vande principaelste Fielten hier aen-geroert/ als by Exempel: Flicke-Floyers, Ogen-dienaers, Oor-lepels, Tonge-schrappers, Giet-leugens, Rugge-sprekers, Tijtel-Kramers, Dubbelde-Tongen, Burgers van Ierusalem, Panneke-vet, en Weyffelaers, Reppe-quaers, en Dreck-Sifters. Dese/ mijns bedunckens/ sijn Vogels/ altemael van eender soorte/ al-hoe-wel-se/ gelijckende hier te Lande de

K Hoon-

Hoontjens/niet eenderley geveert en dragen. Ende ware veel beter / datse haer eygen Handel / Huys/ en Hoff / en Staet / te wachte namen. Doch zijt ghy begerich wat het eyndelijck beduydt?

Men past op sijn Gebuyrt, gelijck een
schrale Wachter;
En 't Huys so gaet de Cas, met Wijff en
Kindt ten achter.

Eyndelijck / een yeder heeft voor al genoech te doen aen sich / ende aen de sijne / genoech te beteren/ genoech te helen. Ick hebbe gekent een fijn / geschickt / ende geleert Man/ die tot sijn adwijs voerde: WOONT MET U SELFS, mogelijck genomen uyt den Poeët:

Woont met u eygen selfs: *en, waer-*
lijck, ghy sult weten,
Hoe cleen 't Begrijpjen is, waer in ghy
bent geseten.

Liever doch! wat kander soeter geseght / ende aerdiger te passe werden gebracht? dan dat een yegelijck sich mete nae sijn eygen grote; sijn Schoenen passe naer sijn eygen Voet; sijn Zeyltjen voere nae de grootte van sijn Kaeg; ende een ander / die ymmer het selvige moet doen / met het sijne laet gewerden? doch / verlatende dit Gesindeke / willen een ander Sootjen op-schotelen: laet sien oft u dat sal beter smaken.

De

De Twintichste Ver-Eeringe;

AEN DE

Ver-dwaesde Ouderen.

Ver-dwaesde Ouderen.

Siet doch! hoe cloeck set Iuffer Els,
De Luysen in haer Dochters Pels.

WAt dunckt u, off de Ionge Ieucht
Wierd op-gevoed in Eer en Deucht?
Off van haer Ouders aen-geleyt,
Toe geyl bejach en onbescheyt?
Voorwaer, men hoeft seer weynich gelts,
De Luys te planten in de Pels;
De Ionckheyt is nu so geleert,
So aff-gericht, en over-heert,
Ghy hoeft geen Baes, off Pædagoog,
Sy leeren't uyt haer eygen Oog,
Ghy hoeft geen Sweep, gy hoeft geen Lerp,
Haer eygen Sporen zijn so scherp,
Sy lopen snelder als een Schim,
En zijn in alle beusheyt slim.

'tIs

't Is waer, en ſeker al te waer.
Iae, als den hellen dach ſo klaer,
Dat niemandt, oock wie dat ghy zijt,
De teere Ieucht van onſe Tijt,
*S*o vaerdich onder-richten ſal,
Van dus, van ſo, van alles al,
*S*y weten't beter, als ghy 't ſegt,
En geven u vaeck onderrecht.
Och! dat ghy haer wat leren ſult;
Met Luys off Vloy de Cleren vult,
Dat's ymmer ſulcken werck begaen,
Als 't Water in de Zee gedaen:
Jck derff wel ſeggen, dat een Kindt,
Dat eerſt het licht te ſien begint;
Jck durff wel ſeggen, dat een Maegt,
Die naeulijcx twaleff Iaren draeght,
Haer woorden van een Bed-Sermoen,
Weet by haer Volckjen ſoo te doen,
Dat ſy een tandeloſe Beſt,
Hier in ſou nemen uyt haer neſt:
Iae, dats' een nieu-getroude Vrou,
In deſen wel beſchamen ſou;
En coomdy elders by een Haert,
Daer Ionge Bengels zijn vergaert,

Die 't Bed (hoe ſeer men oock haer wacht)
Bezeycken ſomwijl nacht op nacht,
Sy drincken Pegels, als een Man,
Iae ſomtijdts leegt-men halff de Kan:
Men brengt de Sondach van de Weeck,
Met troeven toe, off met Roem-ſteeck;
En alſ-men dan is dol en vol,
Dan zijn de Schroeffies op de rol,
Dan zijn de Pis-buls op de ren,
Dan hoort-me wat een yeder ken;
Geen Hoeren-Voocht van veertich Iaer,
(Oft ſchoon hy Hoeren-weyffel waer)
De Waerd en Knecht uyt een Bordeel,
Die weten beyde naeu ſo veel,
Als deſe Guytjes in't Gelach
Wel brengen ſouden voor den dach;
Met ſulck een ijver en geweldt,
Is onſe Ieucht ter loop geſtelt;
Met ſulcken vaerdicheyt ſy haer.
Dus meer-mael ſtellen in't gevaer,
Want daer Ondeucht ſijn Woning heeft,
Niet dan des Ziels perijckel leeft.
Hier van is menichmael de Schult,
Dat-men de Pels met Luyſen vult:

En dit ſoud, nae de mening mijn,
Doch genichſins van noden zijn:
Van ſelver comt in't Cleet de Luys,
En op de Solders menich Muys;
My dunckt'er menich Ouder leeft,
Die hier al vry wat ſchuldt aen heeft;
Men geeft het Paerd den vollen Toom,
En handelt ſonder ſchaemt, off ſchroom,
Men ſiet niet aen, off Tijt off Stondt,
Men ſpreeckt alleen ſijns Herten grondt,
Al ſtaen de Kinders aen de Banck,
Men gaet nochtans ſijn oude ganck,
Dus gaet-men ſelfs ſijn Kinder voor,
En geeft haer cloeckelijck den Spoor,
Men kuſt; men leffelt, waer men gaet,
De Kinders dunckt het aerdich ſtaet;
Sy nemen oock wel licht een proeff,
Van d'een off d'ander jonge Boeff:
Dus leert eens, Ouders, wie ghy zijt;
Dat alle doen heeft ſijnen tijt,
Ghy ſit en wijſt haer vlijtich aen,
Hoe alle ſaken moeten gaen;
En daer men daeglijcks by verkeert,
Daer werdt-men ijlich in geleert;

Off meent ghy, dat u Dochter niet
Aen u uyt-wendich wesen siet,
Waerom het Wijffjen van den Haen,
Haer Man te wil, sal duycken gaen?
Waerom haer Neck-Veer en haer Kam,
So bloedich uyt den Oorlogh quam?

NOTÆ.

Gelijckerwijs sich het Plaester ende vochtich Leem laet buygen en bootzeeren tot alderhande Formen ende Gebeeltenissen/naer het gelieven van den handt des Constenaers; so mede de ruwe ende noch onbereyde Gemoederen van de Jeucht/laten sich handelen ende buygen naer alle toe-gedragene gelegentheden; doch seer haestich/ ende sonder enige moeyte/ tot de snoodtste; want/ gelijcker Ambrosius in't eerste boeck van de Weduwen/ aff-getuyght: seggende: De Ionckheyt is den val meest onderworpen, want sy wordt aen-gesteken door de brandt van verscheydene begeerlijckheden, ende inborstige driften hares bloeysamen Ieuchts. Derhalven behoortmen de jonge kinderen/ in tijdts/ van ondeuchden aff-holdende/ tot de Studien ende goede onderwijsingen/ te ghewennen: jae/ met het minste woordeken ofte gebeer/ enige aff-treck ofte tegenheydt jegens de

Deucht

Deucht voor oogen te stellen: want, gelijckerwijs een Solpher-priem seer haestich den brandt ontfangt, so mede de Jonckheyt, is seer vaerdich, ende werdt gelijck Bus-pulver, om alderhande ondeuchden te bedrijven, in der ijl aen-gesteken.

Men mochte veel liever den raedt van den Poëet *Virgilius* hier in volgen, die hy ons geeft in't derde Boeck van sijn Lant-bouwinge, sprekende van de jonge Stier-Kalveren, hoe men die in haer Ieucht alleynskens tot den arbeydt sal gewennen:

En die ghy tot de Konst van't ploegen wilt gebruycken,
Leert, alst noch Kalvers zijn, haer hooft ter aerde buycken,
En doet van langer handt haer kreucken op de Lijn,
Terwijl-se sacht van Aerdt, en jong van Iaren zijn.

HORATIUS in't eerste, Boeck, in de tweede Sendt-Brieff.

Die't onbeschreden Ros nae synder handt wil buygen,
Gewen het aen de Leytz, niet lange naer het suygen;
Een Iager, die sijn Hondt gewennen wil ter Iacht,
Moet weten dat hy Ionck is onder syne macht.
En ghy, ô leerbaer Kindt, leert in u jonge Iaren,
In u onbevleckte borst, wat deuchtsaems te bewaren:
Een nieu-gebacken Test verlaet de Luchten niet,
't En zy door langer-handt, van't gene m'er in giet.

De Grieckfche COMICUS.

Leert veel Deuchden in u jonge Iaren.

IUVENALIS *Satyr.* 14.

De Dorpel is gewijd, waer in de Kinder wonen,
Hier ſal noch vuyl geſpreck, noch d' Oge, ſich vertonen
Wan-cantich in't gevley; verruckt verreyſt van hier,
Sirenen *van't Bordeel, met u Geſang en Lier.*
De Kinderen behoort meeſt Eere te geſchieden,
De Kinder hoort reſpect, ja meer als oude Lieden:
Dus let op u bedrijff, en wacht u, wat geſchiet,
Dat geen on-mondich Kindt u dertelheden ſiet.

Ick hebbe geleſen / het welcke nochtans ſeer beclaechelijck is / hoe datter enige plaetſen / principaelijcken Steden zijn / daer niet alleen openbare Dans-Scholen / Hoeren-Huyſen / ende Bordeelen / geduldet; maer wat meer is / haer jaerlijckſe opcomſten / onderholdt / ende eygene Voogden hebben; het welcke nochtans met een Godtloſe ende kale reden / ſtrijdende jegens Godes Woordt ende Wet / verdedicht werdt; als te weten: op dat de Jeucht / aldaer aff leggende haren vuylen ontucht / niet dat erger is by de hande neme. Maer / ô wat Godtloſer ende Duyvelſcher gewoonte! heel contrary jegens het gene de Philoſooph ſeyde: Een clene Faute in't begin, plach in't eynde wel de grootſte te weſen. Daeromme raed ick u / dat ghy de cleenſte vonckskes van de ſchadelijcke daden / by alle manieren ſoeckt uyt te bluſſchen / aengeſien daer uyt gemeenlijck een groot vyer plach te ontſtaen.

De

De een-en-twintichste Ver-Eeringe;

Is een Waerschouwinge aen den verloren Arrebeydt.

Waer-

Waerschouwinge aen den Verloren Arbeydt, dat is:

Wie Guyts heeft te bekeeren voor.
Die wascht een swart-geboren Moor.

EEn wacker Hengst, een aerdich Peert,
Van vier-mael hondert Daelders weert,
Dat vreest de schadu van een Rijs;
En maeckt daer voor een luyd gecrijs;
Een Sleper off een Karre-Guyl,
Een lammen Creupel, oldt en vuyl,
Die weet van Lerpen noch van Spoor,
Past nergens op, geeft geen gehoor;
Soo gaettet onse Kinder mee,
't Zy op het Landt, off in de Stee;
Die zedichjes zijn gemaniert,
Wel aff-gericht en soet bestiert,
Dees' kan men met een enich woort,
Wel dwingen so als dat behoort;
Maer, Guytjes, die, noch vroech of laet,
Zijn van de Speel-banck, off de Straet,

En

En die nu, t'enemael versteent,
De Fieltery sit in't gebeent,
Beroeptse, slaetse wat ghy meucht,
Ghy crijgtse nimmer tot de Deucht,
Ia, al u Arbeydt, al u Vlijt,
U Naersticheyt helpt niet een mijt,
't Is niet dan Water in de Put,
Of Oly in het Vyer geschudt:
Ghy coontse met geen soet gestreel,
Noch met vermaning nut en veel,
Ghy crijgtet haer niet uyt het hooft,
Met alles wat ghy haer belooft;
Ten laetsten volchter om end om,
Uyt sulcke Ieucht sulck Olderdom:
Soo was het Ey; so is't gebroedt;
Dus isser geen van beyden goedt;
Beginter yemandt op de Baen
Van rechte Fieltery te gaen,
Hy raeckter, leyder! nimmer aff,
Of hy becoomt sijn rechte straff:
Vermaent, belooft hem, veel een vijff,
Ia, drout hem, slaet hem hard en stijff,
Het sal doch niet te rechte zijn,
Voor hem de Beul heeft in de Lijn;

Voor dat hy elders hangt en drooght,
Daer al sijn doen heeft na-gepooght:
Of eer hy elders wel en bet,
Werdt op een Radt te pronck geset;
Want, die sijn Olders raedt belacht,
En die niet op sijn Meester acht,
En vaert altoos in beusheyt voort,
Wat dunckt u dat hem toe behoort?

NOTÆ.

E aen-tekeninge op't voorgaende Rijm-dicht gepast / geeft genoechsaem te kennen wat vorder hier op te seggen conde vallen; sal derhalven tot overvloedt / uyt verscheydene Autoren noch een vermaninge twee of drie by doen / van de Eer en Dienstbaerheyt / die de gehoorsame Kinderen haer Olderen schuldich zijn. Eerstelijck uyt Euripide.

Geen groter Eer quam Kinders oyt te voren,
Als van een Vaer (die eerlyck is) gheboren:
Beneffens dit, behoorlyck Eer te bien
Haer Olders vroom, soo 't ymmer mach geschien.
Een Moeder lieft, en heeft het hooghst gevallen
Aen haren Vrucht. Bemint doch boven allen,

Be-

Bemint! ô Ieucht, u waerdtste Moeder dan,
Daer is geen Min die hoger steyg'ren kan.

PLAUTUS: Ghy sult wel doen, beneffens al u [e]erlijcke Daden, so ghy u Vader voor ogen hout [i]n de Godtvruchticheyt.

Een Grieckſche *Comicus*: Boven alle Menschen [s]ult ghy u Olders eeren. Soo ghy u Ouders eert, staet alle Vrucht voor handen.

EURIPIDES.

[D]ie (wijl hy leeft) sijn Olders hout voor Oogen,
[S]al, (wijl hy leeft, ja doot) selfs Godt verhogen.

TIMOCLES.

Die sijn Vader holt voor Oogen,
Die hem vreest nae sijn vermogen,
Coomt gewisslijck, vroeg off laet,
Tot een hooch verheven Staet,
Hy werdt sijn Vyanden weren,
En den Hemel sal hem eeren.

ORPHEUS.

[...]pin die siet haer aen, die d' Olderen beminnen,
[...]ook dien, die haer veracht met ongebaende sinnen,
Den enen is hy goet, en schenckt haer alle Vreucht,
Doch straft het tegen-deel met bitter ongeneucht.

Eyndelijck / gedenckt het eerste Gebodt des twe[e]n Tafels. Ghy sult u Vader ende Moeder eeren [...] dattet u wel gae in den Lande, die u Godt ge[ve]n sal.

De twee-en-twintichste Ver-Eeringe

Aen Monsieur Grobianus het beleefde School-Varcken,

Aen

Aen Monsieur Grobianus, het beleefde School-Varcken,

Die Mus' *en* Scamnum *heeft geleert,*
En geen manieren: gaet verkeert.

AEnsiet doch hoe by onse tijdt,
'tGecroonde Swijn op 't Kussen rijt,
Jae, kijckt hoe barstich dattet siet,
Quansuys, ick pas op niemandt niet;
Het steeckt sijn vuyl-bedreckte Snuyt,
Omtrent een halleff ellen uyt;
En crult sijn Steert vast heen en weer,
En maeckt een wonderlijck gebeer;
't Schijnt dees' beleeftheyt wesen sal,
Den Grobianen te geval;
Dees' stellen oock haer leven aen,
Gelijck het Varcken heeft gedaen;
Sy blincken, maer 't is meest van Strondt,
En Dreck, geclautert uyt de gront:

Dit roemens noch, en achten't Eer,
De Goot te vegen met haer Kleer,
En wentelen de gantſche Nacht,
De Straten langs tot aen de Wacht;
Daer haelt-me dan, nae lang begeer,
Somtijdts een wacker Lende-ſmeer;
Dat weet dan 'ſmorgens yeder Man,
Daer op ſtotſt *Grobianus* dan;
Dan is den alder-eerſten wens,
Te vullen wederom ſijn Pens,
Een Pens, ſo ledich en ſo wijdt,
Daer wel een gantſche Swaen in glijdt;
Wanneer-men dan ſit aen den Dis,
Daer ſiet-men eerſt wie Meeſter is,
Daer haelt-me ſulcke reſpen voort,
Dat al den Diſch 't gemacklijck hoort,
Iae, dat ſijn Tanden allegaer,
Verſchudden en beweghen haer,
En daer op volcht dan heel geſwindt,
Van achteren ſo ſtercken windt,
Met een gedonder, ſo beleeft,
Dat Huys en Hoff-ſtee daer van beeft;
Dan valt-me datelijck weer an,
Met volle vuyſten in de Pan,

Men

Men wacht niet datter yemandt ſit,
Off yemandt Godt den Here bidt;
Men ruckter uyt dat hem gevelt,
Met onbeleeftheyt en gewelt,
Het leckerſt en het beſt van als,
En ſlingert het vaſt door den Hals,
En hanghter dan wat in de Raeck,
Off in een Tand, off in een Kaeck;
Men ſcheurtet uyt, al ſittet veer,
En ſmeertet yemandt op de Kleer.
Wat ſit ick hier en let my lang,
Met, (foey!) een Grobiaens Geſang?
Wiens onbeſnoeytheyt groeyt en leeft,
So lang men Grobianen heeft;
En dees' gebreken nimmer niet,
So lang men Licht aen Hemel ſiet.

NOTÆ.

Dit zijn dan / ghemeenlijck / de Vruchten der onbedwonghene Jeucht / die aff-gesonden werdt / om haer aen-leg te maken tot Zedicheyt ende goede Manieren / benessens hare Studia. Fy! dertele Olderen! u moet ick eens een Wonde geven / hoe-wel-se niet sal bloeden: Ghy siert u welich Peerdt wel aen den Temmer / maer houdt den Breydel 'thuys; ghy wilt u Legger / op het Hoen; u Bracken / op het Wildt; wel aerdich hebben aff-gericht: en neemt by dien den Jager sijnen dwang. Liever doch! wat sal't u connen baten? dat / schoon u Kindt Cratippum had gehoort / off Socrates sijnen Leer-meester hadde geweest / en ghy / de macht en dwang haer had't benomen? ofte wel men enich aen-was in goede Wetenschappen heeft beton en / nochtans door een lossen Teugel / in't bevorderen van goede Manieren / en aff-gerechte Zeden / had te rugge gegaen / wat souder dan gewonnen zijn? het gemene Spreeck-woordt geeft voor op-lossinge:

Veel minder voor als achtervvaerts gegaen.

Een seer aerdich Poeët heeft geen on-aerdiger vers over dese Materie geschreven / hebbende

bende het selvige met een cluchtige naem ge-intituleert / GROBIANUS; het welcke ick binnen corten dagen / in Nederduytsche Rym / verhope (so my Godt gesondt believe te sparen) aen den dach te geven / also het peges voordich onder mijn Penne is: tot vermaeck ende uyt-muntende Nuttichept der Eer-ende-Leerbare Nederlandtsche Jeucht.

De drie-en-twintichste Ver-Eeringe,

AEN DE

Heren Peck-Lap, ende Toyte-Veeg.

De

De Heren Peck-Lap, ende Toyte-Veeg.

Leert, Dronckerts, uyt u Mackers scha,
De minste Straff is Podagra.

DE losse Teugel geeft doch niet;
Als door-gaens aen de Ieucht verdriet:
Dus meen ick, dat ick met mijn Pen,
Aen't Dronckers Roth gecomen ben,
Die 's morgens, eer de Son op-gaet,
Al droncken loopen over straet,
't Een Hoer-huys uyt, het ander in,
Versuypen 't schamel dach-gewin;
Off die wat fijner willen zijn,
Die 's morgens in den Alsen-Wijn,
In *Benthem*, off in't *Tontje* gaen,
En blijven daer tot middach staen,
Die quansuys met haer Advocaet,
Gaen sluyten, in den *Helm*, de Raet:

Off elders in de *Signory*,
Met Rijnſche Wijn, daer Oeſters by;
Die niet wil hebben dat-men't ſiet,
Heel buyten in de Hoven vliet,
Die, Dach op Dach; die, Weeck op Weeck,
Gaet 's morgens in den Apoteeck,
En parſt met Brande-Wijn het lijff,
Dat hy is als een deur ſo ſtijff;
Dit Volckjen, haddens' *Cræſi* goet,
Ick meen wel dat-men't ſoo verdoet,
Ja Patrimony, Erff, en al,
En watter is, of comen ſal:
Verdient-men met den Arbeydt ſuyr,
Een Penninxcken den enen uyr,
Y get! men loopt ghelijck een Hert,
Eer dattet een ontſtolen wert;
Drie Stuyvers heb ick in mijn Sack,
Twee Mengel Wip, en noch Taback;
Alſt alles al dan is verteert,
Dan ſit-men by den couden Heert,
En ſiet ſijn Wijf en Kinders aen,
Of Romen door haer was verraen;
En ſeyt het Wijf een woordt off twee,
So coomt de Degen uyt de Schee,

En ſo ſy hem geen Geldt belooft,
Hy keert ſijn vuyſten nae haer Hooft;
Dan iſſer 's morgens al gebreck,
't Zy Botter, Broodt, off Vlees, of Speck:
Daer ſchaemt-men ſich dan noch quan-
ſuys,
En loopt by nacht van Huys tot Huys,
En ſleept wat tot den Morgen gaer,
Eer dattet yemandt werdt gewaer,
En gaet de ſake verder dan,
Dat men't niet langer helen kan,
So ſtooftmen in de Dorpen om,
Men veynſt ſich lam, men veynſt ſich
crom,
Men bindt de Kinders in een Sack,
En ſpreeckt van Creupels ongemack,
Men draeght een Kuſſen voor het Lijf,
En bindt en woelt den Buyck ſo ſtijf,
Dan kan-men naeulijcks ſtaen of gaen,
So heeft-men 't Water in gelaen:
Jae, ſomwijl iſt een *Suygeling*;
Waer mee ſy drie vier Iaren ging;
Dit, meenens, is den rechten treck,
Voor Honger, Commer, en Gebreck.

Een ander, maeckt ſijn lincker Been,
So crom, ſo ſtijf gelijck een Steen,
Dan heeft hy al ſijn leven lang,
Beladen weeſt met ſulck een gang;
En comt hy op het ruyme Veldt,
Adieu dan, Kruck, adieu dan, Stelt,
Dan kan hy lopen als een Haes,
Geen Princen Pagjes zijn ſijn Baes,
En wat men dan den gantſchen dach,
Gaer beed'len en belopen mach,
Moet 's avondts, tot het laetſte ſtip,
Verſopen weſen in de Wip.
Maer, 't vuylſte dat ick heb gehoort,
Is noch, dat Armoed werdt becoort,
Met roven, en met Dievery,
En maken ſo den pas onvry,
Met Vrouwen-ſchenden, en geweldt:
Iae, moorden werden aen-geſtelt,
En 't Buydel-ſnijden, ſomen ſeyt,
Dat dunckt haer maer een Gauwicheyt,
Men ſchrijft de Boeren ſterck en ſtijf,
Somwijlen (by de Brandt) een Brief.
En dwingt haer welcke Daelder af,
Die hy veel liever hieldt als gaf,

Dan

Dan coomt wel eens de Procureur,
En helpt dees' dieffche Fielten deur,
Als hem van't gaer-getroggeld Geldt,
Het merendeel werdt toe-getelt;
Hy fchrijft, by Iae, hy fchrijft by Neen,
Daer Brieven van Credency heen;
En geeft haer een Getuychenis,
Die niet dan ijdel Leugen is;
Hy doetter tot bevefting aen,
Een deel vercierde namen ftaen,
Van Heer-oom; en van Kofter Ian,
En noch een Boer die fchrijven kan:
Daer bedelt-men dan, dattet gonft,
Daer liecht-me wacker nae de conft;
Men toont de Brief; en is befchroomt,
Men leefter uyt, hoe dattet coomt,
Dat Huys en Hof, dat Peerd en Sweep,
Dat al fijn Goeden zijn om Zeep;
Men fieter uyt, hoe dat de Brandt
Sijn Schuyr en Koren bracht te fchandt.
O neen! mijn Keerl; die recht gevoelt,
Ghy hebtet felver wech-gefpoelt;
En oft u Procureur wat liecht,
En ghy daer door wat *Rebus* crijcht,
't Is

'T Is weynich: yeder Man mach veel
Geeft maer u Procureur sijn deel.

NOTÆ.

An Gulsicheyt en Dronckenschap/ seyt d' Out-vader *Augustinus* wel te rechte: Dronckenschap is de Moeder van alle schandelijcke Daden, de Stoffe van alle de Zonden, de Wortel aller Misdaden, de Fonteyne aller Boosheden. Verstoringe des Hersenen; Verwerringhe des Ghemoedts; een Onweder op de Tonge; een Storm des Lichaems; Schip-breucke van Kuysheyt; verlies van Tijdt; Onsinnicheyt in Wil; een lasterige Flaeute; onbeleefdheyt in Manieren; een schandelijck Leven; Rugge-spraeck aen Eer; eyndelijck, een verderf van de Ziele; Wederom de selvige Out-vader op een ander plaetse: De Dronckenschap is een aenlockelijcken Duyvel; een soet Fenijn; een aengename Zonde; welcke, diese besit, besit sich selven niet; welcke, diese begaet, en doet geen Zonde, maer hy selfs is Zonde, door en door. Ende *Petrus Ravennas*: De Dronckenschap is de Moeder van Twist; Teelster van Raseryen; Meesterse van Broodt-dronckenheyt; wie hier mede beseten is, en is geen Mensche; wie hier mede beladen is, doet geen Zonde, maer selfs is hy de Zon-

Zonde: Want sy is een gewillige Raserny; een genoodigde Vyandt; een verleydtster van Eerbaerheydt; ende een Schandt-vleck van de Schaemte. Ende/ wie soude doch allen den onheylen des Dronckenschaps connen verhalen? die ons niet alleen van het tydtlijck/ maer oock van het Hemelsche Goet berooft. *Diogenes*, siende dat aen eenen groten Dronckerts Poorte van syn Casteel stonde gepleckt. DIT HUYS IS TE COOP; seyde: Ick dachte wel, dat, als ghy den Tommel hadt uyt-geslapen, ghy lichtelijck u Huys soudt braecken: de Goddelijcke *Plato*, om dat hy syn Discipulen voor den dronck soude waerschouwen/ vermaende haer: datse/ droncken zijnde/ haer selven in den Spiegel souden besien; van meninge zijnde; dat/ wanneerse hare aengesichten/ so dul/ furieus ende ontsinnich sagen/ sy hier nae haer souden wachten voor dusdanige Mis-gangen. Maer nu is den Tummel/ ende de gewoonte van Suppen/ dus verre gecomen/ dat den enen den anderen vergt en tergt om den Keyser-Ridderlijcken Hens te ledigen; Doch dese hebben voor des soberen *Aristippi* tyden lange doodt geweest: want hy seyde/ Heer Vrundt, wat seg-je nieus? dat connen *Hiemstra-Bollen* tot onsent wel doen. Ofte het gene Demosthenes seyde: doen *Æschines* ende *Philocrates*, Ghesanten aen den Coninck van Macedonien *Philippum*, te rugge waren gecomen/ ende hem grotelijcks presen/ dat hy wacker/ ende meer als ander Menschen drincken conde: Iae, seyde *Demosthenes*; so moet hy van den aerdt der Spongien zijn.

De vier-en-twintichste Ver-Eeringe

AEN

Iuffrou Scheers : Herbergiersche tot Ginderen.

Iuf-

Iuffrou Scheers : Herbergierſche tot Ginderen.

Een vriendelijcke Brief geſchreven aen de Lieden,
Die met haer Fieltery de Duyvel wel verrieden.

Hier leeſt ghy, vvie dat uyt de Kan
Sijn alder-meeſte Rijckdom vvan.

DEwijl ick vaſt een ruyme tijt,
In deſe Fielteryen ſlijt,
So coomt my weder in de Sin,
Het merendeel van haer gewin,
Ick dede, tot haer grote leydt,
De Heren Tappers onbeſcheyd,
Indien ick niet een blad off twee
Dit eerlijck Volckjen vullen dee;
Een Volckjen, dat, ſo trefflijck, van
Het Geldt de Menſchen ſcheyden kan;
Een Volckjen, die een droncken Boer,
Veel liever hebben dan haer Moer;
Een

Een Volckjen, die haer Beſte-vaer,
Om Geldt wel brachten in ghevaer:
Een Volckjen, die u Buydel luyſt,
En dan noch ſacrament en cruyſt:
Een Volckjen, die u Kleren rijt,
Eer dat-je't eens van mening zijt;
Een Volckjen, die niet dan 't getapt,
En Nachts en Daegs in d'ooren clapt;
Een Volckjen, die aen Wijn en Bier,
Vaſt drincken dat-ſe barſten, ſchier;
Een Volckjen, dat by Bier en Wijn,
Gelijck by Draff ſich meſt het *Swijn*,
Een Volckjen, dat ſich in de Kluyn,
Suypt alle dagen dick en duyn;
Een Volckjen, dat by Wip en Mol,
Vaſt ſchrabben Aers en Oogen vol;
Een Volckjen, dat by Bocke-bloedt,
En Kuytert, ſet haer meeſte Goedt:
Een Volck, dat by de Bremer-Ton,
Hamborgh en Luybeck overwon:
Een Volckjen, dat aen Hollandts Nat,
Uyt aer-luy Buydel vult haer gat:
Een Volck, dat met geſtolen Gout,
Haer meeſte Nering onderhoudt:

Een

Een Volck, dat by gebedelt Geldt,
Gaet proncken, pralen, met geweldt,
Een Volckjen, die met aer-luy Cleer,
Gaen wentelen in d'assche neer;
Een Volck, dat sonder Geldt verteert,
Eens anders Huysen, Hoff en Peert;
Een Volckjen, die een cloock verstandt,
Met Crijt gaen schrijven aen de Want;
Een Volckjen, dat een Winckelier,
Met al sijn Dosen stoockt aen't vyer,
Een Volck, dat Zijden en Fluweel,
Van d'arme Kramers valt te deel;
Een Volckjen, die de Vinger blinckt,
Wanneers' een Coopman heeft geringt;
Een Volckjen, dat haer Kinders luyrt,
In t root-Schaer-laken van de Buyrt.
Een Volckjen, dat haer Wijm en Deys',
Stoffeert met droncken Boere-vleys;
Een Volckjen, dat haer Silver-Kas,
Verciert met wulpse Gout-smits Glas,
Een Volckjen, daer de Wever laet,
Sijn Wollen en sijn Lijnen-Draet;
Een Volckjen, die een groot Doctoor,
Hangt al sijn Wijsheydt op het Oor:

Een Volck, die grote Meesters doen,
(Als Kinders) glispen in haer Schoen.
Men seyde, dat *Pantagruel*,
Was ruym en mager in sijn Vel,
Pantagruel was doen een Kindt,
Gelijck men noch veel Kinders vindt;
En wist niet hoe sijn smal Gebient,
Best werden soud' met Cost gedient,
En hoe sijn leeg' en lange Romp,
Gelijcken soud' een vette Klomp;
Pantagruel wierd' groot en lieff,
En stal nochtans, gelijck een Dieff;
Heel Franckrijck stack hy in sijn Crop,
Gantsch Engelandt dat vrat hy op;
Italien en Nederlandt,
Was oock al Spijs voor dese Quant;
Summarum, dat *Pantagruel*,
Die wierde vet, en groeyde wel,
En soud' hy niet? die in sijn Huyt,
So menich Koninckrijcken sluyt?
Waer schortet onse Tappers aen,
Dat die oock niet als Gecken staen?
Zijn Koninckrijcken doe gheweest,
Het Voeder van dit grote Beest:

Neemt

Neemt ghy daer voor een droncke Boer,
Sijn Landt, en Sandt, en Beeste-voer,
Strijckt gy daer voor een moedich Quant,
De Ring en Baggen van sijn Handt,
Ick weet doch wel, dat Edel-man,
Noch Ioncker u ontcomen can:
Ghy spaert nocht God, noch sijn Gestoelt,
Al watter is, u Blixem voelt;
Geen Mensch van Middel, noch van Macht,
Wanneer hy by een Weerdt vernacht,
Al wast een *Coning* van sijn Bloedt,
Van sijn Gevert hy laten moet:
Geen *Prins*, geen *Hertog*, noch geen *Graeff*,
Wie reyst, hy is der Weerden Slaeff:
Geen *Heer-oom*, geen *Pastoor* so cloeck,
Licht raeckt hy in der Weerden Boeck;
Geen *Advocaet*, hoe schoon hy clapt,
Die licht een Herbergier ontsnapt;
Geen *Medicus*, geen *Chirurgijn*,
Kan licht der Weerden Meester zijn;
Geen Coopman, noch geen Borgers Kint,
Die twee voor een van Tappers wint;
Voor eerst, is dit een schone Vondt,
En van haer Nering d'eerste grondt;

Geen *Guychelaer*, kan halff so ras,
Doen openen sijn Guychel-Tas,
Geen *Eacus*, noch *Rhadamant*,
Noch selffs de *Duyvel* in sijn Landt,
Is halff so vaerdich met sijn Crijt,
Als ghy besuysde Tappers zijt.
Vaeck schrijftmen gaeuwer drie dan een,
En ist maer twee, dat's te gemeen;
Ia, datter staet een Haeck off thien;
Wech zijnse, met een omme-sien,
Geen Vogel-Net strijckt halff so gaeu,
Als 't lose Crijt van dees' Rabbaeu:
Men steeckt Servetten in de Kan,
En taptse dan noch halleff wan,
Noch daer-en-boven lapt de Guyt,
Den eersten Romer in sijn Huyt.
En crijg-je dan een dronck drie vier,
Off van u Wijn, off van u Bier,
Met reden is dat al genoech,
Flucx past de Waerdt weer op sijn Ploech,
En wederom is met een snap,
De halff-geleegde Kan te Tap,
't Moet dan met reverency zijn:
Monsieur, Godt zegens u de Wijn,

Ons Rond-om lelijck heeft Taback,
Uyt Iop-Ooms alder-beste Sack,
Gelieft mijn Heer een Loot, off wat,
Sodanig' heeftse noyt gehadt;
Daer stinckt-me voort de Kamer vol,
En rooct, en smooct, en drinckt hem dol;
Denckt dan, oft op een schrijven gaet?
En oft de Waerdt betoverr staet?
Doch, middewijl so singt de Meyt,
Terwijl het Kindt te slapen leyt;
Wel *Hospes*, wat ick ginder hoor?
Dat singen clinckt wel in mijn Oor;
Flucx *Bella-Bilda* voor den dach,
En neyght, en buyght, so leeg se mach;
Poho! daer ist eerst an het gaen,
Daer coomt de Vrou met Oesters aen,
Daer soent-me 't Meyssje, dattet clapt,
Daer schenck-me dat de Kanne flapt,
Daer singt-me dat de Gorgel scheurt,
Daer smooct, daer rooctme beurt om beurt
Daer schrijft-me dattet brandt en blaeckt,
En rekent dattet Herte kraeckt,
Daer slaept men tot den lichten dach,
En siet dan eerst nae sijn Gelach.

Hier laet-me dickwils tot een Pandt,
Een Obligacy op ſijn Landt;
Alſt dan de Waerdt te laeſt verdriet,
So taptm'-er wel, maer borch'-ter niet.
Dat dit gebeurde Iaer op Iaer,
Wat meent ghy dattet wonder waer,
Dat Drincke-tappers Huys en grond,
Op ander-luyde bodem ſtond?
Men ſach wel wat Oom-Kluyntje deed,
Die onlangs had noch Hoff, noch *S*teed,
Iae *S*taeck noch Stock, dat ſijne was,
Nu heeft hy Koeyen, Landt, en Gras.
Maer hoort, hoe corts een turf-man voer,
Een Slechtaert, doch een' rijcken Boer,
Dees' goede lieve Man had dorſt,
En veel benaeutheyt in ſijn borſt,
Dus coomt hy elders in de Stadt,
Daer goet Gelach en Selſchap ſadt,
Hy coelt ſijn dorſt, hy drinckt ſijn Bier,
Hy warmt hem by een ſober Vyer,
Tot dat de glory hem in't Hooft,
Van vryery, heeft om-geſlooft,
Hy quintileert, hy ſchreeuwt, hy ſingt,
Hy ſoent, hy leffelt, en hy drinckt,
Tot

Tot dat hy eyndlijck al ſijn Geldt,
Had aen de Meyſſies uyt-getelt,
Ten langen laeſt, hy zuyſe-bolt,
En is ſo voort nae Bed geholt,
Des morgens ſiet de Boer van veer,
Een grote Schrift, een lange Leer,
So dat ſijn Turff en Hout gheheel,
Voor Wip, Oom-Cluyntje viel te deel:
Dit Volckje laet doch Munt noch Kruys,
Aen yemandt die haer coomt te Huys,
Haer Kind'ren, in een Iaer drie vier,
Die proncken als een Baſtelier,
Haer Vrou-luy dragen 't Silver-werck,
Dat d' Arme dragen uyt de Kerck.
En dat-me voor de Deuren geeft,
Is 'tVet dat aen haer Ribben cleeft;
Al waſt geſtolen, hier off daer,
Gebedelt met vijff handen gaer.
Iae, oftet van Godts Outaer quam,
Ick meen een Drincken-tapper 't nam;
En dat ick de Legende ſou,
Op-rekenen, van Man en Vrou,
Van menich Kitt' en Verckenſ-kop,
Off van dit onbeſnoeyde Roth,

Twee Menſchen droegen op een Baer,
Dit Boeck niet, alſt geſchreven waer.
Rijſt op, mijn Pen, rijſt uyt de Vaeck,
En weet dat ick geen Vrome raeck:
Wat ſoud' der Menſchen om-ganck zijn,
Off ſonder Bier, off ſonder Wijn?
Een Herbergier, die oprecht leeft,
Men op het hoogſt te dancken heeft;
Wenſcht Christus niet ſijn Toorn en wee,
Den genen die geen Herberg dee?

NOTÆ.

Seer wel ende aerdich / ten proposte / heeft een geleerde *Comicus* (*Nicodemus Friſchlinus* in sijn *Suſanna*) van de Waerden / ende hare Herbergen gesproken / in voerende op het tonneel een reysen Mensche / daer hy seyt: Ick hebbe (vaſt de gantſche Werelt in mijn Ionge Iaren door-lopende) veel Dieven, Moordenaers, en andere Beuſwichten, ſo hier, ſo daer, aen Galgen en Bomen ſien hangen en wurgen; Doch, mijns beduncken, heeftet haerder

gener beter verdient, al hier te Lande enige Godt-lose Herbergiers; Want de Dieven ende Struyck-rovers, plegen wel, uyt schaemte ende vrese van gestraft te werden, des nachts by den Doncker, yemandt het sijne te stelen; maer dese Geesten, stelen en roven by lichten dage; ende, somen seyt, met opene deuren, onder den schijn van Vriendt-schap en goede genegentheyt, haer eygen Gasten, diese niet dan alle Eere schuldich waren, som-wijlen Rock en Mantel, Buydel en Gheldt; Iae alles wat voor handen is: niet te vreden zijnde, voor ende al-eer-se, tot den naeckten Huyt, zijn aff-gestroopt; zuygende alsô der elendigen Men-schen Bloedt, in plaets van haer te spijsen: Coom-ter yemandt, laff, en van de Reys vermoeyt, om sich in d' ene off d'ander Herberge wat te verposen; voor eerst, ghy moet geselschap wachten, en hon-geren so langh, tot dat de Tafel kan in't ronde staen; off anders, men jaeght u in een School, daer niet geleert, daer niet gesproken werdt; daer niet is te verhandelen, dan al des Werelts Y-delheydt; als Hoerdom, Schenderyen, Overspel, stelen en roven, Twist en Kijvagie, Doodtslach en toren, Hovaerdy en Wulpsheyt, verquistinge van Godes Gaven, waen-wetige poccheryen, broodt-dronckenheyt, Godtslasterige Vloeckeryen, Boor-deel-geswets, scheldt-woorden en bedroch, Fiel-teryen en beusheyt, dobbelen, danssen, spelen, ende voorts alderhande dusdanige, ongebondene Ongeregheltheden: Ia, wat meer is, in dese soo voortreffelijcke Scholen, sal men onder d' ongere-gelste dulle ende dronckene Boordeel-brocken,

dalder-diepste Geleertheydt, die oyt in Griecken, Italien off elders is ter handen gecomen, daer sullen alle d'Out-vaderen in balance werden gestelt, *Chrysostomus*, *Augustinus*, *Asthanasius*, *Cyrillus*, &c. alle de Propheten, Apostelen ende Euangelisten, sullen aldaer in gore Wijn, in drabbich Bier, in vunsche Wip, en Cluyn, om-swemmen als Eynde-Kuyckens in een moerige Water-poel; hier sal *Bartholus* en *Baldus*, *Æsculapius* en *Plato*; *Virgilius* en *Homerus*; Hier sullen *Aristoteles*, en *Ramus*, met al hare *Dialecticalia* en *Argumentale Sophistica-tien*, door den gorgel vlieten, gelijck het vyer uyt een bevrosen Buysse-Kool; hier werden Coningen en Princen, Landen en Steden, Oorlog en Vrede; Raden en Staten, Voorsichticheydt en Mis-slagen, hier werdtet alles op een dronckene Wijn-en-Bier-Schael, by 'tgewichte van den Tabaks-roock, op't naeuste gewegen. O School! ô seer geluckige School! daer men van sijn Ionckheyt aen, in dusdanige verborgentheden werdt onderwesen ende geleert: wat moeten't *Rabbi*, wat Professores, wat Meesters moeten't zijn? uyt wiens versmiste breyn, en stalen herse-coppen, dusdanige Leerlingen werden geteelt? mijns bedunckens, moetense ten minsten wel Broeders zijn van *Iupiter*, uyt wiens Braghen wel eer de Const-wetige Godinne *Pallas* is gebooren: want indiense niet met meerder wetenschap begaeft waren, als andere Menschen, die geen professie maken van Wijn-en-Bier-School te houden, sy souden haer laten genoegen, met gemene ken-tekenen aen haer woningen te schilderen; daerse nu

ter contrarie, van vluchtigen ſtoffe zijnde, oock vliegende Goden in hare Voor-hang-Berderen uyt-ſteken; gelijckerwijs daer is den vluchtigen *Mercurius*, opperſte Patroon van liegen, ſtelen, en bedriegen; andere ſchilderen vliegende Engelen, willende alſo te kennen geven, haren heuſſchen omme-ganck, ende vriendelijcke beleeftheyt binnens Huys, daer men nochtans onder haer daken, ſomwijl wel raſende Duyvelen vindt, Andere, den vliegenden Icarus, omme daer alſo, met alle ſijn vederen, vliegende in te komen, ende ſonder wiecken daer naeckt weder uyt te kruypen: Anderen, Clocken en Bellen, Cimbals en Trompetten, om Boeren en Boeven in de Stadt te luyden, en Eerlijcke Luy daer uyt te jagen: Andere, Coningen en Princen, Graven, Barons, daer men dickwijls meer Bedelaers vindt met Luyſen, als Beurſen met Ducaten: Andere, golden Croonen, Keyſers Croonen Conings Croonen, Franſche Croonen, dieſe liever in de Beurs hadden, als voor de deure op haer Stocken; Andere Schilden en Wapens van verſcheydene Coninckrijcken, op datſe niet vergeten waer de minſte geſlagen is, en watſe gelden mach, die-men op een ſoeten nacht verdient: Andere ſchilderen Landtſchappen, Steden Heren-huyſen en Palleyſen, daer wel enige niet veel Goets bedreven hebbende, met halver Eer, by de Noorder Son, zijn van daen geſcheyden: Andere, ſteken uyt Aernden, en Griffoens, Valcken en Ravens, daer mede uyt-beeldende haer crom-genagelde vingeren, die bequaem zijn der Rey-

Reysende Wetscheren uyt te plonderen: Andere Leeuwen en Beyren, Wolven en Varckens, ken-tekenen van een onversadelijcke, beestachtige ende onvernoegde Natuyr; Andere stinckende Bocken, hitsige Honden, ende springsiecke Hengsten, daer mede uyt-beeldende haer stinckende gaylicheyt, en dartele broodt-dronckenschap; Andere, Swanen, Gansen, Hoenders, Patrijsen, Duyven, &c. daer by te kennen ghevende, datse goede Wilt-Schutten zijn, op een wel-gespeckte Buydel; Andere, Salmen en Snoecken, Kreefren en Krabben; die seer goet gegeten zijn om van't selffde hayr daer 'smorgens wederom op te leggen; Andere Toerten en Pasteyen, Suycker en Bancket, daer ghy, binnens Huys, nauwelijcx verrotte Kees met beschimmelt Broodt sult vinden; Andere Poocken en Pistollen, Degens en Helmetten, om sich alsoo voorsichtelijck te wapenen, jegens den grouwelijcken Tasscheh-storm; Andere, gesadelde Paerden, en swaergeladen Esels, die al-eer de Reysende Man aldaer gelaten heeft, vermits hy sijn Gelach niet conde betalen; Eenighe steken de vuyrige Son uyt; die met sijn stralen der Gasten Geldt, gelijck de Blixem doet, in de Borsse kan versmelten, verbranden, en gantsch verteeren. Sominige schilderen Kannen, Romers, en Wijn-glasen, in haer Borden, daer meer-malen, noch een, noch ander, off te vreten off suypen is: Andere, grote bosschen Druyven, daer men meestendeel Wijn en Bier uyt de Leck-vaten drinckt, Andere steken Meulens en dusdanige wint-vangen uyt,

uyt, daer't gemeenlijck by het scheyden op een gonsen gaet: Andere de Sterren van den Hemel, ende de Mane selffs, daer-je by Nacht moet schampen gaen, vermits ghy van u Plunnen berooft, des daegs u schaemt op straet te comen: Eyndelijck zijnder gheweest, die haer niet hebben ontsien, de Helle selffs met haren aff-grondt uyt te hangen; vertonende also, datse levendige ende lijffachtige Nickers schenen te wesen; doch, soud ick alles verhalen wat my van desen Herbergier, uyt wiens Huys ick so datelijck ben getreden, wedervaren is, veel eerder soude my het licht van een somerschen Dach begeven, als het my aen woorden soude gebreken. Dus verre *Frischlinus.* Fy dan! Fy! dusdanige Academien / Wijn ende Bier-scholen etc. daer niet als ijdele beusheyt / lichtvaerdige Godtloosheyt / Exempelen van quaden gevolge / Dronckenschap en Hoererey / dreygementen van brandt en moordt / Laster en Achterclap / roven en stelen / ende meer andere dusdanige Ziel-en-Eerschendinge / werden by 't merendeel (ick spreeck van de Vrome niet) dagelijcks gefrequenteert / ende eyndelijck also een onverganckelijcke Trap tot de Verdoemenisse / ende Helle-wee / geleydt.

De

De vyff-en-twinchste Ver-Eeringe;

AEN

Veel Verleyde Studiosen.

De Verleyde Studiosen:

Gestelt nae den Regel.

Ick was een Clercxken, ick ginck ter Scholen;
De rechte wech is my gemist.

Noch Cleedt noch Veder maeckt Student,
Maer drift tot Eer, mijn lieve Vent.

SIet op, en maeckt bequame plaets,
Voor dees ons aengename Maets,
Dit Schuym, dit alder-luyste Tuyg,
Dat met de Werelt steeckt de guych;
Moet ymmer op't Register staen,
Off 't was onredelijck gedaen:
Haer Schroeven en haer Fieltery;
(Der Waerden roem) behoort hier by,
Iae, waer ick thien-mael die ick ben,
En yder vinger waer een Pen;
Dat hondert Tongen in mijn Mondt,
Elck spraken een verscheyden grondt,
Al

Al kreet ick wat ick krijten mocht,
Jae, al wat al de Werelt docht,
Al schreeff ick tot den Iongsten Dach,
My dunckt ick geen vol eynden sach,
Haer Fieltery en haer getier,
Te brenghen halff op mijn Papier.
Dat *Argus* noch in't leven waer,
Met sijn gesichten allegaer,
Hy soud' de thiende-deel misschien,
Niet van haer Fielteryen sien,
Ick sal nochtans, so veel ick kan;
Haer Nucken brengen aen de Man:
Mijn lieve Knaep weet naeuwelijcks,
Een woordt *Latijn*, een Letter *Grijcks*,
Sijn Regulen *Syntaxeos*,
Die zijn hem los, en al te los;
Van Vuysten gloeyt sijn Kinneback,
Sijn Vingers gloeyen van de Plack,
't Gedenckt hem noch van gister, hoe,
Sijn Billen schrickten voor de Roe;
Doch werpt hy ginder in een hoeck,
Seer vlijtich sijn Penale-Broeck;
En treckt een ander om de Been,
Op't Engels, Spaens of Fransch gesneen,
Dan

Dan maeckt hem dese fixe Gast,
Noch aen't Rapier so dapper vast,
Men ruckten eer de Kaeck om veer,
Als dese Poe-haen van't Geweer;
Maer doch, hy weetter voordeel aen,
En seyt, hy can veel vaster gaen;
Het hout hem, seyt hy, in't-gewicht,
By stercke windt en dubbel-Licht,
Hy vloog wel anders langs de Straet,
Gelijck 't een bosje Pluymen gaet.
Dat's niet genoech: den Veder moet
Bewapperen der Schroeven Hoet,
Dan ist: 'tza Iongen, wappert mîhr
Der Fedder auch? das frag ich dihr;
Den Iongen flucx met antwoort ree,
Gevalt sijn Meesters doorheyt mee;
En seyt: ja Meester, roert den Kop,
Dan wappert hy vast dael en op;
Ia, niemandt is so fraey, so moy,
Als dese nieuwe Papegoy:
Twe Quispels, dunckt my, dat ick sie,
Die hangen onder aen sijn Knie,
Dit goetjen sit hem soo ter snee,
Daer swaeyt hy so vervaerlijck mee,

't Is off hy in Battalje ſtaet,
Met al de Muggen op de Straet;
Dit kan't hem noch alleen niet doen,
Daer moeten Roſen op de Schoen,
Off rood, off geel, off blaeu, off bont,
So groot gelijck een Kalve-ſtrondt;
Dus op ſijn Kovels op getoyt,
Met loſſe Schroeff, en halff beroyt,
Verlaet hy dan ſijn Vaderlant,
En geeft hem aen een ander kant,
Een plaets, bequamer nae ſijn Sin,
Tot wulpſicheyt en gayle Min;
Hy ſoeckt een Academy aen,
Daer't meeſt ſal op een ſchroeven gaen:
Jn ſumma dees' verſmitſte Geeſt,
Dit Venus Kindt, dit Bacchus-Beeſt,
Neemt ſelffs met vlijt de Kroeg te wacht,
Beveelt de Muyſen 't Huys by nacht:
De Boecken, vreten ſich heel groff,
Aen Roet, aen Spin-rach, en aen Stoff,
Als dan de Waert niet borgen mach,
En roept en tiert om ſijn Gelach,
Dan ſiet-me waer het *Corpus* ſtaet,
Dat willich in de Borge gaet.

O du getrouwe *Corpus* mijn!
Hoe danckbaer wil ick hier voor zijn!
So haeſt ick dy nu weder loſs',
Ick ſal noch *Legem*, nochte *Glos*,
Iae niet een Titel, ſoecken op,
Al ſtond mijn Vader op de kop;
Du ſalſt met vreed' geſloten ſtaen,
So lang tien Maenden 't eynde gaen;
Dit lieve leven duyrt ſo lang,
Tot dat de Buydel wert te bang,
Tot al de Boecken zijn om Zeep,
Dan ſien de Maegden ſcheel en leep,
Dan ſiet de Vrou (als yemandt gaet)
Oftſ' harde Keutels vallen laet;
Dan is 't Gelooff geen Veter weert;
Dus Ioncker-Oom naer Huys toe keert,
Vaeck met een Soontjen aen ſijn zy,
Gehackelt en geſcheurt daer by;
Blijft dan mijn lieve Poe-haen uyt,
Wat langer alſt de Waerdt beſluyt;
Men ſtiert een Bood', een Paert geſaelt,
Die 't Geldt by Proceduren haelt,
Daer ſit Monſieur, met beyde Schoe,
In d' Aſſche, tot de Kuyten toe,

En weet veel min van dit off dat,
Als oft hy in de Roe-School ſat;
Hier van gaen Proeven over ſtraet,
Waer dat-je ſit, off waer-je ſtaet,
Dees' tuygen't u veel beter an,
Als ick 't u een-mael ſeggen can,
Eens moet ick brengen aen den dach,
Een ſoete Klucht, die laeſt geſchach;
Een Huyſman, die ſijn eygen Landt,
Beploegd', bebouď', beſaeyd', beplant,
Die bracht ſijn Soon, ſijn jongſte Vool,
Eerſt op de *Triviale School.*
Daer leerden hy van Boeck tot Boeck,
En viel ſijn Mackers veel te kloeck;
De Vader dacht, gaet dit ſo voort,
So werdt hy *Doctor* eer't behoort:
Als dit een tijdt-lang had geduyrt;
Soo wierd hy van een kant geſtuyrt,
Men vulden hem voor eerſt de Sack,
Met ſo een *Speci-Daelder-Pack*,
De Moeder roept hem achter aff,
Daer ſy hem welcke *Roode* gaff;
De *Suſter* geeſt hem oock een winck;
Vereert hem met een Vingerlinck,
Voor

Voor eerst, hy gaet nae *Marpurg* heen,
Daer was hy vry wat onghemeen;
Hy stotst sich wacker aen den dach,
Daer yeder een dees' Poe-haen sach;
Daer gaet hy so een Maendt off thien,
De Kroegen op en neer besien;
De *Speci-Daelders* nemen toe,
Gelijck op't strandt een mager Koe;
De Wissels vliegen heen en weer,
Gelijck de Luysen langs het Teer;
Doch, niettemin, hy gaet van daer,
Naer *Heydelbergh* voor't ander Iaer;
Daer sachter so vol Schroeven uyt,
Die merckten hem terstondt de Snuyt;
So haest de Vader dit vernam,
Een snelle Bode derwaerts quam,
Met Brieven, dat mijn lieve Quant,
Moest comen in sijn Vader-landt.
Men geeft, met reen, sijn Vaer gehoor,
En treckt so datelijck op't spoor;
Den Olden dacht eens aen sijn Gheldt,
So nu, so dan, daer heen getelt,
Off oock daer voor wat was geleert,
Dan oftet was om sonst verteert,

Dus dacht hy, dat ick hem eens nam,
Wanneer ick aen den Miſ-hoop quam,
En ſetten dees' geleerde Geck,
Eens op de Wagen by de Dreck,
Daer mocht ick hem eens by de Miſt,
Examineren wat hy wiſt,
En onder-taſten op ſijn Boers,
Wat datſe leerden, deſe Loers:
Hy vult een hele Wagen ront,
Met ſeven-jaerſche Koeye-ſtrondt,
Dit laet hy ſijn geleerde Quant,
Gaen brenghen aen't verdorde Lant,
En leyter alles op gheree,
Waer met hy deſen arbeydt dee,
Doen ſy nu quamen alle bey,
Aen d' uyt-geboude ſchrale Wey,
Denckt wat dees' Oude Boer begint,
Hoort, ſeyt hy, hoort mijn lieve Kindt,
Ghy coont nu Griecks, ghy coont Latijn,
Off ymmers hoortet ſoo te zijn;
Hoe heet ghy op u vreemde ſpraeck,
Off op't Latijn, een Wagen-ſpaeck?
Wel Vader, ſeyt hy, wel hoe dus?
Dat heetmen daer een *Spakibus*:

Den

Den Olden dachten in ſijn Sin,
Dit ſtelt hem al wat bijſter in:
En nu, de Gaffel, daer de Mis,
Met op en aff-geladen is,
Noemt die eens op ſijn Griecks off ſoo;
Dat heet-men *Meſt-Gabelio* (gaeu,
Neen, neen, voorwaer, ghy bent heel
Hoe heet-men dan de cromme Claeu?
Die noemen wy *Crabbatios*,
En maeckender de Meſt met los:
.De Vader neemt een goeden Stock,
En meet hem ſijn Studenten-Rock;
Coomt, ſeyt hy, onbeſchaemde Guyt,
Sond ick u om *Crabbaten* uyt?
Coomt hier, ick ſal met *Spakibus*,
U Rug ſo wacker ſmeren ſlus,
En met den *Meſt-Gabelio*,
Sal ick u dorſſchen als het Stroo,
Dat u het Rug-been, over al,
Sò ſacht als Grutte weſen ſal.
Hier mede geeft hy deſen Gaſt
De Dreck en Wagen tot ſijn laſt;
En, dien hy meende, dat een Geeſt,
In Wetenſchap ſoud zijn geweeſt,

Dien set hy weder aen de Ploegh;
En is naeu voor een Boer genoegh.

NOTÆ.

HEt merendeel der Philosophen / ende meer andere / die by haer mogen gerekent werden / hebben het aldus verstaen : dat de Wetenschappen / Consten / ende Geleertheyt / die geue / diese wel ge-oeffent hadden / enige Eere ende Waerdicheyt aenbrachten ; ja / so verre / datse meenden ; die tot het top ende volcomentheyt van dien gestegen was / behoorde buyten der Menschen Palen / in der Goden Jurisdictie aen-genomen te werden ; Hier uyt zijn gesproten de ontallijcke Loff-gedichten ende Eer-banieren / waer door een yegelijck / het gene daer hy in ge-oeffent is / op't hoogste verheft / ende boven anderen / die hy vermeent onder hem te zijn / soeckt te hanthaven / prijsen / en verdedigen. Oft dit nu wel / ofte qualijcken is gedaen / laet ick een ander (als daer toe onmachtich zijnde) oordelen ; *Henricus Cornelius Agrippa*, ontkent dit by hoog en duyre woorden : Want, (seyt hy) by wat manieren de Konsten ende Wetenschappen, in den eene off den anderen vallen, na die gelegentheyt gevense mede verscheyden operatien; werdense bekent van een Deugeniet, 't is

won-

wonder datse niet meer schadelijck, als profijtelijck zijn; ende dien Beuswicht niet ondeugender maken als hy te voren geweest is! want, gemeenlijck, hoe de Kinderen jonger ende geleerder zijn; hoe sy in haer olde Iaren minder sullen deugen; want, zijnse Geck, ofte Cleen-sinnich, het aensien van hare Wetenschap verdedichtse; hier brengt hy voor den dach d'authoriteyt van *Plato*: Want, seyt hy, hoe yemandt onwijser ende ongeleerder is, hoe hy meer sal weten te seggen, alles naevolgende, ende tot gene ding sich onbequaem achtende: So is derhalven ter Werelt niet verderffelijcker geschapen, als met goede reden Mal, ende buyten sinnen te zijn; ende dewijle sy die gene die haer in doorheyt volgen, mede in't verstandt verdonckeren, behoorense soo verre gebannen te werden, datse, dies aengaende, geen quaet meerder connen verrichten.

Mijns bedunckens: begaet hier in *Agrippa* een grote Mis-slach: wie doch sou de Wijn beschuldigen, om dat, door te veel in-nemen, daer yemandt droncken aff wierde? ende wie het Gout, om dattet hem bestolen wierde? wie doch het Swaerdt, om een Moordenaer? Niet daerom heeft de Aerde den Wijn voort-gebracht, om dat sich yemandt daer aen, tot brakens toe, soude vullen; Noch Goudt, noch Silver, is daer om geschapen, om datter Dieven souden door gemaeckt werden; Ock werdt een Geweer niet gemaeckt om yemandt onschuldig te vermoorden: So mede werden de Konsten ende wetenschappen niet daer toe-geleert, om dat yemandt

door behulp van de selvige / soude dies te beuser en behendiger zijn in Fielterp / ofte on-eerbaerheyt; maer / ter contrarie / om datse / door behulp van de selvige / dies te vaerdiger souden ge-oeffent werden / dies te scherper souden toe-sien / om alle Vaischeyt / Bedriegerp / ende onheyl / so van haer selven / als van haer Even-Naesten te weren / keeren / ende aff-wenden.

Doch / dat de studerende Jeucht meer-malen wat ongebondener / losser ende Broodt-dronckender is als wel andere: wie soude soo onbescheyden zijn / dese fauten op de Konsten ende leerbare Wetenschappen le leggen? want / aldus is het gemeenlijck geschapen:

Een teder Iong-Gesel, sijn Dwingers handt
ontslopen,
Vermaeckt sich aen de Iacht, en in der Hon-
den lopen;
Set menichmael de Sin, hier op een moe-
dich Paerdt;
Verheucht sich in't Gebloemt, en achte't
wonder waerdt,
En werdt, gelijck een Was, tot alle Quaet
gebogen,
Valt harsich op den Toom, en heeft de lust
voor Oogen.

Waer

Waer over yegelijck sich behoorde te benaerstigen / dese ende meer andere dusdanige mis-slagen/ door toe-doen van Geleertheyt / naerstichheyt / ende bequame Op-voedinge/ te verbeteren/ naer het gemene seggen.:

Een aff-gericht Verstandt, in Deuchden op-gevoet,
Maeckt zedich en gedwee; blijft staeg al effen goet,

Want / gelijckerwijs *Seneca* gevoelt; Hoe ongeleerder, hoe onbeschaemder. Daerom ist / dat *Franciscus Petrarcha*, so seer in een jong Student mis-prijst / de laet-dunckende Wan-wetenheyt / ende stinckende Hovaerdy / met beyde welcke schadelijcke Ondeugden / de lerende Jeucht / principalijck in den beginne / beseten is.

De Hovaerdicheyt, (seyt hy,) is een Vyandt des Verstandts; ende, want hem een Leerlinck niet wil onder-geven, ende warsig valt onderricht te werden, dan ist hem vry wat ongewoon, sijn Handen onder den Placke te buygen; sijn Gemoet, nae Wetenschap; sijn Oore, nae berispen; ende sijn stribbigen Hals te voegen onder het Iuck van de Weet-Const: want, gelijckerwijs het opswellen der Ogen, het Gesichte schadelijck is; also is een geswollen Hert, ende wrevelich Gemoedt, in een cloeck Vestandt, het aldergrootste verderff: Derhalven, wildy de Geleertheyt een toe-gang maken, so moet ghy de Hovaerdicheyt buyten sluyten.

Ende

Ende even-verre wy spreken souden/ van de nuttichept ende proffijt der Scholen / isser niet aen te twijffelen / ofte een pegelijck sal het daer voor houden/ datse in Wel-gestelde Republijcken/ het meeste nut ende voordeel verschaffen; sonder welcke / der Menschen omme-ganck niet soude connen bestaen; dewijle de selvighe op't hoogste nodich ende dienstich zijn / om de ware Godes-dienst te onderholden/ ende sijnen Naecomelingen over te dragen; het Leven der Menschen wel ende eerlijck aen te stellen; alderhande Wetenschappen / Consten ende Geleertheydt te vercrijgen. Ende waerlijck: so der yemandt van die meninge ware (gelijck daer noch hedensdaegs sodanige by menichten / onder de grote Wan-Verstanden, gevonden werden) dat men de Scholen ende Academien/ om eniger misbruycken wille / soude verbannen / ofte gantsch uyt-roepen uyt de Werelt; soude essen so doen/ als oft hy de Sonne uyt den Hemel wilde gebannen hebben. Leest hier over *Altusij Politic. cap. 9. Keckermanni Systhema Politic. Casmanni Vitam Politicam, & Math. Stephan lib. ult. de Iurisdictione, Iustum Lipsium in Politicis; &c.*

De

De ses-en-twintichste Ver-Eeringe;

Aen't Volckjen dat uyt vryen gaet;
En slijpt de Stenen van de Straet.

Aen't

Aen't Volckjen dat uyt vryen gaet; En ſlijpt de Stenen van de Straet.

NOTA BENE.

Wïe dat ghy zijt, ô jonge Ieucht!
Soeckt niet al' Gelt, maer trout oock Deucht.

VOor deſen, eer de Werelt noch,
Niet wiſte van ſo veel bedroch,
En doe men met een ruyme borſt,
Een jonge Maget vryen dorſt,
So yemandt elders ſijne Trou,
Met rijp beraet beſteden wou,
Men ſach ſo effen niet op Goet,
Gelijck men nu wel ernſtig doet;
Men dong ſo om de Bruydt-ſchat niet,
Gelijck het hedenſ-daegs geſchiet;
De Schoonheyt van een ted're Maegt,
Die yeder een op't meeſt behaeght,
Wierd wel gepreſen alder-ſeerſt;
Doch, niettemin, men ſocht voor eerſt,
Men

Men vraegde naer een vroom-Geslacht,
Voor datmen't een-mael wijder bracht;
Al duerde 't soecken vry wat langh ,
Men socht naer heusschen ommegangh,
Men socht een Ee-Gaed onbespraeckt,
Eer dat men aen het vryen raeckt.
Men vraegde niet nae Goet off Schat,
Off wie van beyden meest besat,
Naer Os, noch Ezel, Landt off Koe,
Men vraegde niet, off wat, off hoe,
Het wasser alles al te deeg,
Wanneer m'een Eerbaer Dochter kreeg.
Dat was by oudts, nu ist so niet,
Gelijck-men alle dagen siet:
Nu ist Geveynstheyt om end' om:
Men maeckt de rechte Paden crom.
Soeckt yemandt nu een Bed-Genoot,
Die loopt hem eerst wel hallif doot,
En clautert al de Buyrten langs,
Waer dat hy vint de vetste Gangs;
En dees' behaecht hem alder-best,
Al woondens' in een Kraeye-Nest,
Hier, denckt hy, leyt het roode Gout.
Waer voor men wel Castelen bout;

Als

Als ick dit tot een Bruydt-ſchat crijg,
My dunckt ick met de Meyd wel ſwijg;
Ick kan, voor eerſt, een Ioncker zijn,
En drincken; 't ſa! coel is de Wijn,
En weet ghy wel wat dit beduyt?
Met my, voorwaer, waſt vryen uyt,
Wanneer ick niet voor henen wiſt,
Van Vaer en Moers Lavender Kiſt;
Wel, heeftſe Goet; ſy is my goet,
Want ſulcken een ick hebben moet;
Al was de Beul haer Beſte-vaer,
Een Honde-ſlager, off een aer,
Een Gaeu-Dieff, off een Vagabond,
Die onlangs aen de Galge ſtond,
Een Racker off een Vatters Kindt,
Het Geldt dat maeckt de Liefde blindt,
Al was ſy Hoer, al was ſy Dieff,
Heeft ſy maer Geldt, ſy is my lieff;
Dan noem ick haer *mijn Trooſt*, *mijn Herts*,
Mijn Kint, mijn Lief, mijn Vreugd mijn Scherts
Mijn Roem, *mijn Engel*, *mijn Copy*
Van Helena, hoe lieff ick dy.

Wat leyt doch aen een ſchamel Maegt
Die dun en mag're Kaken draeght?

Die

Die wel een oprecht leven leyt;
Dat can oock doen een rijcke Meyt.
Dees' ſuffen voorts, en 't hooft dat hangt,
Als oftet naer het Graff verlangt;
Sy comen 'ſmorgens uyt den Slaep,
En ſien befronſt gelijck een Aep;
En, eer begint haer beſte Lent,
Iſt alles nae den Herfſt gewent;
Haer Oogen leep, haer Vel geſchrimpt,
Dat al de Werelt met haer ſchimpt;
En eer dat ick het maeck te lanck,
Sy ſmoren in haer eygen ſtanck;
Maer yemandt die de Schijven heeft,
Hoe ſeer ſe kreunt, hoe lang-ſe leeft,
Die ſmoort niet in haer eygen ſtoff;
De roode Vliegen wiſſchen 't off:
Dat Geldt, dat Geldt, dat liever Geldt,
Dat lijdt niet dat-me rimpen telt;
Dat maeckt de druypend' Oogen heel;
Dan ſie-je recht, al waer-je ſcheel;
Dat Geldt vernieut het geelſte Vel,
En maecktet wit, en claer, en wel:
Dat Geldt (al lach een Menſch en ſtonck)
Behoudt ons nochtans effen Jonck.

NOTÆ.

Als Martia, de Dochter van Cato. gevraecht wierde / waerom sy / nae het overlijden van haer vorige Man niet wederom en hertroude ? heeft geantwoort: Datse geen Man soude connen vinden; die haer persoon waerdiger soud achten, dan sijn eygen Goet. Gevende daer mede te kennen; dat men by het trouwen meerder sach op de Rijckdommen en Schatten / als de Eere / Vroomheyt en op-voedinge van een jonge Dochter: ende dat den meesten hoop niet met der Herten / maer met de Vingeren / haer Trou in't werck stelden. Maer / wat ouheyl hier dagelijcks uyt ontstaet / sal onnodich zijn om te verhalen; dewijle de huyden-daeghsche Exempelen / ons dit meer dan al te claer bevestigen.

De Poëte *Phocylides*, dit onweder mogelijck selver gesmaeckt hebbende / vermaent dese Pelf-Jonckeren met een aerdigen streeck / seggende: Op't hoogst vermaeckt sich onsen Adel, wanneer-se in haren Stal het gebriesch horen van een Coninck-lijck Paert; wanneer op haren Iager-horen, den Brack wel aff-gericht, het Wildt vervolght; Wanneer den op-gemesten Os sijn vrecken Stal becleedt; deckt niettemin in't eygen Cabinet, berooft van wetenschap, en buyten sijn verstandt zijnde,

zijnde, een beuse Pestilentie van een Vrou; Ende effen soo is het oock met der Vrouwen geschapen, die niet lichtelijck sullen nae-laten een beusen Donder tot een Man te nemen; so hy maer Goet heeft. Het schijnt *Themistocles* al-eer in dese sake wat beter beraden is geweest; Want, als hy syn Dochterken dat seer rijck was, aen een on-rijck, doch eerlijck Jong-Gesel hadde ten Houwelijck gegeven; heeft hy, daer over van sijne Vrienden berispt zijnde, geseyt: Ick hebbe liever een Swager, die Geldt van noden heeft; als vele Schatten, die eeen Man van noden hebben.

Martialis geeft dusdanich antwoordt aen sijnen *Priscam*; waer mede ick dit besluyten wil, als wesende van de selve opinie.

Waerom ick niet begeer de keur van rijcke Vrouwen?
Om dat ick niet en wil, dat my een Vrou sal trouwen.
Neen, Prisca! *neen; de Vrou moet buygen voor de Man,*
Noyt ging de Wagen recht, alst soo niet wesen kan.

De seven-en-twintichste Ver-Eeringe;

AEN DE

Onnutte Verleyders.

On-

On-nutte Verleyders.

Die 't Aerdtsche voor den Hemel kiest;
Het best hy verre wech verliest.

DIe soo veel arbeydts nemen aen,
Dat sy daer onder leggen gaen;
Die hem in sulcke saken steeckt,
Dattet aen sijne macht onbreeckt;
Off die het Hemels varen laet,
En weet met 't Aerdtsche beter raet,
Het Aertsche Goet, het Aertsche Slijck;
Die, dunckt my, is een Mensch gelijck,
Die door de Sack, en door de Schil,
De groene Noten craecken wil:
En soeckt met arrebeydt het pit,
Al' eer hy weet waer dattet sit:
Het ware pit is Godes Dack,
En 't Aerdsch een vuyle linnen Sack;
Men voert de Sack vast heen en weer,
En soeckt het Pit met groot begeer,

Men bijt en quaeuwelt nacht en dach,
Eer datmen 't Pit erlangen mach;
Men soeckt de schaduw' van het Licht,
En 'tware Licht dat vindt-men nicht;
Men quaeuwt wel gaten in het been,
En 't Merg dat werpt-me ginder heen:
Wel wie verwondert hem dan niet,
Die sulcke Sotternyen siet.

Maer, jemeny! wat ick versin?
Hier hoorden onse Klopjes in,
Die aen den Heer haer Reynicheydt,
Beloofden in der Eeuwicheyt,
En niettemin, al zijnse jong,
Sy doen wel een verkeerden sprong:
Hier door een Veynster, off en Gat,
Sy weten met *Æsopus* Kat,
Hoe dat Natuyr voor leeren gaet,
En dat de Werelt daer by staet.
Hier hoorden al dat gore Goet,
Dat-niet dan Jeucht-verleyden doet,
En brengens', onder Deugden-schijn,
Verby des Heren-Huys te Wijn,
En Lerts' in plaets van Godes Woort,
Al wat-men in Bordeelen hoort,

De

De Blixem van haer Oogen, voert
De Ieucht tot wulpſ' en gayle boert;
De woorden van haer Tongen, zijn
Niet anders dan verſoet Fenijn;
Haer weſen, en haer guychel-ſpel,
Verleyden menich vroom Geſel,
Haer voeten wijſen paden aen,
Daer Deucht en Ere ſchaemt te gaen.
En niettemin, ſo weet dees' Fielt,
(Die niet dan op vervoeren pielt)
Waer dat den Aes tot ſijne Vis,
Bequamelijck te ſoecken is;
Het zy op't midden van de Merck,
Off in het ſcheyden van de Kerck,
Hy vint altoos bequame ſtof,
En tockter d'een off d'ander off.
O loſſe Ieucht! en al te los,
Geſeten op des Werelts Ros!
Dit zijn de ſtricken van geweldt,
Op Deughdens Loop-baen, u geſtelt:
Dit zijn de Panden, en het Wandt,
Waer in verſtrickt een goet Verſtandt.
Dit is 't beginſel van het geen,
Ick datelijck te ſegghen meen.

Dit is den aen-vanck, en 't begin
Van gayl' en ongebonden Min,
Dit is de Leus, dit is het Woort,
Dat u tot alle Quaet becoort;
Tot drincken, ſwelgen, dach op dach,
Tot On-eer, Hoerdom, vuyl bejach,
Tot Moordt en Brandt; en (cort geſeyt,)
Tot alderley Onbondenheyt.
So datelijck ſal u mijn Pen,
Indien ick niemandt laſtich ben,
Verhalen, met een corte Les,
Off met een Rijmken vijff off ſes,
De vruchten die men over-gaert,
Wanneer-men met Verleyders paert;
Doch, wenſche dat geen van haer al,
Dees' mijne Rijmen leſen ſal,
Mijn loon mocht weſen, effen juyſt,
In plaets van danck, een droge Vuyſt.

NOTÆ.

Des Werelts Ydelheyt / quaet Geselschap / en Ongehoorsaemheyt jegens sijne Ouderen / zijn de rechte Leyd-teugelen om de wanckelbare Jeucht te verleyden / ende op den gewissen dwale-wech te vervoeren; Dese hebben den hoog-beroemden *Xenophon*, in voor-tijden / oorsaeck gegeven / den Jongen Coning *Cyrum*, die aen sijn discipline bevolen was / onder een so corten Teugel / ende onderdanicheyt / in allerleye Wetenschappen / Politie / ende bequame Ryckf-bestieringe / op te voeden; ende niet dit alleen / dan mede de desuge Exempelen van de in Deucht voor-lichtende Olderen / pogende met alle macht hare Kinderen in alle Eerbaerheyt voor te gaen / ten zy / haer spiegelende in den vromen wandel haerder Meesteren / van kinders aen gewennen / hare voet-stappen nae te treden: verlatende / ende mits dien hatende / uyt in-geboren tegen-sin / alle ongebondene aen-locksselen / die met een heusschen omme-ganck strijdich zijn. *Marcus Aurelius*, een vroom ende wijs Keyser binnen Romen / sprekende van de School-meesteren / seyt / ('twelck noch veel waerachtiger in de Ouderen behoorde te wesen) datse / om haer Kinderen Vroom te maken / meer sullen vorderen / met goede Exempelen / in een maendt tijdts / als met onderwijsinge

 siuge

singe in een gantsche Jaer. *Plutarchus*, een Heydensche Philosooph / in sijn Boeck vande op-voedinge de Kinderen / schrijft aldus. De quade Vaders, zijn hare Kinderen aen-leyders tot beusheyt; so daer een Vader gevonden worde, die sijnen Sone riede dronckcen te drincken, ende te hoereren, men soude dien houden voor een Monster-dier in de Natuyre, die waerdich ware uyt-geroeyt te worden. Wie soude niet sijn Kinderen bestraffen / datse / achtervolgende de beusheden haerder Ouderen / op quade wegen gevoert zijnde / door toe-doen van't selvige / in gevaer haers Levens geraeckten ? ofte elders Arm en Been braken / gelijck menichmael geschiet is ? Wie en soude niet sijn Sone ofte Dochter voor onwijs houden / indien ghy haer / Loot en Gout in enen Schotel presenteerden / sy het Goudt verachten / ende den Loden clomp aen-tasten ? van gelijcken / indien ghy haer voorlichtet / met den fackel van Deucht en Eerbaerheyt / sy sullen ymmer dan geen gelegentheyt tot Ontucht uyt u genieten connen. *Nero*, den Godlosen *Tyran*, niet achtervolgende den wijsen Raedt van sijnen Meester *Senecâ*, loopt met het schuym van Romen baldadich achter straet / moordt ende schoffeert alle die hem ontmoeten / steeckt Romen in brandt / vermoordt d' onschuldige Christenen / dien hy / uyt geboren tegenheyt ende wulpsche dertelheyt / dees' aff-grijselijcke Daet weet op den Hals te werpen / ende schepter sijn vermaken in. *Catilina*, van goeden Huyse / doch niet van al te rijcke Ouderen geboren / uyt enckel regeer-sucht

gedre-

gedreven zijnde / beraetslaegt met eenige van de syns gelijcken / verleyden malckanderen in Hoerdom / Wellust / Verraderye / en meer andere Schelmen-stucken / onderleggen haer baldadich Leven 't onder-stutten met het Bloedt haerder Mede-Burgeren; soecken Romen uyt te plonderen / ende alsoo / uyt desen Rooff op 't Cussen comende / alles nae haren wil te stellen. Doch alle dese handel ontdeckt een lose Hoer / principaelste Aenlockster van den gantschen Hoop; ende verleydende haer al te samen / brengtse in de handen haerder Vyanden / daer de principaelste Fleur der Romeynsche Jongelingen ter neder valt. Doch achter-latende d'oude Exemplen / keert u eens tot de Spiegelen van dese onse jegenwoordige Tijdt: Hoe menich / door vervoering van Bier-en-Wijn-en-Hoere-bancken / geraeckter / off tot Moordt / tot Brandt / tot Dieff-stal / Roverye / ende meer andere dusdanige aff-grijselijcke Grouwelen; in 't eynde / den eenen werdt gekopt / een ander gegeesselt / een ander gebrandt-merckt / een ander gehangen / een ander verbrandt / vermoordt / geraeybraeckt / gesloopt en gevierendeelt / welcke niet te min / wel vrome Ouderen Kinders zijn geweest; Wat is hier oorsaeck aff? Mijn eynd is als 't begin: Des Werelts Ydelheyt, Quaet Gesellschap, Achteloosheyt der Ouderen, Ongehoorsaemheyt neffens d' Ouderen; zijn de rechte Teugelen om de wanckelbare Ieucht te verleyden, ende op den gewissen dwael-Wech te vervoeren. Waer aff / hier aen / gewisse Exempels / ende Bewijs-Redenen sullen volgen. Eerstelijck:

De

De acht-en-twintichste Ver-Eeringe;

AEN DE

Bordeel-Brocken, Hoere-jagers, &c.

Bor-

Bordeel-Brocken, Hoere-jagers, &c.

Schouvvt niet alleen Baldadicheyt,
Maer oock daer toe gelegentheyt.

NIemant behoort het quaet bejach,
Alleen te ſchouwen wat hy mach,
Gelijck d' Apoſtel *Paulus* ſeyt,
En van hem breedt werdt uyt-
geleyt;
Maer ſchuwt het geen u daer toe lockt,
Gelegentheyt, die meeſt vertockt;
Dus, wilt ghy weten dat geen Wijn;
Sal in u Huys voor Gaſten zijn,
So neemt het Ey-loffs Cranſsjen heen,
Dan blijvenſ' wech, dan comter geen.
En al de Man die crijght de weet,
Dat ghy niet langer *Hoſpes* heet;
En wilt ghy dat men u aen-ſiet,
Off voor geen Dieff, off anders yet,
Bewijſtet

Bewijſtet dan aen Knecht off Heer,
En houdt u Oogen voor u neer,
En laetſe niet rontſomme gaen,
Gelijck van Dieven werdt gedaen.
Wilt ghy niet zijn een Hoeren-Vooght?
Voor eerſt, met al u wercken, pooght,
Dat doch u weſen zy bequaem,
Soo coomdy aen een goede Naem;
Geeft niemandt oorſaeck, met gelaet,
Dat hy u daer voor holden gaet;
En kieſt geen Herberg, daer men ſeyt,
Haer Dochter heeft een Kraem geleyt,
Laet *Annen* gaen, met *Ouwe-Neel*,
Al ſietſe ſchuyn, al ſietſe ſcheel;
Al brengts' een Conterfeytſel voor,
En hangt u wonder op het Oor,
Het Trony-treffen is een Conſt,
Dat doet een Maler nae de gonſt;
Maer crijg-je *Bely* in den Arm,
De meeſte part is Dreck en Darm;
Ia, naeulijcks zijn de Tepels droog,
Van't laeſt-berijmde Kinder-Zoog,
En d'Ooghjes ſien noch van't getraen,
Als ſoudſe naer de Nood-ſtal gaen.

En

En hoe't-er wijders is geſtelt;
Dat wil ick laten on-vertelt;
Off brengt men u een ander daer,
Die naeulijcks 't uyt-gevallen Haer,
Tot halff haer Cruyn gewaſſen is,
Die meent-me dat van paſſen is,
Oft ſchoon haer by een Noorder Storm,
Ontſlopen was den Harten-Worm;
Doch veelen zijnder, olt en ſlim,
So grijs en mager als een Schim,
Wiens aenſicht ſtaet geſchrimpt, gerompt,
Als oftet van den Hekel comt,
Dees', als ſy noch eens heen en weer,
Gedencken aen den tijdt wel-eer,
So danſſens' als een Molen-ſteen,
En 't kittelt haer noch in't gebeen;
Hier doenſe dan een jonger Wicht,
Van ſulcke ſaken onderricht,
En leggen daer, met groot elent,
Van Hoerery een Fundament:
't Verleyden doet, in deſen Staet,
Voor eerſt het aldermeeſte Quaet.
Dus, ſchoude menich Iong-geſel,
Dees' Zonden, in den aen-vanck wel,

Indien hem geen gelegentheydt,
In't eerst daer toe had aen-geleydt.

NOTÆ.

Wie met sijn Doodt-Vyandt willen strijde gaen / moet om end om / gewapent te Velde comen; want indien hy maer aen een enichsie Lidt ongewapent is / sal daerom alleen in doodts perijckel wesen. Al-eer hebben de Poeeten gesabuleert / dat *Achilles* in de Helsche Water-Poel gewasschen wierde / allene dat sijn voet-Solen daer mede niet gheraeckt en wierden/waer door sijn gantsche Lichaem so sterck ende onbrekelijck was / dat hy nimmermeer conde overwonnen / ofte ter doodt toe gequetst werden; maer in de voet-soole gequetst zijnde / is hy gestorven: Waer mede sy te kennen wilden geven / dat men geen plaetse ongewapent voor sijn Vyandt soude brengen. Dat selvige can men oock van den Geestelijcken Strijdt verstaen; wanneer wy met den Duyvel/het Vleesch/ende de Werelt/ten Strijde moeten gaen; Derhalven moeten wy wel voor ons sien / dat wy de minste plaetse van onse Lichamen/ niet open en geven voor onsen Vyandt/ waer aen hy ons soude connen beschadighen / ofte verwonden: Ende ditselvige kan geschieden / wanneer

neer wy matigen onse Begeerlijckheden / want een eenige begeerte open staende / het zy van Gierichept / Eer-sucht / overdaet / aff-gunst ofte diergelijcke andere / oft schoon al de reste / door de redelijckheyt getoomt waren / sullen wy hier aff den gewissen Doodt hebben te verwachten; Ende waerlijck / even het selvige dat van de Passien / ende begeerlijckheden gesproken is / sullen wy mede van de Gelegentheden connen seggen; want oft ghy schoon de Vensters van u Herte voor alle de Gelegentheden der Werelt toe-sluyt / ende alleen voor een enige gelegentheyt een cleen spleetgjen opent / door den selvigen suldy om den hals comen: Verhalven / suldy alle de gelegentheden vlijtelijcken schuwen; op dat ghy moocht behouden blijven. Verhalven *Christus, Math*, 5. so hy den Gichtigen Mensche hadde gesont gemaeckt / geboodt hem sijn Beddeken mede te draghen; Dit Beddeken is een voor-beeldt van sodanige Saken / waeromme de Zonden geduyrich swieren: ende waer in bedorvene Menschen so lange blijven leggen / tot datse aen de zonde vast genagelt werden: te weten / een Gierigaert / aen sijn Geldt; een en Hovaerdigen / aen Staet ende Eer / een Geplaert / in Banketten / Wellusticheyt / ongebonden Woorden ende Discoursen: Ende also is een yeghelijcke Gelegentheyt om te zondigen / gelijckende een sacht Beddeken / waer op de Zondaers haer somwylen / rustende / vermaken. Dese Gelegentheden dan / wil de Heere *Christus* van die gene hebben weech gedaen / die haerder Zielen gesontheyt hebben becomen. Op
 dusda-

dusdanige wijse verhaelt *Plutarchus*, dat *Lycurgus* Wet-gever by de *Lacedæmoniers*, hadde bevolen, dat men / ten gronde toe / alle de Wijn-stocken door't gantsche Rijck / soude uyt-roeyen / om dat de Ondersaten haer-lieden al te veel an den Wijn / ende in Dronckenschap verliepen ; Oft hy nu daer aen heeft wijsselijck gedaen / staet hier niet te verhandelen ; nochtans ist oge-merck van dese Prince goet ende prijselijck geweest ; de welcke / siende den mis-bruyck ende het verderff van sijn Republijcke / heeft niet alleen het Quaet soecken uyt te roeyen ; maer oock alle de gelegentheyt tot den Quade ; Heeft dat een Heydensch Prince gedaen ? wat dan onse Christenen in dese Sake verrichten sullen / laet ick haer bedencken : Doch / met een woordt geseyt / in dien ghy wijs wilt wesen.

't Verderven in een Wond wilt neerstelijck verhoeden,
Het Vyer wast in der ijl, en buyten u vermoeden,
Als dan de Blixem heeft bekanckert uwe Wond,
De Plaester coomt te laet, en ghy blijft ongesond.

De

De negen-en-twintichste Ver-Eeringe;

AEN DE

Gods - Lasteraers.

Gods - Lasteraers.

Wel, is het riet een vvonder doen?
Het Ey is vvijser als het Hoen.

EN liet men noch dien goeden Godt,
Dien hogen Schepper, onbespot,
Och armer Mensch! ô vuyl katijff!
Fy! schaemt u wat van u bedrijff,
Climt dijn baldadich vuyl gewoel,
Tot in den Hemel? aen dien Stoel,
Daer selffs dijn Heer, dijn Opper-al,
Schiei-morgen dy beroepen sal?
Dees' lacht ghy uyt, hier spot ghy mee,
Ni-t denckend om u laeste wee;
Ghy schendt en scheld't hem alle daegh,
Wanneer't niet is naer u behaegh:
Dan wilt ghy Regen op sijn pas,
Dot vordeel van u late Gras;
Dan wilt ghy drooghte naer u sin,
En lastert hier den Hemel in;

Dan

Dan ist stracx wederom te heet,
Wanneer ghy vuygen Luyaert sweet;
Dan ist te windich, dan te koudt;
Dan ruystet al te seer in't Woudt;
En eyndelijck, soo Godt 't regeert,
't Is by de Menschen al verkeert;
Een Kinckel, Rekel, off haer Soon,
Die weten't beter als de Goon;
Och! dat die goede Godt getrou,
Eens uyt den Hemel komen wou!
En wonen by ons Menschen hier,
Niet langer dan een Maendt drie vier,
Ick meen men Godt wat leren kond,
Dat hem hier nae ter stade stond;
Maer hoe voorsichtich en hoe wijs,
Met wat een Eer, met wat een Prijs,
Soud dien al-wetend' Ewicheyt,
Ons saecken doen naer ons bescheyt.
O Fielten! Fielten! recht genaemt,
O Galge-cluppels onbeschaemt,
Fy! schaemt u over 'tgeen ghy denckt,
En dat ons Godt dit niet gehenckt,
Den laster die ghy hem toe-schiet,
Vergeet hy, noch vergeeft hy niet;

Fy! ſchaemt u, Rekels, onbeſnoeyt,
En met de Verckens u bemoeyt;
En ſnijd wat Pluggen aen de Poort,
En brengt daer op u wijsheyt voort;
Wilt ghy dien Godt, dien groten Heer
Wat onderrichten van u Leer?
Ey! loopt, en coopt een holten Nap
Oft elders een Leproſen-Clap,
Die paſt u, meen ick, alſoo wel,
Alſt groot, en al te hoog beſtel;
Godt, die hier boven voert 'tGebiet
Eer dat hy uyt het yetigh Niet,
Al watter is, geſchapen heeft,
Voor wien het alles ſtaet en beeft;
Die ſelver is d' Al-wetenheyt,
Die ſelver is d' Al-mogentheyt,
Sijn Macht blinckt als een Vier-Colom
Sijn Heerlijckheyt licht om end' om,
Hy veſt het Aerdtrijck op ſijn maet,
Hy ſtelt de Sterren op op haer graet,
Hy meet de Tijden van malckaer,
De Somer hier, de Winter daer,
En nae ſijn Ondoor-grondicheyt,
Regeert hy 't All' in Ewicheyt,

N O

NOTÆ,

DUsdanigen Spreeck-woordt heeft de Heere Christus selfs voortgebracht / *Math.* 10. Een Discipel is niet boven sijn Meester, nochte een Knecht boven sijn Heere. Dat dit behoort recht te zijn / leert wel onsen Tali hmaker. Maer watter hedensdaegs geschiet / leert ons dese tegenwoordige upt-legginge over het voorige Rijm-gedicht. Want / wie hoort niet alle dagen / ja alle ogenblicken / der Menschen oor-tuytige ende onbeleefde Clachten ? den eenen schijnt de Sonne te heet ; een ander is het veel te coudt ; den enen roept om Regen op sijn besaepden Acker-bou ; een ander die verzeysen sal / versoept den Regen / en kermt niet dan om droochte / dit Geweder is schadelijck op den Wijngaert-ranck ; die op de Garst ; dat op de Weyt ; Dit is de Velden / ende 'twassende Gras niet al te bequaem. Eyndelijck : Soo menichMensch, so menich Sin. Maer wat sal men voorder van dusdanige onmenschelijcke Bacchanten seggen ? die d' on-door-grondelijcke Diepten en ende Verborghentheden van Godes al-wetende Wijsheyt door-snuffelende / haer niet en schamen / noch ontsien / dien Al-goeden Godt / dien Schepper alles Deuchts / te beschuldigen van Onrechvaer-

vaerdicheyt ende onbinlijckheyt? Nu dese / dan een ander / van sijne Wercken berispende / waerom hy onsen eersten Val heeft toe-gelaten? waeromme daer soo weynich des eewigen Levens sullen deelachtich wesen? waeromme / daer-en-tegen / so groten menichte der Godtlosen in de Eeuwige Helsche Pijne sal geworpen / ende van een knagenden Worm / geduyrich ende sonder op-houden / gecruyciget werden? waeromme Godt niet datelijck aller Menschen Gebeden verhoort? ende terstondt voldoet? Waerom hy niet dese Blinde / sijn gesicht; dien Doven / het gehoor; desen Onnoselen / sijn Verstandt; den Armen / verrijckt; den mis-maeckten / de schept; ende den Crancken / hare gesontheyt geeft? Over dusdanige ende meer andere duysent diergelijcke Saken / verwonderen sich dese arme elendige / sorgvuldige / en Neus-wijse Menschjes; wat seg ick van verwonderen? ymmer / sy berispense. Maer O ghy Bragem-lose! ende Onverstandige! Die Hemel / Aerd / en Zee / die Godt / die't alles al regeert / waerom en soud hy niet / nae sijnen wil / sijn Schepselen bestieren? Wie sal het Onweder / van hem gemaeckt / wie sal den glants der Sonnen / wie sal den Donder doch beschuldigen? aengesien hy onder allen / alleen / ten besten / weet / wanneer ons dese dingen van noden zijn?

Doch die Menschen / die sich selver wijs is / ende het sijne recht behertiget / die lere met *Boëtius* den Al-wijsen Godt aldus aen-spreken:

Ghy

Ghy die des Hemels Rondt, en Sterren, hebt geschapen,
Gegrontvest op den Throon van't Ewigh Vreugde-rapen;
Die, als een Blixem, swiert het Blaeu-gewelfste Velt,
En die 'tgesterde Sleyp haer Wetten hebt gestelt,
Als 'tkronckel-looffrig' Els, door 's Winters Kil-Trawanten,
Haer Lauren-bandt verliest, doet ghy de stralen kanten,
Met veel te snel geswier, die Phoebus *op ons schoot;*
En maeckt den Avondt vast aen't lieve Mogen-root:
En wederom, wanneer des Lentens groene bogen,
En 't Bloem-gecierde Veldt betovert 's Menschen Oogen,
Deylt ghy de kalme Nacht met daegsche Fackels aff,
Alleen door uwen Arm, en Goddelijcke Staff:
V Macht, u Heerschappy, schackeren door mackand'ren,
Het wampeltuyrig Iaer, dat niemandt kan verand'ren,
Wanneer een schrael-geblaes, aen't Noorder Axe, steels
't Vermaecklijck Cabinet, daer Philomela *queelt,*
De labberige Kalmt, uyt 't zuyen op-gedreven,
Gaet flucx den Nachtegael veel schoonder Koetse geven.
O Godt! en ghy verlaet u Hemel, u Gevest;
En doet by 't schrael Gewormt (de Menschen) staegh u best!

Mijns beduunckens / zijn dese laetste woorden uyt-gestort uyt een Gemoet van een Godtvresende Mensche / ende ter contrarie de vorige woorden uyt een Fielten Hert gespogen.

De Dertichste Ver-Eeringe;

AEN DE

Monicken, Bagijnen, Clop-pjes, en andere Schijn-Heyligen.

Monic-

Monicken, Bagynen, Cloppjes, en andere Schijn-Heyligen.

Al ſaet-gh' een Etmael in de Kerck,
En maeckt van bidden al u vverck.
Al ſiet u Godt, hy hoortet niet,
Soo't uyt geen oprecht Hert geſchiet.

BY 'tvorigh' iſſet niet alleen,
Daer deſe Plagen zijn gemeen;
Ick meen wel dattet Clooſter oock,
Gequelt is met de ſelve Roock;
De Leeckjes liepen allegaer,
Wel nae den Paus haer heyl'ge Vaer,
Met al de Cloppjes op haer zy,
En klaegden deerlijck over my,
Hoe dat ick haer niet had ge acht,
En niet op mijn Regiſter bracht,
Wy heten, ſeggenſ' met beſcheyt,
De Broeders van onwetenheyt,

Vermits

Vermits dat ons verstandt, so diep
Niet als der Cardinalen liep,
Daer om so werden wy verschoont,
En vulter, (naer de ouw gewoont,)
De Bancken van de Kercken mee;
't Verciert terstont een lege stee;
Wy prevelen wat binnens Mondts,
Van hier, van daer, goet Zeeus, goet
En 'tgeen wy selver niet verstaen, (ronts;
Latijn en Griecks, dat hangter aen;
Hier toe heeft dan 't gemene Volck,
Van noden wel een ander Tolck;
Wy brengen veel Gebeden voort,
Op dat een yeder een het hoort;
En nochtans is ons Hert en Ziel,
In't Hoeren-Cot, off in't Bordiel,
Off elders in een warme *Stooff*,
By Susje Clops, die goede Slooff,
Wat gaer hier dan een bidden toe?
Wy mommelen, en werden moe;
Vermits wy selver niet verstaen,
Waer toe ons bidden werdt gedaen;
Met wat een cracht off dit Gebedt,
Wert in den Hemel aen-geset,

Can

Can yemandt van geringe ſtoff,
Gevoegelijcken nemen off,
Die ſonder reden, off verſtandt,
Op-offert ſo een vuyl Bacchant,
Wiens Hert niet is dan vuylicheyt;
Wiens Tongh verſtaet niet wat hy ſeyt;
Het blaffen, en eens Hondts gebeer,
Is aengenamer voor den Heer,
Het bulcken van een oude Koe,
Maeckt nimmermeer den Heer ſo moe;
Het gnorren uyt een Varcken-Kot,
Verveelde noyt dien groten Godt,
Doch brandt ſijn Toren als een Vyer,
Op dees' geſchoren Hoops getier.
Noch iſſer meer van deſe Soort,
Die oock aen dees' Banier behoort;
Die, voor een Ziel-Mis, ſo veel Gelt,
Stil-ſwijgende werdt heen getelt;
En die door groenicheyt, het Hayr,
Om gelt uyt-plucken alle-gaer;
Quanſuys, ſiet, dus kaſtijd' ick my,
En 's nachts leght Cloppje by mijn zy;
En die, wanneer-der yemandt ſterft,
By 't Huyl-loon blijde Blijdtſchap erft,

En die sijn grage dienst aen-biet,
Eer dat hem yemandt roepen liet;
Dit Volckjen, dunckt my, horen al,
Noch onder eenderley getal:
Te weten, (seg ick niet genoegh)
Daer lange Geys de Heuyck van droegh.

NOTÆ.

Eel aengenamer *seyt de H. Olt-vader Augustinus*, is het gebas der Honden, het geloey der Ossen, ende het gegnor' der Varckens, voor den Here, als het gesang der ontuchtigen ende vol-gesopenen Leecken. Want/ (gelijckerwijs *Isidorus* wel draeght *in't 3. Boeck van het hoogste welvaren, cap. 8.* Wat vordert doch het gesnor der Lippen, so wanneer het Herte stom is? want, gelijckerwijs een Stemme, sonder onderscheydt van Toonen, niet anders is dan een Varckens stemme, also is een Gebedt, sonder aendacht ende devotie, niet anders dan het geloey der Ossen. Ende sodanige Gebeden, somen seyt, werden op de Tonge gesmedet, daer het Herte gants geen kennisse van en draeght; Want, gelijckerwijs het Zaedt van een Ackerman allenich over den Bou henen geworpen, soude verdorren, ende gene

ne Vruchten voor-brengen, ten ware het onder geploeght, ende over ge-egget wierde; somede, de vorige Gebeden op de Tonge gesmedet, en sonder innerlijcken aendacht des Herten, uyt-gerateld, zijn vruchteloos, ende hebben genen voortganck, ten ware die selvige voort-quamen uyt sodanigen Gemoedt, dat rede verdruckt, ende in Elende vertreden werdt.

Chrysostomus over het 6. cap. Mathæi Godt en wil niet aen-geclopt wesen met bulderende Stemme; maer, hy wil versoent werden met een op-rechte Conscientie ofte Gewissen; want, hy en is geen Verhoorder des Stemmes, maer der Herten.

Isidorus, op de voor-verhaelde plaetse; Het Gebedt behoordt tot der Herten, maer niet tot der Lippen: want, Godt en let niet op de woorden der gener die hem aen-roepen, maer op het Herte der Elendigen. Het is beter stilswijgende met der Herten te bidden, als met luyder Stemmen, sonder aendacht des gemoedts,

Maer wat saken daer behooren tot de Gebeden der Geestelijcke Maegden/ verhaelt *Cassidorus over den 16. Psalm*, Deser haer Gebedt is volcomen, die met reden ende oorsaeck Godt aen-roepen; Ia, metter Tongen; met Wercken, Woorden, Leven ende gedachten.

Want/ (sept *Beda*, in de Exempelen van Salomon) het vordert veel tot de supverhept van de Gebeden/ indien wp ons op alle tijden en plaetsen aff-houden van onge-oorloofde wercken: Indien wp alletoos ons Gehoor ende Tonge weten te brepdelen/ van onnutte woorden ende sotte klapper-

vernyen: Want / alle het gene daer wy ons door-gaens toe-gewennen om te doen / horen / spre-ken / ende sien / moet volgen / dattet menichmael ons wederom ter Herten coomt / als tot syn eygen plaetse / daer het heer-gecomen is; Ende / gelijcker wijs de onnutte Zeugen sich in den mee-sten Dreck; de reyne Duyfkes / haer aen een Pier-vlietende Water-beke ververschen en vermaken; so mede verstoren de onnutte ende vuyle gedach-ten in een reyn en onbevleckt Gemoedt; daer-en-tegen / Geestelijcke Gedachten verheyligen een cuysch Gebedt / ende een vroom verslagen Hert.
Van gelijcke stoff is dit mijn volgende verskcn / het welcke my belieft heeft daer by te doen.

In't bidden, moet ghy u toe dese drie ge-
wennen;
Voor eerst, aen wien ghy bidt, is GODT; *dien moet ghy kennen:*
Ten tweden; 'tis een MENSCH, *die Godt om hulpe bidt:*
Ten derden; isset GODT, *die als een Hulper sit.*

De

De een-en-Dertichste Ver-Eeringe

AEN DE

Godde-lose Verraders.

Godde lose Verraders.

Wee! die 't onnosel Bloedt verraet!
't Is wel een Duyvels Onverlaet.

'tIS waer, dat *Iudas* sijnen Eed,
Gelijck een vuyl Verrader deed;
Doen hy 't onnosel Christi Bloet,
Verradelijck trad onder voet;
Doen hy des Werelts lieve Lam;
Op-offerd aen der Cruycen Stam;
Doch overmits hy sulcks bestelt,
Neemt hy te loon een seker Geldt,
En levert aen de Phariseen,
Daer voor den Heere Christum heen.
Maer de Verraders van ons tijt,
Zijn alle schaemt en eere quijt,
Zijn thien-mael groter Onverlaets;
Verrichten ongelijck meer quaets;
Want alles wat by haer geschiet,
Is sonder loon, en heel om niet;

De Vleeſ-banck werdt van haer verſien,
Met eerbaer en onnoſel Lien;
Met Vollickjen, die ſonder ſchult,
Ter Vleeſ-banck volgen met gedult;
Men ſuyght, men ſwelgt het gulle Bloet,
Der gener die trouhertich doet;
En doet het dan den Armen wee,
Men ſtaetter by, en lachter mee;
En al dees' Spijt, en al dees' Hoon,
Geſchiet ſeer vlijtigh ſonder loon.
Dat *Iudas* noch eens op-ſien mocht,
En wand'len onder dit Gedrocht,
En mocht eens levend' by haer ſtaen,
En ſach haer Schellem-ſtucken aen,
Ick wed hy hem alſo bevon,
Dat hy geen plaets begrijpen kon;
Want *Iudas* was te wulps en blood.
Gelijck het blijckt aen ſijne dood;
Dit Volckje weetter anders van,
't Zijn Moordenaers van yeder Man,
Het zijn Verraders van de geen'
Die niemandt enich leedt aen-deen;
En als het werckjen is verricht,
So truyrt-men met het aengeſicht;

Doch 't Herte lacht en ſpeelt in't lijff
En ſchatert over 't vuyl bedrijff.
O Schellems! die heel vaerdich zijt
Verraders! Vleeſſchers van u tijt!
Bloedt-Honden, die den Crocodijl,
Sijn wreetheyt leerdet aen de Nijl,
Sijn wreetheyt en ſijn valſche conſt;
Die, ſchreyende, betoont ſijn jonſt;
En onder een medogend Hert,
Soo vuylen valſchen Vyandt wert:
Wat is der Princen Hert verdwaelt,
Die u niet nae verdienſt betaelt;
Ghy crijgt van Princen Roem en Eer,
En ghy verraet haer dubbeld weer;
En nochtans, ſo men't ſeggen dorſt,
Ghy voert een Leven als een Vorſt.
Doen *Iudas* ſijn vileyne Schult,
In't eynd' bekent met ongedult,
Wierd ſo verbaeſt en deſperaet,
Dat hy, met groot berou en haet,
Hem ſelver op-knoopt aen een Staeck
Tot alle *Phariſeen* vermaeck;
Daer berſt de Pens van deſe Loer.
En 't Ingewant valt op de Vloer.

Mae

Maer dees' ons Fielten lacchen ſteedts,
En hebben efter wat gereedts,
Tot alle Menſchen haer verdriet,
En achtent alte'amen niet;
Ia, dencken noch om Galg, noch Sweert,
En blijven alles Eeren weert:
Iudiſten, trots, en al te veel,
Waer van ons Neer-landt heeft een deel,
Wanneer dien Godt, dien groten Godt,
Die al u Fieltery beſpot,
Wanneer dien Godt, ſijn Trommel ſlaet,
Aen d' alder jongſte Dageraet,
En als hy roepen ſal; *Coomt hier*,
Vileynich Beeſt! catijvich Dier!
Geeft reden van't onſchuldich Bloedt,
Door u Verradery verwoedt!
Hier coomdy met u Huyt te Merck,
Geeft reden van u Godtloos Werck;
Hier coomt u doent dan aen den dach;
Hier eyndicht dan al u Gelach;
Hier ſuldy Loon nae Werck ontfaen,
En met u Macker *Iudas* gaen,
Die ſal u dan, nae mijn gelooff,
Gaen brengen in ſo warmen Stooff,

Daer u door-naeyde Ziel, voor al,
De minste koude lijden sal:
Daer moocht ghy dan met *Iuda* staen
En schouwen al u Wercken aen,
Daer coont ghy weten al u doen,
De Treden van u Kindtsche Schoen,
En hoe in alle vuylicheyt,
U Leven hier is aen-geleyt;
Hoe menich Vroom en Edel Kindt,
Sijn Olders woorden acht voor windt:
Denckt dan eens, in u eygen Hert,
Wat datter mee gewonnen wert,
Wanneer een Huychelaer sijn Tong,
Den Vromen valscheyt voren song;
Wanneer ghy om een vet Teljoor;
Den Duyvel neycht u vuyl Gehoor.

N O

NOTÆ.

An den schandelijcken Iudas, spreeckt de heylige *Hieronymus* in sijne Sendt-brieven aldus: Hy is gevallen van de Throne des Apostel-ampts, tot in den Aff-grondt der Verraderyen; werdt niet bewogen met gemene heusheyt in den omme-ganck, nochte door het in-dopen des Brocxkens, nochte door eerbiedige gonste, omme niet over te leveren sodanigen Mensche, die hy wiste dat Godts Sone was.

Ende *Ambrosius over het 26. cap Math.* Hy voert de doot in met een Instrument des Vredes: Aldus verraet de Knecht sijn Heer: de Discipel sijn Meester: als oft hy wilde seggen / door dit Instrnment des Vredes, neemt ghy wech de Vrede selffs; ghy bouwet alleen, met een lieffelijcke Kus, niet dan Verradery.

Franciscus Petrarcha, in sijn 't Samen-sprekingen 80. vaert heftich uyt over dese grouwelijcke zonde/ met dusdanige woorden: De Son en heeft geen groter Schelm-stuck, geen vuylder Schepsel ter Werelt oyt beschenen, als een Verrader is; want, sijn affgrijselijcke Lelijckheyt is so mach ich groot, dat oock selff die gene, die sijne const van noden hebben, den Konstenaer haten; ende die haer door alderhande grouwelen soecken een eeuwige name te maken; nochtans haer ontsetten over den naem

van een Verrader, ende den selvigen haten?

Te weten: so seer is altoos in den haet geweest de naem van een Verrader/ dat alle Menschen/ die selvige ten hooghsten hebben vervloeckt/ ende verdupbelt. Laet ons tot een Exempel/ eens uyt de oude Romeynsche Historien nemen *Camillus* ende *Fabricius*; waer van d'eene/ de Kinderen van de Falisten (die hy nu acht Jaren te vergeefs belegert hadde) van haren Meester/ onder den schyn van gaen wandelen/ buyten de Stadt gebracht zynde/ om op dese wyse de Stadt in syne handen te leveren/ niet en heeft willen ontfangen; maer aff-slaende het verraet van desen Godtlosen Meester/ heeft hem/ als een Verrader/ naeckt doen ontcleden/ ende de handen op de rugge doen binden/ ende van syne eygen/ van hem selffs verradene Scholieren/ so naeckt wederom met Roeden ter Stadt doen in geesselen; *Titus Livius. in't 5. Boeck.* Ende *Fabricius*, so hem gepresenteert wierde/ seer goede gelegentheyt tot Verraedt/ heeft het aff geslagen/ ende versocht; seggende: Dit is die *Fabricius*, de welcke swaerder sal wesen van sijne Eere aff te setten, als de Sonne van sijnen Loop.

Leest *Valerium Maximum*, *Ian Taffin*, ende voorts andere oude Historien over dit stuck/ en ghy sult genoechsaem u genoegen vinden.

De

De twee-en-dertichste Ver-Eeringe;

AEN

Madame du Praet, ende Iuster Labbey.

Madame du Praet, ende Iuffer Labbey.

Daer ſelfs de Duyvel noyt verſcheen,
Daer ſtiert hy twve Labbeyen heen.

TOt hier toe hebdy met een woort,
Der Fielten A. B. C. gehoort;
Dat cleentjen was ten naeſten uyt,
Terſtondt ſo comt een ander Guyt,
Geladen met een langhe Brieff,
En liep ſo dapper als een Dieff,
Och Meeſter! riep hy, ſcheydt toch niet,
Eer dat-je dees' Legende ſiet;
Hier is een Cedel van mijn Vrou,
Die aen-getekent weſen wou;
Hier hebdy, Heer! het recht beſcheyt,
Van al des Werelts nieuwicheyt;
Want, al haer Plunnen dieſe heeft,
Sy aen de *Brieve-dragers* geeft;

En

En jaerlijcks ſlacht die *lange Meer*,
Noch wel een halve Koe te meer;
Voor *Aeltje Praets*, voor *Antje Labs*,
Voor *Lange Lobbrig*, *Seyver-babs*;
Voor *Teuntje Preuts*, en *bitſche May*,
Dees' leutert meer dan eene Kaey;
Dan coomter noch een *ſchele Flaers*,
Haer aenſicht is al pimpel-paers,
Van Brandewijn, Taback en Bier;
Beſietſe maer, ſo ſpuw-je ſchier;
Ey help-me Schrijver! ey gans Doot,
Want, ſonder dat, ſo crijg ick ſtoot;
Ick weet wel wat my nakend is,
Want ſware ſlagen raken wis:
Corts quam-ſe van een Kindel-bier,
Met noch een droncken Hecx drie vier,
Y get! hoe waſter aen de gang,
Elck Vogel had ſijn eygen ſang,
En raeſden als een Vuylnis-Man;
Ia luyder als een Ratel kan:
Weet ick wat Donder datter niet
By 't baren van een Vrou geſchiet!
Dan heeft de Stuyrman geen verſtandt;
Dan ſit 't geladen *S*chip op Lant;

Dan

Dan gaen de Riemen al te flieu;
Dan roeyt een ander veel te gaeu;
Dan wil een ander Meulen-Paert,
Wel trecken, om een kus, ter vaert;
Dan leyt *mooy Alijt* noch ter Ree,
So *Bely* is wel halver Zee;
Dan is de *Nood-ſtal* niet te net;
De *Stooffies* niet van pas geſet;
Dan houtmen 't *Laken* niet te deeg;
Daer is te wonder in de weeg;
En iſt dan yemandt, wiens Geluck,
Gereſen is, nae voor'ge Druck,
De Sonne-ſchijn die moeſt vergaen,
Off 't vuylſte moet dan op de baen:
Dan iſt: en off men haer niet kon!
Waer donder off-ſe 't over-won?
Heb ick mijn dagen niet geſien!
Hoe prachtigh worden deſe Lien!
Wel, zijn dit Luyren voor een Vrou,
Die'k naulijcks Broot vertrouwen ſou?
Ey *Geyſe!* kijck die Flippen eens?
Ia wel, dit is wat ongemeens;
Wat fijnder Henrdekens zijn dit,
Maer, Buyr-Wijff! waer het ons doch ſit?
'tIs

't Is al bepeerlt, bekant, bestickt,
So glad, so net, off 't waer gelickt;
Neen! mocht haer overleden Moer,
Eens treden over dese Vloer,
Die was lang so pompeusigh niet,
My dunckt-se *Teuntje Schuerster* hiet;
Ia, *Bely*, dat is ymmer waer:
Wat dunckt-je van haer *Beste-Vaer*?
Die liep gelijck een halve Guyt,
Met Meulens en met Ruyle-buyt,
Hier ist nu op sijn Ienefoys,
Met Porceleyn, en alle moys,
Met Kamer-muyltjes, rood off groen;
Haer Suster kan't wel Klompen doen;
't Was ruym so nodigh, dat-se daer
Wat bracht; van't geen-der over waer:
Maer, Heer! wat sagh ick bijster op,
Daer quam al mee een silver Kop;
Doch dese, heb ick recht gesien,
Die heeft-se van de *Beul* te lien;
Daer pleeg-se wel goe vriendt te zijn,
Op Oesters, by een Roemer Wijn:
Iae, sag-je dat? sey *lange Neel*,
So waer-je seker noch niet scheel;

Dit

Dit Praetje duyrt een ruyme Ty;
Flucx comter noch een ander by;
Maer *Styntjen!* heb-je wel gehoort?
Blaeu-Mary heeft haer Kint versmoort;
Wat dunckt-je van dien achter-lam,
Sy leyt het Schaepjen aen de Mam,
En slaept gelijck een Onverlaet,
Tot 'smorgens aen den Dageraet,
Daer leyt het Kindt doot aen haer zy,
Gants kranckte schend de leuye Pry;
Jck geeff het mijn sijn buyckje vol,
En leg het weder in de Rol,
Doch, lieve Luy! dat beurt so vaeck,
Daer om coomt niemandt aen de Kaeck,
Summarum, dit gescheurde Goet,
Die weten wat een yeder doet;
Wat in den *Hemel* is geschiet,
Dat is voor haer verborgen niet;
Wat *Lucifer* maeckt in sijn Hel,
Dat weet een olde *Hexe* wel;
Sy weten effen op een uyr,
Wanneer *Iannett'*, haer over-Buyr,
Wanneer *moy Bauckien*, met haer Man,
Het eerste *Minne-spel* began;

Wan-

Wanneer de Smidt, indien hy leeft,
Sijn *Hamer-ſteel* gebeſight heeft;
En 't Lichaem is gelijck een Seeff,
Daer Water, Windt off niet in bleeff,
Vertroutſe maer een woordt drie vier,
Sy barſten, eeſ het clappen, ſchier,
Hier coomt een *Alÿt* onberoyt,
Die al de Stadt met Billen ſtroyt,
Haer *Lincker-Mangdtjen* in den arm,
Dan dunckt haer gaetſe recht en warm;
Dan loopt-ſe, met een nieu begeer,
De *Suyp-merckt* op, de *Viſ-merckt* neer,
En ſoeckt vaſt alle ſtraten deur,
Labbeyen van gelijcke keur,
Daer vint-ſe wel, eer lang, een *Geeſt*,
Die over *Maes* is mee geweeſt!
Daer vangt-me dan een deuntjen aen,
Van *Cloentjes* Hen, en *Stelt-mans* Haen,
Van 't *Moſſel-Wÿff*, en van de *Meyt*,
Die binnen tijt heeft *Craem* geleydt;
Wat dat de *Paus* te Romen doet,
Wat hy de *Vorſten* leren moet;
Hoe dier de *Rapen* aen de Wal;
Wanneer haer Teeffke jongen ſal;

Wat

Wat Heer-Oom van de Preeck ſtoel las;
Doen *Aeff Lap-ans* te Kercken was;
Hoe yder op de woecker ſpreeckt,
En daer ſijn Herſen over breeckt;
Wat *Snijder* dat haer Kleren naeyt,
Wat Gout-ſmidt haer de Ringen draeyt;
Wat *Melis* in de *Lommert* draeght,
Ter eeren van een ſnoepſe *Maeght*;
Dat *Iaep* ſijn Mantel heeft verſet,
En ſpeelt met *Tucke* pantje-vet;
Dat *Proncke-punt* is onder hol,
En dat ſijn *Deerntjen* is een Snol;
Hoe *Trijn* verteert haer Vlees een Bloet,
Om datſe Maget blijven moet;
Hoe veertich *Switſers*, nacht op nacht,
Aen *Crultje* geven Leger-pacht;
Ia, duyſent dingen over hoop:
Hoe meer om niet, hoe quader koop;
Van *Hongers noot*, en groot *verdriet*
Onlanghs in *Indien* geſchiet;
En van den over-groten Slach,
Die voor een *Eylandt* eens geſchach;
Wat dat het hondert *Peren* gelt;
Hoe veel men voor de Kerſſen telt;

Ia

Ia wat *Iupijn* in d' Hemel ſou,
Verrichten met ſijn eygen Vrou,
Hier alles feylt geen hayrtjen aen,
Off 't moet vaſt, en voorſeker gaen;
Al loopt, in't ſcheyden van de Merck,
Een logen drie vier onder 't werck,
Dat moetmen horen met gedult,
En dencken het de reden vult;
Doch nimmermeer raeckt ſulcken Paer,
Off *Geert* off *Lijſe*, van malckaer,
Daer moeten ſes off thien aen't ſnoer,
D' een is niet vroom, en d' aer een Hoer;
Daer is dan weer een lange draet,
Van laſter, Leugens, ouden haet,
Daer dencktmen over, wat bedroch
Men eynd'lijck ſal gebruycken noch,
Sijn Even-naeſten in't verdriet
Te voeren, eer hy 't ſelver ſiet;
Dus laet men niemandt onbegaept;
Dus laet men niemandt onbetraept;
Geen Vogel vlieghter, van wat ſtoff;
Sy hebbender een veertjen off;
Sy voeren Tongen als een Swaert,
In ſaken die doch niet ſijn waert,

En niemandt leefter, quaet off goet,
Die haren ſchimp niet ſmaken moet;
Och! datmen doch eens, voor een Jaer,
Van dees Labbeyen Tuchter waer,
Hoe ſoud-men aen het Lerpen ſtaen,
Eer 't Jaer ten eynde was gegaen.

NOTÆ.

NIet a'leen werden hier overgehaelt het Spinrock-ſermoen der Olde Wijven / haer onnutten clap/ en Buyre-praet / doch met reden oock der gener Leugen-praet/Bieren-Wijn-gedicht / Scheep-en karverhael; die ſelver / ſonder enige Staet levende/ als dagelijckſche Bacchanten / haer Pagebuyren Staet / in aff-weſen / onſchuldich en geduyrich op de Tonge lept / zijnde van Natuyren het doorſchijnende Glas gelijck / daer in men niet verbergen kan/ off 'twerdter in geſien: doch het gaet gemeenlijck deſe gevalueerde Staet-makers / en dalder-grootſte Uyt-dragers / nae de meninge van Euripides. Daer hy ſeyt.

Het eynd van Clappery is veel-tijdts ongeluck.

David de heylige Propheet / *in ſijnen 128. Pſalm* beſtraft enen uyt-hupſ.ge / ende loopſche Vrouwe/

we / seggende: U Wijff sal binnen uwe Daken zijn gelijck enen Wijn-stock. Gemeenlijck plegen wel de Wijn-stocken / so hier te Lande / als elders / buyten op der straten aen de Wand n der Huysen geplant te werden; de Propheet dan / willende een deugdelijcke Huys-Vrouwe van eerbaer Zeden / gelijcken by een vruchtbaer en Wijn-stock / heeftse niet willen planten aen de wegen buytens Huys / maer beclemtse binnen de Muyren harer Woninge. Sodanich behoort dan een Eerbare Vrouwe te zijn / niet midden op't Merckt staende / gelijck een Quack-salvers Ratel / niet gelijck een Brille-man / een Ketel-dicht / Servet-Ammelaeck / off ander Vagabund / Straet op / straet neer / Buyr-huys in / Buyr-huys uyt; maer eensaem ende geduyrigh by de wanden haerder Woninge: Om dier oorsaken wille / heeft oock de Wijsheyt *Salomonis* aldus gesproken: Sy heeft op alle den omg nck h ares Huys gelet, ende haer Broodt in ledicheydt niet gegeten. *Prov. 31.* Als wilde hy seggen: Sy heeft niet gelijck ons huydendaegsche Clappeyen doen / alle de straten van de gantsche Stadt / den geduyrigen dach met billen gestropt; maer / met naerstigen yver / doorwandelende alle de Vertrecken van haer bevolen Woninge / op haer Vrouwelijck Beroep gelet. De Goddelijcke *Plato* in sijn *Menone*, vermaentse op volgende wijse: Een Eerbare Vrouwe, behoort op hare Huys-houdinge seer wel te letten; alles te rechte stellende wat onder haer Bedrijve is, ende haren Man onderdanich te zijn.

Summa / geen ander luy den doent / haer eygen

Huys alleen / haer eygen Wanden / zijn haer bevolen; dese bewandelt een Eerbare Vrou; hier op salse letten / met ander aendacht; dese versietse met voorsichticheyt en voordacht / van 'tgene daer inne mocht van noden zijn; ende om dieswille / eetse haer Broodt niet in ledicheyt: niet gelijck de Ledige Loopsters doen / die binnens Huys niet en connen verblyven. Ymmerdoch / een Eerbare Vrou behoorde nae te volgen / het deughdigh exempel van den Godtvruchtigen *Iudith*, die men leest in de H. Schriftuyre / datse in't bovenste des Huys s haer een besonder Vertreck hadde gebout waer in datse / besloten / geduyrigh haer onthield; het was haer niet genoegh beneden in den ommeganck van haer eygen Huys-gesin te converseren; maer / sy heeft tot meerder gerustheyt haer van he ander huys-gewoel aff-sonderende / heel in't bovenste des Huyses tot stillicheyt begeven / ende aldaer een Cemerken gebout; want / te weten / sy leefde Heylichlijck / sy was Godtvruchtich / Cuysch ende Vroom: so mede / een Vrouwe / die een Heyligh / Godtvruchtigh / Vroom en Eerbaer Leven wandelen wil / behoort met reden / dusdanige Exempelen behartigende / nae te volgen.

De

De drie-en-dertichste Ver-Eeringe;

AENDE

Over-komen Onverlaets.

Over-komen Onverlaets.

Op niemaut heeft hy een goet Oog,
Die voor hem selver niet en doog.

DIe Vogel is van quae geveert,
Die selfs sijn eygen Nest ont-eert,
En die sijn long drijt op de Rugh,
Eer dat sijn vederen zijn vlugh;
Also deught oock dien Beuswicht niet,
Die op geen eygen Eere siet;
En die vergeet sijn goede Naem,
Sijn ommegangh, heusch en bequaem,
En rijt alsoo van selven aff,
Het-loff dat yeder een hem gaff;
Die hem dan selver niet en spaert,
Noch Naem, noch Faem, noch Eer be-
Wat soud hy voor een ander doen? (waert,
Dien pisten hy wel in sijn Schoen.
Sijn Ouders, dien hy voor en naer,
Van Kindts-been, Eere schuldich waer,
Al

Al zijnſe noch ſo Erent-rijck,
Hy valtſe fits e i laſterlijck;
Hy vleyt de Princen van het Landt,
En laſtert haer aen alle kant;
Hy ſoud ſijn Vader-landt en Haerdt;
Verraden om een Cicer-waerd';
Dits onder 't Man-volck niet alleen,
Maer by de Vrou-luy oock gemeen,
Hier vrijt-me dan ſo lang de Maeght,
Tot datſe 't lijff vol benen draeght;
Daer ſit dan, om het Jaer, de Vrou,
En Dienſt-Maeght, yeder aen een Tou,
Valt dan mijn Iuffrou oock wat ſoet,
So comenſe malckaer te moet,
En Want mijn Vrou, en want mijn Heer,
Zijn beyde van gelijcke Eer,
Hoort geen van beyden oock verwijt,
Maer dit vercoockt de lange tijt.
Wel, iſt dan niet een vuylen Strijck,
En doet hy geen groot ongelijck,?
Die twee Luy in den arbeydt ſiet,
Niet ſonder letſel en verdriet?
Die vlijtigh zijn in hen Beroep,
Al ſtaet dees' Beuſwicht in ſijn Stoep,

Hy wijst-se met de Vingers aen,
Hoe cloeck sy in den Arbeydt staen;
Hy lastert en hy schimpt haer uyt,
Ken-tekens van een rechte Guyt.
My dunckt dat desen nieuwen Haen,
By desen Vogel hoort te staen,
Vermits sy, gelijck is geseyd',
Haer Nest beschijten alle beyd.

NOTÆ.

HEt is een olt Spreeck-woordt/ Ick ben my selffs de Naeste. Daer-en-tegen / die sich selver onrecht doet / hoe soude hy een anderen gelijck konnen doen? Hier uyt volghde de Leringhe van *Pindarus*: Veracht u selver niet: ende de woorden van *Menander*; Niemandt wil doch bekennen, dat hy aen hem selven misdoet. Derhalven / soder niemandt over hem selven wreet is / hoe sal hy dan sijnen Vriendt connen misdoen? Want / nae de in-geboren aert ende Nature des Menschelijcken wandels: Mijn rechte Vriendt dat is mijn Ander-Ick. *Alexander de Groote*, so hy met sijnen seker Vriend verreyst was omme te besoecken de Grootmachtige Coningin van Asia, ende sy desen Vriendt van Alexander siende /

stende/ meynende dattet Alexander was/ verwillecomsten hem/ ende droegh hem op/ te Eere ende Reverentie/ die-se den Coninck Alexander behoorde aen-gedaen te hebben: Doch merckende haren misval/ wert de schaem-root; het welcke so Alexander sagh/ seyde tot der Coninginne: 't is wel gedaen; want, dit is mede *Alexander*. Waerachtich/ een woordt/wel waerdich van een Coning gesproken te werden! Daerom seyt oock *Chryisostomus in de uyt-legginge over het 24. Cap. des Brieffs tot den Corinth.* Godt selver, de Werck-meester aller dingen, heeft in den beginne duysentderhande saken bedacht, waer door hy ons Menschen wilde inprenten neffens ons Even-naesten. Eerst heeft hy ons tot een Opper-hooft der Exempelen voor-gestelt, *Adam* selver; want, waerom en zijn wy niet alle door *Adam* uyt der aerden geschapen? om dat hy ons tot der Eendracht soude bewegen: Want, so wy nu ter tijdt, om dat wy op verscheyden plaetsen woonachtich zijn, onderling vreemden souden noemen? soder onses Menschelijcken Geslachtes twederhande beginsselen waren geweest? wat souder doch van wesen? ende om deser oorsaken wille, heeft hy oock de Vrouwe niet uyt der Aerden; maer uyt een Mans Ribbe gemaeckt, om dat wy onderlingen zijnde uyt eenderley stoffe gemaeckt, in malkanderen souden versmelten; ende also, uyt onderlinge voort-telinge souden ontstaen veelderhande manieren van genegentheden. Desen beminnen wy, om dattet onsen Broeder is, Desen, dewijle het onsen Moeder is; een anderen, vermits het onsen Minne zy; desen, om dattet onsen

ſen Soon; deſen, om dattet eens Soons Kindt; deſen, om, dattet ſijn Dochter; een anderen, om dattet onſen Broeder; den genen, om dattet onſe Nae-neve; deſen, om dattet onſen Suſter; deſen, om dattet onſe Na-Nichten. &c. zijn. Onder wat Gelidt van alle deſe voor-verhaelde / ſoudt ghy dan ſodanige Menſchen connen tellen / die niet alleen jegens hare Nae-Vrienden / Bloedt-verwanten / Ee-genoten / Kinderen / ende andere goede naebuyren / weerſigh ende verdrietigh zijn? maer die haer niet en ontſien / haer eygen ſelffs alle hinder / ſchande ende ongelijck ſoecken aen te doen?

Deſe zijn voorwaer op d' alderhoogſte trap van Fielterij gecomen: Want / de Fielten ſiende in den omme-ganck van haer eygen Ouderen enige miſ-ſlagen / zijn ymmer hedenſdaegs ſo onbeſchaemt / datſe haer niet en ontſien de ſelvige langs alle de ſtraten te dragen; jae / by alle manieren met Lijff en Ziel daer toe arbeyden / dat-ſe doch / op aller Tongen achterclap ende 't geruchte der Menſchen moghen comen. Het welcke ſoo haeſt ſy hebben verricht: 't is wonder wat een Vreughde / en wat een Blijdtſchap / en watter is ghewonnen. Maer / liever doch! wat iſſer dan verricht? dan dat-ſe haer eyghen ſelfs tot ſpijt / en ſpot / jae tot een Gheddichjen ſtellen / voor alle de Werelt? jae / wat meer is / dubbelde ſchade en on-heyl coomt haer hier van over; want / indienſe hare Ouderen laſteren / ſy laſteren haer ſelver; naedemael Vader ende Kindt / voor een Perſoon ghehouden werden: Wie dan

ſijn

sijn Vader ver-ongelijckt/die doet hem selffs te cort: Hier coomt noch by / 't gene uyt natuyrlijcke reden bestaet / datter geen Godtloser Beuswichten ter aerden werden gevonden / dan die gene / die haer werck maken van haer eygen Ouderen te verraden. Sum na / om cort te maken / dese Fielten / worden / met een woordt / Vader-moorders genaemt; Want / gelooft my / indiense in der daet so vele met wercken vermochten / alsse met woorden souden durven bestaen / voorwaer meniger eerlijcker Olderen Leven soude menich-mael des doots gevaer geraken uyt te staen. Doch nu eens van wat anders.

De

De vier-en-dertichste Ver-Eeringe

AEN DE

Huychely en Biecht-Genoten.

Huyche-

Huychely en Biecht-Genoten.

Sodanich alſ-je Heer-Oom biecht,
Sulck Abſolucy alſ-je criecht.

DUs hebben wy vaſt om-getelt,
En 't Volckjen in 't Gelit geſtelt,
Een ijder Beuſwicht crijgt ſijn Lot
Een yeder Fielt ſtaet in ſijn Rot;
En die niet aen de plaets genoeght,
Sie dat hy by de Kaeck ſich voeght:
Dus dunckt my dat ick op het laeſt,
Haer eens doe biechten metter haeſt,
Hoort doch de biecht van deſe Fielt,
Wanneer hy voor ſijn Biecht-vaer knielt,
Dus vangt hy aen: als offer niet,
By ſijne weten is geſchiet,
Waer in ſiju Ziele is beſwaert,
En ſtelt ſijn Back-huys heel bedaert.
Heb ick miſſchien my elders aen
Vergrepen? heb ick yet miſdaeu?

Dat

Dat ick nochtans niet dencken ſou,
Vergeves mijn; dat bid ick jou.
En abſolveert my van de daet,
En ſtelt my weer in d'olde ſtaet;
O Fielt! ô Guyt! ô Drogh! ô Boeff!
O Deugeniet! ô loſſe Schroeff!
U twijffelt noch; ſo ick verſtae,
Dat u de Zonden ſlepen nae;
Daer u miſdaden voor een deel,
Ontelbaer zijn en veel te veel;
Ghy twijffelt noch, off u miſdaed,
U Ziele brengen mocht in ſchaed?
Dat ghy u Zonden over hoop,
Tot Romen veylen ſoud te koop,
Wat Merckt, wat Plaets, ſoud zijn ſo groot
Daer ghy u Cramery in ſloot?
De Vroomſt' hier in des Werelts Sael,
Die zondicht daegh'lijcks ſeven-mael;
En ghy, ô door-genaeyde Guyt!
Schand-vleck, vol Zonden, op en uyt
Hoe veel bedrijft ghy, uyr op uyr,
Dat waerdigh is het Helſche Vuyr?
Der Sterren is een groot getal,
Nochtans men teldeſe wel al,
Ee

Eer dat-men conde ſtellen hier
U Fielteryen op't Papier:
Schaemt ghy te biechten u Miſdaet?
Waerom bedrijft ghy dan het Quaet?
En waerom ſtelt ghy ſo den Beeſt,
Wanneer ghy voor de ſtraffe vreeſt?
Wilt ghy niet weſen in den Roock?
En vreeſt ghy voor de nare ſmoock?
So wacht u voor den lichten Brandt,
Want, dit is yder een bekant,
Dat, *waer men grote vyeren ſiet*,
Daer iſſet ſonder roken niet.

NOTÆ.

NIet dat wy hier ſullen verhalen den/ onder velen gemenen/ Oorbiecht/ waer uyt/ Godt betert ſomwylen veelderhande zonden ende Grouwelen ontſtaen: maer hoe nootſakelyck de Belijdenis onſer Feylen ende Miſdaden/ voor den Almogenden Godt ende ſijner Gemeente zy/daer van ſullen wy u enige verſkens doen leſen/ getrocken uyt den Godtvruchtigen Bloem-hoff van Iacobus Bilius, daer in hy in volgender manieren aldus ſchrijft.

Wan-

Wanneer een ſeker Lidt aen't bloeden is gecomen,
Werdt d' Ader-latinghs Conſt flucx by der handt genomen;
Soo oock, wanneer de Zond' u dreyght met dodes pijn.
En ghy gevoelt u Godt op't hoogſt verſtoort te zijn,
Taſt vaerdich in u Borſt, ontſtelt u op u ſelven;
Soo ſal dien groten Godt ſijn Toren noch be delven.
Want, hy ontſchuldicht hem, die ſijne Schult bekent,
En Godes Wrake werdt van deſen aff-gewent.

Ovidius in ſijn 10. Boeck vande Tranſformatie:

Hem die ſijn Feyl belijt, ſtaet Godes zegen open.

Iſidorus in't eerſte Boeck, cap. 12:

De Bekentenis verſacht; de Bekentenis rechtvaerdicht; de Bekentenis vergeeft de Zonden, alle onſe hope beſtaet in Bekentenis; in de Bekentenis heeft Barmherticheyt plaetſe: Soo groote Miſdaden werdender niet gevonden, ofte ſy werden door de Belijdeniſſe vergeven.

Seneca

Seneca in sijn Boeck van de goede zeden:

Iſſer Bekentenis, daer is Vergevinge. **Noch de ſelvige**, *in ſijn 26. Send-brieff aen Luc.* Het begin van u Zalicheyt, is de kenniſſe uwer Zonden; Want, die niet en weet dat hy gezondicht heeft, wil oock niet gerechtveerdicht weſen: Derhalven, wildy wel doen, beſchuldicht u ſelven; taſt in u eygen boſem; weeſt eerſt u Aenclager; daer nae, u Richter; eyndelijck, u Verbidder.

Origenes in de 2. Predicatie over den 37. Pſalm.

Gelijckerwijs die gene, die ondouwelijcke Spijſe hebben in-genomen, ofte haren Mage overladen vindende, met taeye Flijmen, ofte andere ongeſonde vuylicheden, haer ontledicht ende verlicht vinden, wanneerſe comen aen't braken: ſo mede die gene, die ſwaerlijck gezondicht hebben, indienſe verbergen, ende by haer beholden haer begangene Miſdaden, werdenſe ſeer van binnen gequelt, ende ſchijnen te verſticken in de taeye vochticheden haerder Zonden; maer, indienſe haer eygen Aenclagers beſtaen te werden, terwijlen ſy haer ſelven voor haren Richter verclagen, hare Zonden belijden; werpenſe uyt, ende braken aff d' oorſake haerder Swaricheden, ende verteren allenſkens de wortel van hare Kranckheden.

De vyf-en-dertichste Ver-Eeringe;

AEN DE

Wan-hopige Zondaers.

Wanhopige-Zondaers.

Daer Wan-hoop aen de Poorte staet,
Daer coomt Bekeering' veel te laet.

WIe sich, terwijlen dat hy leeft,
Als Duyvels eygen over-geeft;
En wie hem als een Slaeff verbindt,
Wanhopigh tot een Duyvels Kindt,
Wanneer hem elders sijn Gewin,
Off anders wat, gaet jegens Sin;
Wat is hy beter als die geen,
Die voor een Duyvels Wicht gaet heen?
Hy bindt hem recht met Ziel en Lijff,
En heght hem aen de Droes so stijff,
Dat hy, al waer hy lieff en weert,
Moet ewich sleypen op sijn Steert,
Dit coomter aff, dit is het Eyndt,
Wie een-mael lichtjes werdt gescheyndt,
Met tegenspoedt, off ongeval,
Daer leyt de rest, daer isset al:

Terstondt wanhoopt-men desperaet,
En over-cijffert alle quaet.
Men lastert Godt, men schelt den Heer;
Men steelt hem, alle weeg, sijn Eer;
Men roept dat Godt ons, uyt sijn Rijck,
Beschoren heeft dit ongelijck,
Ia, dat men noyt verdient en heeft,
De straff en slagen die hy geeft,
Dewijl men hem staeg valt te voet,
En met veel biddens heeft begroet,
Men leydt een Leven soo 't behoort,
Noch werdtmen niet by Godt gehoort;
En dese Laster maeckt te laest,
Een Deugeniet geheel verbaest,
't En duyrt niet lang, hy coomt dit voor,
En seyt, ick soeck geen meer Gehoor,
Hy crijgt een Lijn, hy crijgt een Strick,
En hangt hem elders aen een Mick;
Off steeckt hem selffs den Gorgel aff,
En neemt hem 't geen dat Godt hem gaff;
Off werpt hem elders in een Put;
Den Hemel was hy doch onnut.
Dees' Moorder van sijn eygen Ziel,
Gaet swemmen in den Helschen Wiel;
Sy

Sy zijn niet waerdich dat haer Stam,
By 't vorige Geselſchap quam:
Maer, laetſe rijden gins en weer,
Met alle Droesen op haer Veer;
Maer, laetſe proncken op de Staert,
Van *Beelzebub* haer groote Waert,
Die ſal haer in den Helſchen Poel,
Van Fielteryen doen 't gevoel,
Daer, voor ons, Godt den Heer, in ruſt,
Bewaren wil, nae ſijnen Luſt.

NOTÆ.

Desperatie / Miſtrooſtichheydt / ofte Wanhoop / werdt alhier voor de laeſte van onſe Fielteryen geſtelt: Een Zonde / ofte Miſ-leydinge / ſo groot / ſo vuyl / ſo hevich / datſe de Menſchen / daer mede bevochten ende uyt-gemartert zijnde / ſelffs de Duyvelen gelijck maeckt; een Gebreck daer geen hulpe / geen raedt / off geneſinge toe te vinden is; het Menſchelijck Geſlacht / ſo lange wy / op aerden levende / het Goddelijcke Licht genieten / zijn wel de deuren van berou en leedt-weſen / ter zalicheyt / nimmermeer geſloten / de wyle de Poorte van Godes Genade ende Barmhertichheyt alle de Zondaren

ren/ de welcke haer met ware herten-leedt ter Zalichepyt bekeeren/ gedurich open staet; Maer so haest Mistroostichepyt ofte Wanhoop die selvige een-mael toe-gesloten heeft/ dan isset gantsch en gaer/ so met ons eygen selffs/ als met onse dierbare ende ewige Zalichepyt gedaen: Want Gelijckerwijs ons eygen snorckery/ in-beeldinge/ ende hoogvertrouwen op eygen Verdiensten/ den mensche lichtelijck bederft/ende te niete brengt;so/daer-en-tegen/ werpt de Desperatie den elendigen Zondaer gantsch onder voet; jae stoot hem ruggelings/ met Lijff ende Ziele/ al levend'/ in den aff-grondt der Hellen. Waer over/ d'Out-Vader *Augustinus* aldus spreeckt ; *De Moordenaer*, heeft *Christum* gekent; *Petrus*, heeft hem verlochent: daerom, de Goede sie toe, dat hy hem niet en verheffe door Hovaerdy. De Quade; dat hy niet mistroostich werde wegen sijn Beusheyt.

Cortelijck gesept/ de Mistroostichepyt is een volcomen verderff van de Ziele; ende een verleydinge tot de eeuwige Doot/ sonder enige hope van Genade; want/ vervalt de Mensche een-mael tot volcomen Desperatie/ die sal nimmermeer ter Zalichepyt sich recht bekeeren/ nae de woorden des *Propheten*: Hy is desperaet, nu sal ick het niet doen. Ende om de waerheyt te seggen: gelijcken dese desperate Menschen seer wel den Een-horen, diemen levendich/ niet ofte seer qualijcken vangen kan; gevangen zijnde/ neemt hy hem selver uyt beusheyt het leven: so mede dese heyl-lose Menschen/ so haest sy haer gebonden ende verstrickt vinden in de Netten des Duyvels/ dat is in de

Zonde;

Zonde; met dit verderff niet te vreden wesende/ werpen sich al willens in den vyerigen Poel van Desperatie; niet eens aen Leedt-wesen ende Berou gedenckende/ ende segghen met dien vorigen *Propheet*; Wy hebben mistrouwich geweest, laet het ons gaen nae onse beuse Gedachten. Dit is dan het aldergrootste gevaer/ wanneer yemandt dit mis-vertrouwen heeft/ dat hy zalich kan werden/ dat hy daer niet toe en arbeyde/ dat hy sich verbetere; want/ naer het seggen van den Philosooph *Seneca*, in sijn Boeck der goede Zeden; Nimmermeer sal hy hem bekeeren, die vast vertrout dat hy niet veranderen kan. De Naturalisten schrijven van een Creatuyr datmen een Dasse noemt/ hoe het met sijn ruygen Staert/ de gaten van sijn Hol aen alle canten stopt/so jegens het Noorden/so jegens het Zuyden sich wendende/ op datter doch van genige canten soude in connen blasen; even het selvige doen oock de desperate Menschen/ want dese sluyten ende beschotelen ymmer so dicht alle de Poorten ende Spelonncken haerder Herten/ door Wanhoop ende Desperatie/so wel voor de lieffelijcke Zuyde-windt van Godes heylige Woordt ende Predicatien/ als voor de felle ende scherpe Noorde-windt/ sijnder Besoeckingen/ ende der beuser menschen Vervolginge/ so datse geen van beyden in haer Gemoederen laten comen; maer als rasend en ontsinnig zijnde/ vry-willig ende met vollen toom/ in haer eygen Verderff lopen. Derhalven behooren wy met ijverige ende vyerige Gebeden aen dien groten Godt te suchten/dat hem believe van ons te nemen ende aff te weren/ de

schadelijcke ende al-verderbende Zonde van Desperatie: ende so wy elders gezondicht hebben (gelijck wy dickmael zondigen) dat hy ons mildelijcken met sijne genadige Barmhe tichept by wone/ dat wy met ernstigh berou ende leedt-wesen over onse Zonden / ons zondigh Leven mogen beteren/ ende nimmermeer / door de woedende macht van Desperatie / mogen ter neder gevelt werden.

Dat ons allen die Almoghende Godt wil laten gelengen; door sijnen lieven Sone / onsen Heeren IESUM CHRISTUM; AMEN.

FINIS.

RE-

REGISTER.

Voor-reden des Autheurs. *Pag.* 5. 6. 7.

Aenspraecke tot den Leser ende tot den Berispers / over het in-houdt van dit Boeck. *Pag.* 8. 9. 10. 11. 12.

Vermaen-Dicht aen alle soorten van Menschen / op de Spreucke / Kent u selven. *Pag.* 13. 14. 15.

In-leydinghe tot de materie van desen Deughden-Spoor, op den Reghel: Geloof een yeder in sijn Konst,, soo hebdy aller Basen Gonst. *Pag.* 16. 17. ende volghens.

Notæ ofte aen-teyckeningen / tot verclaringhe van't selfde. *Pag.* 20. 21. 22.

Eerste Ver-Veringe;

Van de Monster-Commissaris aen de Generaliteyt.

Aensprake des Schrijvers van der Fielten Monster-Rol/aen sijn om staende Soodtje. *Pag.* 23. 24. ende volghens.

Notæ, ofte aen-teyckeningen / tot Verclaringhe van't selfde, *Pag.* 33. 34. 35. 36. ende 37.

Twe-

De Twede Ver-Eringe;

Aen de Ecclesiastiquen / Monsieur de Paep / Heer Domine. *Pag.* 38. 39. ende volghens.

Notæ, tot verclaringe van't selfde. *P.* 52. &c.

De Derde Ver-Eringe;

Aen de E. Heeren Juristen / Procureurs / ende Heb-rechten. *Pag.* 59. 60. ende volghens.

Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 71. &c.

De Vierde Ver-Eeringe;

Aen de Staet-makende vergeters van haer eygen Staet. *Pag.* 78. &c.

Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 86. &c.

De Vijfte Ver-Eeringe;

Aen de Medicijns / met sampt Monsieur Joncker Koe-Beest / ende alle sijne Complicen. *Pag.* 93. &c.

Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 103. &c.

Der Heer Doctor Quack-Salver D. Ierolymo Banqueroza, di Caliborzia, &c. *Pag.* 113. &c.

De

De Seste Ver-Eringe;

Aen den Heeren Apothecarius, ofte Monsieur Puyste-buyz. *Pag.* 118. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 128. &c.

De sevende Ver-Eeringe;

Aen den E. Heeren Lop-Doos / mijn Heer Chirurgus. *Pag.* 136. &c.
Notæ, tot Verclaringe van't selfde. *Pag.* 143. &c.

De Achtste Ver-Eeringe;

Aen Monsieur Joncker krijgs-man. *Pag.* 148. &c.
Notæ, tot Verclaringe van't selfde. *Pag.* 159. &c.

De Negende Ver-Eringe;

Aen de Pluym-Strijckers ende Lasteraers. *Pag.* 165.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 172. 173. 174.

De Thiende Ver-Eringe;

Aen de Hoofsche Roemers / ende Grootsprekers. *Pag.* 175. ende volgens.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 180. 181. 182.

De

De Ellefde Ver-Eringe;

Aen de Ogen-Dienaers / Oor-Lepels / Tonge-schrabbers / &c. *Pag.* 183. &c.

Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 190. &c.

De Twaelfde Ver-Eeringe;

Aen de Giet-leugens / Rugge-spreeckers / &c. *Pag.* 196. &c.

Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 201. 202.

De Derthiende Ver-Eringe;

Aen de Tong-slijpers / ende Tijtel-kramers. *Pag.* 203. &c.

Notæ, tot Verclaringe van't selfde. *Pag* 209. 210. 211.

De Vierthiende Ver-Eeringe;

Aen den Twee-spaltigen. Van den Amptman heel mildadich; En den Coopman onversadich. *Pag.* 212. 13. ende volgens.

Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag* 220. 221. 222. 223. 224.

De Vijfthiende Ver-Eeringe;

Aen de Geldt-suchtige Borgers van Ierusalem. *Pag.* 225. &c.

Notæ, tot Verclaringhe van't selfde, *Pag* 232, 233. 134.

Di

De Sesthiende Ver-Eeringe;

Aen Monsieur Pantje-vet / met al sijn Tafel-Vrienden. *Pag.* 235. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 239. &c.

De Seventhiende Ver-Eeringe;

Aen de losse Weyssselaers. *P.* 243. 244. 245.
Notæ, tot Verclaringe van't selfde. *P.* 246.

De Achthiende Ver-Eeringe;

Aen de Keppe quaets / ende Dreck-Sifters. *Pag.* 247. 248. 249. 250.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 251. 252. 253.

De Negenthiende Ver-Eeringe;

Aen mijn Heer Al-beschick; ende 't sijne niet. *Pag.* 254. 255. 256.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 257. 258.

De Twintichste Ver-Eeringe;

Aen de Verdwaesde Ouderen. *P.* 259. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 264. &c.

De een-entwintichste Ver-Eeringe;

Aen den verloozen Arrebeydt. *P.* 267. &c.
Notæ, tot Verclaringe van't selfde. *P.* 270.

De

De twee-en-twintichste Ver-Eeringe;

Aen Monsieur Grobianus, het beleefde School-Varcken. *Pag.* 272. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 276. 277.

De drie-en-twintichste Ver-Eeringe;

Aen de Heren Peck-lap/ende Toyte-veegh. *Pag.* 278. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 284. 285.

De vier-en-twintichste Ver-Eeringe;

Aen Juffrou Scheers / Herbergiersche to Ginderen. *Pag.* 286. &c.
Notæ. tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 296. &c.

De vijff-en-twinchste Ver-Eeringe;

Aen de verleyde Studiosen. *Pag.* 302. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag.* 312. &c.

De ses-en-twintichste Ver-Eeringe;

Aen't volckjen dat uyt vryen gaet, en slijpt de Steenen van de Straet. *Pag.* 318. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. *Pag* 322. 323.

De

De ſeven-en-twintichſte Ver-Eeringe;

Aen de onnutte Verleyders. *Pag.* 324. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't ſelfde. *Pag.* 329. 330. 331.

De acht-en-twintichſte Eer-Eeringe;

Aen de Bordeel-brocken / Hoere-jagers. *Pag.* 332. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't ſelfde. *Pag.* 336. 337. 338.

De negen-en-twintichſte Ver-Eringe;

Aen de Gods-Laſteraers. *Pag.* 339. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't ſelfde. *Pag.* 343. 344. 345.

De Dertichſte Ver-Eeringe;

Aen de Monicken / Bagijnen / Cloppjes / ende andere Schijn-Heyligen. *Pag.* 346. 347. 348. 349.
Notæ, tot Verclaringhe van't ſelfde. *Pag.* 350. 351. 352.

De een-en-Dertichſte Ver-Eeringe;

Aen de Goddeloſe Verzaders. *P.* 353. &c.
Notæ, tot Verclaringe van't ſelfde. *Pag.* 359. 360.

De

De twee-en-dertichste Ver-Eeringe;
Aen Madame du Praet / ende Juffer Labbey. Pag. 361. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. Pag. 372. &c.
De drie-en-dertichste Ver-Eeringe;
Aen de Over-comen Onverlaets. Pag. 375. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. Pag. 378. &c.
De vier-en-dertichste Ver-Eeringe;
Aen de Huychely ende Biecht-ghenoten. Pag. 382. &c.
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. Pag. 385. &c.
De vijf-en-dertichste Ver-Eeringe;
Aen de Wan-hopige Zondaers. P. 388. &c
Notæ, tot Verclaringhe van't selfde. Pag. 391. &c.

EYNDE.